

T.C

İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI

TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI

BEHİÇ AK'IN ÇOCUK ROMANLARINDA ERDEMLER VE KARAKTER GÜÇLER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Aycan ALTUNTAŞ

Malatya-2019

T.C.
İNÖNÜÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI

BEHİÇ AK'IN ÇOCUK ROMANLARINDA ERDEMLER VE KARAKTER GÜÇLER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Aycan ALTUNTAŞ

Danışman: Doç. Dr. Esra MERT

Malatya-2019

T.C.
İnönü Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı
Türkçe Eğitimi Bilim Dalı

Aycan ALTUNTAŞ tarafından hazırlanan **Behiç Ak'ın Çocuk Romanlarında Erdemler ve Karakter Güçler** başlıklı bu çalışma, 10.06.2019 tarihinde yapılan sınav sonucunda BAŞARILI bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

İmza

Başkan: Prof. Dr. Songül TAŞ
Üye (Tez Danışmanı): Doç. Dr. Esra MERT
Üye : Dr. Öğr. Üyesi Hasan KURNAZ

.....

.....

.....

O N A Y

.../.../2019

Doç. Dr. Niyazi ÖZER

Enstitü Müdürü

ONUR SÖZÜ

Doç. Dr. Esra MERT'in danışmanlığında yüksek lisans tezi olarak hazırladığım "**Behiç Ak'ın Çocuk Romanlarında Erdemler ve Karakter Güçler**" başlıklı bu çalışmanın bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın tarafımdan yazıldığını ve yararlandığım bütün yapıtların hem metin içinde hem de kaynakçada yöntemine uygun biçimde gösterilenlerden oluştuğunu belirtir, bunu onurumla doğrularım.

Aycan ALTUNTAŞ

ÖN SÖZ

Bu araştırmanın ortaya çıkış sürecinden tamamlanma anına kadar her aşamasında ilgisini desteğini ve yardımını esirgemeyen; bilgisinden, deneyimlerinden ve önerilerinden her zaman yararlandığım, değerli danışman hocam Doç. Dr. Esra MERT' e çok teşekkür ederim.

Lisans eğitimim boyunca akademik ve mesleki bilgileriyle yolumu aydınlatan, gelişmeye katkı sağlayan, özellikle edebiyata dair unutamayacağım tatlar aldırان başta değerli hocam Prof. Dr. Nazan BEKİROĞLU olmak üzere Karadeniz Teknik Üniversitesi Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı'ndaki hocalarıma, okumayı öğrendiğim ilk andan itibaren üzerimde emeği olan öğretmenlerime sevgi ve şükranlarımı sunar, teşekkür ederim.

Yüksek Lisans eğitimim boyunca bilgi ve birikimlerini paylaşan, öğrettikleriyle yeni ve farklı bakış açıları sunan, desteğini ve ilgilerini esirgemedi gelişimize katkı sağlayan Prof. Dr. İlhan ERDEM'e, Dr. Öğr. Üyesi Salim DURUKUĞLU'na ve Dr. Öğr. Üyesi Ramazan ÇİFTLİKÇİ'ye teşekkür ediyorum.

Tezimi özveriyle inceleyen ve tez savunmama katılarak yaptıkları katkılarla tezin zenginleşmesine destek olan değerli hocalarım Prof. Dr. Songül TAŞ'a ve Dr. Öğr. Üyesi Hasan Kurnaz'a teşekkür ediyorum.

Beni bugünlere getiren, desteğini her daim hissettiğim sevgili annem Nurcan ALBAYRAK ve babam Ercan ALBAYRAK'a, sevgili kardeşim Enes ALBAYRAK'a, tez çalışmam boyunca işimi kolaylaştıran, torunları ile ilgilenerek bana rahat bir çalışma ortamı sunan sevgili kayınvalidem Sündüs ALTUNTAŞ'a ve kayınpederim Nurettin ALTUNTAŞ'a, desteğiyle her zaman yanımda olan ablam Nazan ÖNAL'a çok teşekkür ediyorum.

Her zaman olduğu gibi bu süreçte de fikirleriyle yolumu aydınlatan, desteği ve ilgisiyle işimi kolaylaştıran, kızımızla ilgilenerek uygun çalışma ortamı sunan, çalışmalarım da beni motive eden, güzel şeyler yapmama ve istememe ilham kaynağı sevgili eşim, yol arkadaşım Serkan ALTUNTAŞ'a sonsuz teşekkür ediyorum.

Ve hayatımın en önemli kariyerini “annelik” olarak yapmama vesile olan, canıma, ruhuma, işime, çalışmalarım a, sevinç ve yorgunluklarıma her daim iyi gelen, gönül merhemim, can tanem, biricik kızım İnci ALTUNTAŞ'a çok teşekkür ederim.

Aycan ALTUNTAŞ

ÖZET

BEHİÇ AK'IN ÇOCUK ROMANLARINDA ERDEMLER VE KARAKTER GÜÇLER

ALTUNTAŞ, Aycan

Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler
Eğitimi Ana Bilim Dalı Türkçe Eğitimi Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Esra MERT
Haziran-2019, x+197 sayfa

Behiç Ak'ın çocuk romanlarının erdemler ve karakter güçler bağlamında incelenmesini amaçlayan bu araştırmanın problem tümcesi “Behiç Ak'ın çocuk romanlarında yer alan erdemler ve karakter güçleri nelerdir?” olarak belirlenmiştir. Araştırmanın yöntemi doküman incelemesidir. Betimsel modele dayalı yürütülen bu nitel çalışmada doküman analizi yolu ile elde edilen veriler içerik analizi yöntemi kullanılarak çözümlenmiştir. Araştırmanın veri kaynağını, Behiç Ak'ın "Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği", "Postayla Gelen Deniz Kabuğu", "Eve Giden Küçük Tren", "Bebek Annem", "Çatıdaki Gezegen" "Bulutlara Şiir Yazan Çocuk" ve “Her Şeyi Yanlış Anlayan Kedi” adlı çocuk romanları oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak, Peterson ve Seligman (2004) tarafından oluşturulan 6 erdem kategorisinde sınıflandırılan 24 karakter gücü esas alarak hazırlanmış “Karakter Güçler Formu” kullanılmıştır. İncelenen kitaplar bu formda yer alan "Bilgelik", "Cesaret", "İnsanlık", "Adalet", "Ölçülülük", "Aşkılık" erdemleri ve bu erdemler içerisinde yer alan 24 karakter gücü açısından ele alınmıştır. Araştırma sonucunda en fazla yer alan erdem “bilgelik (n=369)” olduğu ve daha sonra sırayla “cesaret (n=223)”, ”insaniyet (n=201)”, “aşkılık (n=187)”, “adalet (n=71)”, “ölçülülük (n=67)” erdemlerinin yer aldığı görülmüştür. Ayrıca incelenen çocuk romanlarında en fazla yer alan karakter gücün “estetik ve mükemmelliğin takdiri (n=150)” olduğu ve hiç yer almayan karakter gücün ise “maneviyat (n=0)” olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen bulgular ilgili alanyazın doğrultusunda tartışılmış ve öneriler sunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Çocuk romanları, Behiç Ak, erdem, karakter güçler

ABSTRACT

BEHIÇ AK'S CHILDREN'S BOOKS IN THE CONTEXT OF VIRTUES AND CHARACTER STRENGTHS

ALTUNTAŞ, Aycan

A Master's Thesis, Inonu University Institute of Education Sciences

Department of Turkish and Social Sciences Education, Turkish Education Discipline

Thesis Advisor: Assoc. Prof. Esra MERT

June-2019, x+197 pages

This research's which aims to investigate Behiç Ak's children's books in the context of virtues and character strengths, problem statement is defined as "What are 'virtues and character strengths in Behiç Ak's children's books?'" Research's method is document analysis. In this qualitative study was based on descriptive model, data was acquired by document analysis was analysed by using content analysis method. The data source of research is consisted of Behiç Ak's children's books named as "Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği", "Postayla Gelen Deniz Kabuğu", "Eve Giden Küçük Tren", "Bebek Annem", "Çatıdaki Gezegen", "Bulutlara Şiir Yazan Çocuk" and "Her Şeyi Yanlış Anlayan Kedi". "Character Strengths Form" based on 24 character strengths classified in 6 virtue category developed by Peterson and Seligman (2004) was used as data collection tool in the research. Inspected books were analysed in terms of "Wisdom", "Courage", "Humanity", "Justice", "Temperance" and "Transcendence" virtues in this form and 24 character strength in these virtues .

In the research result it was seen that "Wisdom (n=369)" was at the top and then "courage (n=223)", "Humanity (n=201)", "Transcendence (n=187)", "Justice (n=71) and "Temperance (n=67)" virtues were included respectively. On the other hand, it was determined that "Appreciation of Beauty and Excellence (n=150)" was the top character strength and "Spirituality (n=0)" character strength was lacked in inspected children's books. The results obtained were discussed in the direction of related literature and suggestions were offered.

Key Words: Children's books, Behiç Ak, virtue, character strengths.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY SAYFASI.....	i
ONUR SÖZÜ	i
ÖNSÖZ.....	ii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLolar LİSTESİ	x
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	6
1.3. Araştırmanın Önemi	7
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları	9
1.5. Varsayımlar	9
1.6. Tanımlar	9
1.7. Kısaltmalar	10
2. KURAMSAL BİLGİLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	11
2.1. Kuramsal Bilgiler	11
2.1.1. Dil, Ana Dili ve Dil Becerileri	11
2.1.2. Çocuk Edebiyatı.....	12
2.1.2.1. Çocuk Edebiyatının Temel İşlevi.....	13
2.1.2.2. Çocuk Edebiyatının Temel Öğeleri ve İlkeleri	14
2.1.2.3. Türkiye’de Çocuk Edebiyatı	19
2.1.3. Çocuk Kitaplarının Çocuğun Gelişim Sürecindeki Yeri.....	20
2.1.3.1. Çocuk Kitaplarının Çocuğun Dil Gelişimine Etkisi.....	20
2.1.3.2. Çocuk Kitaplarının Çocuğun Bilişsel Gelişimine Etkisi.....	21
2.1.3.3. Çocuk Kitaplarının Çocuğun Toplumsal Gelişimine Etkisi.....	22
2.1.3.4. Çocuk Kitaplarının Çocuğun Kişilik Gelişimine Etkisi.....	22

2.1.4. Çocuk Kitapları Aracılığı ile Değer Aktarımı ve Karakter Eğitimi	23
2.1.5. Erdemler ve Karakter Güçler	26
2.1.5.1. Bilgelik Erdemi	28
2.1.5.1.1. Özgünlük.....	28
2.1.5.1.2. Merak	28
2.1.5.1.3. Açık Fikirlilik.....	29
2.1.5.1.4. Öğrenme Sevgisi	29
2.1.5.1.5. Bakış Açısı	30
2.1.5.2. Cesaret Erdemi.....	30
2.1.5.2.1. Cesur Olma.....	30
2.1.5.2.2. Sebatkarlık.....	31
2.1.5.2.3. Dürüstlük	31
2.1.5.2.4. Yaşam Coşkusu	31
2.1.5.3. İnsanlık Erdemi	32
2.1.5.3.1. Sevme ve Sevilme	32
2.1.5.3.2. İyi Yüreklilik.....	32
2.1.5.3.3. Sosyal Zeka	33
2.1.5.4. Adalet Erdemi	33
2.1.5.4.1. Vatandaşlık.....	33
2.1.5.4.2. Hakkaniyet.	34
2.1.5.4.3. Liderlik.....	34
2.1.5.5. Ölçülük Erdemi	35
2.1.5.5.1. Affedicilik.	35
2.1.5.5.2. Alçakgönüllülük.....	35
2.1.5.5.3. Tedbirlilik.....	35
2.1.5.5.4. Öz Kontrol.....	36
2.1.5.6. Aşkynlık Erdemi.....	36

2.1.5.6.1. Estetik ve Mükemmelliğin Takdiri	36
2.1.5.6.2. Minnettarlık.....	37
2.1.5.6.3. Umut.....	37
2.1.5.6.4. Mizah.....	38
2.1.5.6.5. Maneviyat.....	38
2.2. İlgili Araştırmalar.....	38
3. YÖNTEM	46
3.1. Araştırma Modeli	46
3.2. Evren ve Örneklem.....	46
3.3. Verileri Toplama Teknikleri.....	47
3.4. Verilerin Analizi ve Güvenirlik.....	47
4. BULGULAR VE YORUM.....	49
4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	49
4.1.1. Bakış Açısı	50
4.1.2. Merak	66
4.1.3. Öğrenme Sevgisi.....	76
4.1.4. Açık Fikirlilik.....	81
4.1.5. Özgünlük.....	86
4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	91
4.2.1. Yaşam Coşkusu	92
4.2.2. Dürüstlük.....	103
4.2.3. Sebatkarlık.....	110
4.2.4. Cesur Olma.....	114
4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	115
4.3.1. İyi Yüreklilik	116
4.3.2. Sevme ve Sevilme	124
4.3.3. Sosyal Zeka	130

4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	135
4.4.1. Liderlik	136
4.4.2. Vatandaşlık.....	138
4.4.3. Hakkaniyet	141
4.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.. ..	143
4.5.1. Tedbirlilik	144
4.5.2. Öz Kontrol.....	148
4.5.3. Alçak Gönüllülük	149
4.5.4. Affedicilik.....	151
4.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	151
4.6.1. Estetik ve Mükemmelliğin Takdiri.....	152
4.6.2. Minnettarlık.....	165
4.6.3. Umut.....	166
4.6.4. Mizah.....	168
5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	169
5.1. Sonuç ve Tartışma	169
5.1.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma.	169
5.1.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma	172
5.1.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma.	174
5.1.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma	176
5.1.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma.	177
5.1.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma.	178
5.2 . Öneriler.....	180
KAYNAKÇA.....	183
EKLER.....	195
Ek 1. Karakter Güçleri Tanımlama Formu.....	195
Ek 2. Öz Geçmiş.....	197

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1. Erdemler ve Karakter Güçler	27
Tablo 2. Behiç Ak'ın Çocuk Romanları Listesi	46
Tablo 3. Erdemlerin Frekans Analizi Sonuçları	49
Tablo 4. Bilgelik Erdemine Göre Frekans Analizi Sonuçları	50
Tablo 5. Cesaret Erdemine Göre Frekans Analizi Sonuçları	91
Tablo 6. İnsanlık Erdemine Göre Frekans Analizi Sonuçları	115
Tablo 7. Adalet Erdemine Göre Frekans Analizi Sonuçları.....	135
Tablo 8. Ölçülülük Erdemine Göre Frekans Analizi Sonuçları	143
Tablo 9. Aşknlık Erdemine Göre Frekans Analizi Sonuçları.....	151

1.GİRİŞ

Bu bölümde problem durumu, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, araştırmanın sınırlılıklarına, varsayımlarına ve tanımlarına yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Dil, insanın dış dünyayla iletişimini sağlayan en temel araçtır. Dil, duygu ve düşüncelerin zihinde başlayan yolculuğunun muhatabına iletilerek tamamlanmasıdır. Aksan (2000:11) dili, insanların “duygularını, düşüncelerini, isteklerini bütün incelikleriyle açığa vurmasına, yaşamını sürdürebilmesine olanak sağlayan” bir araç olarak tanımlamaktadır. Güneş (2013) dil için “öğrenmenin kalbi ve zihnin sınırsız bir becerisi” tanımını yapar. İnsan anne karnından itibaren çevresiyle iletişim kurmaya başlar. Aslında dil gelişiminin ilk adımları anne karnında başlar. Piaget’e göre dil doğuştan var olan, öğrenme süreciyle geliştirilen ve artırılan bir olgudur (Akt. Küçükkaragöz, 2004:96). İnsanların doğuştan getirdikleri bu olgu doğduktan sonra gelişir ve çevreye göre biçimlenir. Genel olarak dil; insanların doğuştan getirdikleri ancak daha sonra çevrenin etkisiyle geliştirdikleri duygu, düşünce, dilek ve hayallerin ifade edildiği, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan temel iletişim aracıdır. Birey içine doğduğu çevrenin etkisiyle var olan dil yetisini geliştirir. Yani ana dili edinir. Vardar(1998:20) ana dili, bireyin içine doğduğu, büyüdüğü aile ya da toplum çevresinden öğrenilen ilk dil olarak tanımlar. Birey doğduktan sonra çevresiyle etkileşimi başladığı ilk andan itibaren, çeşitli yaşantılarla ana dili tüm kuralları ile beraber doğal olarak öğrenir. Modelleri dinleyerek, taklit ederek, geri iletimi algılayarak, farklı deneyim ve düşüncelerini paylaşarak geliştirir (Erbay ve Öztürk Samur,2010).

Dil yetisi edinilirken, geliştirilirken ilk model anne ve babalardır. Daha sonrasında yakın çevre ve okul ortamı gelmektedir. Çocuk aile ve yakın çevresinden edindiği ana dili okul ile birlikte planlı ve programlı bir şekilde öğrenmeye başlar. Çocuktan beklenen edindiği dile ilişkin temel becerileri kazanmasıdır. Bu becerilerin belli bir plan ve program dâhilinde çocuğa kazandırılması amaçlanır.

MEB 2019 Türkçe Öğretim Programında öğrencilerin ulusal ve uluslararası seviyede; kişisel, sosyal, akademik ve iş hayatlarında kullanabilecekleri beceri yelpazeleri olan yetkinlikler belirlenmiştir. Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinde(TYÇ) belirlenen sekiz anahtar yetkinliğin ilk maddesinde anadilde iletişim yer almaktadır. Anadilde iletişim yetkinliği ise kavram, görüş, düşünce, olgu ve duyguları sözlü ve yazılı ifade etme ve yorumlama (okuma, yazma, konuşma ve dinleme); eğitim, iş alanı, yaşam alanı, eğlence gibi her türlü kültürel ve

sosyal bağlamda uygun ve yaratıcı şekilde dilsel etkileşimde bulunmak olarak tanımlanmaktadır. Ayrıca yine 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı öğrencilerin yaşam boyu kullanabilecekleri dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma ile ilgili dil becerilerini kazanmalarını, etkili iletişim kurmalarını, istek duyarak okuma ve yazma alışkanlığı edinmelerini sağlayacak şekilde bilgi, beceri ve değerleri içeren bir bütünlük içinde yapılandırılmıştır. Türkçe dersi programı dil becerilerinin ve yeterliliklerinin geliştirilmesini mesleki becerileri edinmenin, kişisel ve sosyal gelişmenin, diğer tüm alanlarda öğrenmenin ön koşulu kabul etmektedir (MEB,2019). Bu sebeple dört temel dil becerisinin kazandırılması bireyin hayat boyu gelişimini, farklı alanlarda öğrenmelerini etkilemektedir. Okuma, yazma, konuşma ve dinleme alanlarını destekleyecek, bu becerilerin kazandırılmasını ve etkili bir şekilde kullanılmasını sağlayacak her çalışma önem kazanmaktadır. Diğer becerilere temel oluşturması açısından bakılırsa okuma becerisinin kazandırılması özellikle önemlidir (Erbay ve Öztürk Samur,2010).Okuma, dört temel dil becerisi içerisinde temel bilgi edinme aracıdır ve yaşam boyu öğrenme sürecini etkilemektedir(Balcı,2009).Birey okuma becerisi sayesinde yeni bilgilere ulaşır, araştırır. Dolayısıyla bireyin araştırma, veri toplama, yorumlama, analiz etme, eleştirme becerilerine de kaynaklık etmektedir.

Günümüzde hızla gelişen teknolojiyle birlikte bilgiye çok farklı yollarla ulaşılabilir. Ancak doğru bilgiye ulaşmak için yeterli ve nitelikli bir okuryazarlık gerekmektedir. Bilgiyi araştıran, inceleyen, eleştiren, sorgulayan birey olmak günümüz için bir zorunluluk haline gelmiştir. Bunun için de okuma becerisi hayat boyu gelişimi sağlayan, öğrenmenin temelini oluşturan ve sürekliliği olması gereken temel bir beceridir(Bircan ve Tekin, 1989; 393).Okuma becerisi sadece birtakım sembollerin sesli ya da sessiz dile getirilmesi tanımını aşarak günümüzde daha kapsamlı bir beceri halini almış; bireyin ön bilgilerini kullandığı, okuyucu ve yazar arasında etkileşimin olduğu, belli bir amaç ve yöntem doğrultusunda gerçekleştirilen bir anlam kurma süreci olarak tanımlanmaktadır (Akyol, 2005:1).Okumayı, aklın gelişmesine kendi başına büyük katkı yapan çok düzeyli zihinsel bir işlem olarak tanımlayan Bamberger(1990) onun, dil ve kişiliği sistematik olarak geliştiren; entelektüel gücü artıran; eğitimdeki engelleri azaltarak fırsat eşitliğine katkıda bulunan; zihinsel ve duygusal hayatın temel taşı oluşturulan; çocuklar ve gençler için eğitimde “dünya hakkında genel bir kavram oluşturma” hedefine ulaşmayı destekleyen bir araç olduğundan söz eder (Akt. Yılmaz,2000).Okuma becerisi bireyin kendi benliğinin farkına varması, içinde bulunduğu toplumla ilişkilerini düzenlemesi, varoluşu anlamlandırması, sahip olduğu bilgi düzeyini anlaması ve geliştirmesinde büyük öneme sahiptir(Kimmel ve Segel, 1983).

Yılmaz'a (2000) göre okuma alışkanlığı hem bireysel hem de toplumsal ve kültürel kalkınmanın anahtar ögesi sayılabilir.

Okuma, ülkelerin gelişmişlik düzeyi ile doğru orantılı olarak değerlendirilmektedir. Bireylerin okuma oranları, bilgiye ulaşma ve edindiği bilgileri hayatlarında kullanma seviyeleri onların ait olduğu toplumun gelişmişlik düzeyleriyle ilişkilendirilmektedir(Balcı,2009:2). Eğitim ve öğretim faaliyetleri planlanırken bir ülkenin eğitim niteliğini etkileyen okuma becerisi üzerinde önemle durulmaktadır. Ülkelerin eğitim durumları hakkında bilgi veren uluslararası alanda PISA ve PIRLS gibi ülkemizin de katıldığı sınavlar yapılmaktadır. Ülkelerin değişen ve sürekli gelişen bir dünyada kendi eğitim niteliklerini değerlendirdikleri bu sınavlarla ilgili veriler de okuma becerisinin önemini ortaya koymaktadır. 2001 yılında yapılan PIRLS'e (Uluslararası Okuma Becerilerinde Gelişim Projesi)katılan Türkiye 35 ülke arasından 28.sırada yer almıştır(MEB,2003). 2015 yılında yapılan PISA sınavında okuma becerileri alanında Türkiye 72 ülke arasından 50.sırada yer almıştır(MEB,2016a).

MEB tarafından 2016 yılı nisan ayında yapılan 8. sınıf öğrencilerinin katıldığı Temel Öğretimden Ortaöğretime Geçiş(TEOG) sınavına 1 milyon 168 bin 48 öğrenci girmiştir. Türkçe sınavının 100 puan üzerinden ortalaması 60'dır (MEB, 2016b). 2017 yılında yapılan TEOG sınavına 1 milyon 153 bin 239 öğrencinin katıldığı ve Türkçe sınavının ortalamasının 72,30 olduğu görülmektedir. 2018 yılında yapılan Sınavla Öğrenci Alacak Ortaöğretim Kurumlarına İlişkin Merkezi Sınava 970 bin 847 öğrencinin katıldığı ve Türkçe ortalamasının 62,77 olduğu görülmektedir. Sınava yerleşen öğrenci puanlarında ise Türkçe dersi net sayısı ham puan ortalaması 16,48 olduğu görülmüştür (MEB,2018). Hem uluslararası hem de ulusal düzeyde okuma becerilerini ölçen, değerlendiren sınavlarda ülkemizin gerek sıralaması gerekse sınav ortalamaları okuma becerisinin önemle üzerinde durulması gerektiğini göstermektedir.

Okuma becerisi edinim sürecinde ve sonrasında bireylere sunulan okuma materyalleri ile bireylerin kişisel gelişimleri desteklenebilir, milli ve evrensel anlamda istenilen olumlu davranış özellikleri kazandırılabilir ve değer aktarımı yapılabilir. Bu da gerek öğretim programı çerçevesinde hazırlanan ders kitapları aracılığı ile gerekse çocuklara sunulan çocuk edebiyatı ürünleri ile mümkündür. Yapılan araştırmalar, çocukların öğrenmelerine katkıda bulunan en temel araçlardan birinin kitaplar olduğunu göstermektedir (Sever,2008) . Bireyin karakter eğitiminde, davranışının şekillendirilmesinde, yeni bilgiler öğrenmesini destekleyen;

çocukluk döneminden itibaren hayatının kritik dönemlerini etkileyen önemli bir etken de belli ölçütlere göre hazırlanmış çocuk kitaplarıdır. Çünkü bireyin doğru kitaplarla karşılaşması okuma alışkanlığı kazanmasını etkilemektedir. Okuma alışkanlığının erken yaşlardan itibaren kazanılması ise bireyin çocukluktan yetişkinliğe geçişini kolaylaştırmakla beraber ona hayatı boyunca zihinsel bir zenginlik katmaktadır (Demircan, 2006). Çocuklar için hazırlanan kitapların içerik (konu, tema, dil ve anlatım, karakter, ileti, çevre vb.) ve tasarım (boyut, kâğıt, kapak-cilt, sayfa düzeni, harfler, resimler vb.) özelliklerinin çocuğa göre olması, bu eserlerin temel eğitim ilkeleri açısından değerlendirilmesi, bu yapıtların gerçek niteliğini ortaya koyar. Çocuk edebiyatı ürünü ile sözde edebiyat ürünü bu noktada farklılık gösterir. Çocuk edebiyatı yapıtlarının belirtilen nitelikleri taşıması son derece önemlidir (Sever, 2007: 41-56).

Çocuk edebiyatı ürünleri 2019 Türkçe Öğretimin Programı'nın özel amaçlarında da yer alan söz varlığını zenginleştirmek, dil zevki ve bilinci oluşturmak; okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandırmak; bireyin duygu, düşünce ve hayal dünyalarının gelişmesini sağlamak açısından önemli bir yere sahiptir. Hedef kitlenin özelliklerine, psiko-sosyal gelişimine uygun bir şekilde hazırlanan eserler çocuğun kitaba dolayısıyla okumaya karşı olan ilgi ve sevgisini arttıracaktır(Temizyürek,2003).Bununla birlikte çocuk edebiyatı ürünleri çocuklara sunulduğu dönem itibariyle ayrıca önem arz etmektedir. Çünkü davranış kalıplarının öğrenildiği, evrensel ya da ulusal birtakım değerlerin kazandırıldığı kritik bir dönemdir. Çocukların bu dönemde karşılaştıkları kitapların biçimsel özellikleri kadar içerikleri de önemlidir. Var olan kişisel bir ilgi ya da yeteneği fark etmesi, sahip olduğu sosyal özellikleri, bilgileri ya da erdemleri geliştirmesi yine karşılaşacağı nitelikli çocuk kitapları ile mümkündür.

Çocuklar sosyal yollarla da öğrenir. Bazı davranışları aile, okul ve yakın çevreden gözlemleyerek de kazanabilir. Ancak modeller kadar çocuklara sunulan zenginleştirilmiş dil çevreleri onların dili kazanmasında ve yaratıcı şekilde kullanmalarında destekleyici etkenlerdir(Güven ve Bal, 2000; Tokgöz, 2006).Çocuk kitapları zengin bir dil ortamı sunarken aynı zamanda çocukların gerçek yaşamla ilişki kurmasına da zemin hazırlar. Arseven'e (2005) göre çocuk edebiyatı ürünleri genellikle çocuğa doğru davranış kalıplarını ve toplumsal yaşam içinde gerekli olan kuralları öğretmek; alçakgönüllülük, dürüstlük, azim, sevgi, saygı, yardımlaşma, merhamet, ahlak, iyilik, paylaşma gibi birtakım değerleri kazandırmak; yani çocuğu gerçek hayata hazırlamayı amaçlamaktadır. Bunun için kaleme alınan her çocuk edebiyatı ürünü farklı iletiler içermekte ve çocuğun dünyasında yer almaktadır.

Değerler, sahip olunan inanç sisteminde bir kontrol mekanizmasıdır. Hem davranışlara yön verir, hem de topluma uyum sağlamada yol gösteren önemli etkenlerdir. Kasıtlı ve planlı eğitimle kazandırılmak istenen değerler bireye çeşitli yollarla verilebilir. Bunlardan biri de yazınsal değeri olan edebi ürünler, yani kitaplardır. Aslan'a (2010: 49) göre, edebi eserler; "Bir his, duygu coşmasının, bir vecd, yahut bir sevincin, coşkunun verdiği ilhamın eseri olmak dolayısıyla değerler ve maneviyat alanına kategori olarak daha yakındır. Bu bakımdan edebi eserler, değerleri anlatma ve hissettirmede pek çok imkân sunmaktadır. Çocuk edebiyatı ürünlerinin hem değer aktarımında hem de çocuğun bireysel ve sosyal gelişiminde önemli bir rolü vardır. Çocuğun kişisel gelişimine katkı sağlarken onu toplumsal yaşama da hazırlar.

Eğitim felsefesi belirlenirken; eğitimin özel ve genel amaçları belirtilirken esas alınan temel "iyi karaktere sahip bireyler yetiştirmek" olmuştur. Bu nedenle eğitim ile karakter geliştirme arasında önemli bir bağ vardır(Karatay,2011). Karakterin farklı tanımları yapılmakla birlikte eğitim bilimciler karakteri kişinin sahip olması gereken belli ölçütlere göre değerlendirilen, akli ve ahlaki değerler olarak tanımlamaktadır. Cevizci (2003)'e göre bir insanın, davranış, alışkanlık, güçler ve beceriler; düşünce ve değer tarzı türünde temel öğelerden meydana gelen özelliklerinin, onu başka insanlardan farklılaştıran bütünüdür. Karakter, kişinin bireysel gelişimini desteklemesi, sosyal hayatına yön vermesi ve katkı sağlaması adına oluşturduğu, benimsediği, bilinçli gerçekleştirdiği tutum ve davranışlardır.

Peterson ve Seligman (2004) bireylerin iyi oluşunu destekleyen 6 erdem ve bu erdemlerin altında tanımlanan 24 karakter gücünü oluşturmuştur. "Values in action-VIA" olarak tanımladıkları "davranışlarla gözlenebilen değerler" yetişkinlerin ruhsal ve fiziksel olarak iyi oluşlarına katkı sağlamakla birlikte çocuk ve gençlerde erken yaşlardan itibaren geliştirilebilen özelliktedir. Karakter güçlere ve erdemlere sahip olmanın kişiye birçok yarar sağladığı araştırmalarla desteklenmiştir. Kişinin psikolojik bir olgunluğa erişmesinden iyi bir karakter geliştirmesine kadar bireyin gelişimine katkı sağlar. Karakter güçleri esas alan birtakım etkinliklerin öğrencilerin sosyal anlamda gelişimlerine yarar sağladığı; akademik düzeylerinin, öznel iyi oluşlarının ve yaşam doyumlarının artmasına, öz-yeterliliklerinin gelişimine katkı sağladığı görülmektedir. Ayrıca belli karakter güçlerine sahip kişiler stres ve kaygı ile kolayca baş edebilmekte depresyon ve zor durumlara karşı daha kolay uyum sağlayabilmektedir (Compton ve Hoffman, 2013; Park ve Peterson, 2008;Proctor, 2013; Shoshani ve Slone, 2012; Weber ve Ruch, 2012).

Karakter güçleri ve değerler birbiri ile ilişkilidir. Bireyin kişilik özellikleri ve sahip olduğu erdemler karakter güçlerinin içerisinde değerlendirilebilir. Bu bakımdan değerler, erdemlerin ve karakter özelliklerinin birleşimini ifade eder(Kabakçı,2016). Çeşitli yollarla kazandırılan değerleri kişilik gelişiminden ayrı düşünmemek gerekir. Bu sebeple karakter güçleri geliştirmek aynı zamanda belli değerleri kazandırmak demektir. Çocuk kitapları da karakter güçleri geliştirmek için kullanılan araçlardandır. Güçleri esas alan, destekleyen kitapları okuyan çocukların karakter güçlerinin geliştiği görülmüştür (Almerico, 2014; O’Sullivan, 2002).

MEB 2019 Türkçe Öğretim Programında zorunlu tema olarak yer alan “Erdemler” ve kazandırılmak istenen değerler de incelendiğinde karakter eğitime ve değer aktarımına oldukça önem verildiği görülmektedir. Karakter eğitiminde çocukların karakter güçlerini destekleyen eserlerin çocuklara sunulması, çocukların karakter güçlerini geliştiren eserlerle karşılaşması büyük önem taşımaktadır. Gelişime açık olan karakter güçleri sayesinde yaşam coşkusuna sahip, merak eden, umutlu, akademik özgüvene sahip, kendini ve çevresini tanıyan bireyler yetiştirmek mümkün olabilir.

Bu çalışma, edebi eserlerin değer aktarımında önemli bir araç olmasından yola çıkarak insan davranışlarına yön veren, akla uygun ve ahlaki olan, davranışlarla gözlenebilen değerlerin bireylere kazandırılmasında önemli görülen çocuk edebiyatı ürünlerini incelemeye yöneliktir. Çalışmada Behiç Ak’ın çocuk romanları karakter güçleri ve erdemler açısından incelenecektir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı Behiç Ak’ın çocuk romanlarında erdemler ve karakter güçleri belirlemek ve bu kitapların hangi gücü beslediğini ortaya koymaktır. Bu bağlamda araştırmanın problem cümlesi “Behiç Ak’ın çocuk romanlarında yer alan erdemler ve karakter güçleri nelerdir?” olarak belirlenmiştir.

Araştırmanın problemi ışığında çözümü aranan alt problemler şunlardır:

1.İncelenen çocuk romanlarında “bilgelik” erdemi ve bu erdemi oluşturan “merak, öğrenme sevgisi, açık fikirlilik, özgünlük, bakış açısı” karakter güçlerinin kullanım sıklıkları ne orandadır ve örnek kullanımları nelerdir?

2. İncelenen çocuk romanlarında “cesaret” erdemi ve bu erdemi oluşturan “cesur olma, sebatkârlık, dürüstlük, yaşam coşkusu” karakter güçlerinin kullanım sıklıkları ne orandadır ve örnek kullanımlar nelerdir?

3.İncelenen çocuk romanlarında “insanlık” erdemi ve bu erdemi oluşturan “iyi yüreklilik, sevmeye ve sevilme, sosyal zeka” karakter güçlerinin kullanım sıklıkları ne orandadır ve örnek kullanımlar nelerdir?

4.İncelenen çocuk romanlarında “adalet” erdemi ve bu erdemi oluşturan “vatandaşlık, hakkaniyet, liderlik” karakter güçlerinin kullanım sıklıkları ne orandadır ve örnek kullanımlar nelerdir?

5.İncelenen çocuk romanlarında “ölçülülük” erdemi ve bu erdemi oluşturan “affedicilik, alçak gönüllük, tedbirlilik,öz kontrol” karakter güçlerinin kullanım sıklıkları ne orandadır ve örnek kullanımlar nelerdir?

6.İncelenen çocuk romanlarında “aşkınlık” erdemi ve bu erdemi oluşturan “estetik ve mükemmelliğin takdiri, minnettarlık, umut, maneviyat, mizah” karakter güçlerinin kullanım sıklıkları ne orandadır ve örnek kullanımlar nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Çocuklar için yazılmış kitaplar çeşitli açılardan araştırmalara konu olmuştur. Çocuklar için oluşturulmuş bu eserler her ne kadar kurgulanmış da olsa bu kitapları oluşturan metinler sayesinde çocuk gerçek dünyaya ilişkin farkındalık kazanır. Yaşadıklarını anlamlandırırken tecrübe kazanır, farklı deneyimleri görerek bakış açısı yakalar. Okudukları ile gerçek yaşamı arasında ilişki kurarak birtakım değerler kazanır. Çocukluk dönemi birçok gelişimin kritik dönemidir. Çocuğun karakterinin de şekillenmeye başladığı bu dönem doğru kaynaklarla zenginleştirilir ve çocuğa nitelikli uyarılar sunulursa karakteri de olumlu yönde etkilenecektir. Çocukların karakter eğitiminde çocuk kitapları önemli bir araçtır. Kitapları oluşturan metnin belli özellikleri taşıması bu açıdan da önemlidir. Bu sebeple çocukların bahsedilen nitelikteki metinlerle daha çok karşılaşması, bilişsel ve zihinsel dünyasını geliştirmekle birlikte sağlam karakterli bir birey olmasını da sağlamaktadır.

Kitaplar çocuğun kendini tanımasına, başkalarıyla kendini karşılaştırmasına, yaşamda karşılaşabileceği problemleri öngörmesine, sorunların çözümüne yönelik ipuçları bulmasına olanak sağlar (Güneş, 2007). Çocuk edebiyatı ürünlerinde çocuklar yaşadıklarının bir

benzerini bulur. Yazılan veya anlatılanla kendi yaşamı arasında bağlantı kurma ve karşılaştırmalar yapma fırsatını yakalar. Nitelikli çocuk kitapları; çocuğun gelişiminde, insanı ve hayatı tanımada önemli bir yere sahiptir (Aslan, 2007). Bununla birlikte çocukların içgörü kazanmalarına, olumlu duyguları yaşamlarına aktarmalarına, sosyal ilişkilerini geliştirmelerine katkı sağlar, kitaplar çocukların iyi oluşlarını arttırır (Pawelski ve Moores, 2013).

Kitaplar bir terapi yöntemi olarak da kullanılmaktadır. Bibliyoterapi olarak adlandırılan bu teknik insanların temel ihtiyaçlarını tanımalarına, doyum sağlamalarına ve problemlerle baş ederken onların iyileşmelerine yardımcı olmak amacıyla kitaplardan yararlanma sürecidir. Yani bireyin ihtiyaç duyduğu anda doğru eserle karşılaşarak iyileşmesi ve gelişmesi sağlanır. Ayrıca genç insanlara sunulan metinlerle yalnızca dil gelişimi ve okuma becerisinin geliştirilmemesi; onların karakter, kişilik biçimlendirmeleri, daha olumlu değerlerle yetişmeleri ve içinde buldukları topluma, çevreye uyumlarının da kolaylaştırılması hedeflenmektedir. Öyküler yoluyla toplumun ahlak kuralları, yaşam biçimleri ve değerleri genç kuşaklara aktarılmaktadır. Kitaplar vasıtasıyla çocukların kişisel gelişimi sağlanmakta ve olumlu değişimler olduğu vurgulanmaktadır(Öner,2007).

Bu çalışmada Behiç AK'nın çocuk romanları ele alınmıştır. Behiç AK farklı türlerde kitaplar yazan, çocuklara olduğu kadar yetişkinlere de hitap eden bir yazardır. Çocuk kitaplarının yanında karikatür kitapları da vardır. Çocuklar için yazdığı kitapları kendi resimlemiştir. Eserlerinde bireysel ve sosyal konuların yanında doğa, hayvan ve çevre ile ilgili konulara da dikkat çeken yazar aynı zamanda tiyatro ve karikatür türlerinde yetişkinler için de eserler verir. Eserlerinde evrensel değerlere yer veren yazar güncel konulara da değinerek hem çocuklara hem yetişkinlere çeşitli çözümler sunar. Aslında mimarlık eğitimi alan Behiç AK, mimarlık yapmamakta ve yazıp çizmeyi tercih etmektedir. Sosyal olaylar karşısında duyarlı davranmış, eserleriyle okurlarına farklı bakış açıları kazandırmayı amaçlamıştır. Eserleriyle çocukların çeşitli konularda hassasiyet kazanmalarını isteyen yazar kitaplarını bu yönde kaleme almıştır. Yayımlanan ilk resimli kitabı Yüksek Tansiyonlu Çınar Ağacı Japonya'da ödüle layık görülmüştür. Çocuk romanlarından olan Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği! Ankara Üniversitesi Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Uygulama ve Araştırma Merkezi'nin (ÇOGEM) 2014 Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Roman Ödülü'nü almıştır. Aynı roman, Çocuk ve Gençlik Yayınları Derneği'nin (ÇGYD) 2013 Yılın Çocuk Romanı Ödülü'nü kazanmıştır (gunisigikitapligi,2019). Behiç AK, çocuk edebiyatı alanında yazdığı eserlerle ödüller almış,

bu alanda önemli bir yazardır. Bu sebeple çalışma materyali olarak Behiç AK'ın çocuk romanları tercih edilmiştir.

Çocuklar için seçilen kitapların ve eğitim amaçlı kullanılan okuma materyallerinin içerik ve biçim olarak iyi incelenmesi ve değerlendirilmesi ayrıca önem taşımaktadır. Olumlu özellikler öğretimle güçlendirilebilir olduğu için karakter güçleri temaları ile oluşturulmuş kitapların öğrencilerin temel değerleri geliştirmesinde önemli bir yere sahip olduğu düşünülmektedir(Işık ve diğerleri, 2018). Alanyazın incelendiğinde 100 Temel Eser ile ilgili yapılan bir çalışma(Işık ve diğerleri, 2018) dışında çocuk kitaplarında erdem ve karakter güçleri ile ilgili bir araştırmaya rastlanmamıştır. Çocuklara sunulan kitapların onların gelişim süreci içerisindeki önemi göz önünde bulundurulduğunda kitapların hangi erdemi ve karakter gücü desteklediğini ortaya koyması açısından bu çalışma önemlidir.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Araştırmada erdemler ve karakter güçleri belirlemeye yönelik olarak kullanılacak kitaplar Behiç Ak'ın yazdığı çocuk romanları ile sınırlıdır.
2. Çalışma, Behiç Ak'ın yazdığı çocuk romanlarındaki erdemler ve karakter güçlerinin belirlenmesi ile sınırlıdır.

1.5. Varsayımlar

Bu araştırmada aşağıdaki temel varsayımlardan hareket edilmiştir:

- 1.Behiç Ak'ın çocuk romanları erdemler ve karakter güçleri ortaya koyma açısından yeterlidir.
- 2.Behiç Ak'ın çocuk romanlarındaki erdemler ve karakter güçleri öğeleri özgün ve zengindir.
- 3.Araştırmada kullanılan yöntem çalışmanın amacına uygundur.

1.6. Tanımlar

Erdem: Erdem değer kökenli bir yapıdır(Furnham ve Lester, 2012). TDK (2011:806) erdemi “1.Ahlakın övdüğü iyi olma, alçak gönüllülük, yiğitlik, doğruluk vb. niteliklerin genel adı, fazilet.2. İnsanın ruhsal olgunluğu.3. İstencin ahlaksal iyiye yönelmesi.”olarak tanımlamıştır.

Karakter: Karakter, kişiliğin ahlaki açıdan değerli olan boyutlarıdır(Park ve Peterson, 2008). “Bir bireyin kendine özgü yapısı, onu başkalarından ayıran temel belirti ve bireyin davranış biçimlerini belirleyen, üstün ana özellik, öz yapı” (TDK, 2011:1317).

Güçler: Kişiye özgü olan, içsel bir enerji veren, üst düzeyde işlevsellik, gelişme ve

performans sađlayan belirli bir davranıř, dűřünme veya duygu için önceden var olan kapasite(Linley, 2007).

Karakter Güçleri: Erdemleri tanımlayan psikolojik süreçler veya mekanizmalardır. Karakter güçler kişiliğin ahlaki açıdan değerli olan yönlerini ifade eder (Park, Peterson ve Seligman, 2004).

Değer: Hökeleklî'ye (2011) göre değerler, davranışlarımıza yol gösteren, rehberlik eden inançlar ve kurallardır. Davranışlarımızın yerindelîğini, etkilîğini, güzelliğini, ahlakilîğini belirlemeye hizmet eden ilke ve ölçütlerdir.

Çocuk Edebiyatı: “Çocuk edebiyatı(yazını), erken çocukluk döneminden başlayıp ergenlik dönemini de kapsayan bir yaşam evresinde, çocukların dil gelişimi ve anlama düzeylerine uygun olarak duygu ve dűřünce dünyalarını sanatsal niteliği olan dilsel ve görsel iletilerle zenginleştiren, beğeni düzeylerini yükselten ürünlerin genel adıdır”(Sever,2017).

1.7. Kısaltmalar

Akt. : Aktaran

BA: Bebek Annem

BŞYÇ: Bulutlara Şiir Yazan Çocuk

ÇG: Çatıdaki Gezegen

EGKT: Eve Giden Küçük Tren

HŞYAK: Her Şeyi Yanlış Anlayan Kedi

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

PGDK: Postayla Gelen Deniz Kabuğu

PİRLS: Uluslararası Okuma Becerilerinde Gelişim Projesi

PİSA: Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı

TDK: Türk Dil Kurumu

TEOG: Temel Eğitimden Orta öğretime Geçiş

TYÇ: Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi

YÇHK: Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği

2. KURAMSAL BİLGİLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde araştırmanın temellerini oluşturacak kuramsal çerçeveye ve araştırmanın konusu ile ilgili yapılan araştırmalara kısaca yer verilecektir.

2.1. KURAMSAL BİLGİLER

Bu bölümde araştırmanın temellerini oluşturacak kuramsal çerçeveye ve araştırmanın konusu ile ilgili yapılan araştırmalara kısaca yer verilecektir.

2.1.1. Dil, Ana Dili ve Dil Becerileri

TDK (2011) dili “İnsanların düşündüklerini ve duyduklarını bildirmek için kelimelerle veya işaretlerle yaptıkları anlaşma, lisan” olarak tanımlamaktadır. Bireyin anne karnından itibaren çevresiyle ilişkisi başlamaktadır. Bu ilişki çeşitli iletişim şekillerini de beraberinde getirmektedir. Doğduktan sonra dil becerisi gelişmeye başlayan birey artık içine doğduğu çevrenin, toplumun dilini öğrenmeye de başlar. Çocuğun ailesinden ve içinde yaşadığı topluluktan edindiği dil olarak tanımlanan ana dili çocuğun ilk dil edinme sürecine de açıklık getirmektedir. “Ana dili” derken “ana” kelimesiyle kişinin annesinden daha doğrusu doğduğu andan itibaren en yakınında bulunan kişilerden öğrendiği dil kastedilmektedir. Anne ile kurulan bağ, dil ile ilgili ilk tecrübeler dil gelişiminin de temelini oluşturur. Okul hayatıyla birlikte doğduğu çevrede edindiği dil becerileri daha planlı ve programlı bir şekilde gelişmeye devam eder. Dinleme, konuşma, okuma ve yazma olarak sınıflandırılan dil becerilerinin gelişimi çocuğun ileriki yaşantısı için oldukça önemlidir.

Dil becerileri gelişmiş öğrencilerin üreten, yaratıcı, eleştirel düşünen ve sosyal kişilik özelliklerine sahip olması beklenir. Dolayısıyla bu becerilerin birbiriyle ilişkili olduğunu bilmek ve eğitim sürecinde temel dil becerilerinin her birine yer vermek önemlidir (Kırkkılıç ve Şahin, 2007).

Dil becerilerinin her birinin gelişmesi gerekliliği ve bu becerilerin gelişmesine yönelik faaliyetler eğitim planlarında da yer almaktadır. Bu beceriler aynı zamanda birbiriyle de ilişkilidir. Yani her biri bir diğeri üzerinde etkilidir. Bununla birlikte konuşma ve yazma, anlatma yeterliği ile ilgiliyken; dinleme ve okuma, anlama yeterliğini geliştirmek için önemlidir (Emiroğlu ve Pınar, 2013).

Bireyin dış dünyayla iletişim kurması, zihinsel gelişimini devam ettirmesi için anlam yetisi önemlidir. Hayatında karşılaştıklarını, okuduklarını ve dinlediklerini anlamlandırması bireyin gelişimini olumlu etkilemektedir. Okuma becerisi de anlama ile ilgili olduğundan diğer

becerilerin gelişmesini de sağlamaktadır. Bu becerinin geliştirilmesi sadece bir araya getirilmiş belli sembolleri tanımak değildir; tanımının dışında anlamlandırmak, algılamak ve hatırlamak gibi pek çok süreçler de söz konusudur. Bu sebeple okuma alışkanlığı kazandırmak, bireyin anlama, anlamlandırma sürecine katkı sağlamaktır (Balci, 2009).

Bireylerin okuma alışkanlığı kazanmalarında doğru metinlerle karşılaşmaları önemlidir. Bu sebeple erken yaşlarda bu alışkanlığın kazandırılmasında çocuklar için oluşturulmuş kitapların belli özellikleri taşıması gerekir. Okuma alışkanlığının kazandırılmasında en önemli araç çocuğun ilgisini çekerek, okuma isteğini arttıracak ve okumayı sevmesini kolaylaştıracak olan kitaplardır (Burgul Adıgüzel, 2016).

2.1.2.Çocuk Edebiyatı

Şirin (2000:10)'e göre “Çocuk edebiyatı önce edebiyattır. Edebiyat yönü ile edebiyatın içinde en incelikli yazarlık biçimidir. Her yaştan okurun ilgisini çekebilene, okunabilene, dili, anlatımı ve biçimi ile edebiyatın içinde yeni bir türdür.” Çocuk edebiyatı, çocukluk çağında bulunan bireylerin duygu, düşünce ve hayallerine seslenen sözlü ve yazılı bütün eserleri kapsayan edebiyattır (Oğuzkan, 2000: 2).

Sever ise (2017: 16-19) “Çocuk edebiyatı(yazını), erken çocukluk döneminden başlayıp ergenlik dönemini de kapsayan bir yaşam evresinde, çocukların dil gelişimi ve anlama düzeylerine uygun olarak duygu ve düşünce dünyalarını sanatsal niteliği olan dilsel ve görsel iletilerle zenginleştiren, beğeni düzeylerini yükselten ürünlerin genel adıdır.” diye tanımlamaktadır. Bireyin dil edinme ve geliştirme süreci o dilin edebiyatıyla yakından ilgilidir. Çocuklar için oluşturulan metinler ise yetişkin edebiyatından farklı özellikler gösterir. Bu yazınsal ürünlerin, çocukları nitelikli metinlere yönelten, onlara zamanla okuma kültürü kazandırabilen bir özelliği olmalıdır. Yani çocuk-edebiyat-sanat etkileşimini sağlayan bir uyaran olmalıdır.

Çocuk edebiyatı tarihine bakıldığında çocuk kavramının modernleşmesinden sonra çocuk için üretilen yazının da farklı olabileceği gündeme gelmiştir. Aile kurumunun etkin duruma getirilmesi, matbaanın icadı, okullaşma ile birlikte ortaya çıkan bir süreçtir. XV. yüzyıldan itibaren başlayan çocuğun modernleşmesi çocuk ve yetişkin farklılaşması yanında sosyal, kültürel bir harekettir. Bu dönemle birlikte çocuklar minyatür yetişkinler olarak görülmemekte, çocukların giysilerine, yaşam alanlarına, etkinliklerine ve davranış şekillerine çocukluğun göstergeleri yansımaktadır. Çocuk edebiyatı da bu süreçte gündeme gelen çocuk ve çocuk ile ilgili olan, çocukluğa eğilme fikri ile ortaya çıkan bir türdür (Şirin, 2016).

Edebî metinler, yapısı gereği okurda duygusal çağrışımlar uyandırır; okuru yeni bir arayışa yöneltir. Kelimelerle kurulan yeni anlam örüntüleri, okuru da duymaya, düşünmeye çağırır. Okuma zevki kazanması istenen bir insana iyi kitapların verilmesi, onun bu eserler hakkında eleştirel bir görüşe sahip olabilmesi ve okudukları üzerinde düşünme alışkanlığı kazanması için gereklidir. Bu doğrultuda büyükler ve küçüklerin okuyacakları eserlerin değerlendirilmesinde kullanılacak ölçütler birbirinden farklı değildir. Çocuk edebiyatı eserleriyle diğer eserler arasında bir ayrılık yoktur; çünkü her eserin de edebiyat ürünü olması gerekir. Çocuk edebiyatı deyimiyle, 2-14 yaşları arasındaki kişilerin ihtiyaçlarını karşılayan bir edebiyat alanı anlatılmaktadır. Çocuk edebiyatı deyimi, çocukluk çağında bulunan kimselerin hayal, duygu ve düşüncelerine yönelik sözlü ya da yazılı bütün eserleri kapsar (Oğuzkan, 2001: 3).

Çocuk edebiyatı esas kaynağı çocuk ve çocukluk olan; çocuğun algı, dikkat, ilgi, düşünce, duygu ve hayal dünyasına uygun; çocuk bakış açısını ve “çocuk gerçekliği”ni yansıtan; dilde, düşüncede, ölçüde ve karakterlerde “çocuğa göre” içeriği sade bir şekilde ve içtenlikle gerçekleştiren; çocuğa okuma alışkanlığı kazandırması yanında, edebiyat, sanat ve estetik yönünden gelişmesine katkı sağlayan, çocuğu duyarlı bir biçimde yetişkinliğe hazırlayan bir geçiş dönemi edebiyatıdır (Şirin, 2007: 16).

Çocuk edebiyatı yazımsal ürünleri çocuk gerçekliğini ve çocuğa görelilik ilkesini göz ardı etmemeli; bununla birlikte çocuksu da olmamalıdır. Yapay ve içten olmayan çocuksu bir biçimin kullanıldığı kitaplar anadili sevgisi ve bilinci oluşturmamakla birlikte çocuğun okuma alışkanlığını da etkileyebilmektedir. Çocuk edebiyatı ürünleri çocuğa onun dünyasını anlatmalı ancak bunu yaparken de çocuğun dili ve mantığı ile yapmalıdır (Sever, 2017; Şirin, 2016).

2.1.2.1. Çocuk Edebiyatının Temel İşlevi

Çocuk edebiyatının en temel işlevlerinden biri çocuklara okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandırmaktır. Çocuklara okuma kültürü kazandırmak, onları nitelikli metinleri keşfetmeye yönlendirmek konusunda çocuk edebiyatı sorumluluk üstlenmelidir. Çocuk edebiyatı ürünleri görsel ve içerik olarak çocukların bilişsel ve duyuşsal boyutlu davranışlarını sına ve uygulama imkânına açık olmalıdır. Çünkü çocuk kendi gerçekliğini önemseyen kitaplarla sıradanlığın dışına çıkar ve özgürce kendini gerçekleştirme imkânı bulur. Bu nedenle dili kuru, çocuksu ve yapay ürünler çocuğun gereksinimine cevap veremez (Sever, 2017).

Wellek ve Warren (1983)’e göre edebiyatın işlevi şöyle tanımlanabilir: “Bir edebi eser başarılı bir şekilde fonksiyonunu yerine getirmişse, onda ‘hoşa gitme’ ve ‘fayda’ gibi iki önemli unsur yalnız bir arada değil, üstelik kaynaşmış bir durumda da olabilir.” Bu nedenle çocuklara hitap eden yapıtların da estetik zevki geliştirmeye ve çocuğun eğitilmesine yönelik bir işlevi olmalıdır.

Karakuş (2018)'a göre “Çocuk edebiyatı, geleceğe yöneliktir çünkü çocukları yaratıcı düşünmeye davet eden ve onların ufkunu açan bir işlevi vardır. Bunun yanında çocuk edebiyatı bir kültür taşıyıcısı olduğu için bugün ve gelecek arasında özel köprü kuran bir edebiyattır.”

Leland Jacob ise çocuk edebiyatının amaç ve işlevini şu şekilde yorumlamıştır: “Edebiyat hoş vakit geçirtici, eğlendirici bir şeydir. Edebiyat ruha canlılık verir, yaşama gücünü artırır. Edebiyat hayatı keşfe yardım eder. Edebiyat bir rehberlik kaynağıdır. Edebiyat yaratıcı etkinlikleri teşvik eder. Edebiyat güzel bir dil demektir” (Akt. Oğuzkan, 2000).

Çocuk kitabı, bir toplumdaki yetişkin ile o toplumdaki yetişkin bireylerin deneyimlerinden, bilgisinden ve duygusal olgunluktan yoksun bir çocuk arasında ilişki kuran, bağ oluşturan bir bildiri, bir tarihsel iletişimdir (Sariano, 1982: 21). Çocuk kitabı geçmişin birikimi ve deneyimini aktarırken, içindeki zamanı çocuğa tanıtır ve aynı zamanda onun gelecekteki bazı becerileri geliştirmesine kaynaklık eder. Yetişkin ile çocuk arasında bağ kurar. Erdoğan Horasan (2015)'a göre “Çocuk edebiyatı eserlerinde seçilen temalar, evrensel ahlâkî doğruları kazandıracak, çocuğun kimliğini ve kişiliğini geliştirecek özelliğe sahip olmalıdır.” Kaminski (2009) ise çocuk edebiyatının işlevinin yarar sağlamak ve zevk vermek arasında uzun süredir gidip geldiğini ancak bu iki işlevin birbirine üstün gelmediğini belirtmektedir.

Çocuk edebiyatı, çocukluk ile sınırlı kalmayan, çocuğa kendini ve dünyayı tanınmasını ve anlamlandırmasını sağlayan okuma kültürünün en önemli kaynağıdır. Çocuk edebiyatla ilk karşılaşmasını gerçekleştirir ve çocuk edebiyatı çocuğa günlük kullanılan dilin dışında anadili ile etkileşim içinde olma imkânı sunar. Bununla birlikte çocuğun dil, kişisel, sosyal ve bilişsel gelişimine katkı sağlarken sanat ve estetik yönü ile de çocukların hayal, duygu ve düşünce anlamında zenginleşmesine olanak tanır. Çocukların iç dünyalarını zenginleştirir (Şirin, 2016: 41).

2.1.2.2.Çocuk Edebiyatının Temel Öğeleri ve İlkeleri

Dil Derneğine (1998: 31) göre çocuk yazını "Konularının seçiminde ve anlatımında çocukların gelişim düzeyi göz önünde tutularak düzenlenmiş öğretici, eğlendirici yazın yapıtları"dır.

Çocuk edebiyatında konu, çocuğa görelilik, dil gibi unsurlar oldukça önemlidir. Yapıtta verilecek olan konu ideolojilerden uzak çocuğun ulaşması istenen çağa uygun olarak seçilmelidir. Ayrıca olumlu tiplere mutlaka yer verilmeli ancak bu doğrudan doğruya ders verircesine olmamalıdır. Bununla birlikte seçilen dil çocuk dünyasına uygun ve anlaşılır olmalıdır (Yeşildağ, 2000: 118).

Çocuk edebiyatı, titiz bir çalışma gerektirmektedir. Çocuk edebiyatı ürünleri çocukların her alanda gelişimini dikkate almalı ve tasarımı yapılırken çocukların bilişsel, duyuşsal ve devinişsel gelişimleri göz önünde bulundurulmalıdır.

Çocuk edebiyatını yapılandıran temel ögeler vardır. Sever (2017: 75) bu ögeleri şu şekilde sınıflandırmıştır: karakterler, konu, ileti, dil, anlatım ve resimler.

Karakter, yapıtlarda olayları yaşayan, anlatıyı yönlendiren, olayla doğrudan ilişkili olan kişiye denir. Karakter “baş kişi”, “temel kişi” ya da “kahraman” olarak da isimlendirilir. Karakter aracılığı ile okura birçok özellik tanıtılır. Çocukların sınırlı çevresi kitaplarla genişlemeye başlar. Çünkü çocuklar kitaplardaki kahramanlarla ilişki kurdukça yaşamı da çeşitlenmeye başlar. Çocukların kahramanlarla iletişim kurması onlara insan ilişkilerini, yaşamı sınamaları için bir deneyim alanı oluşturur. Bu sayede çocuklar kahramanlar aracılığı ile kendi gibi düşünen, hisseden başka çocuklar olabileceğini anlar, güven duygusunu geliştirir. Kitap kahramanları ile iletişim kurarak yeni düşsel arkadaşlar edinir. Ayrıca gerçek yaşama dair ipuçları elde eder. Karşılaşacağı sorunlara karşı takınacağı tavır ya da geliştirebileceği davranışlar hakkında fikir sahibi olur. Kahramanlar aracılığı ile topluma ve insana ait kural, düzen ve değerleri tanır, anlamlandırır. Yaşamını anlamlı kılan erdemleri sezer. Çocuklar fiziksel ve ruhsal özellikleri abartılmamış, çocuk gerçekliğine uygun nitelikteki kahramanlarla özdeşim kurma eğilimindedir. Bu sebeple kahramanın problem çözme becerisi, kararlılığı, olaylar karşısındaki tavrı, söz ve davranışları çocuklar için örnek teşkil eder. Kahramanla özdeşim kuran çocuk da onun gibi düşünmeye ve hareket etmeye istek duyar (Sever, 2017: 77).

Gerek roman olsun gerekse hikâye ve piyes kahramanların davranışları, iyi ve kötü rolleri sürekli çocukları etkilemiştir. Çünkü çocuklar okudukları bir edebiyat eserinde mutlaka kahramanlarla kendini özdeşleştirirler. Bu kahramanlar insan, hayvan ya da canlı veya cansız herhangi bir nesne olabilir. Bunların durum, davranış, düşünce ve konuşmalarıyla çarpıcı bir özgünlük yanında tutarlı ve inandırıcı olmaları gerekir (Şirin, 2000: 211).

“Çocuk yazını yapıtlarında, kurgulanan kahramanlar çocukların kitaba ve okumaya ilgisini artıran önemli bir öğedir” (Mert, 2012).

Konu “1.Konuşmada, yazıda, yazın yapıtlarında ele alınan durum, düşünce, olay, olgu,sorun , yaşamın içinde var olan ya da düşlenen her şey. 2. Üzerinde konuşulan, yazılan şey.” olarak tanımlanmaktadır (Göğüş vd., 1998: 75). Akyüz (2014)’e göre “Konu ister yazınsal, ister öğretici olsun metnin oluşumunu hazırlayan en önemli öğelerden biridir.” “Çocuk edebiyatında konu, çocuğu metnin anlam evrenine çeken, kitapla ilişkisini sağlayan

bir değişkendir. Ele alınan konular, çocuğun ilgi ve gereksinimleriyle ilişkilendirildiği sũrece anlam kazanır”(Sever, 2017:119). Bir yazıyı oluşturan temel ȳgelerdendir. Bir yazının değeri, seğtiği konu ile belirlenmez. Asıl ȳnemli olan seçilen konunun ele alınış ve işleniş biçimidir (ȳzdemir, 2002: 19).

Oğuzkan (2001: 367)’a gȳre ocuk yayınlarında konu seçimi ȳnemlidir. Bu seğimde çocukların ruhsal ȳzellikleri yanında, onların dũnyasına ayrı bir renk, kişilik kazandıran ulusal kũltür değerlerinin, içinde yaşadığı toplumun benimsediği ahlāk kurallarının, gelenek ve gȳreneklerin gȳz ȳnũnde tutulması gerekir. ocuk yayınlarında ele alınan konular, genellikle eğlendirici ve dinlendirici nitelikte olmalıdır. Konuların bir bȳlũmũ çocuğu dũřũnmeye yȳnelmeli ve onların gȳrũř kazanmalarını sağlamalıdır. Çocuklara sağlam ve geçerli inançlar aşılayacak, onların ulusal değerlere saygılarını daha gũlũ hale getirecek konulara ağırlık verilmelidir. Bunun yanı sıra çocukların mizah duygusunu geliştirecek konular unutulmamalıdır.

Lukens (1999:103)’e gȳre çocuklarla yetişkinlerin edebiyattan beklentileri aynıdır. Her ikisi için de olay, merak, eylem, yanıt gerektiren sorular, sorulara uygun yanıtlar, olayların gelişmesi ve sonuçlanma şekli ȳnemlidir (Akt. Sever, 2017:120). ocuk kitaplarında seçilen konular gerçeğe uygun ve çocuğun yaşamı ile ilgili olmalıdır. Çocukların ilgileri ve beklentileri dikkate alınmalıdır. Konusu sağlam işlenen eserler sayesinde çocuklarda yurt ve insan sevgisi, dayanışma, yardımlaşma ve çalışma azmi gibi duygular oluşur, ȳstũn değerlere ulaşırlar. (Yalçın ve Aytaş, 2002: 32).

ocuk edebiyatı konu alanı çocukların gelişim dȳnemlerine gȳre değişir, zenginleşir. Bu nedenle konular seğilirken ocuk gerçekliğini dikkate alan, konuları ele alırken çocukların beklentilerini de gȳzetten bir yazın oluşturulmalıdır (Sever,2017).

İleti, “İleti, bir ya da birden fazla kişinin bilişsel, duyuşsal ya da psikomotor davranışlarında değişiklik yapmak amacıyla dũzenlenen işaretler ȳrũntũsũdũr.” (Ergin, 2012: 43).

TDK (2011)’ye gȳre ileti “yazı veya sȳzle verilen, gȳnderilen bilgi, mesaj” olarak tanımlanmaktadır.“İleti (ana dũřũnce), yazarın okurla paylaşmak istediği asıl dũřũncedir” (Sever, 2017:140).

“ocuklar adına yazma sorumluluğunu ȳstlenenlerin, çocuğun dil gelişim evrelerini, ilgi beğeni ve gereksinimlerini iyi tanınması gerekir. ȳte yandan, çocuklarla paylaşılmak istenen duygu ve

düşünceler, çocukların doğasına uygun bir anlatım dili ile sunulmalı, dilimizin güzelliği ve kuralları anlatımın doğallığı içinde çocuklara duyumsatılmalıdır. Çocuk, okuduğu kitabın anlam evreninde kendi yaşantısından, yakın çevresindeki ilişkilerden örnekler bulabilmeli, bu örneklerden yola çıkarak daha özgün çıkarımlara kendisi yönelebilmelidir” (Sever, 2000: 644).

Dilidüzgün (2000: 257) çocuk yazınında yer alan çocuk gerçekliğinin yazınsallık içinde verilmesi gereğini vurgulamaktadır. “Çokanlamlılık, örtük ileti içerme, anti otoriter anlatım özellikleri, estetik bütünlük gibi temel yazınsal niteliklerin tümünü taşıması gerekir. Bunlara ek olarak yazınsal niteliği olan çocuk kitapları çocuk gerçekliğini ya da çocuğa görelilik ilkesini görmezden gelemmez.”

Yazınsal nitelikli kitaplar ile öğretim için hazırlanan kitapların amaçları farklıdır. Öğretim amacıyla hazırlanan kitaplarda esas olan çocuklara bilgi aktarmak ve doğrudan bilgilenmelerini sağlamaktır. Yazınsal nitelikli kitaplarda ise amaç; çocuğun duyma, düşünme ve sezmesini sağlamak, çocuklara duyarlık kazandırmaktır. Bu sebeple iki metin arasında iletileri aktarma biçimleri yönünden fark vardır. (Sever, 2017: 140).

Dil ve Anlatım, çocuk yazınının ayırt edici bir özelliğidir. Çocuk okurlar için oluşturulan metin çocuğun dünyasına uygun, anlam evrenine katkı sağlar nitelikte olmalıdır.

Sever (2017)’e göre çocuk kitaplarının, çocuğa uygun olup olmadığını belirleyen en önemli özellik dil ve anlatımıdır. Erken dönemden itibaren bir yetişkin tarafından anlatılan masallar, fıkralar, fabllar, sorulan bilmece, okunan öykü vb. anlatılar, çocukları anadilinin sözcüğüyle tanıştırır. Güneş’e (2000: 337-349) göre: “Çocuk kitaplarında kullanılacak kelimeler kısa, basit, canlı, somut olması ve yaş düzeyine uygun olarak seçilmesi gereklidir; cümlelerin de basit ve kısa olması okunabilirliği artırır.” Gökşen’e (1975: 45) göre “çocukların zevkle okuyabilecekleri roman ve hikâyelerde paragraflar kısa, konuşmalar bol, tasvir ve tahliller uzun olmamalı, canlı olmalıdır.

Bir dilin sözcükleri, terimleri, yabancı dillerden gelme öğeleri, atasözleri, deyimleri, insanlar arasındaki ilişkilerde kullanılması gelenek olmuş kalıp sözleri ve kalıplaşmış birtakım özdeyişler, bir bütün olarak sözcüğü adı altında ele alınır. Bu terimle anılan varlık, aynı zamanda, o dili konuşan ulusun maddi ve manevi kültürünü, dünya görüşünü, yaşam koşullarını ve deneyimlerini de yansıtır (Aksan, 2002: 13).

Resimler, görsel bir öge olarak çocuğun okuduğu metni alımlama sürecinde çok uyanlı bir ortam oluşturur. Çocuk kitaplarında resim, tek başına görsel bir öge olsa da aynı zamanda

metni tamamlayan, anlamlandıran, açıklayan, genişleten, yeni anlamlar katan estetik bir uyarandır (Sever, 2017: 166). Çocuk edebiyatı yapıtlarının anlatım olanakları içinde iki ayrı dil kullanılmaktadır. Biri renk ve çizginin kılavuzluğunda kurgulanan görsel metinler, diğeri ise insan dilinin sanatçı duyarlılığıyla desteklendiği yazınsal metinlerdir. Bu iki farklı dil bir araya gelerek anlatım gücünü arttırmakla kalmaz aynı zamanda değişik duyuları harekete geçirerek okurun algı zenginliğini de artırır (Akyüz,2014).

“Çocuk kitaplarında resmin rolü çok büyüktür. Resimli kitaplarda resmin görevi, metnin gerektirdiği ya da izin verdiği ölçüde durumları ve olayları daha belirgin hale getirerek zenginleştirip canlandırarak çocuğun yaşantılara katılıp çevreyle iletişim kurma yeteneğini arttırmaktır. Bu sebeple kitabın resimlemesi uzman kişiler tarafından yapılmalıdır. Çocukla kitap arasındaki iletişim sürecinde resmin kendisinden beklenen işlevi gerçekleştirmesi için, çocuk kitabı çizerlerinin çocuğun dünyasını iyi tanıyan, onun ilgi ve gereksinimlerini iyi bilen sanatçılar olması gerekir. Çocuk kitaplarındaki sanatçı duyarlılığı ile yapılmış resimler, çocukların görme duyularının eğitilmesine imkân sağlayan etkili bir araçtır. Kitaplarda karşılaşılan düzeye uygun resimler, çocuklar için bir sanat eğitimi ortamı yaratır. Çocuk kitaplarında resimlemeler yapılırken yaş seviyesi göz önünde bulundurulmalıdır. Küçük yaşlardaki çocuklar için olan kitaplarda resimler büyük ve sayfaya yayılacak ölçüde yerleştirilmeli, daha büyük yaşlardaki çocuklar için daha küçük resimler seçilmelidir. Çocuklar okudukları kitaptaki gördükleri figürleri yadırgamamalı, bir ölçüde kendisine benzetmelidir” (Ciravoğlu,1999: 189).

Çocuk edebiyatı ürünleri; araştıran, tartışan, sorgulayan, bilim ve sanata saygı duyan, duyu ve düşüncelerinin farkında olan, okuma kültürüne sahip sağduyulu bireylerin yetiştirilmesi sürecinde etkili bir uyarıcı olmalıdır. Bu nedenle çocuk kitaplarının çocuk-edebiyat ilişkisinde bazı ilkelere dayandırılması gerekir:

- *Kitaplarda, çocuğun samimiyeti ile anlatımın doğallığı uyum içinde olmalıdır.
- *Yazar, kurguladığı olaylarda çocuk ile yakın ilişki kurabilmelidir.
- *Kitaplar çocukların anlam dünyasına uygun olmalıdır.
- *Çocukların yaşama aktaramayacağı sorumluluk yüklememelidir.
- *Kitaplar dilimizin anlatım zenginliğini ve olanaklarını çocuğa sezdirmeli, onun kavram dünyasını zenginleştirmelidir.
- *Kitaplarda resimler çocukların algılama düzeyine uygun olmalıdır. Metnin iletisine zenginlik katarken çocukta da estetik algısını geliştirmelidir.
- *Kitaplar görsel ve dilsel özellikleriyle çocuğun sanat ve düşünce gelişimini desteklemelidir.
- *Kitaplar çocuğun ilgisine ve yaşına uygun olmalı, ona yaşam gerçekliğini sunmalıdır.

*Kitaplar çocuğun anlam ve yaşam dünyasında karşılık bulmalı, çocuk kendi gerçeklerine dönüştürebilmelidir.

*Kitaplar çocuklarda biçimsel özellikleriyle de okuma isteği uyandırmalıdır.

*Çocuk edebiyatı, çocuklara dil ve resim olanaklarıyla yeni yaşantılar sunmalı ancak anlatıdan çıkarım yapma sorumluluğu çocuğa bırakılmalıdır.

*Yaşama, insana, doğaya, hayvanlara sevgi ile yaklaşan ve hoşgörülü, iletişimi önemseyen bireyler yetiştirmede sorumluluk üstlenmelidir (Sever, 2017: 199).

2.1.2.3. Türkiye’de Çocuk Edebiyatı

Birçok alanda olduğu gibi çocuklara yönelik yayınlarda da Tanzimat döneminden itibaren gelişmeler artmıştır. Tanzimat öncesinde de bu tür yayınlara vardı ancak öncesine ait yayınlara ile ilgili kapsamlı çalışmalar yapılmamıştır. Dönem dönem bakılacak olursa Türk edebiyatında da dünya edebiyatında olduğu gibi çocuk edebiyatının ilk ve en yaygın ürünleri sözlü gelenek içinde yer alır. Masallar, şiirler, tekerlemeler, ninniler, destanlar, kıssalar birer anlatı türleridir. Tanzimat öncesine ait çocuklara yönelik yayınlara hakkında her ne kadar geniş bir bilgiye ulaşılamasa da Tanzimat’tan sonra bu alanda bir gelişme gözlenmiştir. Bu dönemden yaklaşık 20. yıl kadar sonra Türk edebiyatı içinde çocuk edebiyatı alanına girebilecek ilk eserler de çevrilir. Bu çeviri eserlerle birlikte bir nevi temel de atılmış olur. Ayrıca Ahmet Mithat Efendi gibi Tanzimat dönemi yazarlarının çocuklara yönelik telif eserler yazmaya başladıkları da dikkati çekmektedir. Cumhuriyet sonrasında ise çocuklara yönelik üç-beş sayfalık şair, yazar ve eser olarak yer bulan çocuk edebiyatı için bu dönemde de çevirilerin önemli bir yeri vardır. Söz gelişi Orhan Veli Kanık, Sabahattin Eyüboğlu ve Nazım Hikmet La Fontaine'den çeviri yapmışlardır. Eğitim için yapılan bu çalışmaların çocuk edebiyatına doğrudan olmasa da dolaylı yoldan katkısı vardır. Çevirilerle birlikte cumhuriyetin ilanından sonra milli bilinç ve tarih sevgisi aşılacak üzere birçok eser yazılmıştır. Cumhuriyetin ilânından sonra Çocuk Edebiyatı'na, çocuklara yönelik yayınlara eskiye nazaran daha fazla önem verildiği, bu sahadaki yayınlara bir hayli arttığı görülür. Ancak yine de bu alanda yapılan çalışmaların artması ve özellikle çocuk edebiyatı özelinde kapsamlı araştırmalar yapılması gerekmektedir (Çıkla, 2005; Sınar, 2006).

2.1.3. Çocuk Kitaplarının Çocuğun Gelişim Sürecindeki Yeri

2.1.3.1. Çocuk Kitaplarının Çocuğun Dil Gelişimine Etkisi

Çocuğun dil gelişiminde geçirdiği evreler ve bu evrelerin özellikleri ile ilgili ortak görüşlerde buluşulduğu görülmektedir (Dönmez vd, 2000; Güven ve Bal, 2000).

Çocuğun dil gelişimi sürecine bakıldığında yaşamın ikinci yılından itibaren fiziksel büyüme ve gelişmenin de etkisiyle dil gelişimi hız kazanmaktadır. Çocukluğun ilk yıllarında dil gelişimine katkı sunan uyaranların fazlalığı dil gelişimini de olumlu etkiler. Okulöncesi Eğitim Programı (MEB, 2013)'nın amaçları arasında yer alan şu maddeler çocuğun dil açısından kazanması gereken becerileri ortaya koymaktadır:

“1. Çocukların beden, hareket, zihin, dil, duygu ve sosyal yönden yeteneklerine göre gelişmelerini sağlayacak eğitim ortamı hazırlanmalıdır.

5. Çocukların Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalarına gereken önem verilmelidir.”

Çocukların dil ile ilgili becerileri kazanma aşamalarında, kültür ve dil farklılığı belirleyici bir faktör değildir. Dil gelişimi için evrensel olan basamaklar her sağlıklı birey için geçerlidir ancak çevre, kültürel özellikler ve modeller dil gelişiminin niteliğini de etkilemektedir (Sever, 2017: 35).

Dil çocuğun kavram oluşturmada, düşünmesinde, sorun çözmesinde kısacası öğrenmesinde önemli bir etmendir. Bunun için okulöncesinden itibaren çocuğun dil gelişimini destekleyecek ortamların oluşturulması gerekir (MEB, 1979).

Tüm kuralları ile birlikte geçirilen yaşantılar sırasında doğal olarak öğrenilen dil ilk başta modelleri dinleyerek ve bu modelleri taklit ederek kazanılır. Çocuklar geri-iletimi algılayarak, düşüncelerini paylaşarak öğrenmektedir. Dili kazanırken ilk modeller anne-babalar, diğer aile bireyleri, daha sonra toplumsal çevrede okul ortamında etkileşimde buldukları diğer bireylerdir. Çocuklara sunulacak zenginleştirilmiş dil çevreleri de modeller kadar onların dili kazanmalarında ve yaratıcı şekilde kullanmalarında destekleyici etkenlerdir (Güven ve Bal, 2000: 13).

“Çocuk ana dilini en fazla yetiştiği içinde yaşadığı çevreden edinir. Burada da çevresinde kullanılan dil modellerini dinler, algılar ve taklit ederek dili kazanır. 0-6 yaş döneminde dilsel beceriler edinilirken çocuk kitaplarının da önemi yadsınamaz. Kitaplar çocuğun içinde bulunduğu ortamın dışında farklı zengin bir dil çevresiyle yeni deneyimler sunar. Etkin olarak 3 yaş döneminde çocuğun

dil gelişiminde rol almaya başlayan çocuk kitapları resimlerle görsel, güzel ve güçlü bir anlatımla da dilsel öğelerle desteklenir” (Tokgöz, 2006).

Okulöncesi dönemden ortaöğretime uzanan süreçte çocuk kitapları çocukların dilsel, bilişsel, kişilik ve toplumsal gelişiminde önemlidir. O yüzden çocukların gelişim özelliklerine uygun yazınlarla desteklenen etkinlikler, ortamlar bu gelişim alanlarının yapılandırılmasında önemli bir işlev üstlenir (Akt. Sever, 2017: 37;Norton 1999: 4-40). Çocuklar anadil edinim sürecinde öykünme yoluyla dil becerilerini kazanır ve geliştirirler. Bu nedenle çocuk kitapları çocuklara görsel ve dilsel olarak doğal bir öykünme ortamı oluşturur. Çocuklar bu sayede dilini ve dilinin özelliklerini tanır, geliştirir.

“Çocuk kitaplarının hazırlanmasında yapılan bilimsel çalışmalardan mutlaka yararlanılmalı, çocuğun dilsel gelişim süreci göz önünde bulundurulmalıdır. Anlam dilsel gelişimin en son ve en soyut aşamasıdır. Bu açıdan, dil edinimi ve öğrenimine yönelik hazırlanan materyalde anlam olgusuna kesinlikle dikkat edilmelidir” (Tokgöz, 2006).

2.1.3.2. Çocuk Kitaplarının Çocuğun Bilişsel Gelişimine Etkisi

Piaget (2015)’e göre bilişsel gelişim; fiziksel olgunlaşma, deneyim, toplumsal aktarım ve dengelenme süreçlerini kapsayan bir bütündür ve bu etmenler çocuğun gelişim hızını belirlemektedir.

Bilişsel gelişim, çocuğun zihinsel birtakım yetenek ve becerilerinin bir süreç içerisindeki değişimidir (Sever, 2017: 47).

Bilişsel dendiğinde bilgi, akıl yürütme, sorun çözme, düşünme, kavram yani zihin bu terim içerisinde yer alır (Gander ve Gardiner, 2001: 166).

Algı, bellek, muhakeme etme, düşünme ve kavrama bilişsel süreçleri ifade etmektedir. Bu süreçler bebeklikten itibaren yaşam boyu geliştirilmesi gereken dil ve düşünce ile ilişkili zihinsel becerileridir. Bu beceri ve yetenekler bireyin hem okul hem de yetişkinlik dönemindeki yaşamı için çok önemlidir. Edebiyat ise bu yeteneklerin geliştirilmesi için önemli bir rol oynamaktadır. Çünkü okuru geleceğe güvenle hazırlarken onun algı yeteneğini ve anlayışını beslemektedir. Bu süreçlerin gelişmesinde çocuk edebiyatının da önemli bir işlevi vardır. Çocuk edebiyatı karşılaştırma, sınıflama, gözlemlene, uygulama, eleştirme olanakları sağlayarak çocukların düşünme ile ilgili bazı temel işlemlerin gelişmesine katkı sağlar. (Akt. Sever, 2017: 48 Norton, 1999; Saxby,1997).

2.1.3.3. Çocuk Kitaplarının Çocuğun Toplumsal Gelişimine Etkisi

“Çocuk gelişiminde en önemli süreçlerden biri toplumsallaşmadır. Yalın bir anlatımla toplumsallaşma, bireylerin, özellikle de çocukların belirli bir grubun işlevsel üyeleri haline geldikleri ve grubun öteki üyelerinin değerlerini, davranışlarını ve inançlarını kazandıkları süreçtir”(Gander ve Gardiner, 2001: 297).

Bir toplumun değerleri ve kültürel özellikleri o toplumda oluşturulan edebiyat yazınında görülebilir. Çünkü oluşturulan edebi türler-masal, hikâye, roman- toplumun değerlerinden beslenir. Kahramanlar aracılığı ile okura topluma ait inançlar ve benimsenen ya da kaçınılan değerler sezdirilir. Olumlanan ya da kaçınılan bu değerler o toplumun geliştirdiği önemseydiği davranışlara ilişkin ipuçları verir. Özellikle 0-6 yaş döneminde yaşam boyu sürecek bazı öğrenmelerin desteklenmesi için çocuklara seslenen kitaplar önemli bir işlev üstlenir. Çocuğa ailesi ve çevresi dışında farklı modeller sunarak onların toplumsallaşma sürecine katkı sağlar (Sever, 2017).

2.1.3.4. Çocuk Kitaplarının Çocuğun Kişilik Gelişimine Etkisi

TDK (2011)'ye göre kişilik “Bir kimseye özgü belirgin özellik, manevi ve ruhsal niteliklerinin bütünü, şahsiyet” olarak tanımlanmaktadır.

Kavcar (1999:4)'a göre, bireyin yeteneklerine göre gelişmesi, yaşamda karşılaştığı şart ve durumlara uyum sağlayabilmesi, kendi ilgilerini fark etmesi kişiliğin gelişimidir. Eğitim ve hayat anlayışı olarak bireyin izleyeceği yolu kendisinin seçmesi esas alınır bu çok çeşitli düşünmeyi, duymayı ve hareket etmeyi gerektirir. Edebiyat da bu bilincin oluşmasını sağlayan önemli araçların başında gelir.

Çocuk kitapları ilk çocukluk döneminden itibaren çocuğun yaşama hazırlandığı, kişilik oluşturmaya başladığı evrelerde çeşitli yaşantılar sunmaktadır. Karakterler, olaylar, çözümler, değerler ile birlikte bir bütün olarak çocuğa sunulan kurgu metinlerle onların kendilerine ait farkındalık oluşturması sağlanır. Kendisini ve çevresini tanıması, insana dair bilgi edinmesi için bir deneyim alanı oluşturur.

“Çocuk kitapları, yaşam çizgisinde karşılaşılabilecek sorunlara oluşturulacak yanıtları, verilecek tepkileri sanatçı bakış açısıyla örneklendiren birer kaynaktır. Bu kaynak çocuklara insanların farklı özelliklerde olabileceğini sezinletir; değişik kültürlerdeki yaşamı ve insan ilişkilerini tanıtır. Okuma eylemini alışkanlığa dönüştüren çocukların, kendilerini tanıma, başka insanlarla karşılaştırma, onlara benzeyen ya da onlardan ayrılan yanlarını görme denemeleri, onları kendi kişiliğini tanımaya,

çevresindekilerin kişiliklerini de anlamaya yönelik bir bilinçlenme sürecine sokar. Çocuk kitapları, çocukların kişilik gelişiminde önemli etkileri olan araçlardır”(Sever, 2017: 56-58).

Çocukların kişiliğinin şekillendiği ilk çocukluk döneminde taklit yani öykünme önemli bir öğrenme yoludur. Bu nedenle çocuklar okudukları, dinledikleri kitapların ya da izledikleri filmlerin kahramanlarıyla da özdeşim kurarak öğrenirler. Onların özelliklerinden ve davranışlarından etkilenirler.

2.1.4. Çocuk Kitapları Aracılığı ile Değer Aktarımı ve Karakter Eğitimi

TDK (2011) “değer” sözcüğü için şu tanımları yapmaktadır: a.“Bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet.” b.“Bir ulusun sahip olduğu sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel değerlerini kapsayan maddi ve manevi öğelerin bütünü.”

Bu kavram Latince “valere” kökünden türetilmiş olup “kıymetli olmak, güçlü olmak” anlamlarına gelmektedir. İlk olarak Znaniecki tarafından sosyal bilimlere kazandırılmış bir kavramdır (Bilgin, 1995). Terim olarak “değer” bizim objeleri, insanları, fikirleri, durumları ve hareketleri iyi, kötü, arzu edilen, istenmeyen ve bunun gibi yargılarımızı oluşturan standartlarımızı ve prensiplerimizi ifade eder (Akt.Yazıcı, 2006; Halstead ve Taylor, 2000:169).

Değer, bir toplumun kendi yapı ve bütünlüğünü, varlığının devamını sağlamak için o toplumu oluşturan bireylerin çoğunluğu tarafından doğruluğu kabul edilmiş, gerekli görülen duygu, düşünce ve amaç yansıtan genel geçerliği kabul edilmiş ahlaki ilkeler ya da inançlar bütünüdür(Kızılcıkel ve Erjem, 1994).

Değerler, bir kimsenin farklı olay ve durumlar karşısında gösterdiği davranışlarını yönlendiren köklü inançlardır. Değerlerin kökeninde toplumun kültürü vardır (Oğuzkan, 1981: 45).

Değer, soyut ölçü birimidir. Somut ve soyut kavramların önemini belirler; varlıkların, olgu ve olayların durumunu ve önemini anlatır (Köknel, 2007).

Belli özellikler taşıyan değerleri tam olarak anlamlandırabilmek için o özellikleri iyi bilmek gerekmektedir. Değerlerin özellikleri şöyle sıralanabilir:

1. *Değerler inançlardır.* Ancak tümüyle nesnel, duygulardan arındırılmış fikir niteliği taşımazlar. Etkinlik kazandıklarında duygularla iç içe geçerler.

2. Değerler, bireyin amaçlarıyla (eşitlik gibi) ve bu amaçlara ulaşmada etkili olan davranış biçimleriyle (hak bilirlilik, yardımseverlik) ilişkilidirler.

3. Değerler, özgül eylem ve durumların üzerindedirler. Örneğin, itaatkârlık değeri, evde, işte, okulda ve tanımadığımız kişilerle olan ilişkilerimizin tümünde geçerlidir.

4. Değerler, davranışların, insanların ve olayların seçilmesini ya da değişimini yönlendiren standartlar olarak işlev görürler.

5. Değerler taşıdıkları öneme göre kendi aralarında sıralanırlar. Bu sıralama değer önceliklerini belirleyen bir sistem oluşturur. Kültürler ve bireyler sergiledikleri değer öncelikleri sistemleriyle betimlenebilirler.

6. Değerler değişime açık yapılardır. Zaman içinde etkileşim ve ortaya çıkan yeni ihtiyaçları karşılamak için değer önceliklerinde değişiklikler olabilir (Akt; Kuşdil ve Kağıtçıbaşı, 2000: 60; Schwartz ve Bilsky, 1987).

Değerler zaman içerisinde değişebilen özelliktedir. Bir değer her dönem aynı önem ve etkiye sahip olmayabilir. Akarsu'ya (2006) göre değerler mutlak değişmez değildir ve hiçbir zaman durağan olmamıştır. Toplum içindeki değişikliklere bağlı olarak değerler ve değerlere bağlılık da değişebilir.

Değerler aynı zamanda bir toplumsal düzenleyicidirler. Toplumsal yaşam içinde belli görevler üstlenirler. Gökçe ve Fichter'a (Akt. Özensel,2003) göre değerlerin işlevleri ise şu şekilde sıralanabilir:

1. Değerler, bilinçli ve amaçlı davranışın genel ölçütüdür. Sosyal eylemde bulunan bir kişinin sosyal olarak kabullenebilen olgu ve istekleri için temel atıf noktası görevini görmektedir.
2. Kültür üzerinde yönlendirici bir etkiye sahip olan değerler belli bir kültürün gelişme süreci içinde şekil almaktadır. Bu da genel olarak sembol, moral ve estetik normlar, davranış şekilleri olarak belirginleşir. Bu açıdan düşünüldüğünde değerler, kültürün temelini oluşturmaktadır.
3. Değerler, insanlarla özdeşleşmiştir. Yani sosyalleşme sürecinde kişiler tarafından öğrenilmekte ve üstlenilmektedir. Bunun doğal bir sonucu olarak da kişiliğin bir parçası olarak görülmektedir.
4. Kişilerin sosyal rollerini seçmesine ve gerçekleştirmesine rehberlik ederler. İlgi yaratırlar, cesaret verirler. Böylelikle de kişilerde çeşitli rollerin gerekliliklerinin ve beklentilerinin, birtakım değerli hedefler doğrultusunda işlemekte olduğunu kavramış olurlar.
5. Değerler, sosyal olarak kabul edilebilir davranışın şemasını çizerler. Böylece kişiler de hareket ve düşüncelerini en iyi hangi yolda gösterebileceklerini kavrayabilirler.
6. Değerlerin sosyal boyutu vardır. Hem zihinsel (arzu ve eylem boyutunu belirten) hem de duygusal yönü belirten ifadelerdir.
7. Sosyal kontrol ve baskının araçlarıdır. Kişileri törelere uymaya yöneltir, doğru şeyleri yapmaya yüreklendirir. Onaylanmayan davranışları engeller, yasaklanmış örüntülerin neler olduğuna işaret eder ve sosyal ihlallerden kaynaklanan utanma ve suçluluk duygularının kolayca anlaşılabilmesini sağlar.

8. Dayanışma araçları olarak da işlevleri vardır. Kişiler aynı değeri güden kişilere doğru çekimlenirler.

Öğrenciler, kendi değerler sistemini oluştururken okulun içindeki ve dışındaki kaynakların (öğretmenler, ebeveynler ve medya gibi) etkisi altındadır (Harris, 1991). Çevresel faktörler değer kazanımında oldukça etkilidir. Bu nedenle aile ortamında, okulda ve medya yoluyla da değer anlamında zengin uyaranların çocuğa sunulması önemlidir.

"Değer çatışmalarının yaşandığı toplumlarda dahi saygı, adalet, dürüstlük, nezaket, gibi genel ahlaki ilkelerin bulunması buralarda da değerler eğitiminin önemine işaret etmektedir" (Güven, 2014, s. 28).Toplum mutlu ve huzurlu kılacak olan bireylerin her şekilde bazı değerleri kazanması hedeflenir. Özgünlük, sevgi, saygı, estetik değerler, bilgelik, cesaret, sabır, dürüstlük, empati, mutluluk, adalet, mükemmellik, barış, demokratik değerler gibi değerlerin okul ortamında özellikle üzerinde durulması gerekmektedir(Lazerson, Mclaughlin, McPherson ve Bailey,1985).

Öğrencilerin sorumluluklarını alabilecekleri derecede seçimler yapabilmelerine olanak sağlayan bilgi, beceri ve yeteneklerinin geliştirilmesine değer ve karakter eğitimi denir. (Ryan ve Bohlin, 1999).Erdemli ve iyi karakterli bir insan hoşgörü, azim, akıl, şükür, sabır, irade, şahsiyet, adalet ve vicdan gibi değerlere sahip olmalıdır (Fayda,2005).Erdemli ve iyi bir insan olmak, karakteri sağlam bireyler yetiştirmek bir toplumu ayakta tutan önemli etkenlerdir. Bunun için aile, okul ve topluma büyük görev ve sorumluluklar düşmektedir. Çünkü iyi ve erdemli bireyler, karakter sahibi çocuklar yetiştirmek demek aynı zamanda toplumun da mutlu ve huzurlu olması demektir. Bunu gerçekleştirmek bir toplumun nihai amacı olmalıdır ve bu da ancak bazı değerlerin gelecek kuşaklara aktarılması ile mümkün olabilir(Karatay,2011).

Kazandırılmak istenen tutum, davranış ya da değer verilmesinde çeşitli yollar izlenir. Hikâye edici metinler aracılığı ile değer ve davranış kazandırmak da bu yollardan biridir ve bu aktarım için uygundur. Hikâye, olmuş veya olma ihtimali olan olayları anlatan yazı türüdür.Hikâye edici metinler yaşamın gerçeklerini yansıttığı için çocukların yaşama hazırlanmasında önemli kaynaklardır. Yaşam gerçekliği içindeki olayları çocuğa uygun bir şekilde kısa ve yalın bir şekilde sunan hikâyeleri çocuklar rahatça okurlar. Hayattan kesitler sunduğu için de çocukların eğitiminde kullanılmaya oldukça uygundur(Erol,2014).

Çocuk edebiyatı ürünleri 20. yüzyılın ilk yıllarından itibaren ve çocukların özelliklerini dikkate alarak gelişmeye başlayan bir alandır. Çocuk için eğlenceli vakit

geçirmenin yanında bir gelişim aracıdır. Çocuk edebiyatı ürünleri çocuğun dil becerilerini geliştirirken onda evrensel ve milli kültür değerlerine dair bilincin oluşmasını sağlar. (Karatay, 2007).

Edebî eserler, hayata ayna tutarak bir toplumun bünyesinde barındırdığı yaşam biçimlerini, gelenek, görenek ve değerlerini gelecek nesillere aktarır. Gerçek hayatta var olan unsurlar, yüzyıllar boyunca edebî eserlerde varlığını sürdürür. Geçmişten günümüze yazılı ve sözlü edebiyat ürünleri ile değerlerimiz, kültürümüz korunurken aynı zamanda yeniden ve devamlı olarak okuyucusuna kazandırma işlevi görür. (Yaman vd., 2009: 108). Bu nedenle özellikle çocuklara sunulan eserlerin birçok yönden incelenmesi ve değer aktarımında ne şekilde kullanılabileceği veya olumlu karakter özelliklerinin kazandırılmasında nasıl yararlanılabileceği önemlidir.

2.1.5. Erdemler ve Karakter Güçler

Erdemler ve karakter güçler sınıflaması bilimsel bir araştırma alanı olarak 2004 yılında Peterson ve Seligman tarafından oluşturulmuştur. Ayrıntılı bir şekilde belirlenen 6 erdem ve 24 karakter gücün evrensel olduğu ancak aynı zamanda sınıflandırmanın nihai veya kesin olmadığı; deneysel ve teorik gelişmeler ışığında değişimler olabileceği belirtilmektedir (Linley ve diğ. 2007). Bu sınıflandırma sistemi, dünyanın her yerinde belli başlı dini ve felsefi geleneklerde söz edilen erdemlerin ve güçlü yönlerin incelenmesine dayanmaktadır (Peterson ve Seligman, 2004). Çalışmada belirlenmiş olan güçlü yönler listesinden 24 adet güçlü yön erdem listesine eklenmek üzere seçilmiş ve belirlenen kriterleri karşılıyorlarsa altı erdem grubunda sınıflandırılmışlardır. Karakter güçlerinin erdemler sistemine eklenebilmesi için;

- Her yerde bulunması,
- Bireysel mutluluğa katkı sağlaması,
- Ahlaki açıdan değerli olması,
- Başkalarını etkilemesi,
- Uygun bir zıttı olması,
- Ölçülebilir olması,
- Diğer güçlü yönlerden farklı ve ayırt edilebilir olması,
- Kusursuz örnekleri tarafından çarpıcı bir şekilde sergilenmesi,
- Çocuk veya ergenlerde erken yaşlardan itibaren gelişebilmesi,
- Dikkat çekici bir şekilde farklı bireylerde farklı düzeylerde olması,

- Toplumsal kurumlar tarafından desteklenmesi ve geliştirilmesi gerekmektedir.

Değerleri tüm kültürler için aynı olmayan zeki, atletik titiz, tutumlu olma gibi kişilik özellikleri ise sınıflandırma sisteminin dışında bırakılmıştır. Karakter güçler kişiyi erdem sahibi olmaya götüren yollardır (Carr, 2015: 92; Peterson ve Seligman, 2004).

Cesaret, özgünlük, öz kontrol gibi karakterin güçlü yönleri yıllarca ayrı ayrı ele alınmış olsa da bütünlük içeren bir çalışma yapılmamıştır. Bilgi ve bilgelik, cesaret gibi erdemler, ahlak felsefesiyle ilgilenen filozoflar tarafından değerli sayılan çekirdek kişilik özellikleridir. Özgünlük ve minnettarlık gibi güçlü yönler, erdemlere ulaşmak için kullanılacak daha az soyut kişilik özellikleridir. Bilgelik, cesaret, insanlık, adalet, ölçülülük, aşkınlık 6 erdemi oluşturmaktadır. Bu erdemlerin her biri ile ilişkilendirilen güçlü yönlerin oluşturduğu 24 karakter gücü bulunmaktadır (Carr, 2015: 81). Tablo 1’de erdemler ve karakter güçler verilmiştir.

Tablo. 1. Erdemler ve Karakter Güçler

	Erdemler	Tanımlayıcı Özellik	Karakter Güçler
1	Bilgelik	Bilgi edinme ve kullanma	Özgünlük Merak Öğrenme Sevgisi Açık Fikirlilik Bakış Açısı
2	Cesaret	İç ve dış engellere rağmen hedeflere ulaşma isteği	Dürüstlük Cesur Olma Sebatkarlık Yaşam Coşkusu
3	İnsanlık	Kişiler arası güçlü yönler	İyi yüreklilik Sevme-Sevilme Sosyal Zeka
4	Adalet	Güçlü toplumsal yönler	Hakkaniyet Liderlik Vatandaşlık
5	Ölçülülük	Aşırılıklara karşı koruyan yönler	Affedicilik Alçakgönüllülük Tedbirlilik Öz Kontrol
6	Aşkınlık	Kişinin kendini aşan bir güçle bağ kurması	Estetik ve Mükemmelliğin Takdiri Şükür Umut Mizah Maneviyat

(Peterson ve Seligman, 2004)

Erdemler ve karakter güçleri ile ilgili ayrıntılı bilgiler şu şekilde sıralanabilir:

2.1.5.1.Bilgelik Erdemi

Bilgelik erdeminin karakter güçleri, bilginin edinilmesi ve iyi yaşamın hizmetinde kullanılması ile ilgili olumlu özellikleri içermektedir. Özgünlük, merak, açık fikirlilik, öğrenme sevgisi ve bakış açısı bilgelik erdeminin ilişkili olduğu karakter özellikleri olarak kabul edilmiştir. Psikolojik dilde bunlar bilişsel güçlü yönlerdir. Karakter güçlerin çoğu, örneğin sosyal zeka, adalet, umut, mizah ve maneviyat gibi bilişsel yönlere sahiptir; bu nedenle, erdemle ilgilenen birçok filozof, diğerlerini mümkün kılan şef erdem olarak bilgi ve bilgeliği düşünmektedir (Peterson ve Seligman, 2004: 95).

2.1.5.1.1.Özgünlük (Yaratıcılık)

Özgün olmak bir insanın sanatsal, bilimsel veya farklı işlevsellikte olan ürünler oluşturmasını sağlayan yeni, şaşırtıcı, sıra dışı fikirler ve davranışlar üretme yetisine sahip olmasıdır (Kaufman ve Stenberg, 2010).Bireyin özgünlüğünü, o kişinin hayatına veya başkalarının hayatına olumlu bir katkı yapması gerekmektedir. Özgünlüğün bir insan kapasitesi olarak önemi göz ardı edilemez. Evlerimiz ve ofislerimiz mobilya, ev aletleri ve insan yaratıcılığının ürünü olan diğer olanaklarla doludur. Girdiğimiz binalar, kullandığımız arabalar, giydiğimiz kıyafetler - asansörlerde duyduğumuz müzikler bile - hepsi bir tür yaratıcılık örneğidir. Özgünlük çoğu zaman insanların sahip olması gereken bir özellik olarak görülmektedir. Öğretmenler öğrencilerinin fen projelerinde ve dönem ödevlerinde özgünlük sergilemelerini beklerler. Yüksek teknoloji firmalarındaki yöneticiler araştırma ve geliştirme birimlerinin, bu ürünleri tanıtmak için yeni stratejiler geliştirmeleri için yeni ürünler ve pazarlama birimleri tasarlamalarını bekler. Daha kişisel bir düzeyde yaratıcılık, genellikle zihinsel sağlığın ve duygusal iyiliğin bir işareti olarak görülmektedir (Peterson ve Seligman, 2004: 96).

2.1.5.1.2.Merak (İlgi, Yenilikçilik, Deneyime Açıklık)

Merak, ilgi, yenilik arayışı ve deneyime açıklık birinin deneyim ve bilgi edinme konusundaki içsel arzusunu temsil etmektedir. Merak, zorlu fırsatlara cevaben birinin deneyiminin aktif olarak tanınması, takip edilmesi ve düzenlenmesini içerir (Kashdan ve Sylvania,2009; Peterson ve Seligman, 2004: 125). Tüm bireyler merakı yaşar, ancak derinliği ve deneyimleme istekliliği bakımından farklıdırlar. Merak, ilgi, yenilik arayışı ve deneyime

açıklık arasındaki örtüşmeye rağmen, bunlar hiyerarşik olarak düzenlenebilir. Merak ve ilgi bazen birbirinin yerine kullanılır. Bireyler bu olumlu duygusal-motivasyonel durumları tecrübe ettiklerinde, teşvik edici ipuçlarına cevap olarak hedefe yönelik davranışları başlatır ve sürdürürler. Örneğin, bir kişi okyanusta yüzen siyah bir çantayı fark eder ve içeriğini belirlemek için yüzmeye karar verir. Boş olduğunu keşfettikten sonra merakı dağılır. Bununla birlikte, merakı, neden çantanın okyanusta olduğu, içinde ne olduğu ve içeriğinin karada aranıp aranmadığı ışığında artabilir (Peterson ve Seligman, 2004: 126).

İçsel olarak motive edilmiş bir özellik olarak merak, uyandırıcıdır. Bir cevap bulmak, yeni bir deneyime sahip olmak, yeni bir gerçeği öğrenmek meraklı insanların özellikleridir. Merak etmeyen biri, böyle bir tatminin olmadığını kanıtlar ve hatta yeni deneyimlerden bile rahatsız olabilir. Merak asla iki kez aynı şekilde tatmin edilemediğinden, yeni deneyimler kadar kendisinin genişlemesine neden olabilir ve elde edildikten sonra bütünleşebilir (Peterson ve Seligman, 2004: 98).

2.1.5.1.3. Açık Fikirlilik (Eleştirel Düşünme)

Eski ve modern, neredeyse tüm erdem listelerinde yer alan bu karakter gücü eleştirel düşünme, rasyonellik veya açık fikirlilik olarak adlandırılan bir düşünce biçimini ifade etmektedir (Peterson ve Seligman, 2004: 100). Açık fikirli bir insan belirsiz bir durumun karar aşamasındayken soruna tüm açılardan bakar, rasyonel biçimde düşünür, tüm kanıtları inceler, acele karar vermez, fikrini yeni kanıtlar ışığında değiştirebilir ve sonuçta sağlıklı bir karara varabilir (Hardman, 2009; Stanovich, 2009). Bunun karşıtı önyargı olarak adlandırılmaktadır, bu durum ise birinin mevcut görüşlerini destekleyen şekillerde düşünme eğilimidir (Greenwald, 1980). Ebeveynler ve öğretmenler için, çocukların karmaşık sorunların her iki tarafına da bakabilmesi önemlidir. Açık fikirlilik empatinin önemli bir zihinsel bileşenidir (Peterson ve Seligman, 2004: 144).

2.1.5.1.4. Öğrenme Sevgisi

Öğrenme sevgisi farklı şekillerde kavramsallaştırılmaktadır. Bir görüş, onu tüm insan doğasının doğal bir parçası olarak görürken başka bir görüş, öğrenme sevgisini bağlamsal bir bireysel farklılık olarak görmektedir. Öğrenme sevgisi fazla olan bir insan, doğası gereği yeni becerilerde, konularda ve bilgilerde ustalaşmak için isteklidir ve bu ihtiyacını sistemli bir şekilde karşılar. Psikolojide öğrenme sevgisinin geliştirilmesi geleneksel deyişle başarı motivasyonu olarak ifade edilmektedir (Elliot ve Dweck, 2005). Herhangi bir alanda yeterlik

ve uzmanlık kazanmak için içsel motivasyon geliştirmek, bir taraftan kişinin doğal yeteneklerine, mizacına ve diğer taraftan söz konusu kişinin çevresinden gelen fırsatlara ve desteğe bağlıdır. Çevrenin kritik yönlerini ebeveynler, öğretmenler, akranlar, danışmanlar, işverenler, sosyo-ekonomik koşullar ve kültürel ortam oluşturmaktadır (Carr,2015: 82).

Öğrenme sevgisi yüksek olan kişi, hüsrana uğramış olsa bile, yeni beceriler ve bilgiler edinirken olumlu duygular yaşar. Öğrenme sevgisi, öğretmenlerin öğrencilerinde görmek istedikleri, ebeveynlerin çocuklarında teşvik etmek istedikleri bir güçtür (Peterson ve Seligman, 2004: 103-163).Bu güç, insanların olumsuzluklar, zorluklar ve olumsuz geri bildirimlerle karşı karşıya kaldıklarında devam etmelerini sağlayan önemli motivasyonel sonuçlara sahiptir. Olumlu duygular geçici olarak, sorunlarının çözümüne karar verilene kadar hayal kırıklığıyla ilişkili olumsuz duygularla aşılabilir (Krapp ve Fink, 1992; Neumann, 1999; Renninger, 2000).

2.1.5.1.5.Bakış açısı

Bakış açısı olan bir insan başkalarını dikkatli bir şekilde dinleyerek “ büyük resmi görerek” var olan fırsatlarla ilgili sağlıklı yargılarda bulunarak ve bunları tutarlı inandırıcı bir şekilde ifade ederek onlara akıllı bir rehberlik sunabilir (Carr, 2015: 82). Bakış açısı hem birey hem de toplum için faydalı bir karakter gücüdür. Bu karakter gücü toplum içerisinde farklı sayıda sosyal destek biçimlerinin ortaya çıkmasını sağlar (Peterson ve Seligman, 2004: 106).

2.1.5.2.Cesaret Erdemi

Cesaret erdeminin karakter güçleri cesur olma, sebatkârlık, dürüstlük ve yaşam coşkusudur. Bu güçlü yönler, engeller karşısında iç ya da dış amaçlarla hedeflere ulaşma iradesinin kullanılmasını gerektirir (Carr, 2015: 83; Peterson ve Seligman, 2004: 199).

2.1.5.2.1.Cesur Olma (Yiğitlik)

Cesur olma karakter gücü savaşçılar tarafından savaş alanında gösterilen kahramanlıktır. Yaklaşan ölüm karşısında cesaret, korkusuzluğa eşdeğer değildir çünkü korku kesinlikle yaşanır. Aksine, cesaret korkuya rağmen yapılması gerekenleri yapma yeteneğidir. Bu cesaret anlayışı, doğru olanı söylemeyi veya yapmayı, ahlaki olarak sorgulanabilen davranışlara ve akran baskısına direnmeyi de içerir. Cesur bir insan fiziksel ve psikolojik

tehditlerle, sorunlarla, zorluklarla ve acıyla kararlı bir şekilde mücadele eder (Peterson ve Seligman, 2004: 199; Pury ve Lopez, 2009).

2.1.5.2.2. Sebatkârlık (Azim, Çalışkanlık)

Başlamış olanı bitirmek, engellere rağmen devam etmek, işle ilgilenmek, görevde kalmak, hepsi sebatkârlık, azim ve çalışkanlık olarak tanımlanan karakter gücünü ifade etmektedir. Bu güçte eylemi tehdit eden bir yandan korku, can sıkıntısı, bıkkınlık, hayal kırıklığı ve zorluk, bir yandan da daha kolay ve belki de daha zevkli bir şey yapma cazibesi olabilmektedir. Ancak sebatkârlık karakter özelliğine sahip bir insan, beklentisi yüksek ve zor işleri karşısına çıkan engellere ve pes etme dürtüsüne rağmen tamamlar. Psikolojide azim, çalışkanlık ve ertelenmiş doyum başlıkları altında incelenmiştir (Peterson ve Seligman, 2004: 202).

2.1.5.2.3. Dürüstlük

Dürüst bir insan, kendisi ve dünya hakkında gerçekleri konuşur. Gerçeği söyleyen kişi dürüştür ancak bu karakter gücü daha geniş bir anlamda incelenmiştir. Doğruluğu içermesinin yanı sıra kendini numara yapmadan samimiyetle takdim etmeyi, inançlarının, hislerinin ve davranışlarının sorumluluğunu almayı da ifade etmektedir. Yalan ve aldatma gibi durumlar dürüstlikle ilgilidir ve dürüstlüğün yokluğuna ilişkin içgörü sağlarlar (Carr, 2015: 87; Peterson ve Seligman, 2004: 205).

2.1.5.2.4. Yaşam Coşkusu

Bu erdem kategorisinin son üyesi farklı türde bir güçtür, çünkü zihin kadar beden de özelliğidir. Canlılık, hayatta hissetmek, yaşam dolu olmak ve her türlü faaliyet için coşku göstermek anlamına gelir. Yaşam coşkusu karakter gücü olan bir insan hayata hevesle, heyecanla, dinç bir şekilde yaklaşır. Hayatı bir macera olarak kucaklar ve görevleri gayretle ele alır. Bahsedilen yaşam coşkusu hiperaktivite, sinir enerjisi ya da gerginlikten farklıdır. Aksine, canlılık hayatın değerli faaliyetlerine katılmak için gönüllü ve tatmin edici olarak deneyimlenir (Carr, 2015:85; Peterson ve Seligman, 2004: 209).

Yaşam coşkusuna sahip bir insanlar genellikle temas ettikleri kişilere bulaşıcı olarak enerji verir. Organizma sağlığının göstergesi olarak canlılık hem psikolojik hem de bedensel faktörlerle doğrudan ve etkileşimli olarak ilişkilidir. Bedensel düzeyde canlılık fiziksel sağlık ve bedensel işleyişle ayrıca yorgunluk ve hastalıktan kurtulma ile bağlantılıdır. Psikolojik

düzeyde canlılık, kişiliğin hem kişisel hem de kişilerarası seviyedeki isteklilik, etkililik ve sosyalite deneyimlerini yansıtmaktadır (Peterson ve Seligman, 2004: 274).

2.1.5.3.İnsanlık Erdemi

İnsanlığın güçlü yönleri arasında, diğerleri ile olan ilişkilere bakmakta ortaya çıkan olumlu özellikler bulunmaktadır. Bu erdem sınıfındaki güçlerin genel olarak sosyal olduğu söylenebilir. Sınıflandırmadaki güçlü yönlerden üçü pozitif kişilerarası özellikleri göstermektedir (Peterson ve Seligman, 2004: 293). İnsanlık erdeminin karakter güçleri içinde sevmeye-sevilmek, iyi yüreklilik ve sosyal zeka yer alır. Bu kişiler arası güçlü yönler, yakın, sevecen birebir ilişkilerin niteliğini derinleştirmek için kullanılmaktadır (Carr, 2015: 85).

2.1.5.3.1.Sevme Sevilmek

Sevmeye-sevilmek karakter özelliği sayesinde ilgilenmenin ve paylaşmanın karşılıklı olduğu yakın ilişkilere değer veririz ve destekleriz. Bu nedenle karşılıksız sevgi, takip etme, kahraman hayranı olma bu gücün dışına çıkarılmıştır. Bu tür ilişkiler aşk gibi hissedebilir, ancak duygular yalnızca bir yönde yürüdüğü için bu karakter gücünün dışına düşer. Bu güç aşkı, dostluğu, ebeveynler ve çocuklar arasındaki sevgiyi, mentorluk ilişkilerini ve ekip arkadaşları, iş arkadaşları vb. arasındaki sevmeye ve sevilme ilişkilerini kapsamaktadır (Carr, 2015: 85;Peterson ve Seligman, 2004: 293).

Sevmeye ve sevilme başkalarına karşı bilişsel, davranışsal ve duygusal duruşu temsil eder. Bunlardan biri, öncelikli şefkat, korunma ve bakım kaynakları olan bireylere duyulan sevgidir. Onlar güvende hissettiriyorlar ve onlardan uzun süre ayrı kalındığında sıkıntı duyulur. Bir çocuğun bir ebeveyne olan sevgisi bu gruba girmektedir. Bir başka şekli de insanlara güvende hissettiren ve özen gösteren bireylere duyulan sevgidir. Onlar rahatlatır, korur, yardım eder, destekler, fedakarlık yapar ve mutlu olduklarında mutlu hissederiz. Bir ebeveynin çocuklara duyduğu sevgi bu gruba dahildir. Üçüncü biçim, özel olarak düşündüğümüz ve kendimizi özel hissettiren bireye cinsel, fiziksel ve duygusal yakınlık için tutkulu bir arzuyu içeren sevgidir. Romantik ilişkiler bu gruba girmektedir (Peterson ve Seligman, 2004: 304).

2.1.5.3.2.İyi Yüreklilik (Cömertlik, Şefkat, Kibarlık)

Bu karakter gücü, diğer insanlara karşı nazik olma, şefkatli olma, onların refahları konusunda endişe etme, onlara iyilik yapma ve onlarla ilgilenme eğilimini açıklamaktadır. İyi

yüreklilik bir bebeği tutan genç bir anne için otobüste yer verildiğinde veya kemik iliği nakli için gönüllü olduğunda ortaya çıkan durumdur. Bu güç bazen çok derinden tatmin edici olmaktadır. Erik Erikson'un (1963) tanımladığı psikososyal evrelerden biri üretkenliktir, kendisinin dışındaki meseleler ve özellikle yeni neslin refahı ile ilgilidir. Çocukların ya da başkalarının bakımı, kendimizi iyi ve mutlu hissetmemizi sağlamaktadır (Peterson ve Seligman, 2004: 296).

2.1.5.3.3.Sosyal Zeka (Duyusal Zeka, Kişisel Zeka)

Sosyal zeka karakter gücü sayesinde insanlar hem kendi hem de başkalarının güdülerini ve hislerini fark eder, böylece farklı sosyal durumlara daha kolay uyum sağlanabilmektedir. Sosyal zeka, başkalarının psikolojik durumlarını doğru bir şekilde tespit etmeyi sağladığı gibi kendi psikolojik ve sosyal durumumuzu etkin bir şekilde yönetme yetisi de kazandırmaktadır. Sosyal zeka tipi IQ testlerinin ölçtüğü zeka türünden farklıdır; hatırlama, ilişkileri anlama, bilgiyi hızla işleme ve soyut akıl yürütme gibi becerileri kullanarak sözel ve sözel olmayan işleri yerine getirme kapasitesidir. Sosyal zeka aynı zamanda duygusal zeka kurgusunu da kapsamaktadır (Peterson ve Seligman, 2004: 337; Salovey ve diğ., 2009).

2.1.5.4.Adalet Erdemi

Adalet erdeminin karakter güçleri vatandaşlık, hakkaniyet ve liderliktir. Bu sosyal beceriler ekipler, gruplar ve topluluklar içinde güçlü sosyal ağlar kurmak için kullanılmaktadır. İnsanlık erdemindeki karakter güçler öncelikle iki insan arasındaki ilişkilerle ilgiliyken adalet erdeminin karakter güçleri gruplar arasındaki ilişki ağlarıyla bağlantılıdır (Carr, 2015: 87; Peterson ve Seligman, 2004: 357).

2.1.5.4.1.Vatandaşlık (Sosyal Sorumluluk, Sadakat, Takım Çalışması)

Vatandaşlık, sosyal sorumluluk, sadakat ve ekip çalışması, kişinin kendini içeren ancak çıkarlarının ötesine uzanan ortak bir iyiliğe karşı bir kimlik hissi ve yükümlülük duygusu sunmaktadır. Bu güçlü yanlara sahip bireyin güçlü bir görev duygusu vardır, iyi bir takım arkadaşı olur, kişisel kazançtan ziyade grubun iyiliği için çalışır, arkadaşlarına sadıktır ve her zaman güvenilirdir. Üretken bir ruh ve toplum için sorumluluk duygusu, bu gücün diğer göstergeleridir. Bu güce sahip bireylerin oy vererek, gönüllü derneklere katılarak, sosyal veya çevresel nedenlere zaman ve para harcayarak katkıda bulunmaları yani topluluklarının sivil işlerinde aktif olmaları muhtemeldir. Bu güce sahip kişiler ortak yararı önemsiyorlar ve

dünyayı gelecek nesiller için daha iyi bir yer haline getirmek istiyorlar (Carr, 2015: 88; Peterson ve Seligman, 2004: 370).

2.1.5.4.2.Hakkaniyet

Hakkaniyet karakter gücü, bir bireyin kişisel duygularına izin vermemesi veya başkaları hakkında önyargılı düşüncelere sahip olmamasıyla ilgili değildir. Hakkaniyet, başkalarına benzer veya özdeş yollarla muamele edilmesini ifade eder. Eşitlik, herkese adil bir şans vermeyi ve aynı kuralların herkes için geçerli olduğu fikrine bağlı olmayı içerir. İnsanlar doğru olanı yapmak ister ve doğru olanı yapmak genellikle başkalarına nasıl saygı gösterileceğine ve nasıl davranılacağına karar vermede kendi önyargılarını bir kenara bırakmayı gerektirir (Peterson ve Seligman, 2004: 362).

Hakkaniyet, ahlaki yargının ürünüdür; insanların ahlaki olarak neyin doğru doğru neyin yanlış ve neyin yasaklı olduğunu belirleme sürecidir. Ahlaki yargının gelişimine eşlik etmek, psikososyal becerilerin ve var olma biçimlerinin geliştirilmesi yoluyla psikolojik ve sosyal olarak somutlaştırılmış daha geniş bir değerler kümesidir. Kişinin tüm sosyal ilişkilerinde adaletli olma, sosyal adaletsizlik konularına duyarlılık kazanma, başkalarına şefkat gösterme ve ilişkisel anlayış için gerekli algıyı geliştirme arzu edilen gelişim sonuçlarıdır. Bu terimler, sorumlu vatandaşlar, güvenilir arkadaşlar ve genel olarak ahlaki insanlar olmayı sağlayan psikolojik güçleri ve erdemleri belirtmektedir (Peterson ve Seligman, 2004: 392).

2.1.5.4.3.Liderlik

İnsanlar sayısız sosyal gruba mensuptur ve bu grupların çoğu, takipçilerinin faaliyetlerini belirleyen ve yönlendiren bir lider (resmi veya gayri resmi) ile hiyerarşik olarak yapılandırılmıştır. Liderlikle ilgili teori üretkenler genellikle herhangi bir liderin iki görevini ayırt eder: grup üyelerinin yapmaları gerekeni yapmalarını sağlamak ve bu üyeler arasında iyi ilişkiler ve moral oluşturup korumak (Zaccaro ve Klimoski, 2001). Liderlik doğal olarak sosyal bir olgudur. Lider, grup faaliyetlerini yönlendiren kişidir ve elbette iyi bir lider, grup üyelerine ilham vererek mesajını iyi ayarlayan kişidir. Liderlikten karakter gücü olarak bahsettiğimizde, özellikle örgütsel bilginlerin dönüşümcü lider olarak adlandırdıkları lider türüne değinilmektedir (Peterson ve Seligman, 2004: 365; Tichy ve Devanna, 1986).

2.1.5.5.Ölçülülük Erdemi

İnsanları aşırıdan koruyan pozitif özellikler, mizacın gücü olarak sınıflandırılmaktadır. Nefretten korunmak için affediciliğin, kibirden korunmak için alçakgönüllülüğün, kısa süreli ama zararlı hazzardan korunmak için tedbirliliğin ve her türlü dengesizlikten korunmak için öz kontrolün gücünden faydalanılmaktadır (Carr, 2015: 88; Peterson ve Seligman, 2004: 431).

2.1.5.5.1.Affedicilik

Affedici bir insan ona yapılan yanlışlara ikinci bir şans verir, merhametlidir ve kin tutmaz. Affedicilik hakkındaki psikolojik çalışmalar bunun karmaşık bir süreç olduğunu göstermiştir (McCullough ve diğ., 2009). Affetme, bir ilişki ortağı tarafından kırılmış veya zarar görmüş bir bireyde meydana gelen sosyal değişiklikler grubunu temsil eder (McCullough, Pargament ve Thoresen, 2000). İnsanlar affettiğinde, saldırganla ilgili temel motivasyonları veya eylem eğilimleri daha olumlu (örneğin, yardımsever, kibar, cömert) ve daha az olumsuz (örneğin, intikamcı, çekingen) hale gelmektedir (Carr, 2015: 88; Peterson ve Seligman, 2004: 446).

2.1.5.5.2.Alçakgönüllülük

Bu karakter gücü sessizdir. Alçakgönüllü olanlar başarılarının kendileri için konuşmasına izin verir, kendisiyle övünmez veya kendini başkalarından değersiz bulmaz. Hataları ve kusurları kabul ederler. Başarıları için gereğinden fazla şey istemezler, bunun yerine iyi bir şeylerin gerçekleştiği bir pozisyonda oldukları için kendilerini şanslı hissederler. Alçakgönüllülük, kişinin dikkatini kendinden çekip diğer insanlara veya koşullara yöneltecek şekilde odaklayabilmesidir. Alçakgönüllü ve mütevazı olmak, kendini aşağılama anlamına gelmez (Carr, 2015: 89; Peterson ve Seligman, 2004: 435; Tangney, 2009).

2.1.5.5.3.Tedbirlilik (İhtiyat, Sağduyu)

İnsanlara, rüzgarlara dikkat etmeleri, zamanı iyi kullanmaları, şanslarını denemeleri, hiçbir şeyi boşa harcamamaları söylenir. Tedbirli kişi, kısa vadeli zevkler için uzun vadeli hedeflerden fedakarlık etmez, bunun yerine en sonunda en fazla memnuniyeti sağlayacak olanı aklında tutar. Tedbirlilik hareketsiz kalmak değildir. Bir şeyi mantıklı bir şekilde yapmamıza yol açan karakter gücüdür (Carr, 2015: 89; Peterson ve Seligman, 2004: 438). Tedbirlilik, bireyin uzun vadeli hedeflerine etkili bir şekilde ulaşılmasına yardımcı olan bir pratik akıl yürütme ve öz-yönetim şekli olarak kişisel gelecek yönelimidir. İhtiyatlı bireyler,

eylemlerinin ve kararlarının sonuçlarına ilişkin belli düzeyde bir endişe taşır, daha uzun vadeli olanlar pahasına kısa vadeli hedefleri karşılayan dürtülere ve diğer seçeneklere başarılı bir şekilde direnir, esnek ve ılımlı bir yaklaşıma sahiptir (Peterson ve Seligman, 2004: 478).

2.1.5.5.4.Öz kontrol

Öz kontrol karakter gücü sayesinde bir kişi düşüncelerinin, duygularının, isteklerinin ve dürtülerinin kontrolünü disiplinli bir şekilde elinde tutar. Böylece planlı bir şekilde amaçlarının peşinden koşmuş olur ve durumlara verdiği ilksel tepkiler tarafından yönetilmek yerine belirlediği standartlara uygun yaşar. Aşırı olan dürtü ve duyguların neden olabileceği risklerden korunma sağlanır. Öz kontrol, nefretin (affetme), kibrin (alçakgönüllülük) veya kısa vadeli hedonik dürtülerin (tedbirlilik) kontrollerini kolaylaştırır. Öz kontrole sahip birey zaman zaman bu duyguların her birine veya tümüne katılabilir, ancak kendi iradi seçimi söz konusudur (Carr, 2015: 89; Peterson ve Seligman, 2004: 442).

2.1.5.6.Aşknlık Erdemi

Aşknlık erdeminde bulunan ortak tema, her bir bireyin daha geniş evrenle bağlantı kurmalarına izin vermesi ve böylece yaşamlarına anlam kazandırmasıdır. Bu güç kategorisinin özü maneviyattır, çeşitli şekillerde tanımlanır ancak daima evrensel, ideal, kutsal veya ilahi olarak adlandırılan yaşamın aşkın (maddi olmayan) yönlerine dair bir inanca ve bağlılığa atıfta bulunur. Aşknlık erdemi estetik ve mükemmelliğin takdiri, minnettarlık, umut, mizah ve maneviyat karakter güçlerinden oluşmaktadır (Peterson ve Seligman, 2004: 514).

2.1.5.6.1.Estetik ve Mükemmelliğin Takdiri

Yaşamın farklı alanlarında estetik ve mükemmelliği fark eden ve takdir eden kişi, bu karakter gücüne sahiptir. Bu bir aşknlık erdemidir, çünkü ona sahip olanları güzel sanata, müziğe veya kendisinden daha büyük bir şeye bağlar. Bu gücü olan insanlar mükemmelliği fark eder ve derinden takdir ederler. Takdirlerinin nesnesi hakkında uzun süre konuşabilirler. Bu karakter gücünün belirleyici özelliği, estetik veya mükemmelliğin varlığında hayranlık ya da merak duygusunun duygusal deneyimidir (Peterson ve Seligman, 2004: 520).Estetik ve mükemmelliğin takdir edilmesi, dünyadaki iyiliğin farkına varma, dünyayı tanıma ve dünyadan zevk alma kabiliyetini ifade eder. Bu gücü yüksek olan bir kişi, örneğin ormanda ya da şehirde yürürken, roman ya da gazete okurken, insanların yaşamlarını öğrenirken ya da spor etkinliği seyredirken, sık sık huşu veya hayranlıkla ilgili duyguları hisseder. Bu karakter

gücü düşük olan kişi, güzelliği fark etmeden, başkalarının güçlü yanlarından, yeteneklerinden, erdemlerinden ve başarılarından çok az zevk alarak günlük hayatı sürdürür. Akli ve yürekleri estetik ve mükemmelliğe açık insanların günlük yaşamda daha fazla neşe yaşayacağı, kendi yaşamlarında anlam bulmalarının kolaylaşacağı ve diğer insanlarla daha fazla derinden bağlantı kuracakları düşünülmektedir (Peterson ve Seligman, 2004: 537).

2.1.5.6.2.Minnettarlık (Şükran)

Minnettarlık, bir hediyeye cevaben şükran duygusu yaşamaktır. Küçük çocuğun anneler günü hediyesi alması ya da açık havada yürürken yakındaki bir konsere kulak misafiri olmak minnettarlığa neden olabilir. Minnettarlığı işaret eden şey, hediyeye, doğası ne olursa olsun başka birisinin eylemlerinden yararlanmış olduğumuz hissinin deneyimine verilen psikolojik tepkidir. Minnettarlık uzun zamandır önemli güçler arasında yer almakla birlikte, psikoloji alanında son zamanlarda araştırmaya başlanmıştır (Peterson ve Seligman, 2004: 524). Fitzgerald (1998) üç minnettarlık bileşeni tanımlamıştır: (a) biri veya bir şey için samimi bir takdir duygusu, (b) o kişiye veya şeye karşı bir iyi niyet duygusu ve (c) takdir ve iyi niyetten kaynaklanan bir davranış eğilimi. Minnettar bir kişi, başka birinin cömertliğinin alındığını kabul eder. Minnettarlık her ne kadar akademik psikolojide büyük ölçüde göz ardı edilmiş olsa da, ahlak felsefesi ve teolojide uzun bir geçmişi vardır. Minnettarlığın, kişisel ve ilişkisel refahın artışında ve bir bütün olarak toplum için oldukça faydalı olduğu bir karakter gücü olduğu düşünülmektedir (Emmons ve Crumpler, 2000; Peterson ve Seligman, 2004: 555)

2.1.5.6.3.Umut (İyimserlik, Geleceğe Yönelim)

Umut, engellere rağmen arzulanan hedefler için gidilecek yolları planlama becerisi ve bu yolları kullanma motivasyonu olarak tanımlanmıştır (Snyder, 2000). Geleceğe yönelik bilişsel, duygusal ve motivasyonel bir duruşu temsil eder. Geleceği düşünmek, arzulanan olayların ve sonuçların gerçekleşmesini beklemek, onları daha muhtemel kılmaları için inandırıcı şekilde hareket etmek umutla ilgili durumlardır (Peterson ve Seligman, 2004: 526). Düşük umut düzeyi ise engellerle karşılaşan insanların duygularında umuttan öfkeye, umutsuzluktan kayıtsızlığa doğru bir geçiş söz konusudur. Umut karakter gücü yüksek bireyler ise sosyal destek ağları kurmak ve bunları sürdürmek konusunda daha başarılıdırlar. (Carr, 2015: 128).

2.1.5.6.4.Mizah (Espri Anlayışı)

Mizah karakter gücü, filozofların ve ilahiyatçıların numaralandırdığı karakter güçleri arasında, pek çok klasik erdem listesinin altında gizlenmesine rağmen nadiren açıkça belirtilir. Mizah ve şakacılık, bir başka bir güçle birleştiğinde çok daha etkili bir güce dönüşmektedir. Espirili bir lider veya eğlenceli bir takım arkadaşının her zaman daha fazla hayranlık oluşturması bu güçten kaynaklanmaktadır. Mizah sayesinde bir insan yaşamın zorluklarının gülünç yanlarını işaret ederek diğer insanları güldürebilmektedir (Carr, 2015: 91; Peterson ve Seligman, 2004: 530).

2.1.5.6.5.Maneviyat (Dindarlık, İnanç, Amaç)

Karakter güçlerinin en insani olduğu kadar en yüce olanıdır. Maneviyat ve dindarlığın gücü, evrenin herhangi bir yerindeki yüksek amaç ve anlam hakkında tutarlı inançlara sahip olarak tanımlanmaktadır. Bu gücü olan insanlar, davranışlarını şekillendiren ve onlara rahatlık sağlayan yaşamın nihai anlamı hakkında bir teoriye sahiptir. Ayrıca, maneviyat ve dindarlık, ahlaki değerlere olan ilgiyle ve iyiliğin arayışıyla bağlantılıdır (Peterson ve Seligman, 2004: 533). Maneviyat ve dindarlık, yaşamın aşkın (fiziksel olmayan) bir boyutu olduğu inancına dayanan inanç ve uygulamaları ifade eder. Bu inançlar ikna edici, yaygın ve karardır. İnsanların yaptıkları atıf türlerini, inşa ettikleri anlamları ve ilişkileri yürütme biçimlerini açıklarlar. Maneviyat evrenseldir. Her ne kadar ruhsal inançların spesifik içeriği değişse de, tüm kültürlerin nihai, aşkın, kutsal ve ilahi bir güç kavramı vardır. Dahası bütün dinler insanların temel varoluşsal kaygılarıyla (yani amaç ve anlam soruları) mücadele etmelerine yardım etmeyi, bireylerin ilişkilerini yönlendiren kuralları, değerleri ve yaşamın zorluklarıyla başa çıkma çabalarını desteklemeyi amaçlamaktadır (Peterson ve Seligman, 2004: 601).

2.2.İlgili Araştırmalar

Değerler eğitimi ve çocuk kitapları ile ilgili birçok araştırma yapılmıştır. Bu bölümde değerler eğitimi, çocuk kitaplarında değerler ile erdemler ve karakter güçleri konularında yapılan araştırmalara yer verilmiştir.

Ören (2019) “Behiç Ak’ın Çocuk Kitaplarındaki Eğitici İletiler Üzerine Bir Araştırma” adlı çalışmada yazarın “Gülümseten Öyküler” adı altında topladığı 10 hikâye kitabını Kişisel Gelişimi Destekleyen İletiler, Sosyal Gelişimi Destekleyen İletiler, Millî-Manevi Gelişimi Destekleyen İletiler, Çevre Bilincini Destekleyen İletiler, Hayvan Sevgisini Destekleyen İletiler kategorilerinde incelemiştir. Araştırma sonucunda incelenen 10 hikâyede toplam 2046

ileti tespit edilmiştir. Bu iletilerin %49'u kişisel gelişimi destekleyen iletiler, %31'i sosyal gelişimi destekleyen iletiler, %8'i hayvan sevgisini destekleyen iletiler, %7'si çevre bilincini destekleyen iletiler ve %5'i de millî-manevi gelişimi destekleyen iletilerdir sonucuna ulaşılmıştır.

Işık vd.(2018) “İlkokul ve Ortaokul Öğrencileri için Önerilen 100 Temel Eserde Karakter Güçlerinin İncelenmesi” adlı çalışmada MEB tarafından belirlenen 100 Temel Eser içerisinde seçkisiz atama ile belirlenen 22 eser 5 araştırmacı tarafından incelenmiştir.Araştırma sonucunda ulaşılan veriler Peterson ve Seligman'ın kuramsal tanımlama ve sınıflandırması doğrultusunda 24 karakter gücü 6 erdem kategorisi çerçevesinde ele alınmıştır. Çalışma bulgularından yola çıkılarak MEB tarafından ilkök ve ortaokul öğrencilere önerilen 100 Temel Eserin bazı karakter güçlerini içerdiği ancak karakter güçlerinin ne şekilde verildiği, listede önerilen kitapların ilgili yaş grubundaki öğrencilerin psikolojik, sosyal ve akademik gelişim düzeylerine uygunluğunun da kitapların karakter güçlerini içermesi kadar önemli olduğu vurgulanmış, bu doğrultuda 100 Temel Eser listesinde yer alan kitapların ilgili alandaki uzmanlar tarafından tekrar gözden geçirilerek, listenin yeniden düzenlenmesi önerilmiştir.

Ağaoğlu (2018) “Bahaeddin Özkışı'nın Eserlerinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi” adlı tez çalışmasında yazarın bütün eserlerini Milli Eğitim Temel Kanunu Türk Milli Eğitiminin Genel Amaçları, Ortaöğretim Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programı (2017), Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda (2017) ele alınan değerlerden en temel 24 adet değer seçerek incelemiştir. Araştırmada Bahaeddin Özkışı'nın eserlerinde en çok yardımseverlik, vatanseverlik, saygı değerlerinin yer aldığı; en az ise çalışkanlık, cömertlik, alçakgönüllülük ve sadakat değerlerinin yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Şahin (2018) tarafından yapılan “Yahya Kemal Beyatlı'nın Eserlerindeki Değerler Ve Bu Değerlere Yönelik Türkçe Öğretmeni Adaylarının Görüşlerinin İncelenmesi” adlı tez çalışmasında 2017 İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Sosyal Bilgiler Öğretim Programı göz önünde tutularak 66 değerden oluşan bir liste oluşturulmuş ve Yahya Kemal Beyatlı'nın eserleri bu değerlere göre incelenmiştir. Araştırma sonucunda bu değerlere yönelik 2422 veriye ulaşılmıştır. Araştırmanın sonucunda Yahya Kemal Beyatlı'nın eserlerinin öğretim programlarında belirlenmiş değerler bakımından çok zengin bir içeriğe sahip olduğu ve bu eserlerde yer alan değerlerin Türkçe öğretmeni adayları tarafından da benimsendiği sonucuna ulaşılmıştır.

Bastem (2018) tarafından yapılan “A. Vahap Akbaş’ın Çocuk Eserlerinin Eğitsel Değerler Bakımından İncelenmesi” adlı tez çalışmada Akbaş’ın çocuklar için yazılmış sekiz eseri (üç hikâye, iki şiir ile birer fabl, deneme ve roman) değerler eğitimi açısından incelenmiştir. Eserler okunarak ortaya çıkarılan örüntü kodlaması sonucunda 54 değer koduna ulaşılmıştır. Bu değerler evrensel, millî, dinî ve kişisel değerler olmak üzere dört grupta ele alınmıştır. İnceleme sonucunda eserlerdeki değerlere ilişkin 509 örneğe rastlanılmış ve en çok evrensel değerler (218 örnekle) tespit edilmiştir. Akbaş, eserlerinde evrensel değerler içerisinde özellikle sevgi (55), aile (41), merhamet (28) ve nezaket (25) değerlerinin örneklerine yer vermiştir. Ardından kişisel değerler (157), dinî değerler (84) ve millî değerler (50) şeklinde bir sıralama görülmektedir.

Abacı (2018) “Behiç Ak’ın Çocuk Kitaplarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi” adlı tez çalışmasında Behiç Ak’ın yirmi dokuz çocuk kitabını Milli Eğitim Bakanlığı’nın öğretim programlarında yer alan 63 değer açısından incelenmiştir. Araştırma sonucunda Behiç Ak’ın incelenen çocuk kitaplarında en fazla yer alan değer eleştirel ve sorgulayıcı olma (304), en az yer alan değer ise sorumluluk (30) olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Albayrak (2017) “Köktürk ve Uygur Dönemi Eserlerindeki Değerler ve Bu Değerlere İlişkin Öğretmen Adaylarının Görüşleri” adlı tez çalışmasında Eski Türkçenin Köktürk ve Uygur Dönemlerine ait eserlerde yer alan sosyal değerleri analiz etmek ve bu değerlerin günümüzde algılanma düzeyini ortaya koymayı amaçlamıştır. Schwartz’ın Değer Ölçeği’nde listelenen on temel değer ve alt değerler dikkate alınarak Orhun Yazıtları, Ötüken Uygur Dönemi Yazıtları (Şine Us, Tes, Tariat), Irk Bitig, Huastuanift, Altun Yaruk (Birinci Kitap, Şehzade ile Aç Pars Hikâyesi), İyi ve Kötü Prens Öyküsü, Daşakarmapathâvadânamâlâ (Çaştani Bey Hikâyesi, Dantıpalı Bey Hikâyesi) adlı eserler incelenmiştir. İncelenen eserlerden hareketle “Eski Türkçe Dönemi Eserlerindeki Sosyal Değerlerin Türkçe ve Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni Adaylarının Görüşlerine Göre Değerlendirilmesine İlişkin Anket Formu” oluşturulmuştur. Araştırma sonucunda Eski Türkçe dönemine ait eserlerin sosyal değerler bakımından oldukça zengin kaynaklar olduğu belirtilmiş ve eserlerde yer alan değerlerin genellikle günümüzde de karşılığının bulunduğu ifade edilmiştir. Eserlerden hareketle oluşturulan görüşlere Türkçe ve Türk dili ve edebiyatı öğretmeni adaylarının büyük oranda katıldığı tespit edilmiştir.

Yıldırım (2017) tarafından yapılan “Pakize Özcan’ın Eserlerinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi” adlı tez çalışmasında Türkçe ders kitaplarında yer verilen 44 değer

belirlenmiştir. Pakize Özcan'ın eserlerinde sakınılması istenen davranışlar ile çalışkan olma, çaba gösterme değerleri en çok vurgulanan değerler iken misafirperverlik, bilimsellik, komşuluk ilişkileri, kendini tanıma, toplumsal inanışlar en az vurgulanan değerler olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Atalay (2017) tarafından yapılan “Seza Kutlar Aksoy'un Eserlerindeki Eğitsel Değerler ve Bu Değerlerin Davranışa Yansıma Biçimleri” adlı tez çalışmasında Spranger'in sınıflaması esas alınarak oluşturulan ve eklemeler yapılan kategorilere göre (evrensel, sosyal (millî), ahlaki, bilimsel (etik), politik, ekonomik ve estetik) yazarın eserleri incelenmiştir. Seza Kutlar Aksoy'un eserlerinin sosyal ve evrensel değerlere ilişkin bilinci uyandırdığı ve bu yönde okuyucuda olumlu bir tutumun oluşmasına yönelik zengin örnekler sunduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Şahin (2017) “Cengiz Aytmatov'un Eserlerinin Değerler Eğitimi Bağlamında İncelenmesi ve Ortaokul Türkçe Ders Kitapları İçin Metin Önerileri” adlı tez çalışmasını Cengiz Aytmatov'un eserlerini analiz edip değer bakımından kapsayıcı nitelikte olanlarının Türkçe ders kitaplarında kullanılmasını önermek amacıyla yapmıştır. Yazarın Türkiye Türkçesine çevirisi yapılmış bütün eserleri 2006 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı, 2006 İlköğretim Türkçe Dersi (6,7 ve 8. Sınıflar) Öğretim Programı, 2015 Türkçe Dersi (1-8. sınıflar) Öğretim Programı, 2017 İlkokul ve Ortaokul Türkçe Dersi Taslak Öğretim Programı, 2017 İlkokul ve Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı taranarak elde edilen değerler listesine göre incelenmiştir. İnceleme sonucunda 36 değere yönelik toplam 2765 veriye ulaşılmıştır. Cengiz Aytmatov'un eserlerinin belirlenen değerler bakımından çok zengin olduğu ve bu eserlerden Türkçe ders kitaplarına kaynak metin oluşturma bağlamında yararlanılabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışkan (2016) “İlköğretim 100 Temel Eser İçerisinde Yer Alan Dünya Edebiyatına Ait Eserlerin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi” adlı tez çalışmasında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenen 100 Temel Eser içerisinde yer alan 30 dünya edebiyatı eserini incelemiş ve bu eserlerde işlenen değerleri tespit etmiştir. Araştırma sonucunda eserlerde işlenen değerlerin aile, sevgi, azim, çalışkanlık arkadaşlık, merhamet, yardımseverlik, fedakârlık, kişisel gelişim, dürüstlük, güzel ahlak, dayanışma, barış, özgürlük, sorumluluk, adalet, eşitlik, haksızlığa karşı çıkma, özlem, komşuluk, hoş görü, özür dileme, iyilik, ileri görüşlü olma ve kanaatkârlık olduğu belirtilmiştir.

Çelik (2016) tarafından yapılan “Necdet Neydim’in Çocuk Edebiyatı Eserlerinde Değer Eğitimi ve Bu Eserlerin Türkçe Öğretimine Katkısı” adlı tez çalışmasında Necdet Neydim’in 13 kitabı, Erol Güngör’ün ortaya koyduğu yedi değere göre incelenmiştir. Araştırma sonucunda incelenen eserlerde en fazla estetik değer maddesine ait bulgu tespit edilmiştir.

Çebi (2016) “Yalnızız, Onuncu Köy ve Bozkırdaki Çekirdek Romanlarındaki Değerler ve Eğitim Anlayışı” adlı çalışmada Peyami Safa’nın Yalnızız, Fakir Baykurt’un Onuncu Köy, Kemal Tahir’in Bozkırdaki Çekirdek romanlarındaki değerler ve eğitim anlayışları karşılaştırılarak benzerlikleri ve farklılıkları ortaya koymayı amaçlamıştır. Eserler Schwartz’ın değerler sınıflamasına göre incelenmiş ve incelenen üç romanın değerler ve eğitim anlayışları yönünden önemli bulgulara sahip olduğu, Safa, Baykurt ve Tahir’in değerler ve eğitim anlayışlarının tarihin siyasi, sosyal ve kültürel gelişmelerinden etkilendiği ve bu durumun da onların eserlerine yansıdığı tespit edilmiştir. Ayrıca Peyami Safa’nın, Baykurt ve Tahir’den farklı olarak insanı sadece maddi bir varlık olarak görmediği dolayısıyla manevi değerleri de önemseydiği belirtilmiştir.

Oran (2015) “Yalvaç Ural’ın Çocuk Kitaplarında Değer Eğitimi ve Bu Eserlerin Türkçe Öğretimine Katkısı” adlı tez çalışmasında Yalvaç Ural’ın 30 adet çocuk kitabını ele alarak bu eserlerde adil olma, aile birliğine önem verme, hoşgörü, dürüstlük, misafirperverlik; saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımseverlik değerlerini incelemiştir. Bu değerlerin doğrudan ya da örtük olarak işlendiği 525 adet bulgu tespit edilmiş ve Yalvaç Ural’ın eserlerinde sorumluluk, sevgi, yardımseverlik, dürüstlük ve aile birliğine önem verme değerlerinin yoğun bir şekilde işlendiği ancak adil olma, hoşgörü, saygı, misafirperverlik ve vatanseverlik değerlerinin yeteri kadar işlenmediği sonucuna ulaşılmıştır.

Yardimciel (2015) “Bir Çocuk Edebiyatı Yazarı Olarak Aysel Gürmen’ in Eserleri Üzerinde İlettiği Değerler Bakımından İncelemeler” adlı tez çalışmasında Aysel Gürmen’in çocuk edebiyatındaki yeri ve kitaplarında yer verdiği değerler incelenmiştir. 30 eser üzerinde yapılan incelemelerde yazarın eserlerinde evrensel ve milli değerlere sıklıkla yer verdiği tespit edilmiştir. İncelenen eserlerde en çok yer verilen değerlerin sevgi (anne, aile, vatan, hayvan), bilimsellik ve doğa bilgisi; en az yer verilen değerlerin ise özgürlük, estetik ve toplum yararına çalışma olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Akbalık (2015) “Değerler Eğitimi Bağlamında Hacı Bektaş-ı Veli’nin Eserlerinde Yer Alan Eğitsel Unsurlar” adlı çalışmasında Türkçe, Sosyal Bilgiler ile Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programı’ndaki değerler dikkate alınarak oluşturulan 20 değere göre Hacı

Bektaş-i Veli'nin 3 eserini incelemiştir. Yapılan araştırma sonucunda en çok rastlanan değerler hoşgörü olduğu bununla birlikte aile birliği, dürüstlük, çalışkanlık ve alçakgönüllülük değerlerinin de yer aldığı; en az yer verilen değerlerin ise sırayla sorumluluk, saygı, fedakârlık ve sabır olduğu belirtilmiştir.

Çomaklı (2015) “Mevlana'nın Mesnevi Adlı Eserinde Yer Alan Hikâyelerin Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programındaki Değerlerin Öğretiminde Kullanımının İncelenmesi” adlı tez çalışmasında Mevlana'nın Mesnevi adlı eserinde Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda yer alan değerlerin (Bilimsellik, Duyarlılık, Sorumluluk, Yardımseverlik, Hak ve Özgürlüklere Saygı, Çalışkanlık, Farklılıklara Saygı, Vatanseverlik, Estetik, Dürüstlük, Adil Olma, Barış) kazandırılmasında yararlanılabilecek hikâyelerin tespitini yapmıştır. Araştırma sonucunda Mevlana'nın Mesnevi adlı eserinde yer alan hikâyelerin Sosyal Bilgiler ders programında bulunan değerlerin öğretiminde öğrencilerin seviyelerine uygun çeviri ve düzenlemelerin yapılmasıyla eğlendiren ve öğreten bir tür olarak kullanılabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Kalyon (2015) “Prenses Kadriye Hüseyin'in Mehâsin-i Hayât Adlı Eserinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi ve Eserin Bugünkü Harflere Aktarılması” adlı tez çalışmasında otuz bölümden oluşan Mehâsin-i Hayât adlı eserde değer içerikli bölümleri değerler eğitimi bağlamında incelemiştir. Mehâsin-i Hayât adlı eserde millî, ahlaki değerlerin yanında evrensel değerlerin de olduğunu belirtmiştir. Araştırma sonucunda Mehâsin-i Hayât adlı eserde çocuk eğitimi, adaletli olmak, ailenin önemi, vicdan, çalışmak, sabırlı olmak, cesaret, nasihate kulak vermek, ilme ve bilgiye önem vermek, merhamet, saygı, hakikate hürmet, ana babaya hürmet, sevgi, dostluk, verilen sözde durmak gibi ahlaki değerlere yer verildiği tespit edilmiştir. Ayrıca eserde yalan, nefret, ayrımcılık ve bencilliğin de insanları birbirinden ayırıp uzaklaştıran fena kuvvetler olarak nitelendirildiği belirlenmiştir.

Koç (2013) “8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Değerler Bakımından İncelenmesi” adlı çalışmada 1981 Türkçe Eğitimi Programı'na göre hazırlanan 2006-2007 eğitim-öğretim yılında okutulan MEB 8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinler ile 2006 Türkçe Öğretim Programı'na göre hazırlanan 2011-2012 eğitim-öğretim yılında okutulan MEB 8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinleri değerler bakımından inceleyip karşılaştırmıştır. 2006-2007 eğitim-öğretim yılında kullanılan 8. sınıf MEB Türkçe ders kitabının değer çeşidi bakımından daha zengin olduğu; fakat metin başına düşen değer çeşidi bakımından ise 2011-2012 eğitim-öğretim yılında kullanılan 8. sınıf MEB Türkçe ders

kitabındaki metinlerin daha yoğun olduğu sonucuna ulaşmıştır. 2006-2007 8. sınıf MEB Türkçe ders kitabındaki metinlerde ilk beş sırada dayanışma, sorumluluk, din, bilimsellik ve çalışkanlık değerleri yer alırken;2011-2012 8. sınıf MEB Türkçe ders kitabındaki metinlerde bilimsellik, kültürel miras, çalışkanlık, dayanışma ve doğa sevgisi değerleri almıştır. Bilimsellik, çalışkanlık ve dayanışma değerlerinin ise her iki kitapta ilk beş sıra içerisinde yer aldığı belirtilmiştir.

Yılmaz (2013) “Fatih Erdoğan’ın Eserlerinin Eğitsel Değerler Açısından İncelenmesi” adlı çalışmasında Erdoğan’ın 6 ila 14 yaş arasında bulunan çocuklar için yazdığı kitaplar ve kaleme aldığı araştırma inceleme metinleri incelenmiştir. Araştırma sonucunda Erdoğan’ın eserlerinde doğruyu, güzeli ve iyi olanı gösteren birçok değere yer verdiğini tespit etmiş bunun yanında yazarın eserlerinde olumsuz davranış ya da durumları vererek doğru ve istedik davranışları kazandırmayı hedeflediğini belirtmiştir.

Aktan (2012) “100 Temel Eserlerde Yer Alan Değerlerle Sosyal Bilgiler Öğretim Programındaki Değerlerin Uyumu” adlı çalışmasında Milli Eğitim Bakanlığı tavsiye listesinde yer alan “100 Temel Eser” içerisinde seçilen 12 yerli yazara ve 9 yabancı yazara ait 21 eseri incelemiştir. Eserlerde yer alan değerler ile Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’ndaki değerlerin uyumuna bakılmış; sevgi, yardımseverlik, saygı, estetik ve özgürlük değerleri en fazla yer alan değerler olmuştur.

Kaynak (2012) “Değerler Eğitimi Bağlamında Sevinç Çokum’un Hikâyelerinin Analizi” adlı tez çalışmasında yazarın eserlerinde yer alan değerleri “Ahlak, Toplum, Din-Tasavvuf, Eğitim ve Kültür” konularına göre sınıflandırmıştır. Araştırma sonucunda Sevim Çokum’un hikâyelerinde oluşturduğu insan modeli ahlaki açıdan, toplumsal açıdan ve dini açıdan taşıdığı değerler bakımından sıralanmıştır. Yardımsever, doğruluktan ayrılmayan, iyilik yapan, vatan ve bayrağı seven, aileye önem veren, seven, saygı duyan, helal yoldan para kazanan, edebi ve tarihi açıdan donanımlı, eğitime ve kitap okumaya önem veren, azimli insanın Çokum’un eserlerinde çizdiği örnek insan modeli olduğu belirtilmiştir.

Moğul (2012) “Mehmet Akif Ersoy’un Safahat İsimli Eserinin Türkçe Eğitimi Ve Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi ”adlı tez çalışmasında Ersoy’un Safahat adlı eserinde yer alan değerleri belirleyerek Türkçe dersinde kullanılabilir yönleri değerlendirmiştir. Türkçe Ders Programı’nda yer alan temel dil becerileri, Sosyal Bilgiler Ders Programı’nda bulunan yirmi adet değer başlığıyla beraber incelemiş ve Safahat’ ta bilimsellik ve çalışkanlık değerlerinin çok kullanıldığı sonucuna ulaşmıştır.

Kumbasar (2011) “Muzaffer İzgü’nün Romanlarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi” adlı çalışmada yazarın 12 romanını Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ve Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programı’nda yer alan 25 değere göre incelemiştir. Araştırma sonucunda ise incelenen eserlerde en çok sevgi değerine rastlandığını ve daha sonra bu değeri sırasıyla saygı, yardımlaşma, çalışkanlık ve temizliğin izlediğini belirtmiştir.

Yakar (2011) “Mustafa Ruhi Şirin’in Türk Çocuk Edebiyatındaki Yeri ve Eserlerinin Eğitsel Değeri Üzerine Bir İnceleme” adlı tez çalışmasında Şirin’in eserlerinin birçok eğitsel unsur barındırdığını, dört ana başlıkta toplam yüz altı eğitsel iletinin tespit edildiğini belirtmiştir. Ayrıca Şirin’in eserlerinin eğitsel yönden zengin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, araştırma evren ve örnekleme, araştırmada kullanılan veri toplama aracı, veri toplama aracının uygulanması ve toplanan verilerin değerlendirilmesine ilişkin bilgiler verilmiştir.

3.1. Araştırma Modeli

Behiç Ak'ın çocuk romanlarında erdemler ve karakter güçlerinin betimlenmesi amaçlanan bu araştırmada nitel araştırma yöntemi ve tarama modeli kullanılmıştır. Araştırma süresince Behiç Ak'ın çocuk romanlarında yer alan erdemler ve karakter güçleri doküman incelemesi yöntemiyle saptanmış ve yorumlanmıştır.

Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar. Dokümanlar, nitel araştırmalarda etkili bir biçimde kullanılması gereken önemli bilgi kaynaklarıdır. Nitel araştırmada doküman incelemesi tek başına bir veri toplama yöntemi olabileceği gibi diğer veri toplama yöntemleri ile birlikte de kullanılabilir. Hangi dokümanların önemli olduğu ve veri kaynağı olarak kullanılabilmesi araştırma problemi ile yakından ilgilidir (Yıldırım ve Şimşek, 2013:217).

3.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini çocuk kitapları oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise Behiç Ak'ın yazdığı Günışığı Kitaplığı tarafından basılan Tablo 2'de verilen çocuk romanları oluşturmaktadır:

Tablo 2. Behiç Ak'ın Çocuk Romanları Listesi

Kitap Adı	Yayınevi	Basım Yılı	Sayfa Sayısı
Bebek Annem	Günışığı Kitaplığı	2016	164
Eve Giden Küçük Tren	Günışığı Kitaplığı	2016	143
Postayla Gelen Deniz Kabuğu	Günışığı Kitaplığı	2016	160
Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği	Günışığı Kitaplığı	2017	103
Çatıdaki Gezegen	Günışığı Kitaplığı	2017	179
Bulutlara Şiir Yazan Çocuk	Günışığı Kitaplığı	2018	159
Her Şeyi Yanlış Anlayan Kedi	Günışığı Kitaplığı	2019	195

3.3. Verileri Toplama Teknikleri

Araştırmada veri toplama aracı olarak Peterson ve Seligman (2004) tarafından oluşturulan 6 erdem kategorisinde sınıflandırılan 24 karakter gücü esas alarak hazırlanmış “Karakter Güçler Formu” kullanılmıştır. Kitaplar birkaç kez okunduktan sonra karakter güçleri tespit edilmiş ve kullanılan form, her bir kitap için ayrı ayrı doldurulmuştur. Kitapta yer alan karakter güçleri, ilgili cümle ya da paragrafın sayfa sayıları ve örnek cümlelerle doğrudan alıntı yapılmıştır. Tespit edilen cümleler frekansların belirlenmesi amacı ile kullanılmıştır.

3.4. Verilerin Analizi ve Güvenirlik

Behiç Ak’ın çocuk romanları bu araştırmanın tüm veri setini oluşturmaktadır. Araştırma, Behiç Ak’ın çocuk romanlarında yer alan erdemler ve karakter güçleri saptama amacıyla yapıldığı için içerik analizine tabi tutulmuştur. İçerik analizi, “araştırmacı tarafından tanımlanmış araştırma sorusu açısından önem arz eden anlam içerikleri üzerinde odaklaşan bir arama ve tarama stratejisidir” (Gökçe, 2006:17).

Verilerin analizinde içerik analizi tekniklerinden kategorisel içerik analizi kullanılmıştır. Bu tür araştırmalarda araştırmacı, verileri satır satır okur ve araştırmanın amacı çerçevesinde önemli olan boyutları saptamaya çalışır (Şimşek ve Yıldırım, 2013:264). İçerik çözümlemesi, birbirine benzeyen verileri belli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları anlaşılabilir bir düzene sokarak yorumlamaktır (Şimşek ve Yıldırım, 2013: 227)Behiç Ak’ın 7 çocuk romanı incelenerek Peterson ve Seligman(2004) tarafından sınıflandırılan karakter güçleri, erdemler ana başlıklarında kategorize edilmiştir. Nitel çözümlemede verilerin içeriklerini keşfetmeye yönelik çözümleme için kodlama ilk ve aslî bir işlemdir (Punch, 2005: 193).

Araştırmanın veri kaynağını oluşturan 7 çocuk romanı en az iki kere okunarak karakter güçleri ifade eden cümleler belirlenmiştir. Cümleler belirlenirken birden fazla karakter gücü içeren ifadelerde baskın karakter güç alınmış ve bir kez sayılmıştır. Doküman incelemesiyle elde edilen veriler sayısallaştırılarak frekans değerleri belirlenmiştir. Araştırma için kullanılan kodlamanın güvenilirliğini ortaya koymak amacıyla 7 kitap içerisinden rastlantısal olarak seçilen 6’sının bazı bölümleri, iki araştırmacı tarafından çözümlenmiş; araştırmacılar arasındaki tutarlığın güvenilir olduğu (% 89) görülmüştür (Tavşancıl ve Aslan, 2001). Güvenirlik hesaplamasında uzlaşma yüzdesinin %70’in üzerinde çıkması, bu

çalışmanın güvenilir olduğunun göstergesi olarak kabul edilebilir (Şimşek ve Yıldırım 2013; Miles ve Huberman, 1994).

Bunun için aşağıdaki formül kullanılmıştır:

$$\text{Güvenirlilik} = \frac{\text{Uzlaşma sayısı}}{\text{Uzlaşma + Uzlaşmama sayısı}}$$

4. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, araştırmanın problem durumuna göre elde edilen verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Behiç Ak'ın çocuk romanlarında yer alan erdemlerin frekans analizi tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Erdemlerin Frekans Analizi Sonuçları (Tüm kitaplar)

Kitap Adı	Erdemler											
	Bilgelik		Cesaret		İnsanlık		Adalet		Ölçülülük		Aşkınlık	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
BA												
BŞYÇ												
ÇG												
EGKT	369	32,95	223	19,96	201	17,9	71	6,58	67	5,97	187	16,64
HYAK												
PGDK												
YCHK												

Tablo 3'te görüldüğü gibi incelenen kitaplarda bilgelik, cesaret, insanîyet, adalet, ölçülülük ve aşkınlık erdemlerinin hepsinin yer aldığı tespit edilmiştir. Elde edilen verilere göre en fazla yer alan erdem bilgelik (n=369, %32,95) ve daha sonra sırayla cesaret (223, %19,96), insanlık (n=201, %17,9), aşkınlık (n=187, %16,64), adalet (n=71, %6,58), ölçülülük (n=67, %5,97) erdemlerinin olduğu görülmüştür. Bilgelik, cesaret, insanlık ve ölçülülük erdemlerinin en fazla yer verildiği kitap "Her Şeyi Yanlış Anlayan Kedi"; adalet erdemine en çok yer veren kitap "Eve Giden Küçük Tren" ve aşkınlık erdemine en çok yer veren kitabın ise "Bulutlara Şiir Yazan Çocuk" olduğu görülmüştür.

4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Behiç Ak'ın çocuk romanlarında yer alan bilgelik erdemi ve bu erdemi oluşturan karakter güçler incelenmiştir.

Frekans analizi tablo 4'te verilmiştir

Tablo 4. Bilgelik Erdemine Göre Frekans Analizi Sonuçları

Kitap Adı	Bilgelik											
	Özgünlük		Merak		Öğrenme Sevgisi		Açık fikirlilik		Bakış açısı		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
BA	15	4.07	19	5.15	10	2.71	7	1.9	18	4.88	69	18.71
BŞYÇ	7	1.9	15	4.07	6	1.63	6	1.63	16	4.34	50	13.57
ÇG	4	1.08	20	5.42	10	2.71	4	1.08	14	3.79	52	14.08
EGKT	6	1.63	3	0.81	1	0.27	4	1.08	15	4.07	29	7.86
HŞYAK	2	0.54	36	9.76	5	1.36	8	2.17	25	6.78	76	20.61
PGDK	4	1.08	12	3.25	9	2.44	10	2.71	30	8.13	65	17.61
YÇHK	2	0.54	11	2.98	3	0.81	3	0.81	9	2.44	28	7.58
TOPLAM	40	10.84	116	31.44	44	11.92	42	11.38	127	34.42	369	100

Tablo 4'te görüldüğü gibi bilgelik erdemi boyutunda yer alan özgünlük, merak, öğrenme sevgisi, açık fikirlilik, bakış açısı karakter güçleri kitaplarda toplam (n=369) kez yer almıştır. Elde edilen veriler incelendiğinde en fazla yer alan karakter gücün bakış açısı (n=127, %34.42) olduğu tespit edilmiştir. Daha sonra ise sırayla merak (n=116,%31.44), öğrenme sevgisi (n=44, %11.92), açık fikirlilik (n=42, %11.38), özgünlük (n=40, 10.84) karakter güçlerinin olduğu görülmüştür. Bilgelik erdemi boyutunda kitaplarda yer alan karakter güçleri ile ilgili ifadeler aşağıda verilmiştir:

4.1.1. Bakış Açısı

Bakış açısı diğerlerine akılcı öneriler getirebilme gücüdür. Deneyim ve bilgi birikiminin sonucunu ifade etmekle birlikte daha fazlasıdır. Bireyin başkalarını dinlemesini, onların söylediklerini değerlendirmesini ve iyi önerilerde bulunması sağlar. Geniş bir bakış açısını ifade eder. Duygu ve gerçekliği bir arada kullanarak önemli sorunların özünü görebilme, kendi güçlü ve zayıf yönlerine ilişkin doğru bir bakış açısına sahip olma gibi özellikleri içerir(Kabakçı, 2013). İncelenen kitaplarda bakış açısı karakter gücü tespit edilirken bu özellikler dikkate alınmış ve örnek cümleler aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

Saliha ısrarla sürdürdü. Buyurgan bir tonda, “Sadece onları görmemenle kalsa, sorun yoktu. Ama onlar da seni göremeyecek,” dedi. (BA 2016:17)

“Yazmıyorsundur da, ondan almıyorsundur.”

“Belki de.” (BA 2016:17)

Saliha'nın yapışkan ısrarcılığı bıktırıcıydı. Fatih, Ziya'nın sıkıldığını fark etti. “İnsan her tanıştığı ile ömrünün sonuna kadar arkadaş olacak diye bir kural yok!” dedi, kestirip attı. (BA 2016:18)

Saniye Hanım ve eşi, daireyi almadan önce, bu güvenlik önlemlerini abartılı bulmuş ve “Aşırı değil mi?” diye sormuşlardı. Satışı ofisinde çalışanlarsa koro halinde, “Az bile!” diye cevap vermişti. “Çağımızın en önemli sorunu, güvenlik!” Satış müdürü, son derece iddialı ses tonuyla, “Burada iki temel ilkemiz var,” diye devam etmişti. “Özgürlük ve güvenlik. Güvenlik yoksa, özgürlük de yoktur; özgürlük yoksa, güvenlik de yoktur!” (BA 2016: 32)

“Özgürlük, insanın bulunduğu yerde kendini bağımsız hissetmesidir. Bunun için temel ilke şudur: başka insanların, kalabalıkların onları rahatsız etmemesi! Özgür insan, istediği zaman istediği insanla görüşür. Oysa şehirde öyle mi? Herkes üst üste yaşıyor, istemediğiniz insanlarla çarşıda pazarda sürekli karşılaşıyorsunuz. Bu sitedeyse, zamanınızı nasıl kullanacağınıza, kiminle ne zaman konuşacağımızı siz karar vereceksiniz!” (BA 2016:33)

Yine de eşini anlamaya çalıştı. Site hayatı Abidin Bey'e iyi gelmemişti. Sosyal hayattan tamamen kopmuştu. “İstemediğim insanlarla karşılaşmayacağım diye, istediklerimle de karşılaşamaz oldum!” diye bağırıp çağırıyordu. “ Hem ayrıca, insanların hayatında hiç mi tesadüf olmaz?” (BA 2016:37)

Saniye Hanım, “Örgü örmek daha çok kadın işi değil mi?” diye sordu.

Abidin Bey gülerek, “Hiç de değil!” dedi. “Avrupa'da erkekler de örgü örüyor”(BA 2016:39)

Bankacı, matematik profesörü, astronom, itfaiye eri, ev kadını, pilot, mimar, emekli asker gibi farklı meslek ve konumdaki kişiler, ellerine birer çift şiş alıp küçücük salonu doldurmuştu. Küçücük salon sıkıştı tepişti. Belli ki, onlarda sosyalleşme ihtiyacı duyuyordu. (BA 2016:41)

“Tezimiz şu: “Korkmayın, evinizde size ömür boyu yetecek yün stoku var. Siz yeter ki onları dönüştürme becerisi gösterin! Kullanılmayan atkılar, güve yeniği olan çorap ve kazaklar, dar gelen ya da bollaşmış hırkalar... Onlarla dost olarak başlayacağız işe... Güve yeniği var diye, rengini çok sevdiğimiz kazağı çöpe atmayacağız. Ya da rengini beğenmediğimiz atkıdan soğumayacağız. Yünün boyanabileceğini öğreneceğiz. Onları üşenmeden sökerek, tekrar örerek, boyayarak hayata kazandıracacağız.” (BA 2016:43)

Abidin Bey çok mutluydu. Parmağını havaya kaldırarak büyük laflar edip duruyordu. “Tarımdaki sanayileşme yediklerimizi bozmuştu. Meğer kıyafet endüstrisi de yediklerimizi

bozmuş!”Ziya’nın babası onu şiddetle destekliyor, yıllardır hazır pantolon almadığından övgüyle söz ediyordu.Başkalarının üstünde gördükleri kazaklara farklı bakıyorlardı artık. (BA 2016:44)

Ziya’nın babası arada söze giriyor; “Hayat böyle olsa, ne iyi olur,” diyordu. “Otomobillerden uçak, uçaklardan çamaşır makinesi, diş fırçalarından deniz gözlüğü, sandalyelerden kapı kulpu, kiremitlerden saksı yapılırsa... İnsanlar hem hiç çöp biriktirmez, hem de etrafa zarar verip durmazdı.” (BA 2016:46)

“Bazı toplumlarda, hayali kahramanlar yaratmak bir gereksinmedir,” dedi Seyfi Bey. “Kuşkuları, umutları, korkuları, özlemleri, istekleri hep o hayali kahramanın ağzından dillendirirler. Kendileri söylemeye çekinirler çünkü. Böylelikle, risk almazlar. En azından alay konusu olmaktan kurtulurlar. İstekleri ve korkuları dillendirmek bazen cesaret ister. İnsanların çoğu o kadar cesur değildir. Yersiz isteklerin burunlarından fitil fitil getirilmesinden korkarlar.” (BA 2016:53)

Mantı yapmak herkesin kişiliğindeki farklılıkları ortaya çıkarır. Şöyle bir söz vardır: Bana yaptığın mantıyı göster, sana kim olduğunu söyleyeyim.”Zeynep, kişilik çözümlerine bayılırdı. Yaptığı kare mantıyı, “Ben nasıl biriyim?” diye sorarak, Dilara Hanım’a uzattı. Dilara Hanım bakar bakmaz, “ Sen net çözümlerden hoşlanıyorsun. Kare, garantici insanların çözümüdür. Sürprizlerden pek hoşlanmaz onlar, ama güvenilir kişilikleri vardır. Sır tutarlar. Arkadaşlarını kollarlar. Yine de, mantıyı sıkı sıkı kapatmadığından, kişilik özelliklerini henüz tam gerçekleştiremediğin ortada. Çok yaratıcı olduğun da söylenemez.”Zeynep, şaşkınlıkla elindeki kare mantıya bakacakırken, Dilara Hanım yeni yorumlara geçmişti bile. “ Çimdik mantı yapanlar, insanların gönlünü küçük güzelliklerle almayı başarırlar, ama büyük iyilikler yapmaktan da kaçınırlar.”Fatih, hamuru top haline getirerek içine kıyma doldurdu. Sonra da mantısını, çaktırmadan Dilara Hanım’a gösterdi. Dilara Hanım hemencecik Fatih'in kişiliğini çözümleyiverdi: Siz, başkalarının ilgisini çekmek istiyorsunuz. Bu yaptığınız işlerin kalitesini düşürüyor. Ama kendinizi dolaysız ifade etmeye çalışmanız da güzel. Fazla cesursunuz.” (BA 2016:62)

“Hayır,” dedi Seyfi Bey, “Şemsiyeyi seyahat etme özgürlüğümüzü korumak için kullanıyoruz. Farkında değil misiniz, şehrin ve bu sitenin her yerine kameralar yerleştirilmiş. Çıldırıcı bir şey! Kameralarla karşılaştığımda şemsiyemi açıp yüzümü izliyorum. Kimsenin benim her an nerede olduğumu gözetleme hakkı yok! Bu insan haklarına aykırı!”“Neden görülmek

istemiyorsunuz ki?” diye sordu Saliha.“ Bu ilke sorunu. Beni gözetlemelerinin bana zararı yok. Sadece hakları yok, o kadar!” (BA 2016:76)

Ziya, Şule'nin hikâyesini anne ve babasını anlattı.Babası farklı durumları normal karşılayabilen bir insandı. Ziya'nın anlattıklarına hiç şaşırmadı. “ Her hastalığın izlediği bir seyir vardır. O süreci tamamlayınca geçecektir,” dedi. (BA 2016:88)

Ziya, “ Peki, ben ne yapabilirim?” der gibi baktı. Babası, “Çok dikkat etmelisin,” dedi. “Gerçekten yardımın dokunacaksa çaba göstermelisin; yoksa böbürlenmek için değil... Sırf gösteriş için yardım etme isteğiyle dolanlar, kendileri yardıma muhtaçtır. Bunu unutma! (BA 2016:89)

“Geçenlerde, ‘ Madem annemin kafasından geçen masallar gerçeğe uyumuyor. O halde ne yapabilirim?’ diye düşündüm. Aklıma çılgın bir fikir geldi! Ben de hayatı onun masallarına uydurabilirim. Dış dünya annemin düşündüğü gibi, yani rüyalarının tıpatıp aynısı olursa, belki onunla ilişki kurabilirim. Sen de bu konuda bana yardımcı olabilirsin. (BA 2016:99)

“ Ama yapabilmekle yapmak farklı şeyler, öyle değil mi?” Ziya, Şule'nin ne demek istediğini anlamamıştı.“İnsan her yapabildiği şey yapmayı göze alamaz. Çünkü yapmak bazen zordur,” diye devam etti Şule. (BA 2016:145)

Batu'ya baktı. Tabii ki zekiydi. Öyle olmasa yağmurda ıslanmaktan zevk alır mıydı hiç? (BŞYÇ 2018:10)

Bazen de, dükkân telefonunun karşısında durup, “ İşte, telefon dediğin böyle olmalı,” deyip, onu övüyordu.Telefonuyla gayet ağırbaşlı bir ilişkisi vardı. Şimdiki cep telefonlarına hiç benzemezdi bu telefon. Saygılıydı. Mecbur kalmadıkça konuşmasını asla kesmezdi. Mütevazıydı, ukala değildi.“Hem telefonum, hem de harika bir fotoğraf makinesiyim,” gibi iddiaları yoktu. Herkesi fotoğrafçı haline getirip, fotoğrafçıların işlerini baltalamazdı. Haddini bilirdi. Yaptığı işi yapardı, o kadar. “Hadi, sağda solda gördüğün her şeyin fotoğrafını çek! Sonra da arkadaşlarına gönder!” diye Akın Bey'e baskı yapmazdı. Sahibine, hiç tanımadığı insanlardan gelen mesajlar iletmezdi. Zaten mesajlaşmak denen şeyi gereksiz bulurdu.Şimdiki cep telefonları gibi şımarık değildi. Her yere kendisinin de götürülmesini istemezdi. Taş yerinde ağır derler, onun yeri belliydi. Yıllardır büfenin üstünde aynı noktada kıpırdamadan dururduBu telefonun yanında özgür hissedirdi insan kendini. Cep telefonlarıyla olduğu gibi, yanından yüz metre uzaklaşınca, “Ya beni biri ararsa!” diye paniğe kapılmazdı. (BŞYÇ 2018:27)

“Eşeğin olmasını istemem gibi,” diye cevap vermiş Hamal. “Olmayanı değil de, zaten olanı isteyin. Hiç kendimi fakir hissetmedim ben,” demiş. “Olmayanları isteyip durmak yerine olanları saydığımda, kendini hep zengin hissederim.” (BŞYÇ 2018:38)

“Nedenmiş peki?”

“Görünen nedeni mi istersin, asıl nedeni mi?”

“Her ikisini birden!”

“Saçlarım çok gür, pisipisiotları çok iyi saplanıyor.Bu yüzden, atılan otları geri almak da çok zor oluyor. Otun saçlarımın içinde kaybolması onları eğlendiriyor olmalı.”

“Evet, çok komik... Peki, asıl neden?”

Jamel güldü. Kocaman beyaz dişleri bütün sokağı kapladı.

“Seninle iletişim kurmak istiyorlar,” dedi. (BŞYÇ 2018:53)

“Türkçe bilmediğimi düşünüyorlar, ayrı ülkenin insanıyım ne de olsa. Pisipisiotlarıyla mesaj göndermeyi tercih ediyorlar. Tıpkı elektronik posta atmak gibi.” (BŞYÇ 2018:54)

“Ne yazık ki öyle,” dedi babası. “Bu ne demek biliyor musun? İnsanlar savaşarak sadece kendilerine değil, bütün dünyaya zarar veriyor.” (BŞYÇ 2018:61)

Batu atıldı; “Göçmen kuşların göç etmemesine benziyor bu durum,” dedi. “Dünya böyle ısınmayı sürdürürse, bazı leylekler kışın daha sıcak bölgelere göçten vazgeçecekmiş.”“Leylekler göç etmezse bahar gelmez ki!” dedi Leyla.Batu bilmiş bilmiş, “Bahar gelmediği için göç etmiyorlar zaten,” diye onu yanıtladı.Jamel nedense ilk defa kendini evinde gibi hissetmişti. sıraya iyice yayılarak, Sevgican’a baktı.“Ama insan bir yere yerleşmeye görsün, zamanla kendini oralı hissediyor.” (BŞYÇ 2018:73)

“Ah,” demiş Sevgi, “senden önce ben vardım. Ben olmasam sen olmazdın.” (BŞYÇ 2018:91)

“Sanırım, sanat eserleri böyle doğuyor. Herkes onda kendinden bir şey buluyor!” dedi. (BŞYÇ 2018:98)

“Ayrıca, yaptığın çok saçma!”

“Nedenmiş o?”

“Biz seninle zaten arkadaşız. Bana niye arkadaşlık teklif ediyorsun ki?”

“Ama Facebook arkadaşı değiliz! İnternet ortamında tanışmıyoruz bile!”

“Ne yani, sen şimdi ikimizin tanışmadığını mı söylüyorsun?”

“Evet, tanışmıyoruz...”

Bu çok saçma... Günde en az altı saatimizi beraber geçiriyoruz. Aynı sırada oturuyoruz, sırlarımızı paylaşıyoruz. Ama yine de tanışmıyoruz, Öyle mi yani?" (BŞYÇ 2018:100)

Sanal dünya, insan eliyle yaratıldığından, sahte bir güven veriyordu. Oysa, gerçek hayatta her şey değişim içindeydi. Zamanla, eskime, yıpranma, yaşlanma ve ölüm kaçınılmazdı. Sanal ortamda, yıllar geçse de, her şey aynı kalacaktı. Ölümsüzlük bu olmalıydı. Bu duygunun oluşturduğu güven, hep orada kalma isteği oluşturuyordu. (BŞYÇ 2018:107)

'İnsan, taklidiyle barışır da, yarışır da onun kölesi olur' diye düşündü. Taklidine bakmakla yetindi. (BŞYÇ 2018:110)

"Gerçek Jamel, Halep'te doğdu. Ama Jamel İnternetle İstanbul'da tanıştı. Sosyal medyada "Jamel" isimli bir sayfa açtı. Yani sanal Jamel, İstanbul'da yaratıldığı için İstanbul doğumlu." (BŞYÇ 2018:115)

"Zavallı pabuçlarım," diye iç çekti Sevgican.Onları boyamak en son istediği şeydi. Hayatının bütün deneyimlerini yansıtan yegâne şey, ayakkabılarıydı. Onu tanımak isteyenlerin, bebeksi suratı yerine ayakkabılarına bakması yeterliydi. Pabuçları, eskidikçe kişilik kazanmıştı. Tüm hafızası onlarda birikmişti. Özgeçmişini sıfırlamaya hiç niyeti yoktu Sevgican'ın.Kişilikli, deneyimli, yorgun ve sağlamdı pabuçları. Tıpkı kendisi gibi! (BŞYÇ 2018:116)

" Daha önce kimse bana şiir yazmamıştı," dedi Erol. "İlk defa oluyor bu. O yüzden, BULUT şiirini çok sevdim. Bu sevincimi niye bozuyorsun ki? Her şiirin kendine ait hayatı var. Sen yazdın diye, nasıl yorumlanacağına da sen karar veremezsin ki." (BŞYÇ 2018:144)

İnsan sinirlenince daha iyi düşünüyor galiba. Haksızlığa uğradığında anladım bunu. O zaman sözcükler ardi arkasına ağzımdan nasıl dökülüyor, bilseniz. Ama iyi konuşmaktansa,haksızlığa uğramamayı tercih ederim. (ÇG 2017:29)

Nasıl vakit geçireyim diye, kara kara düşünmeye başladım. Neyse ki, her şey değişim içinde. Dünyanın kapısı size ne kadar kapatılsa da, arayan birileri mutlaka çıkıyor. (ÇG 2017:32)

"Şiir de, soba, kuzine ve plak dönemine ait galiba. Kullanışsız eşyalar grubundan," dedim. "Evlerdeki bütün şiir kitapları çöpe atılmış." Ceren gülererek bana baktı. "Çöpe mi dedin?"

“Yani çatıya,” diye düzelttim. “Anlaşılan, kimse şiir okumuyor artık.”“Olur mu öyle şey!” dedi. “Çatılar şiir kitaplarıyla doludur. Biz çatıdakiler, en çok onları okuruz. Şair bile bulunur buralarda.” (ÇG 2017:39)

“Horozun burada ne işi var?” diye sordum merakla.

“Sen hiç sokakta horoz gördün mü?”

“Hayır,” dedim.

“Aşağıda görmediğin ne varsa bil ki, çoğu çatılardadır.” (ÇG 2017:47)

“Bu kadar zahmete ne gerek var?” dedim. “Telefonla haberleşebilirsiniz. Ya da internet grubu kurup, o gruba mesajlarınızı gönderebilirsiniz.”Cerenimo, “Öyle haberleşmeyi içimize sindirebilseydik, çatıya çıkmamıza gerek kalmazdı,” diyerek lafı ağzıma yapıştırıverdi. Ne demek istediğini anlamıştım. ‘Salonun koltuğunda pinekleyerek mesajlaşmak istemiyorum,’ demişti.Cerenimo, “Çatıda olmamızı gereksiz hale getirecek davranışlardan kaçınıyoruz,” diye devam etti. “Burada olmak hoşumuza gidiyor.” (ÇG 2017:62)

Aşağıda yaşananların tersi olur burada. Sokakta köpekler artarsa, çatıdaki kediler çoğalır. Aşağıda kediler çoğalırsa, çatıdaki güvercin ve serçeler artar. Sokaklara konmaktan vazgeçip, çatılara konarlar. Burada ayrı bir gezegen vardır: Çatıdaki gezegen!” (ÇG 2017:68)

Cerenimo, aşağıda olmayanların çatı katında olduğunu söylemişti ya, o günden beri hiç aklımdan çıkmadı bu. Yalnız kalınca, aşağıda artık bulunmayan ama çatı katında olan en önemli şeyi keşfetmişim. Vakit!Evet, burada vakit vardı. Kalın kalın romanlar okunabilir, her konuda uzun uzun düşünülebilirdi. Hatta, aşağıda en az yaptığımız şey yapılabilirdi: Yazı yazılabilirdi. (ÇG 2017:78)

Psikoloğa, “Bu kadar uzun bir romanı okuyacak vaktiniz var mı?” diye sordum.

“Yok” dedi. “Nasıl bulabileceğimi de bilmiyorum.”

“Bence, arada evinizin çatı katına çıkın. Orada istemediğiniz kadar vakit var,” dedim. (ÇG 2017:90)

“İsimsiz olmak korkunçtur,” dedim. “Benim ismim olmasaydı, ölürüm herhalde.”Çocuk gibi göz kırptı bana. “Ben yaşıyorum. Hiç de sıkıntı çekmiyorum aynaya baktığımda, ‘Bu gördüğüm insanın ismi ne?’ diye düşünmüyorum. Biliyorum ki, o ben'im!” Sesi normale yaklaşmıştı.“Evet haklısınız,” dedim. “İnsan kendi kendine niye ismiyle hitap etsin ki!” Güldü. “İnsan yalnız yaşadığında, isme ihtiyacı olmuyor,” dedi. Karşılıklı sustuk.“İsimler,

başkalarının başkalarını başkalarından ayırmak için uydurduğu şeyler,” diye söylendi. (ÇG 2017:105)

Okyanusun ortasında, kendinizi kaybolmuş hissettiğinizde, sayılar imdadınıza yetişir ve sizi bu duygudan kurtarır. Ama gelin görün ki, hayatın çok önemli bulduğumuz yanlarını da sayılarla anlatamayız. Sevgimizi sayılarla ifade edebilir miyiz? Ya kızgınlığımızı, kıskançlıklarımızı? Sakın ha, öyle şeyler yapmaya kalkışmayın! Hayatı sayıya indirgemek hastalıktır. Özellikle karada... Bu alışkanlığını karada da sürdüren denizcilere acırım. Onları belki deniz tutmaz, ama kara tutar. (ÇG 2017:129)

Ondan önce davrandım ve “ Biz çatı severler ne yapmalıyız?” sorusunu ortaya attım.Cerenimo, “İçinde sayı olmayan cümleler kurmaya çalışabiliriz,” dedi. “Tabii, matematik sınavları dışında... O kadar saçmalamanın da âlemi yok!”Bunun ne faydası olacağını bilmiyorduk ama harika bir buluş olduğu konusunda hemfikirdik. (ÇG 2017:138)

Ticari yük gemilerine kaptanlık yaparken, Atlas Okyanusu'nu çok geçtim, ama bu beni tatmin etmedi. Kendim için de aynı yolu yapmak istedim. İş için değil, sadece zevk için. Arkadaşlarım benimle dalga geçtiler. “Ne fark var ki? Öyle ya da böyle, ikisi de aynı şey değil mi?” dediler. Onlara bir türlü anlatamadım. “Para kazanmak için hamallık yapmakla, spor için yük taşımak arasındaki fark gibi,” dedim. “Hamallık değil, spor yapmak istiyorum,” dedim.Bazı dostlarım ne demek istediğimi kavrayamadı.“Neden okyanusu geçen gemilerde kaptanlık yaptığımı zannediyorsun?” diye sordum. Cevaplayamadılar.“Bir gün aynı yolu yalnız başıma yapabilecek parayı biriktirebilmek için,” dedim. Dostlarım kafamın iyice karıştığını hükmettiler. Aslında “Postacının emekli olup şehri dolaşmaya çıkması” gibiydi istediğim. (ÇG 2017:152)

Yaptıkları el kol işaretlerinden, mimiklerden ve kullandıkları kelimelerden, dediklerini kavramaya çalıştık. Çok zorlandık. Ama galiba en sonunda anlamayı başardık: Su içmek için göle kadar yürümek hoşlarına gidiyormuş... Suya değmemeyi öğrenerek su içenlerin, başkalarına asla kötülük yapmayacağını düşünüyorlarmış. Ayrıca çocuklarının, kaynağını görmeden su içmesini de istemiyorlarmış. Suyun nereden geldiğini bilmeyenlerin, onu korumayı da bilemeyeceğine inanıyorlarmış. (ÇG 2017:158)

“Peki, ya gün gelir de göldeki su, artan nüfusa yetmezse?” diye sormaya çalıştık. Şekiller çizdik, kaş göz oynattık, el kol hareketleri yaptık, hatta kelimeler uydurduk. Onlar da benzer yöntemlerle bize cevap vermeyi denediler. Sonunda, onlar sorumuzu anladılar, bizde

cevaplarını...‘Suyun yeteceği sayıda olmayı tercih ediyoruz,’ demek istemişlerdi. Nüfuslarının neden hiç artmadığını böylece anlamış olduk. (ÇG 2017:159)

“Nereden biliyorsun? Benim ağaca şekil vererek yaptığım biblolar gibisi var mı? İhtiyar’ın hiç yanımda uyukladığını görmedim.” (EGKT 2016:13)

Rıza Bey, “ Bir yer boş bırakılmaya görsün, sarmaşıklar hemen işe koyulur,” derdi. “ Aman dikkat! Bazı şeyler ihmal edilmeye gelmez. Yabani sarmaşıklar hazırda bekliyor, ona göre! Kelimelerinizi bile özenle kullanın, yoksa anlamlarını kaybederler! Dallanır, budaklanır, yapraklanırlar!” (EGKT 2016:16)

Rıza Bey, madende uzun yıllar elektrikçi olarak çalışmıştı. Arazilerin gerçek sınırlarının değil de, haritaların yanlış olduğunu düşünüyordu. O yüzden, kendi bahçesini ölçmek zahmetine bile katlanmamıştı. Şehirden haritacı getirenlerle de dalga geçmişti. Ona göre, her arsanın doğal sınırları vardı ve köylüler de o sınırlar içinde yaşıyordu zaten. Bu sınırlar, bazı doğal oluşumlarla belirleniyordu. “Neydi bunlar?” sorusunun cevabı, tartışmaya meydan vermeyecek kadar açıktı. (EGKT 2016:58)

Rıza Bey, “Birileri haksızlığa uğradıysa, birilerinin de hak yemesi lazım. Ama burada böyle bir durum yok. Herkesin aynı anda haksızlığa uğraması ise mümkün olamaz!” demiş, ancak kimseye laf anlatamamıştı. (EGKT 2016:59)

Muzip bir tavırla, “O iyi olur işte!” dedi. “Herkes bu yılanlardan kurtulmaya çalışıyor zaten.” “Ama yılanlar,” diye devam etti Münevver Hanım, “ Buradaki doğal dengenin en önemli unsurudur. Yılan yoksa, hayat da yoktur.” (EGKT 2016:73)

“Sonunda haklı çıktım işte!” dedi gülerek. “ İşe proje çizerek, hesap yaparak başlamalıyız. Yoksa bütün emekler çöpe gider. (EGKT 2016:97)

“Vagon, işin en basit kısmı,” dedi mühendis. “Önemli kısmı lokomotif, yani vagonu yürüten makineyi yapabilmek.” (EGKT 2016:97)

“Aslında eski makine duruyor,” diye devam etti Burak Bey. Atılan her makine, günü gelince mutlaka işe yarar. (EGKT 2016:97)

İlyas, bu anın değeri çok büyük, diye defterine not düştü. Aralarında kırgınlık olanlara duyurulur. Ortaklaşa tren yapın, geçiyor. (EGKT 2016:112)

Konuşma sırası, arazi kavgasını anlamsız bulan yaşlılara gelmişti.

“İnsanlar toprağa sahip olamaz.”

“ Merak etmeyin, toprak sonunda bize sahip olacak.”

“ Toprak senin olsa ne olacak, olmasa ne olacak? Cebine mi dolduracaksın?” gibi laflarla ortalığı iyice yumuşattılar. (EGKT 2016:131)

Tuncer Bey, bu kıvrımı düzeltmenin mümkün olduğunu söyledi. “Ama bana pek zararlı görünmedi. Belki bu kıvrımı korumak çok daha mantıklı. Yolu eğlenceli hale getirebilir, ama üzerinde çalışmalıyım; acaba trenin bu virajı dönebilmesi mümkün mü değil mi?” (EGKT 2016: 132)

“Burada bu kadar güzel şeyler olurken, ben ta orada vakit kaybetmek istemem. O hikâyeleri niye anlattım sanıyorsun? Oradaki tatsız tuzsuz hayata biraz renk katmak için.” (EGKT 2016:335)

“Bence değildi. Ben neyin gerçek olup olmadığını şıp diye anlarım!”

“Nasıl anlarsın?”

“Gerçek güzeldir. Oysa, şu anda ağzından çıkanların güzellikle ilgisi yok. Gerçek bu kadar anlamsız, sıradan ve bayağı olamaz! Kusura bakma!” (EGKT 2016:137)

Daha sonraki günler, İlyas'ın Meltem'i inandırmaya çalışmasıyla devam etti. İlyas'ın bu aşırı ısrarı Meltem'i iyice kuşkulandırdı. “Ancak yalan söyleyenler kendilerini kanıtlamak için bu kadar dil döker,” deyip, konuşmaları sonlandırdı. (EGKT 2016:138)

Yalancının yalanını ortaya çıkması ne büyük hediyeymiş meğer. En korkuncu, yalanın hiç ortaya çıkmaması. Sürekli aynı yalanı tekrar etmek zorundasın o zaman. Ne büyük yorgunluk!” (EGKT 2016:139)

Nazlı Kedi'ye göre, üstüne elbise denen tuhaf paçavralar giymek, hayvanlardan aşırılmış kürklerin içine girmek, hastalığın belirtileriydi. Hem bütün tüylerini aldır, hem de kürk giy! Bakar mısınız tutarsızlığa! Hayvan tüyü hırsızları. (HŞYAK 2019:15)

İnsanlar tüysüz oldukları için çok üşürler, buldukları yerleri ısıtmak zorunda kalırlardı. Zar zor ısıttıkları evleri soğumasın diye de, dış kapıların hemen kapanmasını isterlerdi. Kapıdan kuyrukları girene kadar beklemek, daha fazla soğuk havayı içeriye davet etmektir. Yani ısınmak için daha fazla para harcamak demektir bu... O yüzden, kuyruk kesmeyi alışkanlık haline getirmişlerdi. Kısacası, kapıyı hemen kapayabilmek için, kuyruksuz kalmayı göze

almışlardı.“ Oduna, gaza fazla para gitmesin diye kuyruğu kesmek ne saçma, değil mi?” (HŞYAK 2019:15)

“Bu bizim Nazlı adındaki kedi her şeyi yanlış yorumluyor,” demez mi? Mimar Baba, bilgisayar ekranından başını kaldırdı.“ Nerden anladın?” diye sordu.“ Bir süredir onu gözlüyorum. Çıkardığım sonuçlar korkutucu.” (HŞYAK 2019:23)

“Odayı havalandırmak için pencereyi açmamızı, ‘Akasya dalındaki kanaryayı!’ komutu sandı.” (HŞYAK 2019:24)

“Her ne yapılıyorsa, kendi için yapıldığı kanısında bu yaratık!” diye ekledi Oktay . “Bir kavanozun kapağı açılıyorsa, mutlaka ona mama vermek için açılıyordur. Postacı Kapıyı çalarsa, mutlaka ona bir şey getirmiştir. babunlar açılıyorsa, ‘ kedi içine girsin’ diyerdir. Elbiseler, hemen kırıştırın diye ütüleniyordur. Hatta çamaşırlar, anında üstüne oturup pisletmesi için temizleniyordur.” (HŞYAK 2019:26)

“Söylenenlerin hepsi kelimesi kelimesine doğru” diye miyavladı. “ Her şeyi benim için yapılıyor. Örneğin, eve bir demet papatya getirilip cam kavanoza konulmasının nedeni belli. Sevgili patilerimle yapraklarını tek tek koparmam isteniyor. Yeni alınan akvaryum da benim için bir hediye!” (HŞYAK 2019:26)

Peki bir soru: Evde o sırada niye kimseler yoktu?

Nazlı Kedi’ye göre cevap belliydi. Kraliçe kedicik, balığını rahat rahat yiyebilsin diye, aile evi boşaltmayı uygun görmüştü. (HŞYAK 2019:27)

Balığı yedi diye, evdekiler nasıl da mutlu olmuştu. Eve dönüp de, boş akvaryumu görünce zırlı zırlı ağlamışlardı. Mutluluk gözyaşlarıydı bunlar. “ Nihayet yemeyi başarmış,” diye, sevinçten hüngürdeyerek birbirlerine sarılmışlardı. (HŞYAK 2019:27)

“Hayvanat bahçeleri bence hayvan hapishaneleridir,” dedi Belma Hanım. (HŞYAK 2019:33)

“Ama biz küçük yerlerde yaşamaya alışık değiliz ki,” dedi Belma Hanım. “ Nüfusu bir milyondan az bir yerde yaşamadım gençliğimden beri. Üstelik yıllardır, on beş milyonluk devasa bir şehirde yaşıyoruz.”Önder Bey, “ İşte bu, büyük bir sorun,” dedi gülererek. “ Gideceğimiz şehirde yüz bin kişi yaşıyor. Çok küçük buraya göre.” (HŞYAK 2019:44)

“ On beş milyonluk bir şehirde yaşıyoruz ama ancak on beş kişiyle tanışıyoruz. Belki küçük şehirde yaşayıp, en az yüz kişi ile görüşebiliriz. O zaman o şehrin gerçek nüfusu bizim için daha fazla olur.” (HŞYAK 2019:45)

“İnsan yaşlanınca önünde az vakit kalıyor. O yüzden hep geçmişten bahsediyorlar,” dedi. “ Bu harika şehir terk edilir mi? Gelecek burada. (HŞYAK 2019:58)

Bir gün esnaftan biri, ‘Topa en son kimin vurduğunu bulmaya çalışırsak, nereye gittiğini de bulabiliriz’ diyor. (HŞYAK 2019:63)

Öte yandan, çok da sevindiriciydi kafes alınması, Suzinak’ın artık evin kalıcı bireyi olduğu anlamına geliyordu. İnsanlar kalıcı görmedikleri şeylere yatırım yapmazlardı. Ama kafesin kapağı hep açık bırakılmalıydı. Evde öyle mahpus bir canlı görmeye dayanamazdı kedicik. (HŞYAK 2019:69)

Erik ağacının daha yeni açmış çiçekleri, erken bir yazın müjdecisiydi.“Yaz çok sıcak geçecek,” diye miyavladı kedicik.Aa, bunu nereden biliyordu? Yazı kışı hiç yaşanmamıştı ki! Kalorifer ve klima sayesinde hep aynı sıcaklıkta keyif süren bir apartman kedisiydi o.İçgüdü denen şey bu olmalı, diye düşündü. Galiba atalarımın memleketine geri dönüyorum. (HŞYAK 2019:77)

Önder Bey gülerek sordu: “ Şimdi hangi aydayız?”

“Şubat.”

“ Yani, kışın en soğuk ayı. Sence şu anda nasıl ısıtıyoruz?”

“ Henüz sobaları yakmadık.”

“Evet,” dedi Önder Bey, Yine gülerek, “ Çünkü bir aşağı bir yukarı çıkmaktan vücudumuz o kadar ısındı ki, sobaya gereksinme duymadık. Bu evler böyle, apartman dairelerinde farklı... İnsan bedenini o kadar çalıştırıyor ki, kendi kendine ısınıyorsun.” (HŞYAK 2019:83)

“Ne yani,” dedi titrek sesle, “ Ben Ozan'ın hem odasını hem de sınıfta bıraktığı boş sırasını mı işgali ediyorum şimdi?”“ Evet,” dedi Cavidan. “Hayatta boşluk diye bir şey yoktur. Hemen doldurulur.” (HŞYAK 2019:100)

“ Soba tamamen beni kendi düşüncesine uydurmaya çalışıyor. Bunu kısmen başardı da. Beni iki boyutlu hale getirdi.” (HŞYAK 2019:121)

“Taşralılar böyledir,” dedi Önder Bey, “ zamanı gelmeden hiçbir konuyu gündemlerine almazlar. Yumurta kapıya gelince konuşurlar.” (HŞYAK 2019:133)

“Sürekli yıkanarak, kendilerini önce kokusuz hale getiriyorlar, daha sonra da, tonlarca para verip parfümler alıyorlar. Üstlerine, mide bulandırıcı esansları boca ediyorlar.” (HŞYAK 2019:143)

Önder Bey, “ ben de onu vatanına iade etmeyi öneriyorum zaten,” dedi. Ana oğul, ayı yavrusuna iyice sarıldı.“Onun vatani hapishane değil, vahşi ormanlardır,” diye karşı çıktılar. (HŞYAK 2019:159)

Behlül'ün aklına bir fikir gelmişti. “ Festivale sadece maketle katılmayalım,” dedi. “Ayı kostümleriyle de katılalım.” Oktay şaşırmişti. “ Hepimiz ayı mı olalım yani?”“Evet,” dedi Behlül. “ Ayı da bizim aramıza katılsın. Böylelikle bir sürü ayı oluruz, kimse onu fark etmez. Rahatlıkla evden çıkarabiliriz.” (HŞYAK 2019:169)

“Kedi olmanın tadını alırlarsa bir daha asla insan olmaz bunlar!” diye acı acı miyavladı. (HŞYAK 2019:169)

Cavidan, “ Bizim diktireceğimiz kostümler, hakikisi gibi olmayacak herhalde!” diyerek onları susturdu. “Ne kadar özenle dikilse de, kostüm olduğu belli olacak. Hem de bir bakışta! Dikkatli bir göz, aramızda dolaşan ayının gerçek ayı olduğunu fark edecek bu durumda. O yüzden, ayının da elde dikilmiş bir ayı kostümü giymesini lazım ki, bizden biri gibi görünsün.” (HŞYAK 2019:172)

“Kafes içinde olmak korkunç bir şey!” diye sızlandı. Sonra da kızgınlıkla hayvanat bahçesi müdürüne döndü. “ Bence siz de denemelisiniz!” dedi. Aslında buraya gelen herkes en az iki üç saatini kafeslerden birinin içinde geçirmeli! O zaman belki hayvanların durumunu anlayabilirler.” (HŞYAK 2019:190)

“ Bir insanın, ne dediğini anlatması için, mutlaka konuşması gerekmez. Sadece hareketlerle de anlatacağı çok şey vardır. Örneğin, olmayan bir sandalyenin üstüne oturur gibi yapmayı başarırsan, orada bir sandalye olduğunu hisseder karşındaki.” (PGDK 2016:12)

Bu yeni iletişim aracı, Sude'nin insanlara bakışını da değiştirmişti. Gerçek hayatta sevdiği bir insandan İnternet ortamında nefret ettiği oluyordu. (PGDK 2016:26)

Kızıyla eşinin konuşmalarını ilgiyle izleyen Rıfkı Bey gülerek atıldı. “İnsanlar birer görüntü değildir ki. Bu alet hepimizi sadece birer görüntüye dönüştürüyor. Oysa bizler etten, kemikten, duygulardan oluşan canlılarız!” (PGDK 2016:32)

Babası atıldı. “ Biz üçboyutluyuz. Çıplak gözle bakmaman, bizi tek boyutlu algılamana neden olur.” (PGDK 2016:32)

“Madem gerçeğine çok yakın görüntü veriyor, daha da yakın olan gerçeğine baksana o zaman.” (PGDK 2016:33)

Hem unutma, en gelişmiş bilgisayar bile beynimiz kadar gelişmemiştir. Öyle değil mi?” (PGDK 2016:33)

“Aslında bu yeni teknoloji, çalışmalarına katkıda bulunabilir,” diye devam etti Rıfkı Bey. (PGDK 2016:39)

Sevda Hanım, Rıfkı Bey’in olumsuz şeylerden olumlu sonuçlar çıkarma alışkanlığına alıştı. (PGDK 2016:39)

En sonunda “ hepsinin karışımı bir tip olmalı” diye karar verdi. Kendini zaman zaman fil, zürafa ya da maymun gibi hisseden, afacan, kıvırcık saçlı, zeki bir çizgi film karakteri! Peki ya sonrası? (PGDK 2016:47)

“Teknolojiden korkmamalıyız,” dedi. “ Teknolojik ilerleme hayatımızı kolaylaştırıyor. Bu sayede kendimizin bile bilmediğimiz yönlerini keşfediyoruz.”(PGDK 2016:51)

Rıfkı Bey güldü. “ Ama bu sırlar İnternet ortamında paylaşıldığı için gerçek mi uydurma mı, belli değildir elbette,” dedi. (PGDK 2016:53)

“ Tabii, insanların da gerçek olup olmadığı şüpheli,” dedi Tarator Hanım. (PGDK 2016:53)

“Dünyanın en yoksun insanı, paradan başka bir şeyi olmayandır.”

“ Akıllı insan başkalarının aklını kullanır.” (PGDK 2016:53)

“ Bizimle yaşamak isteyip de yaşayamadıklarını oradan okuyabilirsin,” diye iç çekti Rıfkı Bey. “ İnternet ortamının sadece yalanlarla değil, özlemlerle dolu olduğunu anlayabilirsin. (PGDK 2016:55)

“Bu işin tek bir çözümü var,” dedi Sevda Hanım. “Nedir?” diye merakla sordu Rıfkı Bey.

“Bu bilgisayarları tamamen ortadan kaldırmak.Böylelikle birbirimize daha çok yaklaşabiliriz. ben de, yalan söyleyen bir Tarator olmaktan kurtulurum.” (PGDK 2016:60)

Sevda Hanım iş yerine döndüğünde, çağdaş dünyaya ne kadar uzak kaldığını düşündü. Dijital ortam, sanal kişilikler, sanal suçlar, cezalar, sanal yalan ve gerçekler. Artık bu dünyayı iyice

tanımının zamanı gelmişti. Sude'ye interneti yasaklamaktan vazgeçti. Kolları sıvayıp konunun içine dalmalı, akıllıca yollar bulmalıydı. (PGDK 2016:70)

Sevda Hanım bütün hepsinden habersizdi. Aniden, o zamana kadar düşünmediği bir şeyi yapmaya karar verdi. (PGDK 2016:70)

“Belki, deminden beri hiç konuşmadan yemek yememiz sana tuhaf geliyordur, bunu eleştiriyorsundur. Olamaz mı?” (PGDK 2016:77)

Yüzündeki maskenin mimiksiz hali, ona nedense her şeyle gereğinden fazla ilgileniyormuş havası veriyor; ama bir yandan da, bu ifadesizlik, kılını kırpmadan büyük kötülükler yapacak biri izlenimine de neden oluyordu. (PGDK 2016:79)

Sevda Hanım, “ insanların sürekli internete girmesi bütün sosyal hayatı felç ediyor,” diye homurdandı. (PGDK 2016:81)

Sevda Hanım hayal kırıklığına uğramıştı. Şirkete karşı güvenini kaybetmişti. İnsanları “görüntü bağımlısı” yaparak hayatlarını yok edip, para kazanıyorlardı. Üstelik bunu yaparken kendilerini de felakete sürüklüyorlardı. Farkında değillerdi ama onlar da tıpkı müşterileri gibi görüntü bağımlısı haline gelmişti. Görüntü satın almaktan başka bir şey yapmak akıllarına gelmiyordu. (PGDK 2016:84)

Sevda Hanım, düşündükçe kendini korsanlara çok daha yakın hissetti. Onlara ulaşmanın yollarını bulmalıydı. Şifreleri kırıp insanların oyun dışı kalmasına neden olan kişilere “korsan” demek, büyük haksızlıktı. Tam tersi, korsanlık bu şirkette yapılıyordu. İnsanların hayatını çalıyorlardı. (PGDK 2016:85)

İlk defa düzgün gelirim olacak. Düşünsene, insanın sırf sevdiği işi yaparak para kazanabilmesi ne kadar önemli! (PGDK 2016:86)

İçinden, simsiyah camlı, tuhaf bir gözlük çıktı. “ Aaa kör gözlüğü bu!” diye bağırdı Rıfkı Bey. Sevda Hanım, “Uzay gözlüğüne benziyor bence!” dedi. (PGDK 2016:87)

“Harika!” dedi, el çıkararak. “Sakin karışma! Görmüyor musun, nefis hareketler yapıyor. Tam pantomim hareketleri. Adeta bisiklete biniyor, bisikletten iniyor, uçurumlardan atlıyor, kapıları açıyor. Müthiş bir pantomim becerisi bu! Benim bu hareketleri doğru yapabilmem için onlarca defa tekrarlamam lazım. Bisiklete binebilme hareketini bir pantomim gösterisine dönüştürebilmem, ancak bir aylık çalışmayla olur. Hele merdivenden çıkma hareketi,

pantomimde en zor harekettir. Oysa o, ilk denemede doğruyu buluveriyor. Bu gözlük onu, babası gibi başarılı bir pantomimci yapacak. Ama sonuca ulaşmak için benim kadar çok çalışmak zorunda kalmayacak.” (PGDK 2016:93)

“İnsanlar ne yaptıklarını bilmiyorlar. Gözlükteki görüntüler onları nereye yönlendiriyorsa oraya savruluyorlar. Gerçeği kaybettiler. Başkalarının kullandığı uzaktan kumanda cihazıyla yönlendiriliyorlar.” (PGDK 2016:97)

“ Sır mı?” diye gülerек sordu Ahtapot. “Günümüzde sır diye bir şey yoktur.”

“ Niçin olmasın?”

“ Bütün bilgilere ulaşmak mümkündür... Bazılarına ulaşmak biraz zordur, hepsi o kadar.” (PGDK 2016:105)

“Daha çok, insanları kendi kendilerine karşı yaptıkları kötülüklerden koruyan bir ahtapot... Biliyorsunuz, insanlar en büyük kötülüğü kendilerine yaparlar. Özellikle de, sakar insanlar.” (PGDK 2016:108)

“Beni 10 kere bisikletten düşmekten kurtardı. Teknemin batmasını yüzlerce kez engelledi. Oğlum defalarca ağacın tepesinden indirdi. Kızımı salıncaktan düşmekten kurtardı. Ama gel gör ki, bu yüzden, ben doğru dürüst bisiklete binmesini, tekneyle denize açılmasını öğrenemedim; oğlum ağaca tırmanmasını, kızım da salıncakta sallanmasını öğrenemedi. Nasıl olsa ahtapot bizi kurtarır, diye kendimizi şartlandırdık. Sakarlığı kendi yöresel özelliğimiz olarak kabullendik. Bu ahtapot olmasaydı, belki başımıza çok kötü olaylar gelecekti, ama kendimize yetmeyi de öğrenecektik.” (PGDK 2016:114)

“Haklısın,” dedi Sevda Hanım. “ Bu bana da çok anlaşılmaz geliyor. Çok düşündüm. Sonunda, bunun bir tesadüf olduğuna karar verdim. Rıfkı Bey ağzındaki baklayı çıkardı.

“ Birileri planlanmış olmasın sakın?” diye sordu.“ Kim planlayabilir ki?”“ Örneğin, şirket. Görevine sadık olup olmadığını test etmek için mizansen hazırlamış olabilirler.” (PGDK 2016:123)

Rıza Bey’in tepesi atmıştı“ Sen şimdi Ali Hoşgörüş müsün diye sordu?” diye sordu. Evet, ben Hoşgörüş’üm.” Rıza Bey alaycı alaycı vakti.“ Yani farklı olduğunu ispat etmen için, yanlışlıkla yazılmış bir Ç harfine mi ihtiyacın var?”Ali hiç sesini çıkarmadı. (YÇHK 2017:23)

Rıza Bey'se bu mızıkçılığı bir türlü kabullenememişti. Sarı bir kağıda, “SOYADIMIZA HARF EKEREK AKLİMİZİ UZATAMAYIZ!” diye yazdı. Ayakkabı dolabının üstüne yapıştırdı. (YÇHK 2017:26)

Şaşırp kalmıştı Ali. “ Ama bu savurganlık değil mi?”“Olur mu? Yeni gömlekler üretilsin ki, gömlek fabrikaları Kapanmasın.” (YÇHK 2017:38)

“Canlıların taşı, cansızların yaşı önemlidir,” diyordu.(YÇHK 2017:43)

“Dedeciğim neredesin?” diye heyecanla sordu.“Kayıp mı oldun yoksa?”

“Olur mu yavrucuğum!” dedi Musa Bey. “Sadece yolu bulmakta biraz zorlanıyorum, o kadar.”(YÇHK 2017:54)

Sondaki kapının üstünde hiçbir şey yazmıyordu. Ali kapıyı açtı. Oda bomboştu.

“ Burası ne odası böyle?” diye merakla sordu.

“Burası, Ertelenmiş Zamanlar Odası.”

“Bunu tam anlamadım,” dedi Ali.

“ Yani hiçbir şey odası!”

“ Hiçbir şey diye bir şey var mı gerçekten?”

“ Olmaz mı?” dedi Ümitsu. “ Yapmak istediğin şeyleri ertelersen, hiçbir şey yapmamış olursun. Şimdi değil de ileride sahip olmak istediğin şey, hiçbir şeydir ya da gitmek isteyip de gitmediğin her yer, hiç bir yerdir. İleride kullanırım diye bir kenara koyduğun zaman da, hiçbir zamandır.” (YÇHK 2017:88)

“Sayısız,” dedi Ümitsu. “ Hepsi de iyi not aldı. Abuk sabuk bile olsa, her metinde parıldayan bir yan vardır. Önemli olan içindeki cevheri çıkarabilmekte.”(YÇHK 2017:89)

Ali sevinçten havalara uçtu. Bu afiş bir barış anlaşması olarak da görülebilirdi. “Hoşgörüş” soyadı afişe yazıldığına göre, sonunda babası tarafından da kabullenilmişti. (YÇHK 2017:92)

“Aman çok iyi yaptık!” dedi. “Birbirimizle iletişim kurmaktan, konuşmaya vakit bulamıyorduk! Grubumuzun yerine, birbirimizin ellinci yaşını kutlarız!” (YÇHK 2017:102)

4.1.2. Merak

Merak, süre giden bütün yaşama ilgi duyma, büyüleyici konular bulma, keşfetme gücüdür(Kabakçı, 2013). İncelenen kitaplarda merak karakter gücü tespit edilirken bu özellikler dikkate alınmış ve örnek cümleler aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

Gerçek Şule'yi merak ediyordu. Kişiliği nasıldı acaba? Zihninde yarattığı Şule gibi kolayca etki altında kalıyor muydu? Yoksa, tam tersi miydi? (BA 2016:14)

Saliha, Ziya'yı tepeden tırnağa süzerek, “ Peki neden hep gitmek zorundasınız?” diye sordu.

Ziya durakladı. Çevresindekiler sus pus olmuş vereceği cevabı heyecanla bekliyordu.

Derin nefes aldı. “Bilmiyorum,” dedi.

“ Yani, babanın ya da annenin işinden dolayı mı?”

“İnanın bilmiyorum,” diye fısıldadı Ziya. “Ama sonunda o şehri terk etmek zorunda kalıyoruz, yalnızca bunu söyleyebilirim .”

Çocuklar iyice meraklanmıştı. Daha fazla soru sormanın gereksiz olduğu da ortadaydı.

Saliha, “Neden?” diye üzerine basa basa tekrar sordu. (BA 2016:18)

Becerilerini nasıl geliştirmişti acaba? Herkesten gizlediği sırları olmalıydı. Sürekli ev ve şehir değiştirmeleriyle ilgiliydi bu sırlar. (BA 2016:27)

“Merkezden az uzaktaki toplukonutlarda yaşıyorlar,” diye devam etti Saliha. “ O konutlarda başka kim yaşıyor, bilin bakalım?”

Zeynep, Ziya'nın evinin bu kadar kısa sürede öğrenilmesine de çok şaşırılmıştı.

Merakla, “Kim?” diye sordu.

Saliha gülerek, “Saniye Öğretmen,” dedi.

“ Aa, gerçekten mi?” (BA 2016:29)

Merakla, “Özgürlük derken neyi kastediyorsunuz?” diye sormuşlardı satış müdürüne. (BA 2016:33)

Ziya'nın merakı iyice artmıştı. “Umarım, bu şehirden taşınmadan tanışırız,” diye mırıldandı. (BA 2016:50)

Şule nasıl biriydi acaba? Yoksa, öğrencilerin yarattığı hayali kahraman mıydı? Evet, kesinlikle öyleydi! (BA 2016:52)

“ Ben de oyununu izleyebilir miyim?”

“ Bu imkansız,” dedi Şule

“ İmkansız mı? Davetiye istemiyorum. Bilet alarak geleceğim.”

“ Öyle olduğunu anladım zaten, ama imkansız.”

“ Bütün biletler satıldı mı yani?”

Şule güldü. “ Hem de çok önceden.”

Ziya ısrar etti: “ Hiç mi yok? Bir kişilik yer bile?”

Şule yine güldü. “ Tiyatromuz zaten tek kişilik!”

“ Nasıl yani?”

“ Sadece bir kişi için oynuyorum ben.” (BA 2016:73)

“Ben de, ne zaman Şule'yi soracaksın diye merak ediyordum,” dedi. (BA 2016:78)

Ziya merakla, “Ne gibi?” diye sordu. (BA 2016:85)

Ziya merakla, “Neden gelmişim?” Niye sordu. (BA 2016:113)

Şule’yle ikisinin akli fikri Zerrin Hanım’daydı. Meydandaki heykelleri gördüğünde tepkisi ne olacaktı acaba? (BA 2016:121)

Günün sonunda artık herkes birinciyi merak ediyordu. Acaba kimin çanağına daha fazla para atılmıştı? (BA 2016:122)

“Balıklar mı?”

“ Evet, balıklar tambaki balıkları.”

Ziya gözlerini kırıştırdı. Bu atta bir balık hiç duymamıştı. Soran gözlerle baktı. (BA 2016:129)

Herkesin en çok merak ettiği konu, dev kazağın nasıl örüleceğiydi.

Abidin Bey merakla sordu: “ Bunun için dev şişler mi gerekecek? (BA 2016:142)

Şule, “ Neymiş o?” diye merakla sordu.

“Kıpırdamadan durmak.” (BA 2016:160)

Çocuklar merakla, “Nedir?” diye sordu. (BA 2016:162)

“ Nasıl yani?” diye sordu Şule. “Ağaçları, buraya dikip, sonra unutmuşlar mı?” (BA 2016:162)

“Nasıl yapıyorlarmış bunu?” (BA 2016:162)

Nurettin Bey'e, “ Çantanızda hiç mektup var mı?” diye sordu.

“ sadece 2 tane,” diye cevap verdi Postacı.

“ demek, hayvan mektup yazanlar var.”

“ evet, çok az, ama var.”

Sevcan merakla sordu: “ kim onlar?” (BŞYÇ 2018:28)

Sevgican, arapb b llerinin sesini dikkatle dinledi. İleride barış sağlanırsa, ülkelerine geri dönerler miydi acaba? Yoksa hep burada mı kalacaklardı? (BŖYÇ 2018:62)

Postacı, ‘‘Yani?’’ diye sabırsızlıkla sordu. (BŖYÇ 2018:74)

‘‘ Ŗiir mi yazdın?’’ diye sordu merakla. (BŖYÇ 2018:76)

‘‘Gökyüzündeki bulutlar gibi herkes deđiŖse, ben nasıl ben olabilirdim ki?’’ dedi Akın Bey. ‘‘ Benken, baŖkası haline d n Ŗmek, sonra eŖya olmak, sonra ıspanak olmak, sonra bir sandalye?..Off! Hayal bile edemiyordum... ‘ Binalar aniden dağlara, dağlar kocaman kartallara d n Ŗse, d Ŗ ncelerimiz nasıl biçimlenirdi acaba?’ diye d Ŗ nd m ve bu masal ortaya  ıktı.’’ (BŖYÇ 2018:82)

Akın Bey, akŖam olunca internete girdi. Masalın kimler tarafından seyredildiğini ve paylaŖıldıđını merak ediyordu. (BŖYÇ 2018:94)

Yeni masal bekleyenlerin sayısının artması demekti bu. (BŖYÇ 2018:99)

Acaba babası onu fark etmiŖ de, tanımamıŖ gibi mi yapmıŖtı? Ya  yleyse? (BŖYÇ 2018:134)

Acaba iskambil kağıtları değerli miydi?

ArkadaŖının sermayesini  pe atmıŖtı. BeŖ para etmeyen, iŖe yaramazın tekiydi! İskambil kağıtlarının yokluğunu nasıl giderebilirdi?

Bulunması zor muydu acaba?

Jamel bu yüzden iflas eder miydi? (BŖYÇ 2018:135)

‘‘Bahar Geldi mi?’’ Leylaklar açtı mı? diye merakla sordu Sevgican.(BŖYÇ 2018:136)

‘‘ Leylaklar  arŖamba günleri mi açıyor?’’ (BŖYÇ 2018:136)

‘‘Bu kızgınlık Ŗair olmamı sağlar mı?’’ (BŖYÇ 2018:144)

Herkesin merak ettiği tek soru vardı: Acaba kimin kafasına d Ŗecekti? (BŖYÇ 2018:153)

Sadece arapb b lleri değil, tüm canlı ve cansızlar g ç etse, ne olurdu? Sorusu kafasını kurcalamıŖ olmalıydı. (BŖYÇ 2018:155)

Sevgican masalın devamını deli gibi merak etti, ama tam o sırada, odasından gelen rüzgarın serinliğini hissetti. (BŖYÇ 2018:157)

“İnternet öncesi döneme ait şeylerle dolu bu çatı katı,” dedi. “O zamanki hayatı hep merak etmişimdir. Taş devri gibi sanırdım. Buraya çıkınca anladım. Şahaneymiş... İnsanların zamanı bolmuş. Oynamaya; şiir, hikaye ve roman okumaya; gazetelerin bulmacalarını çözmeye vakit ayırabiliyorlarmış.” (ÇG 2017:46)

Cerenimo güldü. “ Aşağıdakilerin kafasına yukarıdan her şey düşebilir,” dedi. “Şiir, küçük bir hikaye ya da heyecanlı bir polisiye roman... Üstelik, iki ciltlik eserin sadece tek cilde düşerse, vay haline! İlk cildi okumaya doyamazsın. En heyecanlı yerinde roman şıp diye kesilir ve yıllarca, gökyüzünden ikinci cildin düşmesini beklersin.” (ÇG 2017:49)

“Defterin sayfalarını merakla karıştırdım. (ÇG 2017:51)

“Bizim tavanda da karıncalar var!” diye atıldım. “ Biz de, onların ne işe yaradığını düşünüp duruyorduk.”

“ Bu Defteri okursan, apartmanla ilgili merak ettiğin bir çok sorunun cevabını bulabilirsin,” dedi Cerenimo.

Defteri okumaya devam ettim. (ÇG 2017:54)

Defterin sayfalarını karıştırdıkça, Kaptanın Günlüğü macera romanına dönüşüyordu. kaçaklar, gençler, yaşlılar, eski eşyalar, takla atan güvercinler, hırsızlar, korsanlar, ayışığı bağımlıları sayfalara girip çıkıyordu. Korkuya kapıldım. Defteri hemencecik okuyup bitireceğim korkusuydu bu. Tadını çıkararak, en sevdiğim yerinde bırakarak, en sevdiğim yerinden başlayarak, yavaş yavaş okumalıydım. Ama yine de sayfalarını karıştırıp, hızla göz atma isteğimi engelleyemedim. (ÇG 2017:57)

“Küçük Lastik Top” başlıklı sayfaya gelince durdum. Yalayıp yutarcasına okudum. (ÇG 2017:58)

Kaptan’ın yazdıklarını okurken, ben de aynı şeyi merak etmiş olduğundan, irkildim. Sanki Kaptan bendim. Onun merak ettiklerini, ben de merak ediyordum. (ÇG 2017:59)

Savaş sırasında yapılan bu işaretlemeler, barış zamanında da yapılabilir mi acaba? (ÇG 2017:63)

“ Vay canına, düpedüz Don Kişot ve atı Rosinante!” diye mırıldandım. O at çatıya nasıl çıkmış olabilirdi ki? (ÇG 2017:65)

Zaten romanı da bitirmiştim. MobyDick’i okumak için sabırsızlanıyordum. (ÇG 2017:89)

“ Bugün çok önemli bir gün,” dedi Ceren. “ Bazı kararlar alacağız.”

“Kimler alacak?.. Ne tür kararlar bunlar?.. Ben de alacak mıyım?..” gibi sorularla Cerenimo’yu soru yağmuruna tuttum. (ÇG 2017:91)

Gerçeklerle ilk defa karşılaştığımı hissettim. Öksüz Adam bir roman kahramanı olabilirdi. Romanlarla beraber sanki o da çatı katına atılmıştı. Sormak istediğim o kadar çok soru vardı ki... (ÇG 2017:107)

Bu korkunç hikayeler, içimdeki sokak merakını bastırmaya yetmedi. (ÇG 2017:110)

Cezmi’yle sularımızı yudumlarken, gevezelik ettik. Onunla ilgili çok şey öğrenmek istiyordum. (ÇG 2017:115)

Babama bir akşam sordum: “Şehirde kaybolmuş insanlar nasıl bulunabilir?” (ÇG 2017:121)

Ceren’i uzun süredir görmediğim için meraklandırma anlattım. (ÇG 2017:123)

Tam tersi, biz onlarla daha fazla ilgilendik. Soru yağmuru ile kafalarını şişirdik. (ÇG 2017:155)

“Nedir?” diye merakla sordum. “ Korkuyor musun yoksa?” (ÇG 2017:163)

Karakaçan’ın üstünde yanından geçip giden Münevver Hanım’ın peşine takıldı. Merakla,” Burada ne arıyorsunuz?” diye sordu. (EGKT 2016:43)

“Küçük çubukla.”

“Ne yapmıştır bu çubukla?”

“Çubuğun gölgesine ölçmüştür.”

“Peki, sonra ne yapmıştır?”

Soruların ardı arkası kesilmezdi. Herkes kendini onun yanında kara cahil hissedirdi. Kimse onun kadar meraklı olmadığından, yanında ağzını açmaya cesaret edemezdi. (EGKT 2016:52)

“Peki, bu trenin ismi var mı?”

“Tabii ki var,” diye güldü Münevver Hanım.

Köylüler merak içinde, “Peki nedir?” diye sordular. (EGKT 2016:111)

Oktay denen şu çocuğun her an onu gözlemeyi iş edinmesi büyük sorundu tabii. Sanki Nazlı Kedi bir “göktaş”, Oktay da gözlem istasyonunda çalışan “ göktaş izleme memuru”ydu. (HYAK 2019:22)

Oktay merakla babasına bakarak, “ Kafesler mi?” diye sorarken, Nazlı Kedi de, “ hastayı iyileştirdim,” diye miyavladı. (HYAK 2019:32)

Merakla, “Bu eve girmeyi nasıl başardınız?” diye sordu. (HYAK 2019:37)

Belma Hanım meraklanmıştı.” Ben yapma dediğim için mi bu karara vardın?” diye sordu. (HYAK 2019:43)

“ Benimle ilgili bir şeyler mi konuşuyorsunuz?” diye merakla sordu. (HYAK 2019:45)

Oktay'ın anne ve babası heyecanlanmıştı. Merakla, “ Kim çıkıyor?” diye sordular. (HYAK 2019:64)

Anne ve babası heyecanlanmışlardı. “Peki ne?” diye sordular. (HYAK 2019:64)

Oktay annesine baktı. Hiç de üzölmüş gibi görünmüyordu. Hatta, sevinmişti sanki.

“Üzölmedin mi?” diye sordu merakla. (HYAK 2019:65)

Nedense, yeni yerler tanıma isteğı ağır basıyordu artık. (HYAK 2019:66)

Belma Hanım, Önder Bey'e “Ev çok güzel, kocaman, yayla gibi, bahçeye bayıldım,” dedi. “ Ama aklımdan gitmeyen bir soru var: bu koca evi nasıl ısıtacağız?” (HYAK 2019:83)

Oktay, bu yeni şehirdeki yaşama nasıl katılacağını düşünmeye koyuldu. Arkadaş edinmekte zorlanacak mıydı acaba? (HYAK 2019:87)

Oktay merakla kâğıttakileri okudu. (HYAK 2019:88)

Ama yine de kullandığı alanı her geçen gün genişletmekten de geri durmadı. Sonunda bir gün, kendini komşu bahçedeki otların üstünde buldu. Farklı kokular vardı burada,iştah açıcı kokular... Patates kızartması, köfte, ızgara balık ve çürümüş lahana kokusu gibi. (HYAK 2019:93)

Meraklı gözlerle kraliçelerin kraliçesi seyrediyordu. (HYAK 2019:94)

Buna şaşırmmamak elde değildi. Oktay, “ Ozan da bu sınıfta mıydı yani?” diye sordu. (HYAK 2019:99)

Okulun bahçesinden çıkarken, sıra arkadaşı Cavidan yanına geldi. Merakla, “ Çetin, Behlöl ve Bedia saat kaçta gelecek?” diye sordu. (HYAK 2019:104)

Bu projenin amacı neydi acaba? Bir ev ödevi olabilir miydi?” (HYAK 2019:107)

Onu çağırıp paramparça mı edecekti? Yoksa varlığının verdiği huzuru hissederek, hep yanı başında kalmasını mı isteyecekti? Bu soruların cevabını veremiyordu işte. Acaba miyavlamamalı mıydı? (HYAK 2019:111)

“ Bu da ne böyle?” diye miyavladı. (HYAK 2019:112)

Bir an aklına, gizli bölmedeki maket takıldı. Aslında arkadaşlarının özenle bir maket yapmasının amacını öğrenememişti. niye mahallenin maketini yapıyorlar ki? hem de herkesten gizleyerek, diye düşündü. mutlaka bazı sırları olmalıydı. (HYAK 2019:117)

Maketi uzun uzun inceledi. alelade kartondan yapılmış bir maketti işte. onu gizli gizli yapmanın ne mantığı olabilirdi ki? (HYAK 2019:117)

Acaba bu tünellerin yapılmasını düşünülüyordu, yoksa zaten var mıydılar? (HYAK 2019:118)

“Ama bunu nasıl yaptığını merak ediyorum.” (HYAK 2019:121)

Oktay ise merakla, “ yeri daha önce görmemiş miydin?” diye sordu. (HYAK 2019:127)

Öğrenciler, ikide bir Oktay'a, “ Hayvanat bahçesi tasarlamak nasıl bir şey?” diye sorup duruyorlardı. (SHYAK 2019:127)

“Bu maketi tamamlayınca ne olacak? Biri çıksın da anlatsın yahu!” (HYAK 2019:129)

Bu sefer de Oktay şaşırmişti. “ O zaman niye bu gizli bölmede çalışıyorsunuz ki?” (HYAK 2019:129)

Nasıl da, bir gün aniden herkes bu konuyu konuşur hale gelmişti, Anlamak mümkün değildi!” (HYAK 2019:133)

Nazlı Kedi, Önder Bey’deki bu değişikliğe şaşırmişti. Ne oldu da böyle aniden iyileşiverdi bu adam? diye düşünmekten kendini alamıyordu. Bu hale gelmesi için ne yapmış olması gerekirdi? (HYAK 2019:139)

Bahçe duvarına da bunlardan asılması Nazlı Kedi’yi meraklandırmıştı.

“ Bu şehirde garip şeyler oluyor!” diye miyavladı. “

“ Asıl kayıp olan Gangster aranmıyor da, hiçbir yere saklanma olanağı olmayan filler, hipopotamlar, aslanlar aranıyor. Acaba ben mi yanlış anlıyorum? (HYAK 2019:152)

Oktay Sevinçle, “ Ne yani, siz de onu iade etmeyi düşünmüyor musunuz?” diye sordu. (HYAK 2019:162)

“ İstedikleri zaman istedikleri şey olabiliyor mu bunlar? Bu tuhaf yaratıklardan her şey beklenir. İnsanlar, istedikleri zaman zürafa bile olabiliyordur belki de. Bu evde kedice yazılmış, “İnsan nedir?” diye bir kitap yok ki okuyayım... (HYAK 2019:169)

Çocuklar şaşırılmışlardı. “ Altıncı kişi kim?” diye merakla sordular. (HYAK 2019:172)

O kediler nereden çıkmıştı? Biri Nazlı Kedi değil miydi? Bir çuval inciri berbat etmek için yaratılmış bu hayvan yine neyi yanlış yorumlamıştı? O kadar emek verdikleri maketin parçalanmasına üzölmeli miydi? Ayı yakalanmış mıydı? (HYAK 2019:184)

Merak ettikleri bir soru vardı: Ayı tam yakalanacakken, Cavidan onun yerine geçmeyi nasıl başarmıştı? (HYAK 2019:190)

Babasının mesleğini söylediğinde, soruların ardı arkasının gelmeyeceğini biliyordu. (PGDK 2016:9)

Kimisi de Sude'yi, bitmek tükenmek bilmeyen soru yağmuruna tutardı.

“ Pantomim ne demek?”

“ Baban nerede çalışıyor?”

“ Kaç para kazanıyor?”

“ İlkokul diploması var mı?”

“ Nerede okudu?”

“ Annen ona kızmıyor mu?”

“ Başka iş bulamıyor mu?” (PGDK 2016:11)

Fikret gözlerini faltaşu gibi açarak merakla, “ Annenle evde onun gelmesini mi bekliyorsunuz?” diye sordu. (PGDK 2016:15)

Sevda Hanım şaşırılmıştı. Koskoca şirketin sahibi neden kedi maskesiyle dolaşıyordu acaba? Yüzünü neden gizlemek ihtiyacındaydı ki? (PGDK 2016:79)

Sevda Hanım, Patron'un söylediklerini anlamaya çalıştı. Kafasının içi yine sorularla dolmuştu. “Yüz görüntü” ne demektir acaba? Ya da yüz trilyon?” “Görüntüye sahip olma'nın hukuki anlamı neydi? İnsan hayatı boyunca kaç tane görüntüye sahip olabiliyordu? İnsan kendi görüntüsünün sahibi miydi? Sahibi ise, bunu başkasına satabilir miydi? Satarsa, kendi

bedenine sahip olan kişi, kendi görüntüsüne sahip olmadan nasıl yaşıyordu?Yoksa, insanların görüntülerini satın alanlar bir süre sonra onların bedenlerine de mi sahip olabiliyorlardı?Ya da görüntülerini satanlar, görünmeyen insanlar haline mi dönüşüyordu? Bir şirketin sürekli görüntü satın almasının ve anlamı olabilirdi? Görüntüleri “kaç para”dan satıyordu?“ Görüntü kaçakçılığı” diye bir şey var mıydı?“ Görüntü hırsızlığı” diye bir suç icat edilmiş miydi?” (PGDK 2016:82)

Anne ve babasının meraklı bakışları altında paketi yırtarcasına açtı. (PGDK 2016:87)

O an, şirketin şifrelerini kırarak çalışmalarını aksatan şifre kırıcı korsanlarla tanışmak istedi. bu İnsanlar kimdi? Neden Tokudo’yla uğraşıyorlardı? Sırf zevk için de bunu yapıyorlardı? Yoksa, bu tur şirketleri toplum için zararlı gördüklerinden engellemeye mi çalışıyorlardı? (PGDK 2016:99)

Ama nedense, çocuğun bilgisayarın tuşlarına dokunmasıyla insanların hareketleri arasında bir eşgüdüm vardı. Banktaki çocuk, bilgisayarın tuşlarına basarak, insanları durdurabiliyor muydu yoksa? (PGDK 2016:100)

Böyle bir şey olabilir miydi! Acaba, duran adam şu anda sanal ortamda neler görüyordu? Önüne sanal bir duvar çıktığı için durmuş olabilir miydi? (PGDK 2016:101)

Acaba korsanı gökte ararken yerde mi bulmuştu? Bu kadar küçük bir çocuk Tokudo gibi koca bir şirketi dize getirebilir miydi? (PGDK 2016:101)

“Bir yazı mı?” diye merakla sordu Rıfkı Bey. “ Ne yazıyor?” (PGDK 2016:124)

Rıfkı Bey eşini hiç böyle görmemişti.

“Çok merak ettim,” dedi sessizce. (PGDK 2016:121)

“Okulda bize sadece sorulara cevap vermeyi öğretiyorlar. Oysa ben soru da sormak istiyorum,” diye tutturmuştu.Ali'nin aklına o kadar çok soru geliyordu ki! Kafasındaki sorular çeşitlendikçe, düşüncelerinde yeni kapılar açılıyordu. (YÇHK 2017:13)

Her gün eline kağıt kalem alarak annesinin peşinde dolaşılıyor, Ayla Hanım’ı soru bombardımanına tutuyordu. (YÇHK 2017:15)

O gün Ali, aniden tuhaf bir şey soruverdi. “Bahçedeki turp tarlasına neden gazoz şişeleri gömüyorsun?” (YÇHK 2017:15)

“ Pazar günü dedemin kutlamayacağız ki.”

“ Neyi kutlayacağız?” diye merakla sordu amcası. (YÇHK 2017:32)

Amcası ile uzun bir söyleşi yaptı. Hep merak ettiği bir konuyu böylece sorma fırsatını bulmuş oldu. (YÇHK 2017:38)

“Kıyafetlerinizi yeni almış gibi korumayı nasıl beceriyorsun?” diye sordu. (YÇHK 2017:38)

“ Aşırı enerji kullanımı küresel ısınmaya yol açmaz mı?” diye sordu.(YÇHK 2017:39)

Ç Harfi Kardeşliği grubuna mesaj atmayı günler olmuştu. Acaba Sevinç gruba üye olmuş muydu? (YÇHK 2017:57)

“ Bu duvarı delip, evlere nasıl ulaşabilirim?” diye ona sordu.(YÇHK 2017:74)

Eskiciler bilgisayar da mı alıyordu artık? Alıp da ne yapıyorlardı? Ömrü tükenmiş bilgisayarların Afrika ülkelerine gönderildiğini bir belgesel filmde izlemişti. Bu bilgisayarlar Afrikalıların Ne işine yarıyor olabilirdi? Zürafaların eğitiminde mi kullanılıyordu? Afrika çok sıcaktı. Fillerin kulakları rüzgar yaptırmaya yarayabilirdi. Bilgisayarlar, fillerin “ kulak egzersizi eğitimi”nde kullanılıyor olabilir miydi? (YÇHK 2017:77)

“Benim gibi, soru sorma isteği ile yanıp tutuşan birilerine de rastladın mı?” (YÇHK 2017:89)

“ Kim bilir kaç ödevi tamamladın şimdiye kadar?” diye sordu. (YÇHK 2017:84)

4.1.3. Öğrenme Sevgisi

Öğrenme sevgisi yeni bir bilgi, yeni bir konu ya da becerilerde daha yeterli hale gelmeye duyulan ilgiyi ifade eden karakter gücüdür(Kabakçı, 2013). İncelenen kitaplarda öğrenme sevgisi karakter gücü tespit edilirken bu özellikler dikkate alınmış ve örnek cümleler aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

Başarabileceğim bir şeyler olduğunu görmek istiyorum.” (BA 2016:25)

Hiç tahmin etmedikleri halde, örgü örmeyi de çok sevdiler. (BA 2016:43)

Sitenin sakinleri yeni teknik ve kavramları ezberlemeye çalışırken, farkına varmadan kursu çok sevmişlerdi. Evlerdeki eski kazaklar, çoraplar sökülerek yumak haline getiriliyor; atkılar, çoraplar, yelekler, yün şapkalar yapılıyordu. (BA 2016: 44)

Katılımcılar zamanla, hiç ummadıkları halde, örgü örmeye bayıldılar. Birbirlerinden çok, örmeye vakit ayırmaya başladılar. (BA 46)

Çocuklar sevinçle, “Gerçekten yapabilir miyiz?” diye bağırdı.(BA 2016: 60)

Kimisi yıldız, kimisi üçgen, kimisi çimdik, kimisi soğan, kimisi kare şeklinde mantılar yaptı. Saliha iri üçgen mantılar yapmayı tercih etti. (BA 2016: 61)

“Çocuklar çok şaşırmişti. Boylarını aşan bir işe girişmekte olduklarını fark etmişler, ama doğrusu, ciddiye alındıklarını hissederek de sevinmişlerdi. (BA 2016: 80)

“ Şule de bu oyunu çok sevdi. Onu durdurmak imkansızdı artık. Her türlü oyunculuk tarzını kısa sürede denemeye girişti. İç deneyimini, kıyafetlerini değiştirerek zenginleştirdi. Her gün, okula kendini değiştirerek gelmeyi alışkanlık haline getirdi. (BA 2016: 83)

Ziya pürdikkat kesildi. Demek ki, yapabilecekleri vardı. (BA 2016: 96)

Heykellerin etrafında hayranlıkla dolanıp durdular. Şaşkınlık kısa sürede şamataya dönüştü. yarışma olduğunu öğrenenler eve gidip üstlerine alelacele bir kostüm geçirerek, meydana yerini aldı. Kimisi yarışmaya katılmaya gönülden hazırды. Kimisinin de zııırlık yapmaktan başka amacı yoktu. (BA 2016: 121)

Hem o, aniden aklına gelen fikirlerle ilgiliydi. Başkalarının zorlamasıyla buldukları, onu hiç heyecanlandırmazdı. Bazen, akla hayale gelmeyen şeyleri düşünür, kalbi küt küt çarpardı. Büyük buluşlar yaptığı hissine kapılır, onları geliştirmeye çalışırdı. (BŞYÇ 2018: 12)

Akın Bey aniden elini masaya vurdu. “Ama ben başarmak istiyorum!” dedi. “Çağın gerisinde kalıyoruz!” (BŞYÇ 2018: 75)

“ Bilirsen, sorun yok, herkes seni on iki yaşında zannedebilir. O yüzden günlerdir, düşünerek, bir şiir yazdım. Onu İnternet ortamında paylaşıp, yavaş yavaş bu ortama giriş yapmayı planlıyorum. Kendimi sosyal medyada denemek istiyorum...” (BŞYÇ 2018: 76)

Şiiri benimsemişti.Kâğıttan uçağı, sevgiyle göğsüne bastırdı. (BŞYÇ 2018: 159)

“Burada yaşayanlar mı var?” diye merakla sordum.“ Hep olmuş,” dedi Cerenimo. Elime kalın karton kapaklı bir defter tutuşturdu. “Çatı katının tarihini öğrenmek istiyorsan, Bu deftere göz atabilirsin .” (ÇG 2017: 50 öğrenme sevgisi/ merak)

Heyecanlanmıştım. Defteri Cerenimo'nun elinden kaptım. Her satırı özümseyerek, Kaptan'la diyalog kurarak, yavaş yavaş okumak istiyordum. Öte yandan da içim içime sığmıyor, yazılanları bir çırpıda okuyup bitirmek istiyordum. (ÇG 2017: 57 öğrenme sevgisi/ merak)

Kutunun içindeki o haritayı buldum. Kırmızı çarpı işaretlerine dikkat kesildim. (ÇG 2017: 59)

Eve döndüğümde nefes nefeseydim. İçimdeki büyük boşluğu nasıl doldurmam gerektiğini bulmuş gibiydim. (ÇG 2017: 69)

Sanki yerin yedi kat dibindeki gizemli bir mekânı keşfetmiş gibiydim. Ne yaptığımı söylesem, şaşarsınız: herkesin sırasında tek tek oturup, bulunduğum yerden tahtanın, kendi oturduğumuz sıranın ya da öğretmen kürsüsünün nasıl görüldüğünü algılamaya çalıştım. Sonra, öğretmenin kürsüsüne çıkıp, uzun uzun sınıfı baktım. Oradan, hangi sıranın nasıl görüldüğünü inceleyip, Hafızama kazıdım. (ÇG 2017: 73)

Ogün çatıya ulaşır ulaşmaz, koşarak kapıyı açıp, terasa çıkmayı planlamıştım. Hatta, o küçük lastik topu, korka korka da olsa, zıplatmak istiyordum. Amacım, terastan terasa top gönderebilme yeteneğimi sınamak değildi tabii. Bunu yapmaya asla cesaret edemezdim. Sadece, topun sıçrayabilme yeteneğini ölçmek istiyordum. Aslında lastik topa “Daha fazla tanışmak istiyordum” da diyebilirim. (ÇG 2017: 74)

Kütüphanenin hemen dibindeki rahat koltuk ve yerdeki kırmızı kilim, saatlerce kitap okuma isteği uyandırıyor. (ÇG 2017: 76)

Hemen defterimi çıkarıp not aldım. O gün nedense, farklı şeyler yapma isteğiyle yanıp tutuşuyordum. (ÇG 2017: 101)

Ama çatıda yalnız başıma kalmak da zevkliydi. Kimseyle paylaşmadım, tamamı bana ait Kocaman bir gezegenim vardı sanki. Kitaplar beni büyülemişti. Michael Ende adlı yazarın, Bitmeyen Öykü adlı kitabını bulunca, her şeyi unutmuştum. Kitaba öyle gömülmüştüm ki, kaybolanlar listesine kendimi de ekleyebilirdim. Güliver'in Maceraları'nı okurken de iyice havaya girdim. Kendimi bir dev aynasında görüyordum artık. Sokaklarda dolaşan insanların, sağa sola koşturan cüceler olduğuna inandım. Romanın her satırında, cücelerin dev bedenimi esir alacağı korkusunu hissettim. Okuduğum kitaplar, yazı yazma iştahımı da kabartmıştı. Çatıdaki zamanımın yarısını okumakla, diğer yarısını yazmakla geçiriyordum. Yaşadıklarımı mı yazıyordum, yoksa yazdıklarımı mı yaşıyordum? Hepsi birbirine karışmıştı. Bazen,

yazdıklarım gerçek değil de, masal gibi geliyordu bana. Tıpkı, Kaptanın Seyir Defteri'nde okuduğum hikâyeler gibi. (ÇG 2017: 126)

Matematik bilerseniz, uzayda bile kaybolmazsınız. Nerede olduğunuzu sayılarla iletebilirsiniz, yeriniz hemen tespit edilir. Bu yüzden, ben bir matematik aşığıyım. (ÇG 2017: 129)

Kararlı kararlı yürümeye devam eden eşin peşine takıldı. ilginç fikirlerin peşinden gitmeye bayılırdı. (EGKT 2016:46)

Ortak dil önemliydi. (HŞYAK 2019:21)

Oktay elindeki kibriti göstererek, “ Belki çok şaşıracaksınız ama hayatımda ilk defa kibrit yaktım. Ne güzel bir şeymiş!” dedi. (HŞYAK 2019:85)

“İlk defa katır görüyorum!” diye bağırdı. Gerçekten de dünden beri ne çok şeyi ilk defa yapmıştı. Bunları sıralamalıydı.“İlk defa kibrit yaktım, sobayı tutuşturdum, ilk defa katır gördüm, ilk defa geniş bir odam oldu ve ilk defa başka bir şehirde yaşamaya başladım.” (HŞYAK 2019:87)

‘Çok tuhaf şeyler yaşıyorum!’ diye geçirdi içinden. Hayatımda ilk defa ev için bir şeyler satın alacağım.’ (HŞYAK 2019:88)

Kapaklar açılınca, merdivenle aşağıya iniliyor ve duvarın altından öbür avluya geçiliyordu. Avlular gizli tüneller ile birbirine bağlanıyordu resmen. Yüreği pır pır etti Oktay'ın. (HŞYAK 2019:118)

Sude'lerin sınıfında, görsellik delisi bir çocuk vardı: Fikret... Görüntülere ve seslere aşık o. (PGDK 2016:11)

İlgilendiği konuya kendini tam verirdi. (PGDK 2016:11)

“Pantomim ne demek?” diye Sude'ye sorarken, gerçekten öğrenmek istediğini hissettiriyordu. (PGDK 2016:11)

Mesleğine o kadar aşık ki, yer gibi yaparak karnını doyuruveriyor sanki. (PGDK 2016:13)

“Ne yapıyorsun baba?” diye sorduğumda ise, “Eskiz yapıyorum kızım,” der. Berber canlandırması çok meşhurdur. Aylarca, balonların üstüne traş köpüğü püskürtüp, elindeki

usturayla bu rolü çalıştı. Üstündeki köpüğü balonu patlatmadan usturayla yavaş yavaş sıyırmaya gayret etti.” (PGDK 2016:14)

“Bu gösteriyi repertuarıma almalıyım.” diye mırıldandı. “ Bir pantomimci günceli izlemezse, geri kalır.”(PGDK 2016:38)

Sevda Hanım, işe bu oyunu öğrenmekle başlayabilirdi. Gogoluku nasıl bir oyundu, kimler oynuyordu? Neden ismi böyle saçma sapan bir kelimeydi? Yoksa Gogoluku lafının gizli bir anlamı mı vardı? (PGDK 2016:47)

Rıfkı Bey etiketine özenle “ mamık” diye yazarken “mamık” diye tekrarladı Sude.“Evet, mamık,” diye onayladı Rıfkı Bey.Bu iş, Sude’nin çok hoşuna gitmişti. “Doğa tam bir roman,” diye kikirdedi. “ İçinde bir sürü kelime var.” (PGDK 2016:139)

Ertesi sabah Sude, erkenden kalktı; biriktirdiği dal ve yaprakların isimlerini küçük not defterine geçirdi. Ne kadar çok şey öğrenmişti. Ağaçlar ve çalılarla arkadaş olmuştu. Kendini ayrıcalıklı hissediyordu. Yeni ağaçlarla tanışma isteğiyle dopdoluydu. Deniz kabukları koleksiyonunu da geliştirmeliydi. İçinde, durdurulamaz bir öğrenme isteği vardı. (PGDK 2016:144)

Ali cevap vermekten çok, soru sormaya istekli olduğundan, “söyleşi”yi seçti. (YÇHK 2017:13)

Bu ödevin ona iyi geleceğinden emindi. Ali bir anda yüzlerce soru sorma olanağına kavuşmuştu. (YÇHK 2017:15)

Bilgisayarı kaptığı gibi aynanın karşısına geçti ve kendi kendiyile küçük bir söyleşi yaptı.

“Sizce insanın en büyük buluşu?”

“Köfte!”

“Gitmek istediğiniz yer?”

“Üç bin beş yüz on yılı.”

“Büyüyünce ne olmak istersiniz?”

“Zürafa portreleri çizebilecek kadar uzun olmak.”

“Matematiği seviyor musunuz?”

“Kabak çekirdeğini daha çok.”

“Hayattaki en büyük korkunuz?”

“Yemekte karnabahar olması.” (YÇHK 2017:17)

4.1.4. Açık Fikirlilik

Açık fikirlilik, olayları bütün açılardan düşünmeyi ve incelemeyi içerir. Kanıt karşısında fikir değiştirebilme ve sonuç için hemen karar vermeme, farklı açılardan düşünebilme ve muhakeme etme gücüdür(Kabakçı, 2013). İncelenen kitaplarda açık fikirlilik karakter gücü tespit edilirken bu özellikler dikkate alınmış ve örnek cümleler aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

Bir akşam eşine, “Bu sitede insanlar yaşıyorsa, onlar da benim gibi sıkılıyordur mutlaka...” dedi.S anıye Hanım ona hak verdi. “Bence de,” dedi.“... ve komşularıyla görüşmek istiyorlardır,” diye devam etti Abidin Bey. “Onlarla karşılaşmanın yollarını bulmalıyız!” (BA 2016: 38)

Güzel kazak, bundan eldiven ve atkı yapılır diye düşünebiliyorlardı. (BA 2016: 45)

Zeynep Ziya'yı uzun uzun süzdü.“Sana imreniyorum,” dedi.Ziya şaşırmişti.“Neden?” diye sordu. “Her an uzun gezilere hazırlıklısın.” “Nereden anladın bunu?”“Seni gözleyerek. Üstündeki her şeyi o kadar hafif ki. Çanta bile taşıyorsun. Giysilerin çok ince. Hem sonra, en az sayfalı defteri sen kullanıyorsun. Kitaplarını da taşıyorsun. Sadece bir tane kalemin var. Sırf silgi bulundurmamak için, hiç hata yapmadan yazmaya çalışıyorsun. Pantolonunun paçaları herkesinkinden kısa. Elindeki şemsiye de, dünyadaki en hafif olanı herhalde. Çok zayıfsın. Daha sayayım mı?” (BA 2016: 55)

Saliha, “ Herhalde çocukluğu, çok yağmur yağan yerlerde geçmiş,” dedi. (BA 2016: 75)

“Bütün meydanı hareket etmeyen insanlarla doldurmamı istiyorsun, öyle değil mi?” diye sordu. Şule güldü. “ Hemen de nasıl anladın?” Ziya kaşlarını kaldırdı. “Çok zor değil mi bu?” diye sordu.“ Evet, zor,” dedi Şule. “Çok zor.” Ziya gerindi, nefes alıp verdi. İşaret parmağını sallayarak, bilmiş bilmiş, “Bir yolu vardır mutlaka ama mutlaka,” diye homurdandı. Derken, iki elini çırparak, “Buldum!” diye bağırdı. “Yarışma düzenleyelim!” (BA 2016: 104)

“Ama yarışmaya katılanlara ödül vermemiz lazım. Yoksa kimse katılmaz.”Ziya güldü. “Bu çok zor değil,” dedi. “Ödülü halk verecek, sonuçta katılımcılar sokak sanatı sergiliyor. Hepsinin elinde para çanakları olacak. En çok para kazanan, yani en beğenilen birinci olacak... En beğenilen de, en çok parayı kazanmış olacak zaten.”Şule anlamaya çalıştı. Ziya da bu konuda çok deneyimliymiş gibi konuşmaya devam etti.“İnsanlar, beğendiği gösteriyi

para vererek ödüllendirir. Merak etme...”“ Çok doğru söylüyorsun,” dedi Şule. “Meydandaki sokak sanatçısının çanağını dolduruyorlar. Bizimkileri niye doldurmasınlar?” (BA 2016: 105)

“Peki dev bir kazak örmeye yetecek kadar yün bulabilir miyiz?” diye sordu.“ ki...” dedi Dilara Hanım. “Şöyle düşün: üç kazağı sökersek, üç kazak büyüklüğünde bir kazak yapabiliriz. On kaza sökersek on kazak büyüklüğünde, yüz tane sökersek yüz kat büyük bir kazak yapabiliriz.” Ziya en iyisi olsun istiyordu. “Yüz kazak!” diye bağırdı.“O zaman, yüz tane kazak bulmamız lazım,” dedi Dilara Hanım. “ Ya da elli kazak, yirmi beş bere, otuz atkı, on iki eldiven de olur. Ama istiyorsan yünleri kendimiz de üretebiliriz. Yani, yirmi beş kazak, iki keçi, dört koyun da olabilir... En iyisi, olaya daha kestirmeden bakalım. On ailenin ve tanıdıklarının yün stoku işimizi görebilir. Yünleri toplayıp, dev bir kazak örebiliriz. (BA 2016: 140)

“Kuşun da milliyeti mi olurmuş?” diye düşündü Sevgican.“ Arabistan’dan mı geldiler? Demek ki, göçmen kuşlar...” (BŞYÇ 2018: 61)

“ Ne tuhaf, değil mi?” diye devam etti Akın Bey. “ İnsanlar göç edince değil de hayvanlar göç etmeye başlayınca savaşın vahşetini daha iyi anlıyoruz.” (BŞYÇ 2018: 61)

Şiiri tekrar tekrar okudu Sevgican. Hiç de fena değildi doğrusu. “ Her konuda yavaş olan ben, nasıl da jet hızıyla şiir yazabiliyorum? Bunun açıklaması olmalı,” diye düşündü. “ Sanırım, yavaş davranıp, şiir yazmama neden olan temel duyguyu kaybetmek istemiyorum.” (BŞYÇ 2018: 63)

“ Ben de bu şiirdeki gibi, ‘Her şeyi bulutlar gibi değişseydi ne olurdu acaba?’ diye düşündüm. Bütün eşyalar, canlılar, sürekli biçim değiştirseydiler, yaşam neye benzerdi? Bu kararsızlık halini benimseyebilir miydik?” (BŞYÇ 2018: 82)

Sevgican önüne beyaz bir kağıt çekip, kurşunkalemle üstünü çiziktirdi. Ortaya kocaman bir daire çizdi. “Bulduğum yer burası,” dedi. Biraz uzağa başka daire çizdi. “Burası da internet ortamı.” Çizdiği başka daireye de, Burası da gerçek hayat.” dedi.Tüm arkadaşlarını, anne ve babasını çeşitli büyüklükte daireler çizerek konumlandırdı. Kâğıdı uzun uzun inceledi. (BŞYÇ 2018: 143)

“Ben bile kaplumbağa için yazdığım şiiri benim için yazılmış zannediyorsam, başkaları ne yapsın?” diyerek gülümsedi. (BŞYÇ 2018: 159)

Kolaylıkların arkasından, kısıtlamalar ve yoksunluklar geldiğini biliyordum. En az hareketle, en çok şey yapmak hiç de iyi bir fikir değildi. Sonunda eşya haline getiriyordu insanı. (ÇG 2017: 63)

Kitapların sayfalarını karıştırınca, gerçeği tahmin etmeye çalıştım. Galiba biz her şeyin kısaltılmışını okuyorduk. Çocuk olduğumuzdan, sadece basitleştirilmiş kitaplar okuyabileceğimiz düşünülüyordu belki de... Ama sekiz yüz sayfalık kitap okumaya büyüklerin de vakit bulacağını pek sanmıyorum. Babam, beğendiği kitaplardan, “ Harika kitap, hemen okunuveriyor,” diye bahsediyordu. Don Kişot'u bana hediye ederken de öyle sunmuştu zaten: Hemencecik biten, insanı hiç yormayan, olağanüstü güzel bir hikaye!” (ÇG 2017: 77)

Nedense hep onun gibi konuşmak istiyordum. Anladım ki, onu tanıma isteğimi, ancak bizzat “o” olarak gerçekleştirebilirdim. (ÇG 2017: 80)

Cerenimo, “ Hayır,” dedi. “Çatı katının, önemini kaybetmesini istemiyorum. Burası, sokağa çıkmak için kullanılan bir koridor olmamalı.” Ne demek istediğini şıp diye anlamıştım. “Tam tersi, benim için çatı katı, varılmak istenen yer. Çoğu yerden daha değerli. Tabii ki, sokaktan da!” “Tabii ki,” dedim. “Ben de bunu, deneyerek anladım zaten.” “Çatıdaki yaşamı sokakta bulabileceğimizi sanmıyorum,” dedi. “Don Kişot, MobyDick, RobinsonCrusoe, Gulliver'in Maceraları, Binbir Gece Masalları ve Dede Korkut Hikayeleri, Kaptanın Seyir Defteri, pul koleksiyonları, eski pikaplar ve plaklar hep burada. Daha önemlisi, buradaki yavaş akan zaman hiçbir yerde yok... Benim amacım, çatıdan sokağa ulaşmak değil, tam tersi.” (ÇG 2017: 163)

“Yeni şeyler olacak,” diye devam etti Meltem.

“İhtiyar boşuna İlyas'ın yanında pineklemiyor.”

“ İlyas onun yanında pinekliyor olmasın sakın?”

“ Kim o sırada en yeni şeyleri düşünüyor ya da yapıyorsa, onun yanında pinekler İhtiyar. Yeni şeyler olacak, bu kesin.” (EGKT 2016: 10)

İlyas bu fikri çok tuttu. Ev ve tren düşüncesini birleştirmeye çalıştı. Münevver Hanım'ın söyledikleri mantıksız değildi. Evet, trenler ev gibi olsaydı hiç de fena olmaz doğrusu. (EGKT 2016: 45)

İlyas, anlamasa da Mühendis Burak Bey'in söylediklerinin çok önemli şeyler olduğunu sezmişti. (EGKT 2016: 101)

Daha sonra söz alanlar, konuşmalarına özür dileyerek başladılar.“Başında bu demiryolunun canlandırılacağına inanmıyordum.”“Asla buraya bir yolcu treni yapılamaz, diyordum.” “Maden kapandıktan sonra oradaki demiryolunun varlığını bile unuttum.”“Kendi gücümüzü kullanmayalı yıllar olmuş. Oysa zamanında neler başarmıştık,” gibi cümleler kurdular. (EGKT 2016: 110)

“Ah, bu konular öyle geçiştirilemez,” dedi amcası. “ Uzun uzun konuşup değerlendirmek lazım.” (HŞYAK 2019: 52) Hayır, kesinlikle babasını işini devam ettiren biri olmak niyetinde değildi. Mimarlık çekici gelse de, Oktay babasından farklıydı. İşi de farklı olmalıydı. (HŞYAK 2019: 117)

Dişlerini gıcırdatarak görevliye döndü; “ Ya ileride ovanın bu kısmını da su basarsa?” diye sordu.“Olanaksız,” dedi görevli. “Yıllardır ovanın bu kısmında sel olmadı. Buraları su tutmuyor.” Oktay, projenin yapılacağı yerle ilgili babasının bu kadar az şey bilmesine şaşırılmıştı doğrusu.“Ama ya bir gün su basarsa?..” diye üsteledi Önder Bey.“Olmaz, çünkü hiç olmadı,” diye ısrar etti görevli. “Milyonda bir ihtimal bile yok.” (HŞYAK 2019: 126)

Elektrikçinin ceviz, fırıncının portakal sattığı bir memlekette, en iyi kavun yarışmasına mahalle maketiyle katılmak doğal olmalı, diye düşündü. (HŞYAK 2019: 130)

Cavidan, “ ama bunu gerçekleştirmeniz olanaksız,” dedi. “ Koca hayvanları kamyonla yükleseniz bile, şehir meydanından geçirmek zorundasınız. Herkesin görmesini engelleyemezsiniz.” (HŞYAK 2019: 164)

“Ayının ne kadar çabuk büyüdüğünü görüyorsunuz,” diye söyleniyordu. “ Eğer bir yıl daha burada kalırsa, kocaman olacak. Onu beslememiz olanaksız hale gelecek.” (HŞYAK 2019: 167)

“ Behlül, “Onu daha fazla saklamamız olanaksızdı. Bir tür bencillikti,” dedi. Nedense, hipopotamı gizlemek konusunda çok ısrarcı değilmiş gibi davranıyordu. “ Hayvanat bahçesindeki koşulları çok iyi aslında. En azından kafes içinde değil, nehrin denetim altına alınmış bir bölümünde yaşamını sürdürebiliyor.” (HŞYAK 2019: 171)

Neyse ki, Nazlı Kedi bu durumdan şikayet edecek kadar nankör değildi! İnsan köleleri, becerikli elleri sayesinde ona çok daha iyi hizmet ediyordu. İyi ki insanlar iki ayaklıydı. İyi ki,

parmak denen garip uzantıları olan elleri vardı ve onları kullanmayı öğrenmişlerdi. Yoksa mamasını etrafı pisletmeden nasıl yemek kabına koyabilirlerdi? Kakasını, tuvalet kumundan nasıl özenle ayırabilirlerdi? Yaralarını nasıl dikebilir, iyileşince de dikişleri hassasiyetle nasıl sökebilirlerdi? (HŞYAK 2019: 194)

“ Bugünün teknolojisi bu,” dedi Fikret. “ Nasıl kaçır ki insan? Ekran bağımlılığı ile ilgili tartışma programlarını bile ekrana bakarak izliyor insanlar. Ekransız yaşayan biri hiçbir şey yaşayamıyordur, inan bana.” (PGDK 2016: 28)

Fikret kendi kendine güldü. “ Ben istemiyor muyum sanıyorsun?” (PGDK 2016: 28)

Rıfki Bey’le uzun uzun konuşup bir yol ararlarken, aniden Sevda Hanım’ın aklına parlak bir fikir geldi. (PGDK 2016: 44)

Sevda Hanım günlerce bu tipin nasıl biri olması gerektiği ile ilgili düşündü. Afacan, kıvrıkcık saçlı, gözlüklü, zeki bir oğlan çocuğu mu olmalıydı? Yoksa, sarışın bir kız çocuğu mu? Yoksa, tamamen çizgi bir karaktere mi yönelmeliydi? Belki de konuşan bir hayvan olmalıydı. Zürafa, ve, köpek ya da maymun... (PGDK 2016:)

Sevda Hanım eşine hak vererek başını eğdi ve “Bilgisayarın yardımıyla bugün hiç bilmediğin bir yönümü keşfettim,” dedi. (PGDK 2016: 51)

Sevda Hanım, gittikçe ona daha zor ulaşıyordu. Gogoluku oyununa Tarator olarak katılmanın zamanı gelmişti. Ama acaba internetten ona ulaşmaya çalışmak doğru bir şey miydi? (PGDK 2016: 60).

“Örneğin, bu işi yapan dalavreciler mutlaka bilgisayar konusunda eğitilmişler. Bu durumda, elimizdeki listeden bilgisayar eğitimi olmayanlar eliyoruz. Yüz binlerce insan bir anda seksen bin kişiye düşüyor. ‘Korsanlar mutlaka bir kaç dil biliyor olmalılar,’ diye düşünüyoruz. Böylelikle seksen bin kişi, sekiz bine düşüyor. Korsanların kullandığı kavramları psikologlara inceledik. Bunun sonucu olarak ‘ Korsanlar erkek olmalılar’ sonucuna ulaştık. Böylelikle bu sayı dört bin iki yüz elliye düşüyor. Yazışmalarda kullandıkları sözcükleri ve örnekleri inceledik. ‘ Şoför ehliyetleri olmalı’ diye düşünüyoruz. Dört bin iki yüz elli kişiden, ehliyeti olmayanları eliyoruz; sayı iki bine düşüyor. ‘ İki ya da üç değişik ülkeye seyahat etmiş olmalılar,’ diye düşünüyoruz; Sayı bu defa sekiz yüze düşüyor. Yazışmalardaki bazı ayrıntılardan dolayı, korsanların en az bir kere Paris'e gittiklerine emin olduk. Sekiz yüz kişi arasından, Paris'e gitmeyenleri eledik. Sayıyı dört yüz elli kişiye kadar düşürdük ama hala

dişer dokunur bir sonuç elde edemedik. Aradığımız korsanlar bu dört yüz elli kişi arasında ancak sayıyı daha fazla dşremiyoruz.” (PGDK 2016: 68)

Rıfkı Bey, “ Ama her isteyenin kolay yoldan pantomimci olmasına yol açabilir,” dedi. “Olumlu yanları da var.”“İyi de, herkes pantomimci olursa, pantomimcilik diye bir meslek kalmaz,” dedi Sevda Hanım.Rıfkı Bey endişelendi. Eşine hak vermemek elde değildi.“Haklısın,” dedi. “ Nasıl ki, fotoğraf çeken cep telefonları piyasaya sürülünce, herkes fotoğrafçı oldu. Bu yüzden fotoğrafçılık öldü. Sanal gözlük de, herkesi pantomimci yaparak, bizim mesleği öldürecek anlaşılan.” (PGDK 2016: 97)

Rıfkı Bey planı beğendi. Ama bu hikayede yine de ona mantıklı gelmeyen bir şeyler vardı. ekinerek, “ Tuhaf şeyler var,” dedi. “ Koca şirketin aylardır iğneyle kuyu kazarak aradığı korsanı, senin parkta otururken şıp diye buluvermen garip değil mi?” (PGDK 2016: 123)

Sevda Hanım, “Bilmenin ve paylaşmanın ayrı ayrı şeyler olduğunu ilk defa fark ediyorum,” diye düşündü. (PGDK 2016: 147)

Babası birden, Ali'nin sorularının ne kadar önemli olduğunu fark etti. (YHK 2017: 16)

Her şey bu kadar kötü myd yani? Hani, “En kötü durumun bile iyi bir yanı vardır,” derler. Hiç umut veren bir yan yok muydu bu olayda? (YHK 2017: 69)

Rıza Bey, “ Biliyorum,” dedi. “ Ben de yeni bir taktik geliştirmeye karar verdim. Ne, biliyor musun?” (YHK 2017: 90)

4.1.5. zgnlk

zgnlk, farklı düşünebilme, farklı çözümler getirebilme gücüdür. Sorunlara orijinal çözümler bulmayı, üretken olmayı, fark edilebilir şekilde özgün olan düşünce ve davranışı ifade eder(Kabakçı, 2013). İncelenen kitaplarda özgünlük karakter gücü tespit edilirken bu özellikler dikkate alınmış ve örnek cümleler aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

Saliha, kıskançlıkla karışık gizli bir hayranlık duyuyordu Ziya'ya. Sınıfta hepsi sadece verilmiş ödevleri yapmaya çalışıp dururken, Ziya'nın onlardan çok farklı bir dünyası vardı. İleride bir şey olmaya çalışmıyordu; şimdiden o şeydi zaten. (BA 2016: 27)

Dilara Hanım, Saniye Hanım'la Abidin Bey'in elindeki yepyeni günleri farkedince, “Aa, hepiniz yn getirmişsiniz ayol,” diye güldü, “Ama gelecek sefer getirmenize hiç gerek yok. Eski kazaklarınızı, atkılarınızı ya da kullanmadığınız yn berelerinizi getirmeniz yeterli.”

Abidin Bey bu fikri tutmuştu.“Buradaki eğitimin bir amacı da, eskileri değerlendirmek...” diye devam etti Dilara Hanım. “ Eskileri söküp onlardan yeni kazaklar, atkılar örmek... Yani, yünün hiç eskimediğini, şekilden şekle girdiğini göstermek. (BA 2016: 41)

“O kadar insana yemek yapmakta zorlanmaz mı?”Ziya kahkaha attı. “Biz böyle büyük yemeklere çok alışığızdır. Hem merak etme, annemin bulduğu harika çözümler vardır böyle durumlarda,” dedi. (BA 2016: 51)

Dilara Hanım da gülererek, “Bu terlikleri, eski kazakları sökerek gördüm,” dedi, “ sizin için.” (BA 2016: 59)

Zeynep, “Çok ilginç,” dedi. “ Böylece, fazladan yirmi terliğiniz oldu.”“Daha kışa vakit var,” dedi Dilara Hanım, gülererek. “Daha sonra bunları söküp, atkı, şapka ve kazağa dönüştürmeyi düşünüyorum.” (BA 2016: 59)

“Tabii ki!” dedi Dilara Hanım. “Herkesin anlayışı farklıdır. O yüzden, ben önceden mantı yapmadım. Sadece, açtığım hamurları sizin önünüze atacağım. Siz de yaratıcılığınızı sergileyeceksiniz.” (BA 2016: 60)

“Dilara Hanım ısrarla devam etti. “ Bu dünyada kaç kişi varsa, o kadar farklı mantı türü vardır. Hamuru katlayarak, içinizdeki mantıyı keşfedin çocuklar. Sonuçta ortaya çıkan ürün, kişiliğinizi yansıtın. Bu Erdal'ın, Bu Zeynep'in, buHalil'in, bu Ziya'nın mantısı diyebilelim.” (BA 2016: 61)

“Evet,” dedi Ziya Gülererek. “ Benim mantının hamuru, hafif ve şeffaftır. bu taraftan bakınca öbür taraf görünür. (BA 2016: 64)

“Aa,ne güzel!” dedi Şule. “ Herkes kendi mantısını yapıyor, hı? Çok yaratıcı bir yaklaşım!” (BA 2016: 68)

Mitolojiden esinlenen heykelcikler yapmaya başladı. Kısa sürede, altı balık üstü insan olan bir heykel yapıverdi. “Bakın, bu Proteus,” dedi gülererek. “Kılıktan kılığa giren tanrı. Eski Yunan mitolojisinde yer alan deniz tanrılarında.”Çocuklar şaşkınlıkla bakarken, Şule ikincisini bitirmişti bile. Elinde, hamurdan kanatlı bir at belirivermişti.“ Bu da Pegasus,” dedi. “Deniz tanrısı Poseidon’la yılan saçlı Medusa’nın oğlu.” Çocuklar Pegasus’u incelerken, Şule altı keçi, üstü insan yeni bir heykelcik yapıverdi.“Bu, Pan,” dedi. Saliha kıskançlıkla, “ Pan mı?” diye sordu.“ Evet, Yunan mitolojisindeki çobanların tanrısı., yarı keçi yarı insan. Panik lafının

Pan'dan geldiğini biliyor muydun?” Daha sonra, becerikli elleriyle kanatlı küçük periler yaptı.“ Bunlar da museler; yani esin perileri...” (BA 2016: 68)

“Annem,” dedi Şule. “ Bazen bir kartalı canlandırıyorum; bazen şişman, dörtgöz, sivilceli kız çocuğunu; bazen Mars'a giden bir astronotu... Bazen uzun, sivri burunlu, dişlek, kısa küt saçlı, siyah iri gözlü ve güçlüyüm. Bazen ince, uzun sakallı, diş telli; bazen de şişman ve geveze ya da zayıf ve suskun. (BA 2016: 74)

Oysa Songül Hanım'ın yaklaşımı farklıydı. (BA 2016: 82)

“ Annesiyle oyun mu oynuyor?”

“ Evet. Böylece onunla ilişki kurmanın tek yolunu keşfetti.” (BA 2016: 88)

Şule, “ Örneğin, çaydanlığa cüce deve kuşu diyorum,” diye anlatmaya başladı. “ Cüce deve kuşu aniden, deve değil de kuş olduğunu hatırlıyor ve uçmaya başlıyor. Annemin bardağına konup içindeki çayı bardağına boşaltıveriyor. Çaydanlık aniden dilleniyor; eğer o çayı içersen uçabileceksin, kuşlar dünyasına yolculuk yapabileceksin, diyor. Annem de o zaman çayı içiveriyor. Ben de elinden tutup, onunla salonda koşarak tur atıyorum. Uçar gibi yapıyorum. O da yetmiyor; beyaz pelerinimi ikiye keserek yaptığım kanatları takıp, kuş kılığına giriyorum. Onun hiç kullanmadığı turuncu ayakkabısını, gaga diye burnuma yapıştırıyorum. Kuş sesleri çıkarmaya çalışıyorum. Sonunda anneme biraz çay içirip, peynir yedirmeyi başarabiliyorum. Şu andaysa, elinde asası, dünyayı dolaşan hikâye anlatıcısıyım. (BA 2016: 97)

“Anladım,” dedi Ziya, “Benden pencerenin önünden geçen tambaki balığı uçurtması yapmamı istiyorsun.”“ Evet!” dedi Şule neşeyle. “Yapabilir misin?” Ziya çok fazla düşünmeden, “Elbette!” dedi. “Eski çarşaplardan, kocaman bir balık yapabiliriz. Uçan balonlarla onu salonunuzun penceresine kadar yükseltebiliriz.” (BA 2016: 130)

Rezzan Hanım, yaratıcılığa çok önem veriyordu. Her ay yaratıcı bir proje üretme zorunluluğu getirmişti öğrencilerine. (BŞYÇ 2018: 10)

Hiç yapılmamış projeler isterdi mutlaka. (BŞYÇ 2018: 10)

“Aklıma bir fikir geldi!” diye bağırdı. “ Biz de birbirimize mektuplar gönderebiliriz.” Nurettin Bey'in çantasının ağzına kadar doldurabiliriz. Böylelikle onu, reçel ve horoz taşımaktan kurtarabiliriz.”

“ Ne kadar yaratıcısınız!” dedi babası gülererek. “ Bu fikri annene satabilirsin.”

“ Gerçekten mi?”

“ Elbette.”

“ Annem yaratıcı bulur mu dersin?”

“ Bence çok sevecektir.” (BŞYÇ 2018: 31)

“ Öğretmenim, ayın yaratıcı projesi konusunda harika bir önerim var,” dedi Batu.

“Neymiş?”

“Nasıl yani?”

“Uzun süredir mektup yazmadığımızı düşündüm. Ya cepten kısa mesajlar atıyoruz ya da elektronik posta gönderiyoruz. Oysa, renkli kalemlerle süslenmiş, uzun mektuplar yazsak, kim bilir neler anlatırız. Bu da bizim hem kendimizi, hem de birbirimizi daha iyi tanımamızı sağlar.” (BŞYÇ 2018: 45)

Batu devam etti: “Ama öyle, postacı kanalı ile eve gelen mektuplardan söz etmiyorum,” dedi.

Sevgican, “Neymiş peki?” diye sesini yükseltti.

Herkes dün ona baktı. Sevgican’ın tombik yanakları kızardı. Başını önüne eğdi.

“Mektuplarımızı kağıt uçaklar haline getirip sınıfta havaya atalım,” dedi Batu. “ Kim hangi uçağı havada kaparsa, mektup onun olsun...” (BŞYÇ 2018: 45)

Aklına bir fikir geldi.: Ayakkabılarına da şiir yazabilirdi.

“Hem, kimse üzerine alınmaz!” diye kikir dedi. “Kendini Sevgican’ın tozlu, pis pabuçlarına benzetecek kimse yoktur herhalde.” (BŞYÇ 2018: 118)

Bazen evde iki ayrı kişiliği aynı anda canlandırdığım olmuştur. Beni hiç tanımayan, hayal ürünü yeni arkadaşım sorularla beni keşfetmeye çalışır. İşte o soruları hazırlayan da benimdir, soran da. Tabii ki, cevap veren de ben olurum. Arkadaşım da benimdir, ben de benimdir. öyle gizli, öyle yavaş ele veririm ki kendimi, arkadaşımın beni keşfetmesi saatler alır. Şifre çözmek gibidir beni tanımak. Her aşamada, hiç bilinmeyen yönlerimin ortaya çıkmasını sağlarım. (ÇG 2017: 22)

Dokuz metrekairelik odamda, bin kişilik orduya karşı at koşturabilirim. Yatak örtüm uçsuz bucaksız ova, yastığım kocaman bir dağ olabilir. Plastik kılıcımla, düşman kuvvetlerini üç beş darbeyle atlayabilirim. (ÇG 2017: 23)

Babam, “Ne kadar yaratıcı, değil mi?” dedi.

Yaratıcı olan neydi acaba?

“ Horoz gibi öten araba kornaları,” diye devam etti babam. “O kadar başarılı yapıyorlar ki, gerçek horoz sesinden ayırt etmek olanaksızdır.” (ÇG 2017: 70)

“Ah baba!” dedi Meltem. “Sen hep kuş, tavşan, balık biblosu yapıyorsun. Kocaman fil heykelleri yaparsan, İhtiyar’ın senin yanından bir saniye bile ayrılmadığını göreceksin. İlyas’ın yanında beklemesinin nedeni, önemli haberlerin onda olması.” (EGKT 2016: 13)

“Ne yazık ki, onun gibi koku alamıyorum.”

Rıza Bey artık kızını dinlemiyordu. Elindeki dalı güvercin biblosuna dönüştürmesine çok az kalmıştı. (EGKT 2016: 14)

Tuncer Bey pratik insandı. Her isteği gerçekleştirmenin pratik yolları olabileceğini biliyordu. “Tabii ki” dedi. “ Tamir ettikten sonra, çimenlerin azıcık büyümesine izin veririz.” (EGKT 2016: 87)

Köylüler şaşırılmıştı. Bunun dünyada eşi benzeri bulunmayan bir tren olacağı kesindi. (EGKT 2016: 111)

Bazen göl üzerinde güneş batarken Münevver Hanım, “ Günbatımı durağı!” diye bağırıp, treni durduruyordu. (EGKT 2016: 141)

Bazı mehtaplı gecelerdeyse, “trende mehtap” gezisi düzenleniyordu. Şarkılar, hikayeler gırla gidiyor; gece yarısına kadar eğlenip, çene çalınıyordu. Eve giden küçük tren, neredeyse evin kendisi olup çıkıvermişti. Kimse treni terk edip de evine gitmek istemiyordu. (EGKT 2016: 142)

Masanın üstündeki boş beyaz kağıda kargacık burgacık çizgiler çaktı. Kenarına özenle, gitmek ya da kalmak yazdı. Kelimelerin her harfini farklı renklere boyadı. Daha sonra harfleri, üstlerine çatılar çizerek binaya dönüştürdü. Bazısına sokak lambaları astı. Aralarındaki boşlukları ise sokağa benzetmeye çalıştı. (HŞYAK 2019: 49)

Başka bir kağıda da kocaman bir soru işareti çizip, içini kırmızı keçeli kalemle benekledi. Sonra da, soru işaretini kağıt makası ile kesip önündeki pencere camını yapıştırdı. (HŞYAK 2019: 49)

Sude kimi zaman dışarıya çıkıp oynuyor, kimi zaman evdeki yastıkları insan yerine koyup, oyunlar icat ediyordu. (PGDK 2016: 21)

Rıfkı Bey, “ tablet kullanmayı hiç çalışmamıştım,” dedi. “ Bunu da pantomim gösterilerimin arasına katmalıyım.” (PGDK 2016: 38)

Babası yine harika buluşlar peşindeydi. (PGDK 2016: 38)

Sude’ye yetişmeliydi. Sude, Tarator’a hayran kalmalı, onun etki alanına girmeliydi. (PGDK 2016: 73)

“Senin kendine özgü yol bulma yöntemlerin vardı. onları deneşen?” (YÇHK 2017: 54)

Kapının üstünde ÖMÜR UZATMA DAİRESİ yazan bir tabela vardı. Hemen altındaysa, burada hiçbir şeye atılmaz. Yenisi alınmaz. Yavaş yavaş eskimesini izin verilir, yazılıydı. (YÇHK 2017: 86)

4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Behiç Ak’ın çocuk romanlarında yer alan cesaret erdemi ve bu erdemi oluşturan karakter güçlerin frekans analizi tablo 5’te verilmiştir

Tablo 5. Cesaret Erdemine Göre Frekans Analizi Sonuçları

Cesaret										
Kitap Adı	Dürüstlük		Cesur olma		Sebatkârlık		Yaşam Coşkusu		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
BA	3	1.34	0	0	6	2.69	21	9.41	30	13.44
BŞYÇ	13	5.82	0	0	4	1.79	23	10.3	40	17.91
ÇG	5	2.24	2	0.9	4	1.79	18	8.06	29	12.99
EGKT	5	2.24	0	0	7	3.14	11	4.93	23	10.31
HŞYAK	14	6.27	2	0.9	6	2.69	32	14.34	54	24.2
PGDK	13	5.82	0	0	5	2.24	9	4.03	27	12.09
YÇHK	4	1.79	0	0	2	0.9	14	6.27	20	8.96
TOPLAM	57	25.54	4	1.8	34	15.23	128	57.34	223	100

Tablo 5’te görüldüğü gibi cesaret erdemi boyutunda yer alan dürüstlük, cesur olma sebatkârlık, yaşam coşkusu karakter güçleri kitaplarda toplam (n=223) kez yer almıştır. Elde edilen veriler incelendiğinde en fazla yer alan karakter gücün yaşam coşkusu (n=128,%57.34) olduğu tespit edilmiştir. Daha sonra ise sırayla dürüstlük (n=57,%25.54), sebatkârlık (n=34,%15.23), cesur olma (n=4,%1.8) karakter güçlerinin olduğu görülmüştür. Bebek Annem, Bulutlara Şiir Yazan Çocuk, Eve Giden Küçük Tren, Postayla Gelen Deniz Kabuğu, Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği kitaplarında cesur olma karakter gücüne rastlanmamıştır.

Cesaret erdemi boyutunda kitaplarda yer alan karakter güçleri ile ilgili ifadeler aşağıda verilmiştir:

4.2.1.Yaşam Coşkusu

Yaşam coşkusu, hayata heyecan ve coşku ile bakma, yaşamı bir macera gibi görüp aktif ve canlı yaşama, enerjik olma, hayattan keyif alma gücüdür(Kabakçı, 2013). İncelenen kitaplarda yaşam coşkusu karakter gücü tespit edilirken bu özellikler dikkate alınmış ve örnek cümleler aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

“ Ben hoşlandığım şeyleri yapıyorum,” diye devam etti Ziya. “Müzik ve resim yapmaktan çok keyif alıyorum, hepsi bu.” (BA 2016: 24)

Birkaç hafta sonra, Abidin Bey okul dönüşü karısını apartmanın kapısında karşıladı. “Buldum!” diyerek boynuna sarıldı. Saniye Hanım “Neyi?” diye sordu merakla.“İkinci kattaki dairelerden birinin kapısında ilan gördüm. Kurs ilan! Vakit geçirmeden o kursa yazılıyoruz!” (BA 2016: 39)

Doğrusu, Abidin Bey de çok mutluydu; kursta tanıştığı insanlarla çene çalarken, örgü örmeyi de hiç ihmal etmiyordu. (BA 2016: 47)

Dilara Hanım kısa boylu, tombul ve neşeliydi. Fıldır fıldır bakan gözlerinden, kabına sığamayan biri olduğu anlaşılıyordu. (BA 2016: 58)

Çocuklar sevinçle masadaki hamurları kapıp, mantı yapmaya koyuldu. (BA 2016: 61)

“İlginç bir ismi var. Konusu nasıl?”Ziya heyecanla, oyunu anlatmasını bekledi, ama Şule pek niyetli görünmüyordu.“Bebek Annem ismi çok ilginç. Çok farklı bir oyun olmalı” diye sürdürdü Ziya. (BA 2016: 72)

Çocuklar hem çok eğlendiler, hem de lezzetli mantılar sayesinde tıka basa doydular. (BA 2016: 76)

“Sandalımız kimi zaman durgun denizde yol alacak, kimi zaman da dev dalgaların arasında kaybolacak. Ama biz her an o insanı biraz daha yakından tanımanın keyfine varacağız. Bunu başarırız, izleyiciler de nefis bir deneyim yaşayacak. Canlandırdığımız kişinin yüzünü yavaş yavaş beyaz maske üzerinde görmeye başlayacaklar. Karakterin özlemleri, endişeleri, korkuları maskenin üstünde belirecek. O kadar iyi oynayacağız ki, taşıdığımız maske gidecek, yerine oynadığımız karakterin yüzü gelecek. Canlandırdığımız karakter ağladığında,

yüzümüzdeki maskede ağlayacak, güldüğünde gülecek, meraklandığında meraklanacak.” (BA 2016: 80)

“Çocuklar çok heyecanlanmıştı. Şimdiye kadar kimse onlara böyle zorlu bir sınav vermemişti. Songül Hanım'ın anlattıkları ortalamanın çok üstündeydi. Doğrusu, benim de çok ilgimi çekti. (BA 2016: 82)

Şule, Ziya'nın elinden tutarak sokağa çıkardı. Neşeyle şehir meydanına doğru koşmaya başladılar. Nefes nefese meydana vardıklarında, Şule sevinçten havalara uçuyordu“Sana gösterdiğime çok şaşıracaksın!” diye bağırdı. (BA 2016: 100)

Ziya sevinçle, kapıdan içeri daldı. (BA 2016: 111)

Elini kolunu sallayarak neşeyle kapıdan girdi. (BA 2016: 112)

Görülecek sahneydi doğrusu. Ziya'nın kalbi güpgüp atıyor, Şule göz ucuyla annesini izliyordu. (BA 2016: 121)

Zerrin Hanım, hiç kıpırdamadan duran insanları görünce, sevinçle onlara doğru koştu. Yerinde zıplıyor, kahkaha ve çığlık karışımı sesler çıkarıyor, kolları ile havada daireler çiziyordu. Şule, çocukluğunu hatırladı, Annesi onu ilk defa lunaparka götürdüğünde, kendisi de benzer hareketler yapmıştı. Zerrin Hanım, hareketsiz duran insanları tek tek inceledi. gözlerini kocaman açarak, hepsinde küçük kıpırtılar aradı. Bulamadığı zaman sevinci ikiye katlandı adeta. Zıp zıp zıplayarak o heykelden bu heykele savruldu. Düşleri gerçekleşmiş küçük bir çocuk gibi, sevinç çığlıkları attı. (BA 2016: 122)

Kapıyı Şule açtı. Yüzü ışıl ışıldı. “Çok sevinçliyim,” diye şakıdı.“ Ne oldu?” diye heyecanla sordu Ziya. (BA 2016: 126)

Şule içeride bekliyordu. Aniden pencerede beliren kocaman balığı görünce sevinçle el çırpı. Annesi de şaşırılmıştı. Zerrin Hanım çığlıklar atarak pencereye koştu. Hopladı zıpladı.“Tambaki balıkları geliyor! Ormana geliyor!” diye bağırdı. (BA 2016: 133)

Şule el çırpı. “Bence de, kesinlikle!” diye çığlık attı. (BA 2016: 140)

Gerçekten de çok keyifli bir işe girişmişlerdi. Çaylar kahveler eşliğinde, şarkılar söyleyerek, fıkra ve anılar anlatarak örmeye devam ettiler. (BA 2016: 144)

Zerrin Hanım, meydan boyunca açılmış kazağı görünce, neredeyse sevinçten küçük dilini yutacaktı. (BA 2016: 145)

Heyecanla yanına ilişti. Şule, “Artık derslerimi izleyebileceğim,” dedi. Ziya sevinçle, “Bu çok güzel haber!” dedi.“Okulun son günleri ama olsun. Bu bile bir şeydir,” diye devam etti Şule.Ziya onaylarcasına başını sallayıp gülümsedi. Sevinçten söyleyecek bir şey bulamamıştı nedense. (BA 2016: 148)

Şule'nin içini bir sevinç kapladı. Çocuklar neşeyle el ele tutuştu. (BA 2016: 163)

Oysa Sevgican, çatı borularından akan suyla ıslanmaya bayılırdı. (BŞYÇ 2018: 9)

Ayın projesi bu defa onun önerisi ile oluşacaktı. Yaratıcı proje dersinde, “ herkes sevdiklerine mektup yazıp göndersin,” diye bağırarak için can atıyordu. Gzel ve faydalı bir şey yapmak için sabırsızlanıyordu. (BŞYÇ 2018: 44)

“Hemen altına ismini yazıp, şiiri blog sayfasında paylaştı. Mutluluktan uçuyordu. (BŞYÇ 2018: 63).

Sıraya bezginlikle oturmuştu ki, annesi neşeyle içeri girdi. Ne kadar da enerjikti. (BŞYÇ 2018: 68)

Çocuklar verilen bu ödevden çok memnun kalmıştı. Neşeyle, “Eveet!” diye ellerini kaldırdılar.“ Kim bilir, kim kime ne yazacak! Ne kadar heyecanlı, değil mi?” dedi Rezzan Hanım. (BŞYÇ 2018: 69)

Akın Bey o gün her zamankinden daha heyecanlıydı. Şiirlerin açtığı kapıdan, sanki başka bir dünyaya geçmiş gibiydi.(BŞYÇ 2018: 81)

Sevgican koltuğa iyice yayıldı. Konunun dallanıp budaklanmasından tarifsiz zevk almaya başlamıştı. Pofuduk kedinin, vücudunu ısıttığını hissediyordu. (BŞYÇ 2018: 82)

“Beni uçuran kanatlarım onlar!” diye bağırarak koştu, koştu, koştu... (BŞYÇ 2018: 119)

Jamel kahkaha atarak koşmaya başladı. Sevgican da ona yetişmeye çalıştı. (BŞYÇ 2018: 124)

“Dünyadaki bütün ayakkabıları sonsuza dek boyasam hiç sıkılmam.” (BŞYÇ 2018: 126)

Katıla katıla gülmeye başladı Sevgican. (BŞYÇ 2018: 132)

Koltuğunun altına gazeteleri sıkıştırmış, kahkahalarla gülüyordu. (BŞYÇ 2018: 135)

Jamel onun sözünü kesti. Neşeyle, “Yaşaaa!” diye bağırdı. “Beş lirayla kendimize kağıt helva alabiliriz!” (BŞYÇ 2018: 135)

Sevgican, ağır sırt çantasına aldırmadan neşeyle onun peşine takıldı. (BŞYÇ 2018: 138)

“Yaşasın çarşamba! Yaşasın leylak kokusu! Yaşasın eski ayakkabı kardeşliği!” diye avaz avaz bağırarak istiyordu sadece. Sonunda heyecanı korkusunu bastırdı. KOKUUUUUUU SOOOOON! diye haykırdı. (BŞYÇ 2018: 138)

Kağıt helvaları neşeyle mideye indirdiler. (BŞYÇ 2018: 140)

Kaybolmuş büyük bir servete yeniden kavuşmuş gibi sevindi. (BŞYÇ 2018: 140)

“Harika haberlerim var,” dedi. Üç ilkokul, şiir gününe seni davet ediyor. Şiirlerini mi okumayı tercih edersin, yoksa düz konuşma yapmayı mı?” (BŞYÇ 2018: 142)

Sevgican nasıl rahatlamıştı, bilseniz. Şiiri özgürleşmişti işte. Onu bulutlarla ve kuşlarla paylaşmıştı. Neşe içindeydi. Yolda gördüğü her şeye şiir yazma isteği ile dolup taşıyordu içi. Kedi, kaplumbağa, kaldırım taşı, selvi ağacı ve bakkal dükkânına birer şiir yazdı. Her şiirden kağıt uçak yapıp gökyüzüne fırlattı. (BŞYÇ 2018: 147)

Annesi konuşmasını sevinçle sürdürdü. “ Çok etkileyici bir haberdir. Spiker heyecanla, Uzaydan dünyamıza şiirlerle mesajlar gönderiliyor, dedi” (BŞYÇ 2018: 150)

Yüzünde, izleniyor olmanın getirdiği mutluluk vardı. (BŞYÇ 2018: 155)

“Bu şiir bana yazılmış! Bana şiir yazılmış!” diye heyecanla sesini yükseltti Sevgican. (BŞYÇ 2018: 158)

Tek kelimelik cümleler arasında Hidayet beyin isminin geçmesi, ortalığı Neşe'ye boğar. (ÇG 2017: 17)

Tam o sırada, vapur düdüğünün sesi ile kendime geldim. Sevinçten elim ayağıma dolaştı. Birden denizi fark ettim. (ÇG 2017: 40)

“Çok mutluyum!” diye sevinçle bağırıp, Ceren'in boynuna sarıldım. (ÇG 2017: 40)

Ben, Zeki Dalgalıdeniz, emekli uzun yol kaptanıyım. Arkadaşlarım bana, Kaptan Ahab derler. Hani Melville'in ünlü romanı “ MobyDick'teki Kaptan Ahab... bu çatı katına ilk geldiğim

gün, çok etkilendim. Buraya sık sık geleceğimi düşünerek, bir seyir defteri tutmaya karar verdim. “Harika fikir bu!” diye bağırdım. (ÇG 2017: 51)

Defter beni çok heyecanlandırmıştı. Cerenimo güldü. “ Hoşuna gitti, değil mi?” diye sordu.

“Elbette,” dedim. “Burayı ben de yeni keşfettiğimden, çatı katını benden elli üç yıl önce keşfetmiş bir kaptanın ilk izlenimleri tabii ki hoşuma gider.” (ÇG 2017: 55)

“ Evet,” dedi Cerenimo ve heyecanla terasa çıktı. (ÇG 2017: 65)

Terasta sağa sola koşturarak, şaşkın şaşkın çatılara baktım. Don Kişot’u henüz göremememe rağmen, “İnanmıyorum!” diye çılgılık attım. (ÇG 2017: 65)

Sesler içimi kıpır kıpır kıpırdatıyordu, yerimde duramıyordum. Yukarıda olup bitene daha fazla dahil olma isteğiyle yanıp tutuşuyordum. Hayat oradaydı. Beni bekliyordu. (ÇG 2017: 71)

Kendimi gerçekten özgür hissediyordum. Artık yapabileceğim bir şey vardı: Çatıya çıkmak! Ne heyecan verici, değil mi? (ÇG 2017: 72)

Don Kişot romanını öyle sevmiştim ki, elimden bırakamıyordum. Konuşmalarını tekrar tekrar okuyor, okudukça seviyor, sevdikçe bağımlısı oluyordum. Nedense, her duruma Don Kişot gözüyle bakmaktan kendimi alamıyordum. (ÇG 2017: 82)

Üç gün sonra da Cerenimo ile yine çatı katında buluştuk. Başında o tuhaf şapka vardı. Hiç yakışmadığını bile bile, tutkuyla takmaya devam etmişti. (ÇG 2017: 98)

Bir adım sonra sokaktaydım. Sokakta ne yapılır, bilmiyordum. Ama fazla düşünmeme gerek kalmadı. Bedenim, ne yapılacağını biliyordu: Çılgınca koşmaya başladım. Neşe içindeydim. Endişelerim yok olup gitmişti. Kaybolmayı göze alarak, hiç durmamacasına koştum, koştum, koştum... (ÇG 2017: 110)

Ama o zamana kadar, böylesine güzel bir oyun oynadığımı hiç hatırlamıyorum. Bir tanesi kendi kalemize olmak üzere, iki tane gol bile attım. (ÇG 2017: 113)

Rahatladım. Evet, bugün benim doğum günümdü! Gülümseyerek yatağıma uzandım. On birden on ikiye geçiyordum. Müthiş aşamalar kaydetmiştim. Çatılardan çatılara atlamış, ilk defa sokağa çıkmış, biri kendi kalemize olmak üzere iki gol atmış ve dizimi kanatmışım. (ÇG 2017: 119)

Yaşadıklarım kesinlikle öncekilere hiç benzemiyor. Meğer daha önce ben hiç okyanusu geçmemişim. Dev su kütesinin bir ucundan öbür ucuna götürülmüşüm, o kadar. Gemiye kaptanlık etmem bile bu sonucu değiştiremez. Okyanusu yelkenle tek başına geçmek tamamen farklıydı. Denize çok daha yakındım, tehlikelere çok daha fazla acıktım. Hızımı artıracak herhangi bir makineden yardım beklemiyordum. Zaman tamamen bana aitti, ben de ona. Bir yerlere yetişmeye çalışmıyordum. Rüzgarın ve dalgaların izin verdiği kadar yol alabiliyordum. Aynı yolu yapan yelkenlileri tek tek izliyor, fırsat bulduğumda, içindikilerle sohbet edebiliyordum. (ÇG 2017: 153)

Suyu, ormana ve göle bakarak içmeyi de önemli buluyorlardı. Evin içinde su içilmesini hoş karşılamıyorlardı. Onlarla bir süre yaşayınca, söylediklerinin doğru olduğuna bizde anladık. Maşrapayı uzun sapından tutarak göle daldırmanın, ormana bakarak su içmenin zevkine vardık. (ÇG 2017: 159)

İhtiyar, çok uzakta da olsa, Meltem'i duydu. Ön patilerinin üstünde doğrularak sevinçle havladı. İlyas'ın yanından ayrılarak, kokunun geldiği yere yöneldi. Artık kuyruğunu ileri geri değil, neşeyle iki yana sallıyordu. (EGKT 2016: 16)

Dalgın, hülyalı, siyah, iri gözlü eşek aniden çocukların sevgilisi oluvermişti. Hemen hepsi hayatında ilk defa eşek ile karşılaşılıyordu. Çığlıklar atarak bu sevimli hayvanın peşinden koşmaya başladılar. (EGKT 2016: 17)

Normalde evlerinden dışarı çıkmayan köylüler, stadı doldurmuştu. Heyecan içinde hep beraber maçı izlediler. Başlangıçta ıkına sıkına maçı seyretmeye çalışan Münevver Hanım da sonuna doğru havaya girdi. (EGKT 2016: 64)

Vay canına! Cennete gelmişim de haberim yok! Teknik eleman dolu bu köy!” diye bağırdı. (EGKT 2016: 69)

Ama yine de Münevver Hanım, İlyas'ı konuşturmamayı başararak, heyecanla projesinden söz etti. (EGKT 2016: 70)

“Yeşil halının üstünden giden bir tren olduğunu düşünün. Çok güzel olmaz mı?” (EGKT 2016: 86)

Münevver Hanım, ortaya çıkan sevimli görüntüden çok memnun kalmıştı. “Küçücük sevimli bir trenimiz oldu” diye bağırdı. (EGKT 2016: 104)

İhtiyar, mutluluktan dört dönüyordu. Karakaçansa sevinçten uçuyordu adeta. Coşku içinde, gölün karşı yakasından duyulacak şiddette anırıyordu. (EGKT 2016: 106)

Köylülerde çok mutluydu. (EGKT 2016: 106)

İsteyenin istediği gibi vakit geçirdiği, rayların üstünde hareket eden bu mekan, özgürlük vahasıydı..Katı yasaklar ve kurallar yoktu.Canı sıkılanlar, “Kafayı dinleyeyim,” deyip trene binebiliyordu.“Nerede buluşalım?” sorusunun cevabı hazırdu: “Eve giden küçük tren de!”

Çoğu insanın hiç işi olmadığı halde, gün içinde defalarca kasabaya gidip geldiği oluyordu.

Doğum günleri trende kutlanıyor, satranç karşılaşmaları trende yapılıyordu. Eski madenciler de zaman zaman yüzlerini kömürle siyaha boyayıp, partiler yapmayı adet haline getirmişlerdi. İşler yolundaydı. (EGKT 2016: 116)

Sonraki günler, tren yine hayatın ayrılmaz parçası oldu. Trende yenen bademli keklerin, bire bin katarak anlatılan hikâyelerin tadına doyum olmazdı. Yolcuların, gitmek istedikleri yere çabucak ulaşmak gibi dertleri yoktu. Hatta tam tersi, tren ne kadar yavaş giderse, o kadar mutlu oluyorlardı. (EGKT 2016: 141)

Mimar Baba, masanın üstündeki küçük yuvarlak metal parçasını görünce hayretler içinde kaldı. Sevinçle ayağa fırladı. (HŞYAK 2019: 31)

Önder Bey ellerini çırparak, “ Bizim için harika bir deneyim olabilir,” dedi. (HŞYAK 2019: 45)

“ Baharda leylak, filbahri, sümbül, gül, karanfil, hanımeli kokularıyla uyanırdık. Sabah kahvaltısını evde, öğle yemeğini yan komşuda, akşam yemeğini karşı komşu da yedik. Bahçemizin çitlerinden komşuların bahçelerine atlayabilirdik. Her yerde evimizde gibi hissederdik kendimizi. Herkes akrabamız gibiydi. Vapura, otobüse, dolmuşa, tramvaya bindiğimizde mutlaka tanıdığımız birileriyle karşılaşırdık. (HŞYAK 2019: 55)

“Saatimiz bile yoktu. Çalar saat yerine, kepenklerin açılma sesleri bizi uyandırırdu.” (HŞYAK 2019: 56)

“Bisiklete, hatta zaman zaman ata binersin. Bahçeli müstakil bir evde yaşamının keyfini çıkarırsın. Her zaman buluşabileceğin arkadaşların olur. Küçük odan yerine uçsuz bucaksız ovalarda top oynamanın zevkine varırsın.” (HŞYAK 2019: 58)

Oktay eve döndüğünde, dedesinin fikirlerini heyecanla annesine anlattı. (HŞYAK 2019: 58).

Çocuklar topa yere değme şansı tanımıyorlar. İki ders arası, topu sevinçle oradan oraya savuruyorlar. (HŞYAK 2019: 61)

“Küçük şehir halkı bu oyunu o kadar çok seviyor ki, kimse top yere insin istemiyor. Günler, aylar, hatta yıllar geçiyor. Top asla yere düşmüyor. Rüya bu ya, herkes yaş alıyor, bir ben aynı yaşta kalıyorum. Çocuklar baba, babalar dede oluyor, ama her gün top elden ayağa, ayaktan kafaya yolculuğuna devam ediyor. Oradan oraya şarkılar söyleyip, dans ederek uçup duruyor. (HŞYAK 2019: 62)

“Bu fikir hepsini şaşırtıyor. ‘Şimdiye kadar nasıl oldu da bunu düşünemedik! diyerek birbirlerine sarılıyorlar. (HŞYAK 2019: 63)

“Artık saksımız değil, bahçemiz olacak.”

“ Köşedeki çiçekçiden gül almaya paydos!”

“ Yeni evimizin bahçesinde iki tane gül ağacı var çünkü.”

“ Balkonda kahvaltıya son.”

“ Kocaman bir avlusu var yeni evimizin.”

“ İstedğin kadar yayıl...”

“ Kedimiz avlumuzda koşturabilecek!” (HŞYAK 2019: 72)

Avlu kapısından ilk giren Suzinak olmuştu. Kafesi açılır açılmaz, karşı duvarın dibindeki zeytin ağacına konup neşeyle şakımaya başlamıştı... Sanki bu avludan çıkmaya hiç niyeti yoktu. (HŞYAK 2019: 75)

Oktay tüm eşyalarını heyecanla odaya taşıdı. (HŞYAK 2019: 82)

Bütün bir gün eve yerleştirmekle geçti. Belma Hanım’ın çocukluğunda yaşadığı ev sayılmazsa, iki katlı bir evde hiç yaşamamışlardı. Heyecandan yerinde duramıyordu. (HŞYAK 2019: 83)

Sobanın keyfine doyum olmuyordu doğrusu. Odalardaki birkaç ocağı da yakıp, alevleri. seyre daldılar. Televizyonu kurmaktan vazgeçtiler. Nazlı Kedi, aleve bakmaktan hipnotize olmuştu. Şöminenin karşısında mayışırverdi. Hiç gürültü olmadığından öyle rahat uyudular ki... (HŞYAK 2019: 85)

“Çocuklar çok haklı,” dedi annesi. “Artık sokakta oynamak serbest. İstedğin zaman dışarı çıkabilirsin! Burası güvenli...” (HŞYAK 2019: 88)

Zeytin, erik ve gül ağacım, yemyeşil çimlerim beni bekliyor. Kucak kediliğinden istifa ediyorum! Günlerimi kah ağaç dallarında kah taş duvar tepelerinde, hah da çatı kiremitlerinde geçirmeye karar verdim. Yaşasın doğa!” (HŞYAK 2019: 92)

Bazen de çatılardan aşağıya sıçrayıp, Suzinak gibi havalarda uçuyor ve yan bahçenin duvarına konuyordu. Mutluluk bu olmalı, diye düşünüyordu. Özgürce hareket etmek! (HŞYAK 2019: 93)

“Suzinak!” diye miyavladı. “ Hadi biraz kanaryaca şakı da duyalım, kulaklarımızın pası silinsin! İçimizde çiçekler açsın, gül kokuları ciğerlerimize dolsun!” (HŞYAK 2019: 109)

“Ay ben niye böyle mutluyum bugün? Çiçekleri, mavi gökyüzünü, beyaz bulutları, efilefil esen rüzgarı seviyorum... Sadece onları mı? Her şeyi seviyorum ben! Alafranga tuvaleti, elektrik süpürgesini, çelik tencereleri, vantilatörü, yer silme bezini, belediye otobüsünü, lavabo açacağımlı...” (HŞYAK 2019: 110)

Oktay ve Belma Hanım heyecanlanmışlardı. Hayvanat bahçesinin yapılacağı ovayı görmek için sabırsızlanıyorlardı. (HŞYAK 2019: 124)

Pazar günü herkes en güzel kıyafetlerini giyip bayram havasına girdi. (HŞYAK 2019: 135)

Hayvanat bahçesinin önündeki kuyruğu görünce çok mutlu oldular. Şehir halkı yedisinden yetmişine, gişelerin önünde kuyruk oluşturmuştu. (HŞYAK 2019: 136)

Açılış, herkesi mutlu etti. (HŞYAK 2019: 138)

Önder Bey mutluydu. Hayvanat bahçesi planlandığı zamanda açılmış, halkın ilgisini çekmişti. Artık bilgisayarının karşısında pineklemiyordu. Avluya çıkıyor, gülleri buduyor, şarkılar söyleyerek bahçedeki çiçekleri suluyordu. (HŞYAK 2019: 139)

“Yaşasın, bulundu!” diye sevinçten havalara uçtular. (HŞYAK 2019: 156)

Çığlıklar atıp el çırttılar. “Harika bir haber!” (HŞYAK 2019: 162)

Heyecanlı heyecanlı, “ Ayı kostümlerini yapmalıyız artık,” dedi. (HŞYAK 2019: 172)

Hatta, Belma Hanım bir ara kendini tutamadı; “ Başaracaklar!” diye çığlıklar atarak sevinçle havaya zıpladı. (HŞYAK 2019: 176)

Ayı kostümleri giymiş bir grup olarak, avlunun kapısından neşeyle çıktılar. (HŞYAK 2019: 177)

Çocuklar sevinç içinde önce birbirlerine, sonra da ayıcığa sarıldılar. (HŞYAK 2019: 185)

Müdür, Oktay'ı görünce neşeyle, “Size bir müjdem var,” dedi, “ Babana mutlaka anlatmalısın.” (HŞYAK 2019: 187)

Kapının önüne gelince, ifadelerini değiştirip neşeyle dışarı çıktılar. Hızlı adımlarla hayvanat bahçesinden uzaklaşırken, Oktay'ı gülme krizi tuttu.. Kahkahaları, kısa sürede İzzet Bey ve Cavidan'a da bulaştı. Hep birlikte kıkır kıkır kıkırdamaya başladılar. Gülmekten nefessiz kaldılar. (HŞYAK 2019: 190)

Ne zaman canın sıkılsa, dışarıya çıkıp sahilde özgürce koşardı. Midye kabukları toplayıp kumsala yazılar yazar, su ile kumun buluştuğu yere ayak izlerini bırakıp, dalgaların onları yok edişini seyrederdi. Rüzgarın kokusu, dalgaların sesi, havada beyaz kağıt parçaları gibi uçuşan martıların sesleri... Onlarsız bir dünya düşünemiyordu. (PGDK 2016: 17)

Bu izin, Sude'yi sevinçten havalara uçurmuş ve dersleri baştan sona kaydetmeyi görev edinmişti. (PGDK 2016: 26)

Rıfkı Bey onun sevinçle karşıladı.“Aman Sözünü unutma,” dedi. “ önce ben sana mutlu bir haber vereyim. Bugün çok mutluyum. sevinçten havalara uçuyorum.” (PGDK 2016: 85)

Rıfkı Bey heyecanla konuşmasını sürdürdü. “ Hem sadece bu filmi değil. Diğer pantomim gösterilerimin filmlerini de satın alacaklarını söylediler. (PGDK 2016: 86)

Sevda Hanım akşam eve geldiğinde içi içine sığmıyordu. Rıfkı Bey'in kulağına, “ Büyük bir iş başardım,” diye fısıldadı. (PGDK 2016: 120)

Sude'nin gözleri ışıldadı.“Harika,” diye el çırpı. “ O zaman cumadan itibaren başlayalım mı? Cuma, cumartesi, pazar dağa çıkıp kamp kurarız.” (PGDK 2016: 136)

Gözleri ışıltı ışıltı. Sevinçle eşine, “ Sana bir müjdem var,” dedi. (PGDK 2016: 152)

Eve gidince, Rıfkı Bey'e ve Sude'ye tatil müjdesini verdi. Sevinçle birbirlerine sarıldılar. Yaz tatilini hak etmişlerdi. (PGDK 2016: 160)

Sude uzun zamandır böyle mutlu olmamıştı.“Şu an mutluluktan uçabilirim!” diye neşeyle haykırdı. “ Hep beraberiz, hava çok güzel, top oynuyoruz, yemek yiyoruz ve koşuyoruz. Daha

da önemlisi, konuşuyoruz. Havanın kokusu, rüzgârın ve dalgaların sesi bize eşlik ediyor!” (PGDK 2016: 131)

Sevinçle, “Ben de bir yıldır kulağım çınlıyor sanıyordum,” dedi. “Meğer duyduğum, şişelerden çıkan ıslık sesiymiş!”

Herkesin şaşkın bakışları altında Rıza Bey bir anda iyileşivermişti. (YÇHK 2017: 16)

Rıza Bey, mutluluktan ne yapacağını şaşırmişti. Ödevini daha kolay yapması için eski dizüstü bilgisayarını Ali’ye hediye ediverdi. Ali sevinçten havalara uçtu. (YÇHK 2017: 16)

Ali çok mutluydu. Eve döner dönmez dizüstü bilgisayarını açtı. Facebook sayfasındaki ismini “Ali Hoşgörüş” olarak değiştirdi. (YÇHK 2017: 25)

O gün çamaşır makinesinin doğum gününü büyük bir keyifle kutladılar. Rıza Bey, kendi eliyle özene bezene yazdığı bir yazıyı çamaşır makinesinin arkasındaki duvara astı. “MAKİNELERİNE İYİ BAK Kİ, ODA SANA BAKSIN.” (YÇHK 2017: 43)

Dedesi o gün çok keyifliydi. Ali karşı koltuğa kuruldu. Kedisi Mırnav’ın tüylerini okşayarak, anılar denizine daldı. (YÇHK 2017: 46)

Sonra aniden ayağa kalkıp, bildiğin bir askeri marşın notalarını söylemeye başladı. “Doo, soool, siii, laaaa!”bağırdıkça bağıryor, uzun kollarını iki yana açarak tüm bedeniyle marşa katılıyordu. Ali bir yandan ayağı ile ritim tutuyor, bir yandan da marşın notalarını bilgisayarına kaydetmeye çalışıyordu. (YÇHK 2017: 48)

Aynen öyle yaptı. Çocuklarla, büyüklerle, kedilerle, kuşlarla, evlerle, bulutlarla, kaldırım taşlarıyla arkadaş oldu. (YÇHK 2017: 65 .)

Ovada neşe içinde yürüdü. Arılar vızıldıyor, kelebekler uçuşuyordu. Uzaklarda bir yerde annesi ip atlıyor, babası top oynuyordu. İleriye koştu. Koştukça, ufuk çizgisi yaklaşacağına uzaklaştı. (YÇHK 2017: 72)

Annesi ve babası, köpekler, kediler, karga ve martılar bir anda yanına üşüştiler. Sevinçle dönme dolaba bindiler. (YÇHK 2017: 72)

“Çok komik gözüküyorsunuz!” diye sevinçle seslendi. (YÇHK 2017: 75)

Ertesi gün sevinçle afişi okulun girişine astı. Çocuklar bir anda afişin etrafına üşüştü. Kalabalıktan neşeli sesler yükseliyordu. (YÇHK 2017: 92)

Ali Mutluluktan kıpır kıpırdı. (YÇHK 2017: 92)

Yemek, neşe içinde geçti. Çok önemli bir şeyi fark ettiler. “Yıllardır okulda bir aradayız, ama ilk defa kendi isteğimizle bir araya geldik,” dediler. (YÇHK 2017: 96)

Herkes Ali’yi alkışladı. Hep bir ağızdan tam, “Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği!” diyeceklerdi ki, durdular. “Yaşasın kardeşlik!” diye bağırdılar. (YÇHK 2017: 99)

4.2.2.Dürüstlük

Dürüstlük, duygu ve düşüncelerin sorumluluğunu alarak kendini gerçek bir şekilde ortaya koyma, gerçeği konuşma gücüdür(Kabakçı, 2013). İncelenen kitaplarda dürüstlük karakter gücü tespit edilirken bu özellikler dikkate alınmış ve örnek cümleler aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

Fatih açıksözlüydü. Ziya, “Seninle ilgili dedikoduları duydun mu? diye sordu. “Ne gibi?”

“Evinin adresini herkesten sakladığın söyleniyor. Eve her gün başka bir yoldan gidiyormuşsun.” “Evet doğru,” dedi Ziya gülümseyerek. “Bu yüzden çocuklar, babanın kanun kaçağı olduğunu bile düşünmüşler.” (BA 2016: 50)

“Çok az yün kullanılarak yapıldılar.” dedi Dilara Hanım. “Üstlerinde çiçek biçiminde kocaman kocaman delikler var. Bu yüzden hem hafifler, hem de çabuk üretiliyorlar. (BA 2016: 59)

“Hepimiz bazı becerileri sizden aldığımızı düşünüyoruz” dedim. O da, ‘Ben ne yazık ki onun kadar yetenekli değilim,’ dedi gülerken. ‘Çok becerikli değilim. Doğru dürüst bir işim bile yok! Sadece gezmekten hoşlanıyorum,’ diye ekledi. Neşeyle, ‘Benim özgeçmişim,’ diye devam etti, ‘ Yaptıklarımın değil de, yapmadıklarından oluşur.’ (BA 2016: 157)

“Söylenmez... Postacıların ağızı sıkıdır. Tıpkı, mektup zarflarınıninki gibi. Mektubun kimden gelip kime gittiğinden asla başkalarına bahsetmeyiz. Özeldir. Çok özel... İki insandan başka kimse bilmez, okumaz. öyle mektuplar vardır ki, yıllarca saklanır. Kağıtları eski, lime lime olur, üstlerinde kocaman sarı lekeler oluşur, mürekkepleri uçar. Ama kağıtların üstüne yazılan sözcükler her yıl demlendikçe demlenir, yepyeni anlamlar kazanır. Üzülme, çantam senin düşündüğün gibi bomboş değil. Çünkü doğanın kuralı: Boşluklar dolduruluyor.” (BŞYÇ 2018: 29)

“Sevgilili Kral’ım,” demiş, “sizin verdiğiniz her işi yerine getirmek benim için görevdir. Bu yüzden duvarlarımızda kaç tuğla var, çatılarda kaç kiremit var, saydım. İğneyle kuyular kazdım. Ama gelin görün ki, bunların ne bana faydası var ne size.” (BŞYÇ 2018: 40)

Sevgican kıpkırmızı olmuştu. Jamel’e şiir falan yazdığını hatırlamıyordu.“ Ben o şiiri bülbüle yazdım,” dedi. (BŞYÇ 2018: 69

Şiiri okumayı tamamlayınca, Nurettin Bey’in ifadesiz suratına baktı ve, “Nasıl?” diye sordu. Nurettin Bey, “Şimdiye kadar duyduğum en berbat şiir bu!” demekle yetindi. (BŞYÇ 2018: 76)

“ İster kabul et, ister etme,” dedi, “ Sen internette şairsin.”

“ İki şiir yazınca şair mi olur insan?” (BŞYÇ 2018: 102)

Sevgican, oturdukları mahallenin dışına hayatta çıkmamıştı. Savaşa falan katılmamıştı. Matematikten nefret ediyordu. İki yaşında okumak mı!.. Konuşmaya bile ancak dört yaşında başlamıştı. (BŞYÇ 2018: 105)

“İnsanları anlamak için yalnızca ayaklarına baktığım günler... Sınıfa ilk girdiğimde de, herkesin ayakkabısını tek tek incelemiştim. Senin çok farklı olduğunu o zaman anlamıştım.”

“Nasıl biri olduğumu düşündün?”“Senin de bizim gibi göçmen olduğunu...”“Nasıl yani?”

“Ta Halep’ten İstanbul’a kadar yürüdüğümüzü düşünürsen, ne demek istediğimi anlarsın. Savaştan kaçıyorduk. Bir insanın ömrü boyunca kat ettiği mesafeyi otuz gün içinde yürüdük. Pabuçlarımız perişan olmuştu. Keşke görseydin. Hayatında hiç o kadar eski ayakkabılar görmemişsindir. Hatta ömrün boyunca hiç o kadar eski bir şey görmemişsindir.” (BŞYÇ 2018: 122)

“O zamanlar, bu şehir benim için insanların değil, sadece ayakkabıların dolaştığı bir yerdi.” (BŞYÇ 2018: 123)

“Evet,” dedi Jamel, “artık o günleri geride bıraktım. Buralı olduk. Yeni ayakkabılar satın aldık. Az yürümeyi marifet sayıyorum. Ayakkabılarımı her gün boyuyorum, cilalıyorum ve fırçalıyorum. Ne kadar boyarsam, geçmişimden o kadar kurtulmuş hissediyorum kendimi. Ne kadar parlatırsam da, o kadar buralı gibi... Ama yine gözüm hep boyasız ayakkabılarda...” (BŞYÇ 2018: 124)

“ Keşke ben de öyle olsaydım,” dedi Jamel. “ Geçinmek için mutlaka para kazanmam gerekiyor. Birkaç iş yapmak zorundayım. (BŞYÇ 2018: 128)

Jamel başını kaşdı, utangaç gözlerle ona baktı. Çalışan çocukların okulda hoş karşılanmadığını biliyordu. (BŞYÇ 2018: 128)

“Ne oldu sana?” Boya fiçısına düşmüş gibisin.”

“Sorma, iki müşteri geldi. Biri para verdi. Çekmeceye koydum: Beş lira! ama diğeri para vermedi. İskambil kağıtları da...” (BŞYÇ 2018: 135)

İnternette arkadaşarımla sürekli iletişim kurmaktan da sıkıldığımı İtiraf etmeliyim. Hatta internette fazla vakit geçirmenin beni sinir ettiğini bile söyleyebilirim. Bir süre sonra konuşulacak konular bittiği için, tuhaf tuhaf espriler yapmak zorunda hissediyorum kendimi. (ÇG 2017: 27)

Birilerine Öksüz Adam’ı, Don Kişot’u, MobyDick’i, Kaptanı anlatma isteği ile dopdoluydum. Burada yaşadıklarımı İnternet ortamında paylaşmam da hoş karşılanmazdı. Çatı katının ruhuna aykırı kaçardı. Yine de internette “Çatı Katı” diye bir grup kurabilirdim. Çatıya çıkmaya gerek kalmadan, herkes mesaj atarak haberleşebilirdi. Bu da, yaşadığımız güzel şeylerin sonu olurdu. Facebook arkadaşarıma asla bu konudan bahsetmemeliydim. Cerenimo’ya olan sevgimden dolayı yapmamalıydım bunu. (ÇG 2017: 124)

Elimle iki işareti yapabiliydim gerçi ya, bu hiç de etik olmazdı. Çünkü işaretle sayı yapmakla, konuşurken sayılardan bahsetmek arasında fark olmadığına karar vermiştik Cerenimo’yla. (ÇG 2017: 141)

Annemle babam bu kadar uzun sessizliğe dayanamayıp, koro halinde, “Evet, çünküüü?” diye bastırdılar.“Çünkü bu günlerde sayılabilir şeyler yemek istemiyorum,” diye cümlemi tamamladım. Şaşkınlıkla bana baktılar.“ Bugünlerde evde her şeyin sayı ile ifade edilmesinden bıktım. Sayılardan soğudum.” (ÇG 2017: 143)

“Sence biz kaç kişilik aileyiz?” niye sinirli sinirli sordu. anlaşılan, bu sayı konusunu kişilik meselesi haline getirmişti. Ben de ayağa kalktım.“ sizleri saymak aklımın ucundan bile geçmez. Siz benim annem ve babamsınız. Sizi sayılarla ifade edemem. Siz rakam değilsiniz.” (ÇG 2017: 144)

İlyas, “ Konuşmandan sıkılmazsanız size olayları detaylı olarak anlatabilirim,” dedi.“ Neden sıkılayım?” dedi Münevver Hanım.“ Bana sorulan en basit soruya bile cevap vermem en az

yarım saat sürüyor. Annem, babam, kardeşlerim, öğretmenim ve arkadaşlarım bundan hep şikayetçiler. Günün en keyifli saatinde neden yalnız başınayım sanıyorsunuz? Beni fazla geveze bulmalarından! Benden bucak bucak kaçıyorlar!” (EGKT 2016: 48)

İçlerinden en yaşlısı Sabri Dede’yse, bir gün kahvede kıkırdarak, “O sınırlar zaten doğru değildi,” dedi. Köylüler şaşırılmıştı. Sabri Dede’nin tepesine üşüştüler.“Nereden biliyorsun ki?” “Çünkü, o haritaları çizenlerden biri de bendim. Mevcut ağaç ve taşları sınır kabul ederek harita yapmaya çalıştık. Ama bizler haritacı değildik. Öyle hatalar yaptık, öyle hatalar yaptık ki, şaşırırsınız. Aranızda bu kadar büyük kavga çıkınca, gerçeği açıklamaktan korktum. Beni suçlamanızdan çekindim. O yüzden sustum.” (EGKT 2016: 131)

Sabri Dede, “ Öyle de diyebiliriz,” diye kıkırdadı. “Biz bu haritaların bu kadar ciddiye alınacak şeyler olduğunu bilmiyorduk. Yapabildiğimiz kadarını yaptık. Yapamadığımızı uydurduk. O zamanlar kimse de mülk merakı yoktu. Ektiğin yer, ektiğin sürece senindir ilkesine inanıyorduk. Arazilerin alınıp satılacağını düşünmüyorduk bile.” (EGKT 2016: 132)

“Sana gerçeği söylemek istiyorum,” dedi. “Bilmiyorum, dinlemeye hazır mısınız?”“ Tabii ki hazırım, söyle lütfen.”“ Münevver Hanım’ın hayallerini gerçekleştirmesi beni çok etkiledi. Hayata olan inancımı artırdı. Hayaller bu dünyada gerçekleşiyorsa, öbür dünyadan hayal getirmenin ne gereği var? Hem, buradaki gerçekler, hayallerden çok daha çılgın!”“Hayal mi? İnanmıyorum. Oradan döndüğünde, anlattıklarının hepsi gerçektir.”“Ben oraya hiç gitmedim ki.”“Hiç gitmedin mi?”“ Evet. Bana bakar mısınız? Karanlık maden kuyusuna girecek cesaret var mı bende? Hem, o kuyuya girip de ne yapacağım? Alnımda enayi falan yazmıyor herhalde.“Madende ne için o kadar kaldığımı merak ediyorsan, söyleyeyim. Madenin hemen girişindeki tahta kerevetin üstünde uyuyordum. İçerisi serin ve loştu. Orada uyumak nasıl keyifliydi anlatamam. (EGKT 2016: 136)

Ancak dürüst konuşmak gerekirse, ilk zamanlarda nasıl da yemek istiyordu onu... Kanaryayı görünce ağzının suyu akıyordu resmen! (HŞYAK 2019: 20)

“Hayır. Beceremediğim için. Hayvan dünyasını çok az tanıyorum.” (HŞYAK 2019: 43)

Nasıl olduysa oldu, şehirde nüfus arttıkça arttı. Karşı dairemizde oturan komşumuzu bile tanımaz hale geldik. (HŞYAK 2019: 55)

“Ayy, bu fare deliğinden kurtuluyoruz! Korkunç bir yerdi! Odalar, gemi kamarası gibi! Minnacık!

“Nasıl yaşadık burada, inanamıyorum!”

“ Biz burada yaşamadık, sadece yaşama ihtimalimizi sevdik.”

“ Çok doğru söyledin. Kendimizi küçücük odalara sıkıştırarak, hep bekliyorduk.”

“Ne beklediğimizi bilmeden.”

“ Arkadaşlarımızla görüşmüyorduk ama onlarla görüşme ihtimalimiz bizi buraya bağlıyordu. Sinemaya, tiyatroya da gitmiyorduk. Ama gitme ihtimalimizin olması bizi mutlu ediyordu.”

“Kendi kendimizi kandırmayı çok iyi biliriz biz.”

“ Elveda İhtimalistan!” (HŞYAK 2019: 71)

Mide bulandırıcı bir kokuydu bu. (HŞYAK 2019: 94)

“Araziyi sürekli değiştiriyorlar. ‘ Sen kafesleri, binaları çiz, biz yerine uydururuz,’ deyip durdular. Nasıl olsa her yer dümdüz ovaymış...” Önder Bey, Oktay'ın saçlarını okşadı. “Bu yaptığımız mimarlık falan değil,” dedi, “İş yetiştirme telaşı.” (HŞYAK 2019: 127)

“Hayır, bilmiyorum. Sadece büyük bir sır olduğunu tahmin ediyorum. o yüzden, burada yaptığımız gizli çalışmadan kimseye bahsetmiyorum. Özellikle de, binaların altındaki geçiş tünellerini keşfettikten sonra...” (HŞYAK 2019: 129)

Ne cevap vereceğine bir türlü karar veremedi Oktay. Hayvanat bahçesi konusunda her şey ondan sorulmuş gibi davranmasının alemi yoktu.“ Hayır,” dedi. “ İnanın bilmiyordum.” (HŞYAK 2019: 131)

“ Evet, her şey hazır, birkaç ay içinde açılacak.”

“ Bu kadar çabuk açılması normal mi?”

“ Bilmiyorum,” dedi Önder Bey. “ Aslında biraz aceleye getirdik gibime geliyor. Hiç içime sinmiyor.” (HŞYAK 2019: 132)

“Sizi dinlemeliydim,” diyerek ellerine sarıldı. “ Elli yıldır olmayan şey oldu, bütün ovayı su bastı.” (HŞYAK 2019: 147)

“Her şey o kadar aceleye getirildi ki, selle ilgili doğru dürüst önlem alamadık,” dedi. “ Bu saatten sonra neler yapılabilir bilmiyorum.” (HŞYAK 2019: 147)

Önder Bey hatanın kendisinde olduğunu düşünüyordu. “ Mesleğimi ciddiye alan biri olsaydım, zorladıkları planları uygulamazdım. Onları ikna etmenin bir yolunu bulmaya çalışırdım. Oysa ben ne yaptım; işin kolayına kaçıp, dediklerini kabul ettim.” (HŞYAK 2019: 148)

Oktay da bir an önce sırtındaki yükten kurtulmak istiyordu. Damdan düşer gibi, “YumiYimo bizim avluda!” diye, büyük sırrını söyleyiverdi. (HŞYAK 2019: 161)

“Evet,” dedi Behlül heyecanlı bir sesle. “Hipopotam da bizim eve sığındı, bir süredir onu bahçemizde besliyoruz. Avludaki büyük havuz ona bakmamızı kolaylaştırıyor. Ama onu artık orada tutamayız. Onu ormanın içinde akan dereye ulaştırmayı düşünüyoruz. Orda kendine bir hayat kurabilir.” (HŞYAK 2019: 162)

Fikret, elindeki fotoğraf makinesini göstererek, “Onu çok iyi anlıyorum,” dedi. “Beğenip de fotoğrafını çekemedim sahneler olursa, kendimi affetmiyorum. (PGDK 2016: 13)

Doğrusunu söylemek gerekirse, evler çocuklu aileler düşünülerek yapılmamıştı. (PGDK 2016: 22)

Fikret’e “Galiba ekran bağımlısı oldum,” diye bir mesaj attı. (PGDK 2016: 27)

Sude'nin Fikret’e hak vermekten başka çaresi yoktu. “Ama bundan kurtulmak da istiyorum,” diye yazdı. (PGDK 2016: 28)

Sude hiç istifini bozmadı. “Kendimi saklayarak insanlara bakmak hoşuma gidiyor,” dedi. “hem, insanların ekrandaki görüntüsü, gerçeklerinden daha çok hoşuma gidiyor.” (PGDK 2016: 32)

“Evet,” dedi babası, “böyle devam edersen, gerçekten de bilgisayarın hafıza kapasitesi senin beynininkinden daha fazla olacak. Beynini tembelliği alıştırıcaksın.” (PGDK 2016: 33)

Sanal dünya yalanlarla doluydu. Sude yaşını büyütmişti. ilkokula gittiği halde ortaokula gittiğini, saçları siyah olduğu halde sarı olduğunu söylüyordu. (PGDK 2016: 54)

“Birlikte değil Japonya'ya, Japon lokantasına bile gitmedik!” diye atıldı Sevda Hanım. (PGDK 2016: 55)

Sevda Hanım gülerek, “Evet, kazandım,” dedi. Ben zaten kazanabileceğim davaları alırım.” (PGDK 2016: 64)

Bu düşünceleri kafasından savuşturdu. “Mesleğime ihanet edemem,” diye mırıldandı. “Ben dürüst bir avukatım.” (PGDK 2016: 82)

“Bu sır seninle ilgili,” diye devam etti Sevda Hanım. hta pot yine oralı olmadı. Sadece, “Benimle ilgili sır olamaz, efendim,” dedi. “Benim gizlim saklım yoktur.” Sevda Hanım

Pervasız bir tavırla, “ Peki, polis tarafından arandığını biliyor musun?” diye sordu.Ahtapot güldü. “ Çok film seyrediyorsunuz galiba. polis beni arasaydı, şıp diye bulurdu herhalde. Ben saklamıyorum ki.” (PGDK 2016: 105)

Kahvaltıda gülererek Sude'nin başını okşadı. “Oyunu terk etmişsin,” dedi.Sude ilgisiz bir tavırla, “Hangi oyunu?” diye sordu.Sevda Hanım “Gogoluku” diye devam etti. “Gogoluku mu?” dedi Sude. “Bu kadar güzel, çiçekler, ağaçlar, çalılar, deniz kabukları, dalgalar martılar, kelebekler, arılar ve tabii siz varken, Gogoluku kimin umrunda? O modası geçmiş, küf kokulu oyuna beni hiç kimse geri döndüremez!” (PGDK 2016: 151)

Rıfkı Bey, “Kim kurgulayabilir ki?” diye sordu.“Belki de sorun, dijital gözlükte ya da Gogoluku oyununda değildi,” diye mırıldandı. Sevda Hanım. “Sorun kimdeydi o zaman?” “Bizdeydi. Çok çalışıyorduk. Sude'yle yeteri kadar ilgilenemiyorduk. Sude de sürekli evde oturmak zorunda kalıyor ve bizimle çok az vakit geçirebiliyordu.”“Evet, öyleydi.” (PGDK 2016: 156)

Ali ağzından baklayı çıkarıverdi.“ Bilgisayarımı alan kişinin kim olduğunu bildiğini düşünüyorum,” dedi. (YÇHK 2017: 82)

Ümitsu çok ilginç bir insandı. Küs insanların eski e-postaları biriktirmekten zevk alıyor, bitirilmemiş hikâyeleri tamamlıyordu. On ayrı isimle edebiyat dergilerine şiirler, hikâyeler yolluyordu. Ali Hayretle, “ Niçin kendi ismini kullanmıyorsun?” diye sordu.“Yazdıklarımın hepsini bozuk bilgisayarların içinden çıkarıyorum. Tamamen bana ait yazılar değil onlar. Mahsusçuktan yazarım ben! Sadece insanların yazdıklarını birleştiriyorum, o kadar. Bazen kendi katkılarımla onları zenginleştiriyorum. (YÇHK 2017: 88)

Sevinç'in söyleyeceği bir şeyler vardı. Yüzünde acıklı bir ifade belirdi. “İnternete girmeyince, hepimiz Ali'yi kaybordu zannettik,” dedi. “Oysa o hep yanı başımızda, iki adım ötemizdeydi.” Duruç da onu destekledi.“İnternete girmekten, sağa sola bakmaya vaktimiz yoktu ki. Sen bile, Ali'nin varlığını internette ünlenince fark ettin. Öyle değil mi?” (YÇHK 2017: 98)

“Ali Hoşgörüş olmak güzeldi,” dedi. “Bir insana her zaman iki isimle birden hitap etmek güzeldir. Ona soylu bir hava verir. İlk başta işler yolundaydı. Ama şimdi, istemediğim bir noktadayım. Ben artık Bay Ç'yim. Herkes bana böyle sesleniyor. İsmimim iki kelimeli olması beni çok gururlandırmıştı. Ama sonunda düştüğüm duruma bakın! İsmim tek kelimeli bile değil. Sadece tek harfli! Ç! Bütün harflerimi kaybettim!” (YÇHK 2017: 98)

4.2.3. Sebatkarlık

Sebatkarlık, tüm engellere rağmen çabalama, görevleri tamamlamaktan keyif alma, bir işi bitirmek için belirli bir harekette ya da davranışta ısrarlı olma ve çalışkanlık gücüdür (Kabakçı, 2013). İncelenen kitaplarda sebatkarlık karakter gücü tespit edilirken bu özellikler dikkate alınmış ve örnek cümleler aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

“Zamanla geliştiğimi fark ediyorum,” dedi kızarak. “ Zamanla daha iyi çiziyorum, daha iyi çalıyorum.” (BA 2016: 25)

“Anlamıyorsun, Ben bu abuk sabuk şiiri yazmak için iki gündür uğraşıyorum. (BŞYÇ 2018: 76)

Ama Songül Hanım yılmadı, aklındakileri gerçekleştirdi. (BA 2016: 82)

Songül Öğretmen böyle yetenekli bir oyuncuyu keşfetmekten dolayı çok gururlanmıştı. (BA 2016: 83).

Keşke seni fark etse! Beni hissetmesi için burnunun dibine kadar yaklaşıyorum, ama başaramıyorum. Anneme kendimi gösterebilmem için, hayal ettiği kahramana dönüşmem gerekiyor. Ben de onu yapıyorum. O anda kafasında kurduğu masalın içine dalıyorum. Yarattığı masal kahramanı sayesinde yavaş yavaş isteklerimi gerçekleştirmeyi başarıyorum. Sütünü içmesini, ilaçlarını almasını, yemeğini yemesini, tuvalete gitmesini sağlıyorum. Zaman zaman sokağa bile çıkarabiliyorum. Ama annem asla hayallerinden kopamıyor. Nereye gidersek gidelim sonuç değişmiyor. Etrafındaki olayların, kişilerin farkına bile varmıyor. Sadece hayal ettiklerini görüyor. (BA 2016: 98)

Tepesindeki yakıcı güneş, ileriye görmesine olanak tanımıyordu. Ama o, bilmediği bir yöne doğru kararlı adımlarla ilerliyordu. Günler geceler geçiyor, Ziya hiç durmadan yürümeye devam ediyordu. (BA 2016: 110)

Ziya ve babası görevlerini tamamlamıştı; anne kızı pencerelerinden bakan balıkla başbaşa bıraktılar. (BA 2016: 133) ,

“Evet, öğrendim. bu otlar sayesinde... Türkçe’yi hiç konuşamadığım günlerde, kafamı görseydin, pisipisiotlarıyla kaplıydı. Canımı dişime takarak konuşmayı öğrendikçe, kafama atılanlar azaldı. Haftada iki üçe düştü. Benimle konuşabildikleri için otlara ihtiyaçları kalmadı. (BŞYÇ 2018: 54)

“Çok zor, çok zor,” diye mırıldandı. “Aa, ama neden olmasın ?”İlk mısrasını bulmuştu bile. Sonra diğer mısralar çorap söküğü gibi geliverdi. Cep telefonundaki tuşlara basarak hızlı yazmaya koyuldu. (BŞYÇ 2018: 55)

Jamel, boyası kuruyan teki ayrı bir bezle cilaladı. Diğerini cilalarken, ötekini bekletti, fırçaya hazır hale getirdi. Sonra neşeyle ikisini ardı ardına fırçalayıp parlattı. En sonunda da sandığın çekmecesinden çıkardığı ince kadife bezi iki eliyle gerdirdi. Gergin bezi hızla pabuçların üstünde gezdirdi. Ayakkabıları pırıl pırıl yaptı.İşi bitince, en afillisinden bir bakış fırlatıp, “Ayna gibi oldu,” dedi. “ İsterseniz pabucunuza bakarak yüzünüzü görebilirsiniz.” (BŞYÇ 2018: 127)

Her işlem için ayağa kalkıp, “ Beyefendi öteki ayak!” diye bağırarak pabuçları cilalamayı ve fırçalayarak parlatmayı başardı. (BŞYÇ 2018: 131)

İşin tuhafı, sadece Don Kişot gibi konuşmakla yetinmiyor, aynı zamanda onun gibi düşünmeye de çalışıyordum. (ÇG 2017: 82)

Günde en fazla 3 ya da 4 bin adım attığı ortaya çıkınca, kendini eksik hissediyor, daha fazla yürümek için elinden geleni yapıyordu. Her gün mutlaka adım sayısını 10 bine tamamlıyordu. (ÇG 2017: 133)

“Tek dans süresinde, 700 adım atıyorum. 15 kişiyle dans edersen 10 bin adımı tamamlayabilirim,” demişti. Annem, hepimizin şaşkın bakışları altında, düğün boyunca çılgınca dans edip durmuştu. Ta ki, 10 bin adım atana kadar. (ÇG 2017: 134)

Ne diyeceğimi şaşırdım. Hem, annemle beraber geldiğimize göre, ikimize birden sorulması gereken bu soru neden sadece bana yönetiliyordu ki? Bu soruya, sayı kullanmadan cevap vermem olanaksızdı. Ama yine de bir yol bulabildim.“Sanırım, apartman kapıcısı çöpleri almaya yeni başlamıştı.”“Yani?” diye sordu babam.“ Nasıl yani?” diye ben de ona sordum.“ Yani saat kaçtı?” diye ısrar etti babam.Daha ilk cümlede pes edecek halim yoktu.Her gün öğle saatlerinde sokaktan avaz avaz bağırarak musluk tamircisi geçiyordu.“Muslukçu daha yeni geçmişti,” diye cevap verdim. Babam onun saat kaçta geçtiğini gayet iyi bilirdi.“Saat ikiye on vardı demek,” dedi.Ben de, “Olabilir,” diye cevap verdim. “Kaç olduğuyla hiç ilgilenmedim.” (ÇG 2017: 140)

Ertesi gün Münevver Hanım, rayların üstünde hummalı bir faaliyete girişti.İşe, otları yolup rayları ortaya çıkararak başlamıştı. Köylülerin şaşkın bakışları altında günlerce kan ter içinde çalıştı. (EGKT 2016: 80)

“Bu iş, kadın işi değil.”

“Raylar ortaya çıkınca ne olacak? Asıl, onları tamir edebilmek önemli.”

“Kim bilir ne halledirler.”

“Bu iş bulaşık yıkamaya benzemez.”

“Tren rayları oyuncak değildir. Piyasada çok güzel oyuncak trenler var. Neden almayı denemiyor ki?”Münevver Hanım alaycı laflara güldü geçti. Bir adım bile geri atmadı. Günlerce uğraştıktan sonra otları temizleyip, rayları ortaya çıkardı. Çok büyük hasar yoktu. Sadece küçük onarımlar gerekiyordu, o kadar. (EGKT 2016: 83)

“O kadar çok çalışıyorduk ki, yüzlerimiz hep kömür karasıydı,” dedi. (EGKT 2016: 84)

Hala madende çalışıyormuş gibi, sabahın erken saatinde kalktı ve rayların başına geçti. Ölçtü biçti, su terazisi ile rayların seviyelerini kontrol etti. Şaşılacak şeydi doğrusu: Raylar çok iyi durumdaydı. Taş çatlasa iki haftalık çalışma sonunda onları eski haline getirebilirdi.

Her gün sabahtan akşama kadar hiç durmadan çalıştı. Bozuk traversleri değiştirdi. Eksik vida ve somunları tamamladı. Ekseninden kaymış rayları yerine oturttu. Yükseklikleri dengeledi. (EGKT 2016: 88)

Meraklı bakışlar altında, çalışma haftalarca sürdü. Burak Bey, tüm parçaları tek tek elden geçirip temizledi, işe yaramayanları değiştirdi. Başka motorlardan parçalar alıp makineye uydurdu. Bembeyaz iş gömleği kısa sürede simsiyah olunca, seyredenlerin güvenini kazandı. Köylülerin sorularına bıkmadan usanmadan, karşısındakinin anlayacağı dilde cevaplar vermeye çalıştı. (EGKT 2016: 101)

Vagon yapma çalışması hız kesmeden devam etti. (EGKT 2016: 102)

Mevlüt Bey karısının mezurasını alıp, yılmadan bahçesinin enini boyunu ölçmeye çalıştı. Çok kısa sürede bunun boşa uğraş olduğunu fark etti. (EGKT 2016: 125)

Çok yorucu bir iş olmasına rağmen, harıl harıl çalışıyordu. Bağcıklara ne kadar kördüğüm atarsa, o kadar iyiydi. O zaman belki havada uçan bir terliği hak edebilirdi. (HŞYAK 2019:25)

Bütün bu hengame içinde, babası Önder Bey çalışmasına ara vermemişti. Salona yerleşir yerleşmez bilgisayarını kurup, çizim yapmaya devam etmişti. (HŞYAK 2019: 87)

Behlül, “Hadi, kapıyı aç da, bir an önce işimize koyulalım,” diye ısrarcı oldu.(HŞYAK 2019: 104)

Hiç durmadan çalışmaya devam ediyordu. (HŞYAK 2019: 108)

Aylar süren çalışmaların sonunda hayvanat bahçesi tamamlandı. Tüm resmi binalar, üstünde hayvan simgeleri olan bayraklarla donatıldı. Zürafa, fil, zebra, timsah, hopopotam, goril, ayı gibi vahşi hayvanların resimleri sağa sola yapıştırıldı, okullarda dağıtıldı. Şehir merkezine, açılış tarihini bildiren afişler asıldı. (HŞYAK 2019: 133)

Hiç bir işi zamanında yapamazlar gibi geliyor bana. Ama hiç de öyle değil aslında. Her işi pekala zamanında bitiriyorlar. Asla bugünün işini yarına bırakmıyorlar. (HŞYAK 2019: 135)

Bazen iyi bir fotoğrafı ulaşmak çok zor, biliyor musun? Her an tetikte olmalısın. Çektiğim binlerce fotoğraf arasından sadece birkaç tanesi işe yarar. Diğerleri, iyi fotoğrafı ulaşmak için yaptığım denemelerdir. (PGDK 2016: 14)

“Daha tam olmamış,” diye mırıldandı, “ biraz daha çalışmalıyım. Tablet kullananlar iki boyutlu görüntülere baka baka sakarlaşıyorlar. Elleri ayakları birbirine dolanıyor. O hallerini mükemmel şekilde anlatmanın yolunu bulmalıyım. İşte, asıl zorluk da burada. Sakarlık mükemmel bir şekilde anlatılınca, kendi olmaktan çıkıyor, Sanki beceriklilik gibi algılanıyor. Ama bir yolunu mutlaka bulacağım.” (PGDK 2016: 39)

Sevda Hanım devam etti. “ Ama neyse ki, onları durdurabilen zeki insanlar var.”Çocuk gülümsedi.“Tek umudumuz onlar. Yoksa bu oyun halkı esir alacak!” diye vurguladı Sevda Hanım. Çocuğun konuşmaya pek niyeti yoktu. Sevda Hanım tanışmak için elini uzattı. Kararlı bir sesle, “ Ben sevda,” dedi. Eli havada kaldı. Çocuk elini sıkmadı, ama cevap vermeyi de ihmal etmedi. Ekrandan bakışlarını kaçırmadan, “Ben Ahtapot,” dedi. Sevda Hanım en sevimli tavrını takınarak, “Ahtapot mu? Ne sempatik bir isim. Neden aldın bu ismi?” diye sordu. Ahtapot cevap vermedi. Sevda Hanım ısrarlıydı. Ona ismiyle hitap etmek, gözüne girmesine neden olabilirdi.“Ahtapot,” dedi, “Seninle bir şeyler konuşmak istiyorum. Olabilir mi acaba?”Ahtapot, “Sizinle konuşamam, efendim. Çünkü şu an çok meşgulüm,” dedi. Sevda Hanım Ahtapot’un kulağına eğilerek, “ Bir sır paylaşmak istiyorum seninle” dedi. (PGDK 2016: 104)

Bu dal toplama çalışması hiç de tahmin ettikleri hızda sürmüyordu. Bir gün boyunca ancak on beş ağaç ve çalı türü saptayabildiler. Her biri üzerinde o kadar çok konuşulacak şey vardı ki.

Sude ile babası Rıfki Bey ve annesi Sevda Hanım'ın tepelere yolculuğu günlerce sürdü. Her hafta sonu sabahtan ya da hafta içi okuldan sonra yola çıkıp, akşamları geç vakit eve döndüler. (PGDK 2016: 140)

Bir hafta içinde evin salonu yaprakları dallar ve çiçeklerle dolmuştu: Kiraz dalları, yaban gülleri, mahlep çiçekleri, vişne, maltaeriği, muşmula yapraklar, üvez, ihlamur, manolya, kızcılık, nar ve daha niceleri...Hepsinin ismini ansiklopedilerden tek tek incelediler. Saatlerce konuştular. Bir kaç ay içinde, şehre yakın tepelerde neredeyse görmedik, ellemedik çalı ve ağaç bırakmamışlardı. Sonunda, yüz elli tür bitkiden çok daha fazlasını topladılar. (PGDK 2016: 142)

Ali güç bela siteyi bulabildi. Daire 33'ün üzerinde "FENA HALDE CANI SIKILAN ADAM" yazılıydı. Zili çalar çalmaz, apartmanın kapısı büyük bir gürültüyle açıldı. Ali bir çırpıda merdivenleri tırmandı.(YÇHK 2017: 33)

Rıza Bey, pazar sabahı yemek için geleceklerin sayısının arttığını öğrenince ne yapacağını bilemedi. Sekiz, on kişi, birdenbire seksen kişiye çıkmıştı. Ama yılmadı. " Bunlar da nereden çıktı şimdi?" diye söylenmedi. (YÇHK 2017: 95)

4.2.4.Cesur Olma

Cesur olma, fiziksel bir cesareti kapsamakla birlikte aynı değildir. Engellere rağmen doğruyu söyleyebilme, zorluk, tehdit ve acıdan korkmama gücüdür. Korkuya rağmen gerekli olanı yapabilme yeteneğidir(Kabakçı, 2013). İncelenen kitaplarda cesur olma karakter gücü tespit edilirken bu özellikler dikkate alınmış ve örnek cümleler aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

Ayağımı, soğuk denize daldırırcasına, yavaşça kapıdan dışarı çıkardım. Sokağın taş zemine bastım. Ayağım yere değer değmez, mutluluk, huzur, huzursuzluk, endişe gibi duygular beni esir aldı. Zeminden gelen ısı yavaş yavaş vücuduma yayıldı. (ÇG 2017: 110)

Dışarı her çıktığımda, gezindiğim alanını genişletmeye başladım. Sokakta yürümek korkum azaldı. buna neden olan en önemli şey, benim gibi çocukların rahatlıkla gezip tozup oynadığını keşfetmem olmuştu. (ÇG 2017: 121)

Amaaan, nereden gelirse gelsin, kim ne derse desin, diye düşündü, bu koku harika! (HŞYAK 2019: 96)

Oktay hışımla ayağa kalktı, kalkmasıyla da başına alçakta bana vurması bir oldu. Eliyle tepesini tutarken, “Çocuklar, siz benimle dalga mı geçiyorsunuz?” diye sordu. “ En iyi kavun yarışmasında bir mahalle maketine ödül vereceklerini mi sanıyorsunuz?” (HŞYAK 2019: 130)

4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Behiç Ak’ın çocuk romanlarında yer alan insanlık erdemi ve bu erdemi oluşturan karakter güçlerin frekans analizi tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. İnsanlık Erdemine Göre Frekans Analizi Sonuçları

Kitap Adı	İnsanlık							
	İyi yüreklilik		Sevme-sevilme		Sosyal Zeka		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%
BA	25	12.43	18	8.94	3	1.49	46	23
BŞYÇ	6	2.98	5	2.49	11	5.47	22	11
ÇG	4	1.99	8	3.98	5	2.49	17	8,5
EGKT	10	4.97	7	3.48	6	2.98	23	11,5
HŞYAK	29	14.41	21	10.44	8	3.98	58	29
PGDK	8	3.98	9	4.47	10	4.97	27	13,5
YÇHK	2	1	5	2.49	0	0	7	3,5
TOPLAM	84	42	73	36.5	43	21.5	200	100

Tablo 6’da görüldüğü gibi insanlık erdemi boyutunda yer alan iyi yüreklilik, sevme-sevilme, sosyal zekâ karakter güçleri kitaplarda toplam (n=200) kez yer almıştır. Elde edilen veriler incelendiğinde en fazla yer alan karakter gücün iyi yüreklilik (n=84, %42) olduğu tespit edilmiştir. Daha sonra ise sırayla sevme-sevilme (n=73, %36.5), sosyal zekâ (n=43, %21.5) karakter güçlerinin olduğu görülmüştür. Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği adlı kitapta sosyal zekâ karakter gücüne rastlanmamıştır. İnsanlık erdemi boyutunda kitaplarda yer alan karakter güçleri ile ilgili ifadeler aşağıda verilmiştir:

4.3.1. İyi Yüreklilik

İyi yüreklilik başka insanlar için iyi şeyler yapma, onlarla ilgilenme ve diğer insanlara yardım etme gücüdür(Kabakçı, 2013). İncelenen kitaplarda iyi yüreklilik karakter gücü tespit edilirken bu özellikler dikkate alınmış ve örnek cümleler aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

Sırayı beyaz mendiliyle silip, oturdu. Arkadaşının gelme olasılığına karşı, onun oturduğu yerin de özenle tozuna aldı. (BA 2016: 11)

“O zaman,” dedi Ziya, “sınıftaki arkadaşları eve, yemeğe davet edeyim.” (BA 2016: 50)

Ziya hafta sonuna doğru herkesin sırasını el yapımı birer davetiye bıraktı. Davetiyelerin üstünde, dumanı tüten, tabak dolusu mantı resmi vardı. Altındaysa, “ Mantı Günü’ne davetlisiniz” yazılıydı. (BA 2016: 57)

“Elbette. On gün önce, geleceğinizden haberim vardı. Ayaklarınız üşümesin diye, üç dört eski kazağı söktüm. Halı kullanmadığımız için, yere çıplak ayakla basmanızı istemedim.” (BA 2016: 59)

Tam, “Nasıl oturacağız?” diye düşünürken, komşuları imdada yetişti. Çoluk çocuk, ellerindeki sandalyelerle içeri daldı. Salonu dayayıp döşediler. Kısa zaman sonra hepsi bir sandalyeye oturmayı başarmış, kıpırdayacak yer kalmamıştı. Dilara Hanım, çocuklarla tek tek konuşup kısaca hal hatır sordu. Kaşla göz arasında herkese çay ikram ediverdi. Çay bardaklarının hepsi farklıydı. Belli ki, onları da komşular getirmişti. (BA 2016: 60)

“Sıranı özenle koruyorum.” demekle yetindi. “Oraya kimseyi oturmuyorum.” (BA 2016: 71)

Seyfi Bey, çocuklarla tek tek ilgilendi. Hepsine küçük sorular sordu. (BA 2016: 76)

Okula başladığı ilk günden beri onu tertemiz giydirip, elinden tutarak sınıfın kapısına kadar getirirdi. Şule'ye hep prenses gibi davranırdı. Dersleriyle yakından ilgilendiği gibi, sinema ve tiyatroya götürmekten de geri durmazdı. Ona en güzel kıyafetleri giydirip, en lezzetli yemekleri pişirirdi. Kazadan sonra da öyle davranmaya devam etti, ama eskisi gibi neşeli değildi artık. (BA 2016: 84)

Annesine yemek yapıyor; yapmakla kalmayıp, küçük masallar anlatarak ona yemeğini yediriyor. Annesi bildiği her şeyi unuttuğundan, ona okuma yazma öğretmeye de çalışıyor. (BA 2016: 87)

Ziya durumu anlar gibi olmuştu. İçi sıkıldı. Arkadaşına yardım isteğiyle yanıp tutuşuyor, ama bunu nasıl becereceğini bilemiyordu. (BA 2016: 88)

Annesiyse daha gerçekçiydi. Şule’ye yardım etmek gerektiğini hemen anladı. “ Bu kızcağız kendi başına böyle bir durumla başa çıkamaz,” dedi. “ Ona yardım etmeliyiz. En azından ev işlerini kolaylaştırabiliriz.” (BA 2016: 89)

Okul çıkışı, eli boş gitmemek için, manavdan iki kilo elma armut alıp, kapılarını çaldı. (BA 2016: 90)

“Hikayeni biliyorum. Saniye Öğretmen anlattı. Sana yardım etmeye geldim. (BA 2016: 91)

Arada, tıpkı meydandaki sanatçı gibi, kukla hareketleriyle, metalik sesler çıkara çıkara kahvaltı hazırladı, çayı demledim. Peynirli ekmeği küçük parçalara bölerek annemin ağzına tıktırdım. Hiç itiraz etmedi. Büyük keyifle kahvaltısını etti. (BA 2016: 103)

“Yaşlı bir kadına yardım etmek için sorumluluklar yüklendin. Bunun bir ödülü olmalıydı. Bu yüzden buraya yollandın.”Ziya kızardı bozardı; “ Ama ben ödül kazanmak için yardım etmedim,” dedi. (BA 2016: 113)

Meydandaki çınar ağacına, berber vitrinlerine, otobüs duraklarına, okul bahçelerine, devlet dairelerine, kahve duvarlarına birer ikişer astılar. Ayrıca fısıltı gazetesini de devreye soktular. Tanıdıkları herkese yarışmayı duyurdular. Belediye hoparlöründen saat başı yayın yaptılar. Diğer çocukları da bu konuda harekete geçirdiler. (BA 2016: 118)

Zaten Şule için en büyük ödül, annesinin dünyayla ilişki kurmasını sağlamaktı. (BA 2016: 125)

Günleri annesinin etrafında pervane olmakla geçiyordu. (BA 2016: 128)

Ziya evdeki eski çarşafı topladı. Sitenin avlusunda çarşafı açarak iki kat balık şeklinde kesti. Ve ikinci katın üst tarafını, Dilara Hanım’ın yardımıyla birbirine dikti. (BA 2016: 131)

Ziya, kumbarasındaki paralar boşaltıp, yüze yakın uçan balon aldı. ‘Balonlar, zaten hafif olan çarşafı yükseltebilir,’ diye düşündü. (BA 2016: 131)

Babası bu tür oyuncaklı işlere bayılırdı. Balonların taşınması işinde Ziya’ya yardım etti. (BA 2016: 133)

Şule'nin gözüne girmeyi başarmıştı. Zerrin Hanım'ın dış dünyayla ilişki kurmasını az da olsa sağlamıştı. Daha ne isterdi ki?" (BA 2016: 136)

Emekli albay Sabit Bey'se, bu konuda seferberlik ilan etmeyi önerdi. İsmi de koydu: " Yün seferberliği!" Herkes, kullanmadığı kazak, süveter, atkı, bere türünden ne varsa getirmeliydi. (BA 2016: 141 yüreklilik)

Akın Bey de, " Madem iş güç yok, çocukları kırmayayım," deyip, her gün yeni masallar uyduruyordu. (BŞYÇ 2018: 27)

Sevgican, bu masaldan çok etkilenmişti. En faydalı hem de güzel şeyler yapmak için kolları sıvadı. Nurettin Bey'in boş çantasını mektuplarla doldurmaktan daha faydalı, daha güzel ne olabilirdi ki? Herkesin birbirine, renkli kalemlerle süslenmiş mektuplar yazdığını düşündü. Gözlerinin önünde, şiir, masal, hikaye ve şarkı sözleri ile dolu beyaz kağıtlar uçuşmaya başlamıştı bile. (BŞYÇ 2018: 44)

İstedikini gerçekleştirmişti işte! Güzellikler yaratmayı başarmıştı. Tıpkı babasının anlattığı masaldaki gibi. (BŞYÇ 2018: 58)

Aklıma gelen mısraları ardı arkasına sıralayarak ARAPBÜLBÜLÜ adlı bir şiir yazdı.

"Ne işin var burada?" diye sormuşlar arapbülbulüne,

"Savaştan kaçtım," demiş.

" Sadece barışta yaşayabiliyorum ben.

Tıpkı filler,

Güvercinler,

Serçeler,

Kelebekler,

Karıncalar,

Zürafalar,

Ya da...

İnsanlar gibi." (BŞYÇ 2018: 62)

İlk defa, savaştan kaçmış çocuklara karşı acıma hisleriyle dolmuştu içi. Oysa, sokakta karşılaştığı zaman onları görmezden gelmeyi yeğliyordu. Arapbüllüleri mülteci çocukları fark etmesini sağlamıştı. İnsan, kuştan bir şey öğrenir mi? Öğrenmişti işte! (BŞYÇ 2018: 63)

Sevgican, şıp demiş burnundan düşmüş gibi duran taklidinin ağlayan başını göğsüne dayadı. (BŞYÇ 2018: 110)

“Geçen gün tostumu serçelerle paylaştım, simidimin de yarısını martılara verdim.” (BŞYÇ 2018: 113)

“Küçük şiirler ve hikayeler yazıp aşağı atıyoruz,” dedi Ceren. “Bu, bizim için sorumluluk projesi.” (ÇG 2017: 49)

Ceren güldü. “ Projemin tam ismi Çatıdan Şiir Atma Projesi. ‘Çatıdan aşağı şiir atma bölümünde çalışıyorum,’ dediğimde, herkes çok şaşırıyor. ‘ Böyle bir bölümü var? Nereye bağlı? diye hayretle soruyorlar. Ben de onlara ciddi ciddi, ‘Sürekli biçimde fikir değiştiren bulutlar cumhuriyetine’ diyorum. ‘yukarıda, aşağıdakinin tersi bir hayat vardır,’ diyorum. ‘Aşağıdaki insanların hayatları hikayesizleşince, bilin ki bu, hikaye kitapları çatılara taşındığı içindir. Şiir yok olduğunda, şairler çatılara kaçmıştır,’ gibi şeyler söylüyorum. Bu yüzden, çatılardan şiirler ve hikayeler atarak, sokaktaki insanların hayatını zenginleştiriyoruz. Onların eksikliklerini gideriyoruz. (ÇG 2017: 49)

Hint Okyanusu'nun azgın dalgaları ile mücadele ettiğimiz günlerin ertesinde, sinyal sesleri aldım. Bir gemi yardım istiyordu. Hemen rotamızı, verdiği koordinatlara yönlendirdim. Denizde yardım çağrısı aldığımızda ona sırtını dönmek, cinayet işlemek ile eşdeğerdir. Eğer siz gitmezseniz, bilin ki, hiç kimse gitmez ve kazazedeler hayatını kaybeder. Gemicilerin tek kurtarıcısı, gemicilerdir. (ÇG 2017: 128)

İki hafta sonra, bu iyi insanlara yardımımız dokunur mu acaba? diye düşündük. En azından, evlerine su sistemi bağlanmasına yardımcı olabilirdik. (ÇG 2017: 157)

“Ne mi arıyorum?” Sana bir şey olacak diye ödüm koptu. Tam beş saattir burada seni bekliyorum. Biraz daha sürseydi, polise haber verecektim.” (EGKT 2016: 20)

Mevlüt Bey’e çevresindekiler hoşgörülü yaklaşmıştı.“Ona ölçecek bir şeyler lazımdı. Dile kolay, otuz beş yılı ölçerek geçti.”“Şimdi ölçmeden yaşamasını bekleyemeyiz, Öyle değil mi?”“ Ah canım, geçen gün tek tek kaktüslerin dikenlerini ölçmüş.” (EGKT 2016: 56)

Nedense, Münevver Hanım da aniden orada olma nedenini unutmuş, Ceylan Hanım’a yardım etme isteğiyle dolmuştu. (EGKT 2016: 73)

En sonunda Münevver Hanım, telefon etme nedenini birden hatırlayarak, Burak Bey'in bel ağrılarından söz etmeyi başardı. Randevu istedi. Doktor, dakikalarca programını kontrol etti ve özürler dileyerek ancak iki ay sonrasına tarih verdi. (EGKT 2016: 74)

Münevver Hanım'ın bu soruna duyarsız kalması düşünülemezdi. Akıllı telefonunu kullanarak internete girdi. Tanıdık psikologların telefon numaralarını buldu. Üniversite Hastanesindekimin bu işle ilgilenebileceğini araştırdı. Saatlerce, ülkenin her yerine telefonlar edip durdu. (EGKT 2016: 77)

Tuncer Bey, “Rayları zeytinyağıyla parlattığınızı görünce, dayanamadım,” dedi, “Size yardım edeceğim. Yine iş başa düştü dedim ve kolları sıvayıp, köylülerin şaşkın bakışlarına aldırmadan size yardıma koştum.” (EGKT 2016: 85)

“Rayları önce teraziye getirmek lazım,” dedi Tuncer Bey. “Bu işi ben mükemmel yapabilirim. Zeytinyağına gerek yok, onu yemeklerde kullanmanızı öneriyorum. (EGKT 2016: 86)

Burak Bey çalışmanın dışında kalmayı kendine yedirememişti. Düşünüp taşınmış, o da Münevver Hanım'a yardım etmeye karar vermişti. (EGKT 2016: 97)

Meğer insanlar, hayallerini bir yerlere kilitleyip kapatmış, diye defterine not düştü. Münevver Hanım bu kilitleri teker teker kırıyor. (EGKT 2016: 97)

Münevver Hanım'ın önceliği sayesinde trenleri olmuştu. (EGKT 2016: 106)

Yine de insancıkların şevkini kırmamaya gayret ederdi Nazlı Kedi. (HŞYAK 2019: 12)

Yanlarında kaldığı aile, yani hizmetkarları ya da köleleri, çok anlayışlıydı. Her şeyi en ince ayrıntısına kadar düşünürdü onlar. (HŞYAK 2019: 16)

Özellikle o Mimar Baba yok mu, ne sadık bir köleydi! Sürekli çalışmak zorunda kalmasını asla mazeret haline getirmezdi. Efendisine hizmet ederken bir gram bile şikayet etmezdi. Kediciğe yaranmak için her defasında yeni şeyler icat ederdi mutlaka. İçinde gizli oyunlar olan sürprizler hazırladı hep.(HŞYAK 2019: 16)

Kırık kanatlı zavallı bir kanaryayı sokağa atıp kurda kuşa yem edecek değiller de herhalde. (HŞYAK 2019: 20)

Kedicik de kanaryayı ödüllendirmiş, ona güzel bir isim koymuştu. (HŞYAK 2019: 21)

Hizmetçileri arada bir neşelendirmek gerekiyordu. “ Düğüm yap düğüm çöz” oyununu oynamaktan pek hoşlanıyordu minik Oktay. Nazlı Kedi bu oyuna bayılmıyordu Ama madem Oktaycık istiyordu... Ne yapsın kedicik. Bu oyundaki görevini harfiyen yerine getiriyordu. Çözülen düğümleri affetmiyor, hemen bağcıklara yeni düğümler atıyordu.(HŞYAK 2019: 25)

“Ama babacık hastayken öyle yan gelip yatmak yok! Görev başına!” diye miyavladı kedicik. (HŞYAK 2019: 31)

“Yani, bir hayvanat bahçesi tasarlıyorum. Günlerdir, kafeslerin biçimini arıyordum. Kare mi olsun, üçgen mi, sekizgen mi, yoksa dikdörtgen mi derken, sonunda Nazlı Kedi beni anladı ve çözümü buldu.” (HŞYAK 2019: 33)

Önder Bey’in sorunu çözülecek gibi değildi. Kedicik durumu anlamıştı. Mimar Baba ona daha fazla hizmet edebilme aşkıyla yanıp tutuşuyordu. Dünya güzeli kraliçenin evde yalnız kaldığını düşünerek, ona arkadaşlar bulma çabasına girişmişti. ama efendisinin hayvanlarla aynı mekanda yaşayamayacağını biliyordu. Bu yüzden, özel bir bahçe tasarlıyordu. (HŞYAK 2019: 36)

Zavallı Nazlı Kedi de, Mimar Baba’nın bu sıkıntılı haline pek üzülmüştü doğrusu. (HŞYAK 2019: 43)

“Aaa, anlattığın çok önemli bir konu! Bunu en kısa zamanda buluşup konuşmalıyız! dedi teyzesi.” (HŞYAK 2019: 52)

Dede durumun ciddiyetini anlamıştı. Torununu başköşeye, kendi koltuğunu oturttu. (HŞYAK 2019: 54)

“Mahallemizde hırsızlık yoktu. Çünkü bir insanın hırsızlık yapacak kadar muhtaç durumda kalmasına fırsat vermezdik. (HŞYAK 2019: 55)

“Hayrola, suratından düşen bin parça!” diyerek karşıladı torununu. “ Kötü bir şey mi var?” (HŞYAK 2019: 54) /merak)

Saçları sarı olan, “ Merhaba,” dedi, “ topumuzu atar mısınız?” (HŞYAK 2019: 87)

“Üzülme,” diye devam etti Cavidan.”Bizim için iyi oldu. Ozan’ı çok severdik. O gitti ama yerine ona benzeyen biri geldi.” (HŞYAK 2019: 100)

“ Bölge için bu kadar yağmur normalmiş,” deyip, Önder Bey’i sakinleştirmeye çalışıyorlardı. (HŞYAK 2019: 144)

“Onların isteklerini yapmamak için nasıl direndiğini ben biliyorum, üzülme,” dedi Belma Hanım. “ Hem, mutlaka bir çözüm vardır.” (HŞYAK 2019: 148)

Minik ayıyı bal ve sütle beslemek için telaşla koşuşturdular. (HŞYAK 2019: 156)

Mutfığa koşup, buldukları yiyecekleri sevimli yavrunun önüne yığıp duruyorlardı. Zavallı öyle acıkmıştı ki, getirilen her şeyi kısa sürede tüketiyordu. (HŞYAK 2019: 158)

Oktay ayıya sarılıp, “ Lütfen, YumiYimo’nun yanında böyle konuşma!” dedi. “ Zaten vatanından uzakta olmasının getirdiği şoku atlatamamış. Bir de sen üzme onu!” (HŞYAK 2019: 159)

Annesi, Oktay’ın başını okşayarak, “ Bu bizim ortak sırrımız olacak,” dedi. “ Biraz kendini toparlasın, onu doğal ortamına bırakırız. Yani ormana. Üstelik bu ayı yavrusunun annesi de yok hayvanat bahçesinde. Tek başına yaşıyor orda!” (HŞYAK 2019: 160)

Oktay’a ellerinden gelen yardım yapacaklarını söylediler. (HŞYAK 2019: 162)

Belma Hanım’sa onu beslemek için aşırı çaba harcıyordu. Sürekli pazara gidiyor, ayıcığın sevdiği sebze ve meyveleri alıp, yavruya lezzetli karışımlar sunmaya çalışıyordu. (HŞYAK 2019: 165)

“Onlara anlattım. Seve seve yapacaklarını söylediler. Tiyatroda oyunlardan kalma, işe yaramaz bir sürü yapay kürk varmış. Onları kullanabilecekler.” (HŞYAK 2019: 172)

Çocukların ayıyı ormana ulaştırma projesini tamamen destekliyorlardı. (HŞYAK 2019: 174)

Ayıya ayı kostümünü giydirmek için de yardım ettiler. (HŞYAK 2019: 176)

Harika bir gündü. Aylardır hazırladıkları maket, ayı kostümlerinin gölgesinde kalmıştı. Ama dert etmeye değmezdi. Şimdi önemli olan, maketi sergilemek değil, ayı yavrusunu bir an önce ormana ulaştırmanın yolunu bulmaktı. (HŞYAK 2019: 180)

Biraz sonra, ileride onları bekleyen İzzet Bey’in kamyonunun kasasına doluşacaklardı zaten. Bu araçla ormana kadar gidecek ve minik ayıyı salıp özgürlüğüne kavuşturacaklardı. (HŞYAK 2019: 181)

Öğretmeni Necla Hanım bir gün durumu fark etmiş, ama ona hoşgörü ile davranmıştı. Kızmak yerine, yanına gelip saçlarını okşamıştı . (PGDK 2016: 25)

Sevda Hanım, Sude'yle yakından ilgilenmeliydi. Kendince bir plan yaptı. Evde daha çok vakit geçirmeye çalıştı ve Sude'yi ev dışına çıkarmayı İlke edindi. (PGDK 2016: 42)

“Bilmese de dilini, turiste uzat elini.” (PGDK 2016: 53)

Ahtapot gece, gündüz, gece yarısı, gün ortası demeden köyü dikkatle gözler, büyük sakarlıkları önceden görüp engellemeye çalışmış. Bir koluyla incir ağacının tepesinden düşen çocuğu havada yakalarken, diğer koluyla denize düşmüş balıkçıyı boğulmaktan kurtarır; bir diğeriyle de, ayağı kayıp kapı camına çarpmak üzere olan kadını, kapıyı açarak kurtarılmış. (PGDK 2016: 112)

Neyse ki, ahtapot imdatlarına yetişmiş, kollarını suya daldırıp, hepsini teker teker bulmuş, sudan çıkarıp, teknelerine bindirmiş. Dallara takılanları ise, ağaçlara zarar vermeden özenle kurtarmış. Ama balıkçıların sakarlıkları biter mi? Bu defa da, denizin ortasında hatalı dümen kırdıklarından tekneleri çarpışmış. Tekneleri birbirinden ayıralım derken kayalara çarpmasınlar mı? Zavallı ahtapot, denize uçan gemicileri toplamak ve teknelerin içine dolan suyu boşaltmak için bütün kollarıyla var gücüyle çalışmış. Sonunda hem tekneleri hem de balıkçıları kurtarmayı başarmış. (PGDK 2016: 117)

“İşte,” dedi ahtapot bilgiç bilgiç, “ Ben böyle bir ahtapotum. İnsanlara yardım ediyorum. Bunu anlamayan insanlar çıkabilir; onlara yardım değil, kötülük ettiğimi bile düşünebilirler. bir gün gerçeği anlayacakları için bana bir şey yapamayacaklar.” (PGDK 2016: 118)

“Kendi çıkarları için değil, insanlık için çalışan bir ahtapot!” (PGDK 2016: 121)

“Bize çok faydalı oldunuz,” dedi. (PGDK 2016: 147)

Ümitsu güldü. “ Bence sen doğru iz üzerindesin,” dedi.” Eğer bilgisayarını bulmak istiyorsan, beni takip etmen yeterli.” (YÇHK 2017: 82)

Ali diğerleri arasından kendininkini tanıdı. Heyecanla, “ Bilgisayarım!” diye bağırdı.“Merak etme, onu hayata döndürdük,” dedi gülerek Ümitsu. Çekmeceye açıp, içinden küçük yassı bir plaka çıkardı. “ Bu fazlalığı çıkarınca, vızır vızır çalışmaya başladı.” (YÇHK 2017: 84)

4.3.2. Sevme ve Sevilme

Sevme ve sevilme diğer insanlara yakın olma, yakın ilişkilere değer verme ve karşılıklı paylaşma gücüdür(Kabakçı, 2013). İncelenen kitaplarda sevme ve sevilme karakter gücü tespit edilirken bu özellikler dikkate alınmış ve örnek cümleler aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

Bir süre sonra, Şule’yi yanında hissettiğini fark etti. Hiç tanımadığı sıra arkadaşı sanki onunla birlikte ders dinliyordu. (BA 2016: 12)

“Arkamda özlediğim insanlar bırakarak yaşıyorum,” dedi Ziya. “Geçen yıl Malatya’daydık. Çok sevdiğim arkadaşlarım vardı. Ama artık onlarla karşılaşmam olanaksız. Tıpkı, önceki yıl üçüncü sınıftayken Samsun’da edindiğim arkadaşlarla olduğu gibi.” (BA 2016: 16)

Hesaplardan sıkıldığı zaman kendini dışarıya atıp komşu ziyaretlerine gitmeyi ya da kahvede arkadaşlarla çene çalmayı alışkanlık haline getirmişti. (BA 2016: 37)

Dilara Hanım onları, 40 yıllık dostlarıymış gibi, büyük bir sevgiyle karşıladı. Saniye Hanım’ın Ziya’nın öğretmeni olduğunu öğrenince daha çok sevindi. (BA 2016: 40)

Saniye Hanım ve Bey Abidin Bey, örgü kursuna katılmaktan dolayı pek mutlu oldular. Zar zor bir köşeye sıkıştıverdiler. Ziya’nın annesi Dilara Hanım çok tatlı bir insandı. Ayrıca apartmanda yaşayanlar ile bir araya gelmek büyük zevki. Daha sonra, Zya’nın babasıyla da tanıştılar. Seyfi Bey, sohbetine doyum olmayan bir insandı. Genellikle suskun, bir köşede oturuyor; konuşmaya başlayınca, ağzından bal damlıyor. (BA 2016: 43)

Bu arada konu konuyu açıyor, uçak modellerinden ev planlarına kabak yemeği tariflerinden şifalı bitkilere kadar konuşulmadı şey kalmıyordu. (BA 2016: 44)

“Evine davet etmeyi düşündüğün bunca insanı nasıl ağırlayacaksın o zaman?” Ziya güldü. “Komşular sağ olsun.” (BA 2016: 56)

Mantıyı kim sevmezdi ki? Öğrenciler teklifi bayıla bayıla kabul etti. Renkli tebeşirlerle tahtaya, “ Evet geliyoouuuuuuz!” diye yazdılar. (BA 2016: 58)

Şule, alkışlar arasında salona girdi. Çocukların hepsi sevinçle tempo tutmaya başladı.“ Şule! Şule! Şule!” nidalarından ortalık adeta yıkılıyordu. (BA 2016: 67)

Ama Zeynep, onu eskiden beri tanıyordu. Yanağına öpücükler kondurdu. “ Şule benim en eski arkadaşımdır,” dedi. (BA 2016: 70)

Dilara Hanım'a sevgi ile sarılarak teşekkür etti. Ziya'ya dönüp, “ Tanıştığımıza çok sevindim. Seni sırada yalnız bırakmayacağım, merak etme,” dedi. İki elini dudaklarına götürerek, arkadaşlarına buseler gönderdi ve koşarak dışarı çıktı. (BA 2016: 75)

“Zerrin Hanım eşini çok seviyordu. (BA 2016: 84)

Şule, Ziya'yı sanki yıllardır karşılıymuşçasına, elindeki meyveleri aldı. Onu içeri buyur etti. (BA 2016: 91)

Ziya, gururla şuleye baktı. Doktorla aynı fikirdeydi. Doktorda, Kendisi de yanlış düşünmüştüm ama olsun, bu önemli değildi. önemli olan, büyüklerle eşitlenmesi gibi. Olgun insanlar dünyasına adım attığı söylenebilirdi. Evet evet, büyüyordu! Şule ile olan dostluğu sayesinde her geçen gün biraz daha büyüyordu. (BA 2016: 129)

Şule arkadaşını görür görmez sevinçle boynuna atıldı. (BA 2016: 134)

Şule çok sevindi. “Böyle bir şeyi başaracağınızı biliyordum.” diye sevinçten Ziya'ya sarıldı. (BA 2016: 144)

Cebinin derinliklerinde birkaç meşe palamudu buldu. Bir pazar günü ormandan toplamıştı. Meşe palamutlarını kapı eşiğine bıraktı. Şule onun bıraktığını anlar mıydı acaba? (BA 2016: 152)

“Seninle konuşmak beni çok rahatlattı,” dedi Sevgican. (BŞYÇ 2018: 17)

Babasının boynuna sarıldı. “ Çok üzücü bu,” diye mızırdandı. “Ama bana fikir verdi. Bu kuşa şiir yazabilirim... Zaten yazmalıyım!” (BŞYÇ 2018: 62)

“Ayrıca, tepkini sürdürmeyip, arkadaşlarına mektup yazman da harika Sevgican!” dedi ve kızının başını okşadı. (BŞYÇ 2018: 72)

“Sevgisiz
ne rüzgar eser,
ne köylü ekini biçer.
ne insan insanı,
ne hayvan hayvanı seçer.
Sevgi olunca aş olur.
Barış olur,
can olur...

bilemedin,

Sevgican olur,” demiş. (BŞYÇ 2018: 91)

Kahvede kağıt oynayanlara tek tek selam verdi. Arapça konuşarak Jamel’e takıldı. (BŞYÇ 2018: 126)

Barut Fıçısı’ını seviyorum. Onunla yazışmaktan keyif alıyorum. (ÇG 2017: 29)

Uzak teraslarda, tanıdıklarını aramaya koyuldu. Ellerini, kollarını sallayarak onlara selam gönderiyordu.(ÇG 2017: 44)

“Don Kışot, sevgili kontesi selamlıyor. Gece boyunca nöbet tutarak şehri koruduğunu bildirmekten şeref duyuyor!” (ÇG 2017: 66)

Don Kışot’u okudukça sevdim. Sevdim ne kelime, tutku ile bağlandım desem yeridir. (ÇG 2017: 79)

Cerenimo’nun eksikliğini hissediyordum sadece. Çünkü onunla çatıya çıkmak bambaşkaydı. Çatının nasıl kullanılabileceğini sanki sadece o biliyordu. O olmadan ne işe yaradığını bilmediğim bir alet edinmiş gibiydim. (ÇG 2017: 126)

Bizimkiler tuhaf olmuştu. Konuyu nihayet anlamışlardı.

Hepimiz birbirimize sarıldık. Dakikalarca öyle hiç kıpırdamadan durduk. Hatta, gözlerimiz bile yaşardı. (ÇG 2017: 144)

Münevver Hanım’ı evden çok, demiryolu ilgilendiriyordu... Lokomotif hastasıydı o! Çocukluğunu oyuncak trenlerle geçirmiş, büyüyünce de her yere demiryoluyla ulaşmaya çalışmıştı. Geçmişten bugüne ister buharlı olsun, ister elektrikli, türlü türlü lokomotifin fotoğraflarını biriktirmiş, treni konu edinen neredeyse bütün romanları okumuştur. Trende işlenmiş cinayetler konusunda yazılmış haberleri yalayıp yutmuştu. (EGKT 2016: 40)

Gölde yüzmek heyecan vericiydi. Her defasında kafasını merakla sudan çıkarmış bir suyılanı yanı başında beliriverir, ona eşlik ederdi. Diğer çocukların bucak bucak kaçtığı bu yılanların İnsanlara zerre kadar zararı olmadığını biliyordu. Münevver Hanım, eşlikçisinden korkmak söyle dursun, kaçmasın diye, ona kendisinin korkulacak türden bir canlı olmadığını kanıtlamaya çalışırdı. Büyüklerinin yanında ceket ilikler gibi saygıyla davranırdı onlara. (EGKT 2016: 41)

Ceylan Hanım yine de çok memnun oldu ve kendi elceğiyle yaptığı kekten onlara ikram etti. (EGKT 2016: 74)

Münevver Hanım'ın, “ Ben bunun bademlisini de biliyorum,” demesi üzerine, Ceylan Hanım onu bırakmadı. Bademli kek tarifini anlattırdı. Anlatılanları tane tane mutfak defterine yazarak, ilk fırsatta bu kekten yapıp Münevver Hanım'ı davet edeceğine de söz verdi. (EGKT 2016: 75)

Telefon uzun uzun çaldıktan sonra açıldı. Karşıdaki, titrek sesle cevap verdi. Tuncer Bey, Muzaffer Bey'e övgüler yağdırarak başladı konuşmasına. Onun, gelmiş geçmiş en iyi vagon yapımcısı olduğundan, zariflik ve bonkörlüğünden dem vurdu. Daha sonra, madendeki günlerden konuşuldu. Yorgunluk, dayanışma, gurur, onur, sevgi, bağlılık gibi kelimelerin bol bol geçtiği cümleler kuruldu. (EGKT 2016: 90)

Muzaffer Bey apar topar giyinerek kısa sürede yanlarına geldi. İki komşu birbirine özlemle sarıldı. (EGKT 2016: 92)

Herkes çok sevindi. Maden kapandığından beri böyle güzel toplantı yapmamışlardı. Sevgisizlikler, hasetlikler, kırgınlıklar aniden yok olmuştu. (EGKT 2016: 112)

Tabii, yalnızlıktan da sıkıldım. Münevver Hanım bu da özledim. (EGKT 2016: 142)

O cıkık öten minik canlıyla arkadaş olmayı denese daha iyi olacaktı galiba. (HŞYAK 2019: 20)

Gel zaman git zaman, Nazlı Kedicik hayvansal güdüler ile bir kenara bırakıp, sarı kuşla arkadaş olmayı başardı. (HŞYAK 2019: 20)

Suzinak uçarak geldi, bilgisayarın ekranın üstüne kondu. Hazır herkes bir aradayken aile resminin içine girmekte fayda vardı. Nazlı Kedi, başını Önder Bey'in koluna dayadı. (HŞYAK 2019: 34)

“Vapurda herkesin oturduğu yer belliydi. Bazen birbirimize misafirliğe giderdik. Sokağımızdaki bütün evlere girip çıkmışlığımız vardı. (HŞYAK 2019: 55)

“Eskiden evimizde telefon yoktu ama aramızda müthiş bir iletişim vardı. Hep birlikte olduğumuzdan, telefon etme ihtiyacımız yoktu. Birbirimize yürüme mesafesindeydik. bir şey söylemek istediğimizde çat kapı gidip söyledik. Toplu bir hayat vardı. Bir şeyleri beraber hatırlıyor, beraber unutuyorduk. (HŞYAK 2019: 55)

“Kedilere, köpeklere de isim takardık. Yolda yürürken kuşlar hariç tüm canlıları tanırdık. hepsiyle en az bir kere konuşmuşluğumuz vardı. Sokağın dibindeki birinin diş ağrısı, öbür ucundaki evlerden hissedilirdi.” (HŞYAK 2019: 56)

“Bazen yediğimiz makarnanın bir ucu bizim evde, diğer ucu komşunun tabağında olabiliirdi,” diye güldü. (HŞYAK 2019: 56)

“Ahh ah, ne günlerdi o günler! Hepimizi bir arada tutan ortak duygular vardı. İklimler değişir, depremler olur, güneş doğar, batır ama o duygular hiç değişmezdi. İnternet yoktu, ama o ortak duygu sayesinde birbirimizden haberdar olurduk. Biri üzülünce biz de üzülür, sevinince sevinirdik.” (HŞYAK 2019: 57)

Önder Bey, “Ne kadar güzel bir rüya,” dedi. Annesi de Oktay'ın başını okşadı. (HŞYAK 2019: 64)

Babası onun evi sevmesinden mutlu olmuştu. (HŞYAK 2019: 80)

Kağıdı tekrar cebine koyup fırtına gibi koşarak sokaktakilere katıldı. Çocuklarla hemen kaynaşır arkadaş olmuştu. (HŞYAK 2019: 88)

Hem, manav ve nalbur çok hoşsohbet insanlardı. (HŞYAK 2019: 89)

“Yolda herkes birbirine selam verip duruyor ve konuşuyor. (HŞYAK 2019: 91) Ayakları çime değır değmez, “Burda!”, “Bulundu!”, “Yaşasın, kediciğimiz sağ salim geldi!” bağırışları ortalığı kapladı. (HŞYAK 2019: 97)

Canım, nasıl da korktuk!..” diye sevgiyle inledi. (HŞYAK 2019: 98)

En şanslıları Oktay'dı. Yeni okuluna kısa sürede uyum sağlamış, diğer öğrenciler de Oktay'ı hemen benimsemişti. Bunların başında, sıra arkadaşı Cavidan geliyordu. (HŞYAK 2019: 99)

Yeni sınıf öğretmenine hemen kanı kaynamıştı Oktay'ın. (HŞYAK 2019: 101)

Ayperi Hanım yanına gelerek başını okşadı. (HŞYAK 2019: 102)

Oktay hayatında hiç bu kadar mutlu olmamıştı. kendini bu küçük yaratığa nasıldı yakın hissetmişti. bir anda ona bağlanmıştı. (HŞYAK 2019: 156)

Önder Bey, eşine sarıldı. “Sayenizde,” dedi. “ Tüm uğraşlarımızın sonunda, başardık galiba.” (HŞYAK 2019: 136)

Bu arada Behlül de, “Yalnız, ben de size bir sır vereceğim, size de onu tutacaksınız,” dememi! (HŞYAK 2019: 162)

Sabahları erkenden işinin başında oluyor. Ama yine de her sabah, özenle hazırlanmış bir kahvaltı ile karşılaşıyorum. Annemi evde bulamasam da, tabağımın yanında sevgi dolu bir not buluyorum mutlaka.” (PGDK 2016: 15)

“Birbirimizi çok özlediğimizden üçlü kanepede dip dibe otururuz. Orada kahvaltı eder, çene çalar ve televizyon seyrederiz. Sonrada birbirimize sarılarak uyuruz.” (PGDK 2016: 16)

Bu sayede yeni dostlar edinmişti. (PGDK 2016: 23)

Bu sayede dünyanın her yerinden arkadaşlar edilmişti. Avustralya'da, Çin'de, Amerika'da dostları vardı artık. (PGDK 2016: 26)

“Yüzlerce arkadaş edinmiş,” diye devam etti Sevdâ Hanım. “ Küçük büyük herkes ona saygı gösteriyor, en gizli sırlarını onunla paylaşıyor.” (PGDK 2016: 53)

Sevdâ Hanım kendini ayrıcalıklı hissetti. (PGDK 2016: 75)

Sevdâ Hanım, eve döndüğünde konuyu eşiyile paylaşmak için sabırsızlanıyordu.(PGDK 2016: 85)

Sevdâ Hanım sevgiyle eşine sarıldı. (PGDK 2016: 152)

Annesi Ayla Hanım, her soruya büyük bir keyifle cevap veriyordu. Suskun Ayna Hanım gitmiş yerine bambaşka birisi gelmişti. (YÇHK 2017: 15)

Son zamanlarda en beğendiği kişinin Sevinç olması tesadüf değildi. Ona büyük saygı duyuyordu. Hatta sevgi... Evet güçlü bir sevgi! (YÇHK 2017: 27)

Babasına bu anlamlı günün anısına bir hediye paketi verdi. (YÇHK 2017: 48)

İki çocuk kısa sürede kaynaşmışlardı. Birbirlerini çok merak ediyorlar, akıllarına ilk geleni jet hızıyla birbirlerine soruyorlardı. (YÇHK 2017: 81)

Ümitsu dost canlısı bir çocuktü. İlk bakışta Ali'ye sır küpü, sert bir kaya gibi görünmüştü. Ama gerçek tam tersiydi. En gizli sırlarını beş dakika içinde anlatmaya hazırdu. Yufka yüreklinin tekiydi! (YÇHK 2017: 86)

İnternette vakit kaybetmeyince, daha çok görüşür olmuşlardı. Sürekli bir araya geliyor, piknik yapıp top oynuyor, yemek yiyip çene çalıyorlardı. Hafta sonları yemekli partiler düzenliyorlardı. (YÇHK 2017: 101)

4.3.3. Sosyal Zeka

Sosyal zeka kendi ve diğer insanların duygularının farkında olma, farklı sosyal yaşantılarda ne yapacağını bilme, toplum güdülerini doğru bir şekilde değerlendirme gücüdür(Kabakçı, 2013). İncelenen kitaplarda sosyal zeka karakter gücü tespit edilirken bu özellikler dikkate alınmış ve örnek cümleler aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

“Sayı artırmak için bizler de yarışmaya katılacağız. Yakın çevremizdeki herkesi, bu yarışmaya katılması için teşvik edeceğiz. Çok insanın yarışmacı olduğunu görenler, ‘ Bizim neyiz eksik?’ deyip, peşimizden geleceklerdir. Eminim bundan.” (BA 2016: 106)

“Fotoğraf çektirirken! Düşünsene, herkesin elinde, fotoğraf da çeken irili ufaklı cep telefonları var. Her gün yüzlerce fotoğraf çekmek istiyorlar. Fotoğrafını çekebilmek için kıpırdamayan insanlar, hayvanlar, bitkiler arıyorlar. Ama bulamıyorlar. Bir kediyi gözlerine kestirdiklerinde, kedi kaçıp gidiyor. Telefonlarını kuşa yön ettiklerinde, kuşlar uçun verip kaçıyor. Sokakta dolaşanların fotoğrafını çekmekteyse çok zorlanıyorlar. Herkes hareket halinde ve bazı insanlar da fotoğraflarının çekilmesinden pek hoşlanmıyor. Oysa, Kıpırdamayan Adam tam ‘konu mankeni’. Sanki ‘Hadi gelin, benim fotoğrafımı çekin!’ diye duruyor. Herkesin arayıp da bulamadığı şey! İddiaya girerim, bu şehirde son günlerde en çok fotoğrafı çekilen kişi Kıpırdamayan Adam’dır!”Ziya’nın dedikleri inandırıcıydı.“İnsanlar sokaklarda, meydanlarda heykel gibi durmaya başladığı zaman neler olacak, düşünebiliyor musun? Eline fotoğraf makinesini, cep telefonunu alan herkes, sokaklara dökülecek. Binlerce fotoğraf çekecek. Bulunmaz fırsat!” (BA 2016: 107)

“Elbette. Herkes, fotoğrafını kendisinin çektiği kişinin en iyi olduğunu düşünecek ve onu, çanağına para atarak bir yapmaya çalışacak. Bu da katılımı arttıracak. Çanağına düşen paraların sesi kent meydanında yankılanacak!” (BA 2016: 108)

Erol muzipçe gülümsedi.“ Beni sıkın şeyler, genellikle neden çıktığını bilmediğim şeylerdir.”“ Ben senin neden sıkıldığını biliyorum,” diye mırıldandı Sevgican.“ Neymiş?”

“Birisi ne yapman gerektiğini söylerse, o şeyi yapmak istemiyorsun. Huyun bu senin.” (BŞYÇ 2018: 20)

Babasıyla postacının ortak yanını ilk Sevgican keşfetmişti. İkisinin de işi yerlerde sürünüyordu. Kimse fotoğraf çektirmiyordu artık. Çünkü herkesin elinde, son derece gelişmiş akıllı telefonlar vardı. Herkes fotoğrafçı olup çıkmıştı. Üstelik bu telefonlar, fotoğraf çekmekle kalmayıp, posta servisinin de işini üstlenmişti. Kimse mektup da yazmıyordu bu yüzden. Ya elektronik posta ya da telefon mesajı atarak haberleşiyordu. Sonunda kalem fabrikaları iflas etmişti. Mektup zarfıysa, Taş Devri'nden kalma olarak görülüyordu. (BŞYÇ 2018: 26)

Garip bir kızgınlık içindeydi. Ama neye kızdığını bilmiyordu. Batu'ya mı, şiirlerinden masal üreten babasına mı, annesine mi yoksa Leyla'ya mı? ArapbülülüJamel'e mi? Erol' mı?Hayır, hayır... Kimseye o kadar çok kızmıyordu. Tam uykuya dalarken, asıl kızdığı kişinin kim olduğunu buldu. Kendisiydi o! Ama gerçek hayattaki değil, sanal dünyadaki. Küçük Şair Sevgican! (BŞYÇ 2018: 103)

“Ama ben bundan zevk almıyorum,” dedi. (BŞYÇ 2018: 110)

“Nasıl yani? Sanal alemde ünlü olmak sana zevk vermiyor mu?”“Hayır,” dedi Sevgican. “Ben gerçek hayatta mutluyum. Sahilde yürümek, pamukhelva yemek ve abuk sabuk şeyler düşünmekten zevk alıyorum. Her şeyin aynı nitelikte olması da beni yoruyor. Elbiselerimin ve ayakkabılarımın eskimesi beni mutlu ediyor. Büyümek, hatta yaşlanmak da hoşuma gidiyor. Hep yeni kalanın geçmişi olmaz. Salyangozlar bile iz bırakıyorlar arkalarında.” (BŞYÇ 2018: 111)

Sınıfa girdiğinde çok mutluydu. Kendini çok şey yaşamış gibi hissediyordu. (BŞYÇ 2018: 120)

“Az gittik, uz gittik, dere tepe düz gittik, sonunda İstanbul'a vardık. Ayakkabılarımız perişan olmuştu” dedi Jamel. “Kendimizi garip hissediyorduk. Herkes pabuçlarımıza bakıyor gibi geliyordu bize. Aslında tersi daha doğrudu. Biz, herkesin ayakkabılarına bakıyorduk. Eski, yırtık pırçık pabuçları olan insanları kendimize yakın hissediyorduk.” (BŞYÇ 2018: 123)

“Ben öyle olmak istemiyorum. Bu, büyük bir sorumluluk. Herkes benden şiir yazmamı bekliyor. Oysa ben sadece Batu'ya ve anneme kızdığım için şiir yazdım.” (BŞYÇ 2018: 144)

“Doğru,” dedi Sevgican. “ İnsanlar kendilerine şiir yazılmasını istiyor. Buna engel olamam.” (BŞYÇ 2018: 144)

Sanal aleme bir şiir daha koymak niyetinde değildi. Oysa, sanal alemde ki şair Sevgican ondan şiir bekliyordu. yüz bin beğeni, beş bin paylaşım almak için. Sanal ikizi, beğeni ve paylaşımlarla besleniyordu. Yoksa aç kalıp öleceğinin farkındaydı. Karnının doymasıyla da yetinmiyordu ki! Hep daha fazla, hep daha fazla istiyordu. On bin, yüz bin, on milyon! Sanal dünyada tek ilke vardı: Az kötüdür! Çok iyidir! (BŞYÇ 2018: 145)

Ve sen,
Hep sendesin.
Telaş etmene gerek yok,
Daima ulaşman gereken yerdesin.” (BŞYÇ 2018: 158)

Karşılıklı kapı ve pencereler ardına kadar açılarak, soğuk rüzgar evin içine davet edilir. Bütün hafta boyunca dostça içeride tutulan hava, kapı dışarı edilir. Kokumuzu sindirerek kendimizin kıldığımız boşluk kirlenmiştir. Beş para etmez. Çöptür artık. Odalarımızı tertemiz yeni havayla doldurmanın zamanı gelmiştir. Kafamızı kurcalayan düşüncelerden, endişeden, yorgunluk hallerinden, suskunluk ya da gevezeliklerden de böylece kurtuluruz. Kapı ve pencerelerde, eski havayla birlikte onlar da çıkıp gider. (ÇG 2017: 20)

Cerenimo, endişelendiğimi anlamıştı (ÇG 2017: 62)

Psikoloğun ismini bilmiyordum. Buna rağmen, o benimkini biliyordu. Bu durum, üzerimde üstünlük kurmasına neden olmuştu. Size tavsiyem, psikoloğa götürülürseniz, yapacağınız hiçbir şey olmadığını bilin. Karşınızdaki insanın konuşmaya galip olarak başladığını kabul edin ve kendinizi bırakın. (ÇG 2017: 87)

Çatılarda olan biteni gözlemek, aşağıda olan bitenle ilgili fikir sahibi olmamı sağlıyordu. Koca şehrin sınırlarını ulaşmış gibi hissediyordum kendimi. (ÇG 2017: 147)

Meltem az ötede, arkadaşı İlyas'ın yanında aslan heykeli gibi duran ihtiyar köpeğe baktı. Babasına, “ Bence yanılıyorsun,” dedi. “İhtiyar, tam olarak anlayamadığı kokular aldı.”Meltem, “Bazı kokuların ne olduğunu kestiremiyor,” diye devam etti. “ Bu, kendini yaşlı hissetmesine neden oluyor. Bu da onu çok üzüyor. Üzülünce de uluyor. (EGKT 2016: 10)

“Tahmin etmiyorum,” dedi Meltem, “ biliyorum.”İhtiyar, ne konuda olursa olsun kendisi ile ilgili konuşulmasına bayılırdı. Bütün köy halkının fısır fısır hakkında konuşup, ona ilişmemesi en sevdiği durumdu. (EGKT 2016: 13)

Ama Rıza Bey'in bu uydurma hikayelerden etkilenmesi beklenemezdi. Meltem de bunu bildiğinden, babası ile ilişkisinde ölçüyü kaçırmazdı. Ona küçük hikayeler anlatmakla yetinirdi.(EGKT 2016: 33)

Söyledikleri inandırıcı gelmemiştir; kuşkuyla Münevver Hanım'a baktı. İlk defa hayalleri olan bir büyükle karşılaşmıştı. Böyle durumlarda gerçekçi olmak en iyi tutumdur.(EGKT 2016: 45)

İlyas, köyün neden bu hale geldiğini, uzun uzun anlatmak için öksürdü. Gürültüyle gırtlığını temizledi. Karşısındakini daha da meraklandırmak için derin bir nefes aldı. Hikaye anlatırken, merak unsurunu artırmak için uzun sessizlikler bırakmanın önemine inandırdı. Ama ilgiyi kaybedecek kadar da susmamak gerekirdi. (EGKT 2016: 47)

“Çok yakında hiç kimse otomobilini kullanma ihtiyacı hissetmeyecek. (EGKT 2016: 61)

Belma Hanım, eşine endişeyle baktı. Önder Bey'in sağı solu belli olmazdı. Kendisinden, “ Aman canım, yaparsın sen!” demesini bekliyor olabilirdi. Ama öyle derse de, tekrar dönüş yapabilir, bütün aile hayvanat bahçesi projesine balıklama dalmak zorunda kalabilirdi. Hayır! Ona istediğini vermeyecekti! (HŞYAK 2019: 44)

“İkisini de seviyorum. Birini tercih edemem ki,” diye mızırdandı kendi kendine. Eğer ileride mutsuz olurlarsa, “ Hep senin yüzünden!” diyeceklerini duyar gibiydi. “ Gitmemizi istemedin,” ya da “ Burada kalmamıza neden oldun,” gibi olası suçlamalar Oktay'ın beynini kemirmeye başladı. (HŞYAK 2019: 48)

“Hayır,” dedi Oktay. “ Ama kendimi meyve sıkacağındaki limon gibi hissediyorum!” (HŞYAK 2019: 54)

Oktay havaya girmişti. Hayran hayran izlenmekten zevk alan dedesi, ballandıra ballandıra anlatmaya devam ediyordu. (HŞYAK 2019: 56)

Belma Hanım da büyük şaşkınlık içindeydi. Çocukluğu böyle bir ahşap evde geçmişti. Nasıl olmuştu da hayatları birdenbire küçülmüştü? Bu ev onu, geçmiş hayatı ile yüzleştiriyordu. Evlenmiş, çocuğu olmuş, ekonomik durumları daha iyiye gitmişti. Ama buna rağmen, yaşadıkları mekanlar küçüldükçe küçülmüş, bahçeler yok olmuş, görüştükleri insanlar azaldıkça azalmıştı. Bir yerlerde yanlışlık yapmış olmalıydı. (HŞYAK 2019: 82)

Hayır hayır, bunu yapamazdı. Hayvanlar aleminde aniden geri dönüp kaçmanın bir karşılığı vardı. Bunu hiç yaşamamıştı ama sonuçlarını biliyordu. Gangster, karşısındakinin yenilgiyi

kabul ettiğini anlayacak, arkasından tüm gücüyle ona saldıracaktı. O zaman hiç şansı yoktu, kraliçenin son şansı olurdu bu doğrusu. (HŞYAK 2019: 94)

Önder Bey ısrar etmenin anlamsızlığının farkındaydı. İtiraf etmeliyim ki, koydukları isim yavruya çok yakışmıştı. YumiYimo! Kırk yıl düşünse böyle bir isim bulmak aklına gelmezdi. isim koymak çok tehlikeli bir gelişmeydi. Kısa sürede bu kıllı yavruyu ailenin bir ferdi haline getirebilirdi. (HŞYAK 2019: 160)

Düşünüyormuş gibi yaptığı durumlarda sık sık bu hareketi tekrarlardı. Babasından destek gelmeyeceğini anladı Oktay. (HŞYAK 2019: 174)

“Artık şikayet etmiyorum. Sadece anne ve babamı özlüyorum. Sanırım, onlar da bu duruma üzülmüyorlar, ama bir çözüm yolu bulamıyorlar. Benim her istediğimi karşılayarak kendilerini affettirmeye çalışıyorlar.” (PGDK 2016: 16)

Ona ulaşmanın mutlaka bir yolu vardı, ama nasıl? (PGDK 2016: 44)

“Belki onunla sanal ortamda bir ilişki kurabilirim,” diyerek parmaklarını şaklattı. (PGDK 2016: 44)

“Onunla iletişim kurabilmek için benim de orada olmam gerekiyor,” dedi. (PGDK 2016: 45)

Sanal alemde çekici bir tip yaratmalıydı. Sude ile İnternet ortamında tanışıp arkadaş olmalıydı. (PGDK 2016:)

Zürafa ve fil, çok küçük çocuklar için iyiydi. Sempatiktiler ama Sude yaşındakiler için kullanışsızdılar. Köpek ya da kedi, küçük çocukların daha çok ilgisini çekebilirdi. Birlikte oyun kurabildikleri için bu tür hayvanları çok severlerdi. Hele maymuna çocuklar bayılırdı. Ama Sude için başka bir karakter yaratmak gerekiyordu. İyice kafası karışmıştı. Bir türlü karar veremiyordu. (PGDK 2016: 47)

Bu, Sevda Hanımın çok hoşuna gitmişti. Demek ki Sude’ye yakın bir puan almayı başarırca, onunla özgürce yazışma hakkını da elde edecekti. Ama kızını tanıyordu. Eşit puan almak yeterli olmayabilirdi. Aynı zamanda Sude'nin ilgisini çekecek özellikleri de barındırmalıydı. (PGDK 2016: 48)

“Cüceler kendilerini zürafa, şişmanlar kendilerini zayıf, bazı erkekler kadın, çocuklar büyük, moruklarsa genç olarak tanıtıyorlar. Yalnız çocuklar da, her anlarını anne ve babalarıyla geçirdiklerini yazıyor.” (PGDK 2016: 55)

“Sen olan bitenin farkında değilsin!” diye eşine karşı çıktı. “Gözlüğü takanlar, gerçek dünyada değiller. Artık onlar Tokudo şirketinin yarattığı sanal dünyada yaşıyorlar. Onlara istedikleri her şeyi yaptırabilirler. İstedikleri emirlere itaat ettirebilirler, istedikleri partiye oy verdirebilirler, birbirleriyle savaştırabilir, istedikleri ürünü satın aldırabilirler. Suç bile işletebilirler! Camları kırabilir, insanlara zarar verdirebilir, pastanedeki pastaları çaldırabilirler.”

Rıfkı Bey hiç böyle düşünmemişti.

“Gerçekten mi?” diye endişeli endişeli sordu.” Bu korkunç bir şey o zaman!” (PGDK 2016: 96)

“Görmüyor musun, insanları aptala döndürdüler! Herkes sadece internet ortamında yaşıyor. Toplumun gerçek hayatla bağları koptu. İnsanlarla iletişim kurabiliyor, ama onlarla tanışamıyorsun. (PGDK 2016: 121)

4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Behiç Ak’ın çocuk romanlarında yer alan adalet erdemi ve bu erdemi oluşturan karakter güçlerin frekans analizi tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Adalet Erdemine Göre Frekans Analizi Sonucu

Kitap Adı	Adalet							
	Hakkaniyet		Liderlik		Vatandaşlık		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%
BA	4	5.63	8	11.26	2	2.82	14	19.71
BŞYÇ	4	5.63	2	2.82	0	0	6	8.45
ÇG	1	1.42	1	1.42	10	14.08	12	17.1
EGKT	3	4.22	9	12.67	7	9.86	19	26.75
HŞYAK	1	1.42	5	7.04	5	7.04	11	15.5
PGDK	2	2.82	0	0	0	0	2	2.82
YÇHK	2	2.82	3	4.22	2	2.82	7	9.86
TOPLAM	17	23.94	28	39.42	26	36.61	71	100

Tablo 7’de görüldüğü gibi adalet erdemi boyutunda yer alan hakkaniyet, liderlik, vatandaşlık karakter güçleri kitaplarda toplam (n=71) kez yer almıştır. Elde edilen veriler incelendiğinde en fazla yer alan karakter gücün liderlik (n=28, %39.42) olduğu tespit edilmiştir. Daha sonra ise sırayla vatandaşlık (n=26, %36.61) ve hakkaniyet (n=17, %23.94)

karakter güçlerinin olduğu görülmüştür. Bulutlara Şiir Yazan Çocuk adlı kitapta vatandaşlık; Postayla Gelen Deniz Kabuğu adlı kitapta ise liderlik ve vatandaşlık karakter güçlerine rastlanmamıştır. Adalet erdemi boyutunda kitaplarda yer alan karakter güçleri ile ilgili ifadeler aşağıda verilmiştir:

4.4.1.Liderlik

Liderlik, grup faaliyetlerini organize etme, grubu cesaretlendirme, süreci takip etme gücüdür (Kabakçı, 2013). İncelenen kitaplarda liderlik karakter gücü tespit edilirken bu özellikler dikkate alınmış ve örnek cümleler aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

Dilara Hanım bu konuda tam bir dehaydı. (BA 2016: 43)

Dilara Hanım, “ Ama merak etmeyin, sonunda o kadar alışacaksınız ki, örmek, hayatınızın ayrılmaz bir parçası olacak,” deyip onları cesaretlendiriyordu. (BA 2016: 47)

“Korkmayın, katı kuralları yok bu işin,” dedi Dilara Hanım. “Mantıları istediğiniz biçimde yapabilirsiniz.” (BA 2016: 61)

Ziya'ya güven gelmişti. Yıllardır bu tür yarışmalar düzenleyen organizatör havalarındaydı. (BA 2016: 106)

Ziya, Şule'nin ne demek istediğini anlamıştı. Bu işi de ancak Dilara Hanım organize edebilirdi. Ziya annesinin her işin altından kalkacağını biliyordu. (BA 2016: 139)

“Önce, bugün giyecekleri söküp Kocaman Bir yumak yapmalıyız,” dedi Dilara Hanım. “Sonra da hepimiz elimize şişlerimizi alarak üretime geçebiliriz.” (BA 2016: 141)

“Şişlerimizi alıp, yumağın etrafında bir çember mi oluştursak acaba?” diye düşündüler. İşin içinden bir türlü çıkılamayınca, Dilara Hanım son sözü söyledi:“Herkes kazağın bir parçası örebilir. Sonra o parçaları kolaylıkla birleştirebiliriz.” (BA 2016: 142)

Dilara Hanım, meydan muharebesi yöneten kumandan gibiydi. Emirler vererek, ricalar ederek, ölçüler çıkararak işi tamamladı. (BA 2016: 144)

Hizmetkarlardan biri çok zekiymiş. Diğerlerini etrafında toplamış. Demiş ki, “Kral'ımız bizi oyalamak için anlamsız işler buyurup duruyor. Yapılanlar be bizim ilgimizi çekiyor ne de onun. Boşu boşuna uğraşıyoruz. Deli pösteki sayar gibi sayıp duruyoruz. Kral'ımızdan bu boş işleri kenara koymasını istesek, çok mu ayıp olur acaba?” (BŞYÇ 2018: 40)

Jamel'in peşindeyken kaybolmayacağına inanıyordu. İyi bir rehberdi o... Ta Halep'ten İstanbul'a gelene kadar kaybolmadığına göre, bu küçük semtte kaybolması olanaksızdı. (BŞYÇ 2018: 124)

Aniden aklıma bir fikir geldi. Cerenimo'nun endişeli bakışları altında bağırdım.

“ Çatı katlarına atılmış eski şapkaları giyelim!” (ÇG 2017: 93)

“İşe kimden başlamalı?” diye düşündü Münevver Hanım. İlk önce plan yapmalıydı. Düşündüğü şey sonuçta bir mühendislik faaliyeti idi. (EGKT 2016: 70)

Münevver Hanım işin başa düştüğünü anlamıştı. Geliştiğini görürlerse, köy halkı projeye katılabilirdi. (EGKT 2016: 78)

“Bu çok iyi fikir,” dedi Münevver Hanım. “ kömür yüzler için kutlama Partisi yapacağım, söz. ama önce treni bitirmemiz lazım.” (EGKT 2016: 85)

Münevver Hanım güvenle gülümsedi. “Nereden başlanması gerekiyorsa başlayın,” dedi. (EGKT 2016: 85)

Münevver Hanım çok sevinmişti. “Otların hepsinin temizlenmesini istemiyorum. Sadece kısaltılacaklar,” dedi. “Bu tren rayları yeşillikler arasında uzanacak.” (EGKT 2016: 86)

Muzaffer Bey, Münevver Hanım'a dönerek, “ Sanırım, benden çalışmamı istiyorsunuz,” dedi. “Evet,” dedi Münevver Hanım. “Sizden bir yolcu vagonu yapmanızı istiyorum.” (EGKT 2016: 92)

Münevver Hanım'ın treni, ortak trenleri olmuştu artık. Tüm köylü sahnede idi.(EGKT 2016: 106)

Tabii ki, ilk söz Münevver Hanım'a aitti. Hepsinin ona güveni tamdı. Başından beri her türlü olasılığı en ince ayrıntısına kadar hesaplamıştı Münevver Hanım. Son kararlarda da önceliğin ona verilmesi doğaldı. Münevver Hanım, geniş katılımlı bir toplantı yapılacağını duyurdu. (EGKT 2016: 107)

Köylüler, günü gelince köy kahvesine koştu. Toplantının yöneticisi tabii ki, Münevver Hanım'dı. (EGKT 2016: 108)

Konuşma bitince, Mimar Baba aniden, “ Şimdi bir karar vermemiz lazım,” dedi. “Nasıl yani?” “Yani, oylama yapacağız. Üç kişi olduğumuza göre, ikiyi bulan kazanacak!” (HŞYAK 2019: 46)

“Ayakkabı ile eve girmeye artık son,” dedi. “ Ayakkabılar avluda, terliklerse dışarı çıkarken evin içinde çıkarılacak.” Sonra da, “Sınıfla ilgili ilk izlenimlerin nasıl?” diye sordu. (HŞYAK 2019: 116)

Konuyu hayvanat bahçesi müdürü kamuoyuna duyurdu.“Yapılan çalışmalar sonunda tüm hayvanlar, sağlıklı bir şekilde yakalanmış ve kafeslerine geri konulmuştur. Sayın halkımıza teşekkür ederiz. Yalnızca iki küçük yavrumuz tüm aramalara karşın bulunamamıştır. Bir adet ayı ve bir adet hipopotam yavrusu eksiklerimiz vardır. Asla saldırgan olmayan bu iki insan canlısı yavruyu en kısa zamanda yakalayıp yerlerine yerleştirme umuyoruz. Görenlerin acilen bize bildirmesi gerekmektedir.” (HŞYAK 2019: 154)

Cavidan arkadaşlarını, “ Hiç bozuntuya vermemek en iyisi,” diye uyardı. “ Ayıyı fark etmeleri mümkün değil. Yeter ki siz heyecanlanmayın!” (HŞYAK 2019: 181)

İzzet Bey, “ Sakin olun çocuklar,” dedi. “ Kızımı merak etmeyi birkaç dakika erteliyorum. Önce bu minik yavru ormanına kavuşturulalım.” (HŞYAK 2019: 185)

Aklına harika bir fikir geldi: İnternet ortamında, “Ç Harfi Kardeşliği” başlığında bir grup kurmak!Sevinç kesinlikle bu gruba üye olabilirdi.Grubun sloganı “ YAŞASIN Ç HARFİ KARDEŞLİĞİ!” olmalıydı.(YÇHK 2017: 29)

Ailede Sedat Beyin etkisi büyüktü. Başarılı amcanın beğenmediği bir şey yapılırsa, başarısız olunacağı gibi bir hava estiriliyordu. (YÇHK 2017: 31)

Tabii ki, iyi yönetici olmanın da büyük zorlukları vardı. Dedeme de çok önemli bir görev düşüyordu. Aklını kullanıp, bu gidişatı bozmamak.(YÇHK 2017: 66)

4.4.2.Vatandaşlık

Vatandaşlık, bir ekibe ya da gruba dahil olarak çalışma, grup üyesi olarak görev alma ve sadık olma gücünü ifade eder(Kabakçı, 2013). İncelenen kitaplarda vatandaşlık karakter gücü tespit edilirken bu özellikler dikkate alınmış ve örnek cümleler aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

Afişleri asmak için iyi bir ekimi ihtiyacı vardı. Zeynep, Saliha ve Fatih dünden hevesliydi. Bu işi bayıla bayıla üstlendiler. Küçük bir toplantı yapıp, asılacak yerlere karar verdiler ve afişleri aralarında bölüştüler. (BA 2016: 118)

Önce bir plan yapıp, kazağın boyutlarına, kimin hangi parçayı öreceğine karar verdiler. Sonra da, dev yumağı küçük yumaklara ayırıp, kazağı parça parça örmeye koyuldular. (BA 2016: 144)

“Genellikle on beş günde bir çatılarda toplanıyoruz,” dedi Cerenimo. “ Bazı kararlar alıyoruz. Sende katılabilirsin.”Kulübe kabul edilmiş olmalıydım. Sevinçle, “Tabii, çok isterim!” dedim. (ÇG 2017: 63)

Kağıttaki haritada bütün evler kuşbakışı gözüktüyordu. Haritaya, apartmanlarda yaşayanlarla ve teresa çıkanlarla ilgili küçük küçük notlar da eklenmişti.“Bunlar bizim kulübünün üyeleri,” dedi Cerenimo gülererek. “ Tabii ki, tespit edebildiklerimiz.” (ÇG 2017: 64)

“Cerenimo güldü ve Hidayet Bey'e el sallayarak, “Don Kişoot, selamlıyorum siziiii!”Onun ilerisindeki çatıda duran bir başkası da öyle. Daha uzaktaki de aynısını yaptı. Kulaktan kulağa oynuyor gibi, “ Don Kişot, selamlıyorum sizi!” cümlesi, bizden uzaklaşarak, taa Hidayet Bey'e kadar ulaştı. (ÇG 2017: 66)

Aslında bunu hiç düşünmemiştim. “Yarın okula, kafama bol geleceği çok belli olan bu eski şapkalardan birini takarak gidemem,” dedim.

“Mızıkçılık ediyorsun,” dedi Cerenimo. “Çatı katının kararları kesindir. Üstelik, senin önerin kabul edildi. (ÇG 2017: 94)

Hayır hayır, okula böyle gidemezdim! Ama çatı katı kararlarına da karşı gelemezdim! (ÇG 2017: 96)

Çatıseverleri yolda görmem, kendime güvenimi artırmıştı. Aynı kulübün üyesi olduğumuza göre, onlardan rahatlıkla yardım alabilirdim. (ÇG 2017: 121)

En azından, beraber bir şey yapmış olmanın mutluluğunu yaşayacaktık. Bu da az şey değildi hani. (ÇG 2017: 139)

“Nasıl gidiyor?” diye sordu.“ Zor oluyor ama kendimi sayıyla ifade etmemeyi başarıyorum,” dedim. “ Senin nasıl gitti?”“Sözümüze sadık kaldım,” diye cevap verdi. Yüzü sıkıntılıydı. “Doğrusu çok zorlandım. Özellikle anneannem, boyumun kaç santim olduğunu sorduğunda.” (ÇG 2017: 144)

Madende çalışmak, teknik bilgi ve beceri isteyen bir faaliyetti. Değişik konularda uzmanlaşmış kişilerin işbirliği yapması gerekiyordu. Bu yüzden de köyde, farklı farklı

konularda uzmanlaşmış teknik elemanlar bulmak mümkündür: Demirci, marangoz, mühendis, makine teknisyeni, elektrikçi, çizim elemanı... (EGKT 2016: 69)

Hep beraber, madenin artık kullanılmayan deposuna doğru yürüdüler. Deponun ağır demir kapısını güçlkle açtılar. (EGKT 2016: 95)

Ekip tamamlanmıştı. (EGKT 2016: 97)

Mevlüt Bey, depodaki bütün ağaçları titizlikle tek tek ölçtü. Kısa gelenlere eklemeler yapıldı. Ekleme yerleri, metal kama ve çemberlerle güçlendirildi. Hepsi aynı boya getirilince, direkler tren rayları boyunca beton yuvalar içine dikildi. Rıza Bey, Tarzan gibi direklere tırmandı. Elektrik tellerinin birbirine bağlayarak sağlamlaştırdı. Kavak ağaçlarına uzun demir çiviler çakarak telleri gerdi. Direkler elektrik telleriyle de bağlanınca iyice güçlenmişti. (EGKT 2016: 105)

Rıza Bey, yaptığı en güzel güvercin bir biblolarını ince iplerle vagonun tavanından sallandırdı. Burak Bey, madende çalışan işçilerle beraber çektiği fotoğrafı çerçeveleterek, trenin duvarına astı. Eşi, günün anısına bademli pasta hazırladı. Tuncer Bey ve eşi Safinaz Hanım'sa, iplere sıraladıkları nazar boncuklarını pencerenin kenarına ilıstiriverdiler. Mevlüt Bey'in eşi ud kurslarına gitmişti. " Kasabaya giderken arada tıngırdatırım," diyerek, udunu köşeye özenle astı. Meltem, sevdiği kitaplardan küçük bir kitaplık yapmıştı. "O kadar yol boyunca kitap okumadan duramam," diyerek, kitapların baş köşeye oturtuverdi. Kitaplığın boş kalan yerlerine İlyas'da kitaplarını yerleştirdi. Zeliha Hanım, " Dizilerinden ayrı kaldığım için çok üzülyordum. Evde küçük televizyonum vardı, onu getirdim," dedi. Küçük sehpanın üstüne televizyonunu koyuverdi. Bahattin Bey'inse, kış günlerinde kuzinenin üstünde kestane pişirmek en büyük keyfiydi. Vagonun tam orta yerine, demirden kuzinesini oturttu. Elbirliğıyle kuzinenin borusunu pencereden dışarı çıkarmayı başardılar. "Ah! Bu kuzinede pişen yemeklerin tadına doyum olmaz! Burada yemek pişireceğimize göre, mutfak ve buzdolabı da olmalı," diye ağızlarını şapırdattılar. Mevlüt Bey, hemen oracıkta bir mutfak tezgahı yapmak zorunda kaldı. Fikret Bey de, evde kullanılmayan küçük buzdolabını getirdi. (EGKT 2016: 113-114)

Münevver Hanım, trenin düdüğünü iki kere çalarak yeni yolcuyu selamladı. Karakaçan, demiryolunda dolaşan kazları uyarmak için uzun uzun anırdı. İhtiyar, kuyruğunu salladı.

Mevlüt Bey, Ceylan Hanım'ın bademli kekinden üç santim kalınlığında bir dilimi mideye indirdi. Muzaffer Bey, duvardaki gevşemiş vidalardan birini sıkıştırdı. Rıza Bey, yeni

yonttuğu güvercin biblosunu tavana asıverdi. Burak Bey, belinin altındaki yastığı sağlamlaştırdı.

Meltem, yeni hikayesini anlatmak için boğazını temizledi. Hikayenin konusu, Mor gökyüzünden yıldız çalan hırsızlar'dı.” (EGKT 2016: 143)

Oktay, “Vayy, çok büyük bir sorumluluk bu!” dedi. “ Siz ikiniz karşıt fikirlerde olduğunuza göre, sonucu benim kararım belirleyecek.” (HŞYAK 2019: 46)

Vay vay vay! Ne de büyük bir sorumluluk almıştı! Okulda ödev yapmaya benzemiyordu. Ailesinin hayatını değiştirecek bir karar verecekti. (HŞYAK 2019: 48)

Arkadaşları da büyük bir sessizlik içinde, maketin etrafında çömeldi. Her Çocuk işin bir ucundan tutarak yavaş yavaş çalışmaya koyuldu. İşlerin öyle sıradan bir alışkanlık içinde yapıyorlardı ki, besbelli herkes görevini biliyordu. (HŞYAK 2019: 107)

Hayatına yeni bir nesne katılmıştı: Soba! Odasının tam ortasında kuruluydu. Asla söylemeliydi. Görev, Oktay'ındı. Sık sık depodan odun taşıyıp içine atması, ateşini fazlalaştığı zaman kapaklarını kapatması, azaldığı zaman açması gerekiyordu. (HŞYAK 2019: 119)

Anca beraber kanca beraber. (HŞYAK 2019: 180)

“ Herkes Ç grubuna katılmak istiyor. Son yıllardaki en başarılı proje bu! Face'te on bin kez tıkladık! Aramızda inanılmaz bir dayanışma oluştu. Şimdiye kadar birbirimize yedi bin mesaj attık! Hepsisi bu sihirli Ç harfi sayesinde oldu.” (YÇHK 2017: 95)

Çocuklar bu fikri çok sevdiler. Her yıl buluşmak için sözleştiler. Okul bitince, bambaşka işlerde, başka şehirlerde yaşasalar bile bir araya geleceklerine yemin ettiler. (YÇHK 2017: 103)

4.4.3.Hakkaniyet

Hakkaniyet, başka insanlarla ilgili kararlarda yanlı davranmama, taraf tutmama ve adil olma gücüdür. Herkese eşit şans vermeyi ve kişisel duygular ile hareket etmemeyi gerektirir(Kabakçı, 2013). İncelenen kitaplarda hakkaniyet karakter gücü tespit edilirken bu özellikler dikkate alınmış ve örnek cümleler aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

Defterini, kalemini, kendi sınırları dışına taşırmamaya çalışarak, masanın üstüne yerleştirdi. (BA 2016: 11)

Kalem ve silgisinin Şule'nin tarafına kaymaması için çabalayıp durdu. (BA 2016: 12)

Saniye Öğretmen, Ziya'nın yeteneğini fark etmişti. Ama diğer çocuklarla arasında rekabet oluşmasını istemiyordu. Bu yüzden resimlerine övgüler düzmekten kaçınıyordu. (BA 2016: 21)

Seçici kurulu önceden belirlemişlerdi. Bir masanın önünde sıraya girdiler, iki muhtardan oluşan bağımsız heyet, çanaklardaki para sayma işini gerçekleştirdi. (BA 2016: 122)

“Öğretmenin olduğumu unutma. Bütün öğrencilere eşit davranmak zorundayım. Sana ayrıcalık tanımam.” (BŞYÇ 2018: 10)

Sevgican ne yapacağını şaşırılmıştı. Müşterinin peşinden koşmalı mıydı? Belki de doğrusu buydu, ama sandığı bırakamazdı. (BŞYÇ 2018: 132)

Sevgican hemen elini cebine attı. Babasının parasını kendisi vermeliydi. (BŞYÇ 2018: 134)

“Vermeyi çok isterdim ama veremem,” dedi.“Nedenmiş o?” “Boyacı çocuğun onlar. Bende kalmış. Yarın gidip ona geri vereceğim. Üstelik parasını da ödemeyi unuttum galiba.” (BŞYÇ 2018: 141)

Yine de bizimkilerin hakkını yemeyeyim; beni mutlu etmek için ellerinden geleni yaparlar. (ÇG 2017: 25)

Rıza Bey dün toplantıda konuşmuştu. Ama hiç öfkeye kapılmadan, durumu tüm açıklığıyla sakın sakın anlatmıştı.“Bence, arazilerin sınırlarını tespit eden haritacılar, işlerini doğru yapmamışlar. O dönemde haritacı yetiştiren okullarımızın sayısı çok azdı. Bu haritalar çıkarılırken dedelerimiz çalışmış. Harita bilgileri ne olabilir ki Allah aşkına? Doğal olarak sürüyle yanlış yapmışlar.” (EGKT 2016: 58)

Münevver Hanım, İlyas'ın aktardığı bu konuda fikir yürütmeyi uygun bulmadı. Kimseyi suçlayacak veya övecek durumda değildi. Sadece, “ Rıza Bey akıllı adammış,” demekle yetindi. (EGKT 2016: 60)

Yapımında çalışıklarına göre, tüm köylülerin trenin nasıl kullanılacağıyla ilgili söz hakkı da vardı. (EGKT 2016: 107)

Zavallı Suzinak ne suç işlemiştii de hapishaneye atılmıştı acaba? (HŞYAK 2019: 69)

Sevda Hanım, kendisini ve mesleğini hiç bu kadar sorgulamamıştı. Sadece görevini yaptığını düşünür, yaptığı işin içeriğini pek kafasına takmazdı. İlk defa “Acaba yaptığım doğru mu?” diye düşünüyordu. Yoksa haksızları mı savunuyordu? (PGDK 2016: 99)

Sevda Hanım merakla bekledi.“Pantomim gösterilerinde dijital gözlük kullanılmayacak. Hile hurdaya izin yok artık! Haksız rekabete yol açıyor. Uluslararası Pantomim Komitesi’nin kararı. Böylece, gerçek pantomimcilerin yolu tekrar açıldı. (PGDK 2016: 152)

“Anlıyorum ,”dedi nüfus memuru. “Bu Ç harfinin hatalı yazıldığı ortada.”“O zaman lütfen doğrusunu yazınız!” Nüfus memuru ciddileşti. Düşünceli düşünceli kafasını kaşını ve “Bu o kadar kolay değil,” diye fısıldadı. “Mahkemeye başvurmanız ve gün almanız gerekecek. Her şeyin bir kuralı var.”(YÇHK 2017: 22)

“Çiçekleri, arıları, kelebekleri ürkütmeden, suları kirletmeden, gereksiz yere gürültü yapmadan, fazla harcamadan fazla biriktirmeden yaşayıp gidiyordu işte! (YÇHK 2017: 66)

4.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Behiç Ak’ın çocuk romanlarında yer alan ölçülülük erdemi ve bu erdemi oluşturan karakter güçlerin frekans analizi tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Ölçülülük Erdemine Göre Frekans Analizi Sonuçları

Kitap Adı	Ölçülülük									
	Affedicilik		Alçakgönüllülük		Tedbirlilik		Öz kontrol		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
BA	0	0	3	4.48	6	9	3	4.48	12	17.96
BŞYÇ	1	1.49	2	2.98	2	2.98	3	4.48	8	11.93
ÇG	0	0	2	2.98	5	7.46	4	5.97	11	16.41
EGKT	0	0	0	0	8	11.94	0	0	8	11.94
HŞYAK	1	1.49	0	0	15	22.38	4	5.97	20	29.84
PGDK	0	0	0	0	1	1.49	1	1.49	2	2.98
YÇHK	0	0	0	0	5	7.46	1	1.49	6	8.95
TOPLAM	2	2.98	7	10.44	42	62.66	16	23.87	67	100

Tablo 8’de görüldüğü gibi ölçülülük erdemi boyutunda yer alan affedicilik, alçakgönüllülük, tedbirlilik, öz kontrol karakter güçleri kitaplarda toplam (n=67) kez yer

almıştır. Elde edilen veriler incelendiğinde en fazla yer alan karakter gücün tedbirlilik (n=42, %62.66) olduğu tespit edilmiştir. Daha sonra ise sırayla öz kontrol (n=16, %23.87), alçakgönüllülük (n=7, %10.44), affedicilik (n=2, %2.98) karakter güçlerinin olduğu görülmüştür. Bebek Annem ve Çatıdaki Gezegen adlı kitaplarda affedicilik; Eve Giden Küçük Tren adlı kitapta affedicilik, alçakgönüllülük ve öz kontrol; Her Şeyi Yanlış Anlayan Kedi adlı kitapta alçakgönüllülük; Postayla Gelen Deniz Kabuğu, Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği kitaplarında affedicilik ve alçakgönüllülük karakter güçlerine rastlanmamıştır. Ölçülülük erdemi boyutunda kitaplarda yer alan karakter güçleri ile ilgili ifadeler aşağıda verilmiştir:

4.5.1.Tedbirlilik

Tedbirlilik, seçim yaparken tedbirli olma, gereksiz risk almama, sonradan zarar göreceği pişman olacağı bir şey yapmama gücüdür(Kabakçı, 2013). İncelenen kitaplarda tedbirlilik karakter gücü tespit edilirken bu özellikler dikkate alınmış ve örnek cümleler aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

“Arkadaşınız çok tedbirli. Hava açık olmasına rağmen, yağmur yağar endişesiyle şemsiye taşıyor.” (BA 2016: 9)

Zeynep’se tam tersiydi. Bütün kitap ve defterlerini sırt çantasında taşıyordu. Çantasının ağırlığından beni bükülse de aldırış etmiyordu. Resim dersinde kullandığı boya takımlarıyla kocaman resim defteri daima yanındaydı. (BA 2016: 21)

Kapıda bilgisayarlı bir bekçi kulübesi vardı. İçindeki bekçi, giren çıkanı denetliyordu. Site, adım başı kameralarla donatılmış yüksek duvarlarla çevriliydi. Bekçi, masasındaki koca ekranda, olan biteni en ince ayrıntısına kadar görebiliyordu. Siteye fazla yaklaşan olursa, hoparlörle uyarabiliyordu. Zaten duvarları aşmak olanaksızdı; üstüne, elektrik verilmiş dikenli teller yerleştirilmişti. Bu yüzden, site sakinleri rahattı. Kimsenin kapısını kilitlemesine gerek yoktu. Daire kapıları da, banka kapısı gibi, kalın çelikten yapılmış ve her kapıya en az iki kamera yerleştirilmişti. Dışarıdan gelen ziyaretçiler, kapının yanındaki küçük ekrandan görülebiliyordu. (BA 2016: 32)

Zeynep, hata yapmaktan korkar gibiydi. “Onu Saniye Hanım’a sorarsan daha doğru bilgi alırsın,” dedi. (BA 2016: 77)

Şule işaret parmağını dudaklarına dayadı. Sesini iyice alçaltarak, “Sus,” dedi, “ Annem uyuyor, az önce sütünü verip yatırdım. Yavaşça salona gir.” (BA 2016: 91)

Ziya onları uyandırmamak için, parmaklarının ucuna basarak, şehrin içlerine doğru ilerledi. (BA 2016: 112)

“ Kral olmanın ne kadar zor olduğunu hiç düşündün mü?” diye sormuş misafirine.

“ Aman canım, nesi zor? “diye sormamış Hamal.“ Bilmediğim bir konu sevgili Kral’ım” demiş. “ Bana anlattırsanız sevinirim.” (BŞYÇ 2018: 37)

Sadece müşterisinin çorabı kirlenmesin diye iki iskambil kağıdını ayak bileklerinin kenarından pabuçlarının içine soktu. (BŞYÇ 2018: 127)

Annem de, “ Şu eski dikiş makinesini de oraya çıkar,” demişti. “Artık kullanmıyoruz, ama atacak halimiz de yok, belki bir gün işe yarar.” (ÇG 2017: 34)

“Aman dikkat! Aşağı düşmesin! diye bağırdım. “ Tarihi bir top o!” (ÇG 2017: 59)

“Top aşağı düşerse, kaybolabilir,” diyerek tekrar uyarmaya çalıştım. Ne de olsa, yüz yıl öncesinden bugüne kadar gelmeyi başarabilmişti. Korunması görevdi artık. (ÇG 2017: 61)

Kiremitleri kırmamaya özen gösteriyordu. Kırılan her kiremit, içeri su girmesine neden olabilirdi. Kütüphanedeki kitapların ıslanmasın istemezdim doğrusu. (ÇG 2017: 103)Ancak, bu harika keşfin herkes tarafından kolayca kabul göreceğinden emin değildik. Önce ikimiz deneyebilir, yapılabirliğini test edebilirdik. Sonra da, lastik top vasıtasıyla, çılgın fikrimizi çatıdakilere de anlatabilirdik. (ÇG 2017: 139)

Daha sonra, göldeki suya çok özenli davrandıklarını fark ettik. Kirlenmesin diye ellerini göle değdirmekten bile çekiniyorlardı. Uzun saplı tahta maşrapaları göle daldırarak su içiyorlardı. Bize de birer tane hediye ettiler. Biz de suyu hep öyle içtik. (ÇG 2017: 156)

Kaptan, belli ki bu insanlardan çok etkilenmişti. Yıllarca orada yaşamak isteyebileceğini yazmıştı. Ama yerlilerin alışkanlıklarını bozmaktan korktu. Bu yüzden, eşiyile birlikte adayı terk edip, yolculuklarını sürdürmüşlerdi. (ÇG 2017: 159)

Kapalı madende tehlikelerle dolu karanlık çukurlar ve tüneller vardı. Eski madencilerin en büyük korkusu, çocuklarının bu tünellere girip kaybolmasıydı. O yüzden, maden girişini, kalasları birbirine çakarak kapatmışlardı. (EGKT 2016: 18)

“Çok maceralı ve riskli bu yolculuk. Senin sorumluluğunu alamam. Sana bir şey olursa, annene, babana ne derim ben?” (EGKT 2016: 28)

“ Ben de balıkçıların denizde kaybolmasını istemem. Bunu al, bana başka yıldız ver. Bu kadar önemli bir yıldızın sorumluluğunu taşıyamam. (EGKT 2016: 30)

Her şey bitince, vagonu paslanmaktan korumak için astarladılar; ardından da yeşile boyadılar. Sonunda vagon tamamlandı. (EGKT 2016: 104)

Yıllardır kullanılmayan kablolar, korunaklı ortamda kaldıklarından hiç bozulmamıştı. (EGKT 2016: 104)

Vakit kaybetmeden evleri satıp kurtulmak, yapılacak en akıllıca işti. Asıl ilgilenilmesi gereken konular kısa zamanda değişecekti.“Kimin toprağı kaç metrekaresi?”“Toprağın metrekaresi kaçtan satılabilir?” (EGKT 2016: 119)

Neyse ki, evler sağlamdı. Harman tuğlasından, deprem kuralları gözetilerek inşa edilmişlerdi. Üstelik hemen hepsi tek katlıydı. O yüzden hafif çatlaklardan başka önemli hasar olmadı. (EGKT 2016: 123)

“Hem, bu proje kabul edilirse, taşınmamız gerekecek,” diye devam etti Önder Bey. (HŞYAK 2019: 44)

“Hayır,” dedi babası, “ iyice düşün taşın, kararını ver. İki gün vaktin var.”(HŞYAK 2019: 48)

Kadın da, “ Aman temiz çamaşırlarıma değmesin sakın!” diyerek, okkalı bir tokat savuruyor topa... (HŞYAK 2019: 62)

Sıra arkadaşı Meral, “Sakın sonra pişman olma!” diye onu uyardı. (HŞYAK 2019: 66)

Yine de temkinli olmalıydı. (HŞYAK 2019: 77)

Ama hala yıllardır küçücük bir apartman dairesinde yaşamının getirdiği güvensizlik vardı üzerinde. Ani kararlar alıp sınırlarını genişletmeye çekiniyordu. Örneğin, *Yan bahçeye geçmeli miyim acaba?* diye uzun uzun düşünüyordu. (HŞYAK 2019: 93)

Yoo hayır, asla böyle bir riski göze alamazdı Nazlı Kedi. Tedbirli olmalıydı. (HŞYAK 2019: 93)

O bana miyavlamazsa ben ona miyavlarım, diye düşündü, Ama acele etmemesi gerekiyordu. Bir çuval inciri berbat edebilirdi. Acaba hangi tonda miyavlaması uygun olurdu? Bir kere, çıkardığı ses kesinlikle onu kaçırmamalıydı. Fazla davetkar görünmeyi de kişiliğine yakıştıramıyordu. (HŞYAK 2019: 111)

“Günlük planlarını bir maket üzerinde tasarlayan bir kedi bu!” diye mırıldandı kraliçe. “Son derece ilginç! Her şeyi önceden kurguluyor. Hayatında hiç risk almıyor! (HŞYAK 2019: 112)

Önder Bey, “ Su basma ihtimali beni endişelendiriyor,” deyip, derin bir iç çekti. “ Belki hayvanat bahçesinin etrafına seli engelleyebilecek çukurlar yapmalıyım.” (HŞYAK 2019: 127)

Merkeze gelince, hayvanat bahçesinde giden yolun polisler tarafından kapatılmış olduğunu gördü. Daha fazla ileri gidilmesine izin verilmiyordu. (HŞYAK 2019: 144)

Mimar Önder Bey apar topar valinin odasına girdi. İçeride bir kriz masası oluşturulmuştu. (HŞYAK 2019: 145)

Birkaç gün içinde yetkililer olayın denetim altına alındığını söyleyerek halkı rahatlattı. Hayvanlar ormana kaçmış, ormansa kontrol altına alınmıştı. Sadece ormanda piknik yapmak geçici bir sürü yasaklanmıştı, o kadar. (HŞYAK 2019: 150)

Öğretmenler acele davranıp okulun ve sınıfların kapılarını kapattı ve polis haber verdi. (HŞYAK 2019: 152)

“Ama onu hayvanat bahçesine iade etmek istemiyoruz,” dedi Oktay. “ Biraz besledikten sonra ormana, kendi doğal yaşam alanına bırakmayı planlıyoruz.” (HŞYAK 2019: 162)

Rıfkı Bey sustu. “ Biraz düşünmeliyim,” dedi. Rıfkı Bey zor sorular ile karşılaştığında susar ve sonra ilgisiz bir anda, “ Buldum! Doğru cevap şu!” diye bağırdı. Ama o anı önceden tahmin etmek olanaksızdı. (PGDK 2016: 77)

Evi, uyarılarla dolu renkli kağıtlarla donatmıştı. İşlerin tıkırında gitmesi için yapıyordu bunu. Her yanışı bir notla düzeltmeyi görev edinmişti.

“LÜTFEN SEYRETTİĞİNİZ FİLMLEİN SONUNU ANLATMAYIN.”

“ MUSLUKLARI SIKICA KAPATIN.”

“ BELEŞ YOK ÇALIŞMADAN KAZANMAYIN.”

“ LAMBALARI SÖNDÜRÜRSENİZ, ÖMÜRLERİNİ UZATIRSANIZ!” (YÇHK 2017:9)

Ali, Facebook sayfasına, “Pazar günü dedemlerdeki toplantıya gitmeden evvel amcamla konuşmalıyım,” diye yazdı. (YÇHK 2017: 31)

Ali bir anda yerinden fırladı. Olayları gidişine bırakamazdı. Merdivenleri paldır küldür indi. Koşarak karşıya geçti ve 49 numaralı otobüse atlayıverdi. Bir sürprizle karşılaşmamak için amcasına Ç harfini anlatmalıydı. (YÇHK 2017: 33)

Ali'nin aklında birden, babasının kağıda yazdığı sözlerden biri geldi: AŞIRI ENERJİ TÜKETİMİ KÜRESEL ISINMAYA YOL AÇAR. LAMBALARI KAPAT!(YÇHK 2017:38)

Ali, amcasına inanmalı mıydı? Yoksa şaka yapıyor olabilir miydi? Allah'tan, evde babasının gelişmiş bir masaüstü bilgisayarı vardı. İşi garantiye almakta fayda vardı.Eve gidince, kendi bilgisayarındaki bilgileri babasının bilgisayarının yedek belleğine aktardı. (YÇHK 2017: 40)

4.5.2. Öz Kontrol

Öz kontrol duygu, düşünce ve davranışları kontrol edebilme, düzenleyebilme ve disiplinli olma gücüdür(Kabakçı, 2013). İncelenen kitaplarda öz kontrol karakter gücü tespit edilirken bu özellikler dikkate alınmış ve örnek cümleler aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

“Böyle giderse, annem kendi başına çay demlemeye bile başlayabilirmiş!” (BA 2016: 134)

“İyileşti denemez ama yalnız kalabiliyor artık,” dedi Şule. “Sabahları ona çay ve kahvaltı hazırlamam yetiyor. Ellerini yıkayabiliyor, tuvalete yalnız başına gidebiliyor. Daha da önemlisi, tehlike yaratacak şeyler yapmıyor.” (BA 2016: 150)

Gerçekten, yaptıkları Zerrin Hanım’a iyi gelmiş olabilir miydi? Bunu değerlendirecek kadar bilgili değildi. Düşüncelerini erteledi. (BA 2016: 150)

“İnsan yaptığı işin sorumluluğunu almalı,” türünden öğütler vermeyi tercih eder. (BŞYÇ 2018: 17)

“Bir gencin ayakkabıları asla böyle pislik içinde olamaz.! Tertemiz, pırıl pırıl olur... (BŞYÇ 2018: 116)

Hayır! Sevgican, sanal Sevgican’ın emrinde çalışmak istemiyordu. (BŞYÇ 2018: 145

“Kendini kasma,” dedi. “Öğrendiğinde yaparsın.” (ÇG 2017: 64)

İşin ciddiyetinin farkındaydım. Baltayı taşa vurmuştum. Çok zevk aldığım oyunu sürdürmek niyetinde değildim. (ÇG 2017: 87)

Ayağa kalkıp, “Sayın psikolog, Maçalı Yaratıcı Asilzade Don Kişot’u şövalye olarak kabul etmemeniz, sizi düelloya çağırmaktan başka çare bırakmıyor bana,” Deyip, kılıcımı çekmek istedim. Ama tabii ki, yapmadım. Bu oyunu sonlandırmalıydım artık. (ÇG 2017: 89)

Derin derin nefes aldım. “Söylemeyeceğim,” dedim. “ Bu kadar basit bir soruyu bana sorduğuna inanamıyorum. (ÇG 2017: 142)

Gelecek sefer başarırız elbet. Ama şunu baştan söyleyeyim, Suzinak’ın gövdeye indirilmesi artık söz konusu bile olamaz. Onunla aynı dili konuşuyoruz çünkü... Bunu sakın teklif etme! Zaten kendimi zor tutuyorum!” (HŞYAK 2019: 24)

Oktay, tüm alışkanlıklarını terk etmesi gerektiğini biliyordu. (HŞYAK 2019: 88)

Sağına soluna bakmadan, kararlı adımlarla, kömürlüğün kapısından girdi. (HŞYAK 2019: 111)

“Herkes ileride ne olmak istediğini biliyor burada” diye cevap verdi. “ Cavidan terzi, Çetin kırtasiyeci, Behlül tenekeci, Nesrin kahveci ve Zeki de ayakkabı tamircisi olmak istiyor.” (HŞYAK 2019: 116)

“ Hedefi olmayan gemiye hiçbir rüzgâr yardım etmez.” (PGDK 2016: 53)

Ç harfi taşımanın sorumluluğu büyüktü. Artık dişlerini sabah, öğlen ve akşam mutlaka fırçalıyordu. Baston yutmuş gibi dimdik yürüyor, ayakkabılarını her gün boyuyor, ütüsüz pantolonla asla dışarıya çıkmıyordu. Sürekli ceketle dolaşıyordu. (YÇHK 2017: 27)

4.5.3.Alçak Gönüllülük

Alçakgönüllülük, var olanı yüceltmeden gerçekçi olma, başarıları gösterme peşinde olmadan hata ve kusurları ile beraber kabul etmeyi ifade eden güç, içsel duygudur (Kabakçı, 2013). İncelenen kitaplarda alçak gönüllülük karakter gücü tespit edilirken bu özellikler dikkate alınmış ve örnek cümleler aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

Bütün bu şişinmelerine rağmen, alçakgönüllü olmayı da elden bırakmadı. Sıradan sorunlarla ilgilendi, hayalindeki Şule'nin hayali kalemını açtı. Sıra arkadaşının silgi tozlarını, hiç üzerine vazife olmadığı halde, dikkatlice çöp tenekesine süpürdü. Şule'nin yere düşürdüğü, olmayan kâğıtlarını topladı.(BA 2016: 14)

Aşırı hareketleri yoktu. Kimseyle itişip kakışmıyor, kendini kanıtlamaya çalışmıyor, kafa ütölemiyor, basmakalıp laflar etmiyor, bildiği konularda söz almak için ısrarcı davranmıyordu. Ortamı geren değil, zenginleştirici bir tavrı vardı. Sınıftaki herkesin tam tersiydi. (BA 2016: 19)

Ziya bunu böbürlenme konusu yapmadı. Kendini fazla öne de çıkarmadı, naza da çekmedi. Her müzik dersi bitiminde, mandolini kılıfına özenle yerleştirdi ve konuyu kapattı. Yine içedönük, tertipli Ziya haline dönüşmeyi becerdi. Yerli yersiz, müzisyenliğini hatırlatma telaşına düşmedi. Ama o ne yaparsa yapsın, sınıfındakiler Ziya'nın farklı olduğunu anlamışlardı. Kim bilir, sessiz görünüşünün altında, açığa vurmadığı daha ne tür yetenekler gizliydi? (BA 2016: 24)

Şehirde yaşlı bir hamal varmış. Hayatı boyunca ağır yükler taşımaktan başka iş yapmamış. Kazandığı kadar yemiş, yiyeceği kadar kazanmış. Gerektiği kadar konuşmuş, gerekmiyorsa zevzeklik etmemiş, ağzını bıçak açmamış, sağa sola bulaşmamış. (BŞYÇ 2018: 36)

Tozlu

Çamurlu

Yorgun

Ayakkabılarım,

Konuşamaz

Ama ne çok şey anlatır...

Ne kadar canlı,

Cansız olduğu halde.

Bana, "Sen kimsin?" diye sorarlarsa,

Sesim çıkmaz,

Özgeçmişim yok ki anlatayım.

Böbürlenecek şeyler sıralayamam.

Ayakkabılarımı gösteririm gururla...

Tozlu, çamurlu,

Yorgun bakarak,

Ne çok şeyi var

Anlatacak... (BŞYÇ 2018: 118)

Beni en çok şaşırtan şey, bize yabancı gibi davranmamalarıydı. Çok kolay kabul görmemiz, bizim de önyargılarımızı kırmıştı. (ÇG 2017: 154)

Kendilerinden neden farklı olduğunu sorgulamaya çalışmadılar. (ÇG 2017: 155)

4.5.4. Affedicilik

Affedicilik, kin gütmeme, hataları ve kusurları bağışlayabilme, yeni bir şans verebilme gücüdür (Kabakçı, 2013). İncelenen kitaplarda affedicilik karakter gücü tespit edilirken bu özellikler dikkate alınmış ve örnek cümleler aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

“Yani kafana bu otları mı atıyorlar?” diye sordu. “Evet,” dedi Jamel, “ama neden böyle yaptıklarını biliyorum. Kötü niyetleri yok! O yüzden ses çıkarmıyorum.” (BŞYÇ 2018: 53)

Bu kadar fazla, diye düşündü kedicik. Tamam affettim. Ne suç işlediğini bile bilmiyorum ama bağışladım. Bin kere, milyon kere affettim. Hadi hayata katıl yeter ki... (HŞYAK 2019: 29)

4.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Behiç Ak’ın çocuk romanlarında yer alan aşkınlık erdemi ve bu erdemi oluşturan karakter güçlerin frekans analizi tablo 9’da verilmiştir

Tablo 9. Aşkınlık Erdemine Göre Frekans Analizi Sonuçları

Aşkınlık												
Kitap Adı	Estetik ve Mükemmelliğin Takdiri		Minnettarlık		Umut		Mizah		Maneviyat		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
BA	25	13.37	1	0.53	3	1.6	2	1.07	0	0	31	16,49
BŞYÇ	36	19.22	4	2.14	1	0.53	0	0	0	0	41	21,81
ÇG	20	10.70	3	1.6	3	1.6	1	0.53	0	0	27	14,36
EGKT	17	9.1	4	2.14	3	1.6	2	1.07	0	0	26	13,83
HŞYAK	26	13.9	1	0.53	6	3.2	0	0	0	0	33	17,55
PGDK	12	6.43	0	0	1	0.53	0	0	0	0	13	6,91
YCHK	14	7.5	0	0	3	1.6	0	0	0	0	17	9,04
TOPLAM	150	79.79	13	6.91	20	10.64	5	2.66	0	0	188	100

Tablo 9’da görüldüğü gibi aşkınlık erdemi boyutunda yer alan estetik ve mükemmelliğin takdiri, minnettarlık, umut, mizah, maneviyat karakter güçleri kitaplarda toplam (n=188) kez yer almıştır. Elde edilen veriler incelendiğinde en fazla yer alan karakter gücün estetik ve mükemmelliğin takdiri (n=150, %79.79) olduğu tespit edilmiştir. Daha sonra ise sırayla umut (n=20, %10.64), minnettarlık (n=13, %6.91), mizah (n=5, %2.66) karakter güçlerinin olduğu görülmüştür. Maneviyat karakter gücüne incelenen kitapların hiçbirinde rastlanmamıştır. Bulutlara Şiir Yazan Çocuk ve Her Şeyi Yanlış Anlayan Kedi adlı kitaplarda mizah; Postayla Gelen Deniz Kabuğu ve Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği adlı kitaplarda

minnettarlık ve mizah karakter güçlerine rastlanmamıştır. Aşkınlık erdemi boyutunda kitaplarda yer alan karakter güçleri ile ilgili ifadeler aşağıda verilmiştir:

4.6.1.Estetik ve Mükemmelliğin Takdiri

Estetik ve mükemmelliğin takdiri yaşamın farklı alanlarında yer alan becerili performansı fark ederek takdir etme, güzelliği ve mükemmelliği görebilme gücüdür(Kabakçı, 2013). İncelenen kitaplarda estetik ve mükemmelliğin takdiri karakter gücü tespit edilirken bu özellikler dikkate alınmış ve örnek cümleler aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

Bu konuda olağanüstü yetenekliydi. Onlarca resim arasında, Ziya'nın yaptıkları hemen fark ediliyordu. Herkese, “ Kalıbımı basarım ki, bunu Ziya yapmış!” dedirtiyordu. (BA 2016: 21)

Nihal Hanım hayretle, “Çalabiliyor musun?” diye sorunca, Ziya da gülümseyerek, “ Elbette,” diye cevap vermişti. Mandolin kutusundaki nota defterini apar topar çıkararak, rastgele bir sayfa açmıştı. Önce, Siyah Orfe adlı eseri, sonra da Baba ve Pireus Çocukları adlı filmlerin müziğini hatasız çalmıştı. Değme müzisyene taş çıkartacak yetenekte olduğu kesindi.(BA 2016: 22)

Binlerce örgü biçimi biliyordu. Ayrıca eli inanılmaz derece hızlıydı. Süratle çoraplardan atkılar, atkılardan bereleler, kazaklardan eldivenler ürettiyordu. Her şeyi dönüştürebilen bir sihirbaz gibiydi. Çeşitli örgü tekniklerini çok kısa sürede öğretmeyi başarmıştı. Burgudan ajurlu badem örgüye, zikzak örgüden baloncuk örgüye, düz örgüden pirince, Selanik örgüden haraşoya... (BA 2016: 44)

Zeynep, hayranlıkla terlikleri ayağına geçirdi. “Ne kadar hafif terlikler bunlar.” (BA 2016: 59)

Dilara Hanım, el çabukluğu ile masanın altından yuvarlak bir yer sofrası çıkarıp, yere oturdu. Mutfaktan getirdiği hamuru oklava yardımıyla becerikli becerikli açmaya koyuldu. Çocukların hayranlık dolu bakışları altında, hamuru inceltti. (BA 2016: 61)

Ziya elindeki hamuru becerikli el hareketleriyle gül yapraklarına dönüştürdü. Kısa sürede yaprakları yapıştırarak, hamurdan küçük bir gül heykelciği yapıverdi. Tam ortasına da kıyma koyup hamuru kapattı. Saliha çok kıskanmıştı.“Pes doğrusu!” dedi. “Kırk yıl düşünsem, gül şeklinde mantı yapmayı akıl edemezdim.” (BA 2016: 64)

“ Ben küçük heykeller yapmak istiyorum,” dedi. Herkes imrenerek ona baktı. (BA 2016: 68)

Şule'ye, “Çok güzel mantılar yapıyorsun, bravo!” dedi. “Ama o kadar da güzel olmasın! Sonra yemeye kıyamayız!” (BA 2016: 69)

Ziya hayran hayran, Şule'nin mantı yapmasını seyrederken, kendisine sorular sormasını bekledi.(BA 2016: 72)

Şule, becerikli elleriyle hamurdan durmaksızın esin perileri üretirken, “Bebek Annem,” dedi. (BA 2016: 72)

Ama Seyfi Bey, beklemediği bir cevap verdi: “Hayır, benim müziğe karşı yeteneğim yok. Bizim evde o işler Ziya'dan sorulur. Hem resimde, hem de müzikte iyidir.” (BA 2016: 76)

“Şule çok yeteneklidir,” dedi Zeynep. “Tiyatro yeteneğini, drama öğretmenimiz Songül Hanım ortaya çıkardı.” (BA 2016: 77)

Songül Hanım’a hayran kaldık. (BA 2016: 82)

“Çalışmalar sırasında en başarılı olan Şule’ydi. Yeteneği kısa sürede anlaşılıyordu. Hangi kişiyi canlandırırsa, yüzüne taktığı beyaz maske zamanla onun yüzüne dönüşüyordu. Hatta çıkardığında bile maske üzerindeki bu etki sürüyordu. Yaşlı bir köylü kadını canlandırışını seyrettiğimde, ağzım açık kalmıştı. Maskenin beyaz yüzeyinde, yaşlı kadının yüz çizgilerini görür gibi olmuşum. Sihirli bir andı. Yılların deneyim ve alışkanlıklarının oluşturduğu çizgiler, yavaş yavaş maskenin yüzeyinde belirmişti. Şule maskeyi çıkardığıdaysa, o inanılmaz olay gerçekleşmişti: yaşlı köylünün yüzü uzunca süre maskenin beyaz yüzeyinde kalmıştı sanki. Sonra silinmiş, tekrar eski ifadesiz haline dönmüştü. (BA 2016: 82)

“Şule diğer karakterleri canlandırırken de hep aynı şey oldu. Kısa sürede, anlamıştık ki, Şule kılıktan kılığa girebilen bir dahiydi. (BA 2016: 83)

Annesi Dilara Hanım o kadar becerikliydi ki, her işi hemen yapıverirdi. Harika yemekler hazırlar, tertemiz sofralar kurar, elbiseleri pırıl pırıl temizleyip ütüler, yünden kazaklar, bereler, atkılar örerd. Babası da iyi yemek yaptığından, çoğu zaman mutfakta onu yalnız bırakmazdı.(BA 2016: 91)

O kadar inandırıcıydı ki, izleyiciler canlı bir insanın hareketsiz durmasından çok, cansız bir heykelin hareket etmesine şaşırıyorlardı. (BA 2016: 102)

Şule tam bir soru daha soracaktı ki, Ziya masa üstünde duran Şule'nin resim defterinin boş bir sayfasını açtı. Kurşun kalemını çıkararak, kıvrak çizgilerle, kıpırdamadan duran adamın

resmini çiziverdi. Şule hayran kalmıştı. “Şipşak nasıl yapıverdin? Heykel adamın resmini yüzlerce kez yapmış gibisin,” dedi.(BA 2016: 106)

Ziya konuşurken afişi bitirmişti bile. Şule afişi inceledi. Olağanüstü güzel çizilmiş Heykel Adam deseni üzerinde, “ Yarışmaya sen de katıl!” yazılıydı. (BA 2016: 108)

Ziya onu meydanın köşesinde gördüğünde, şaşkınlıktan ne yapacağını bilemedi. Gerçekten de, heykel mi, canlı mı olduğunu ayırt etmek imkânsızdı.’ Yarışmanın birincisi kesinlikle Şule olacak!’ diye geçirdi içinden. (BA 2016: 119)

Ziya birincinin kim olacağını biliyordu. Tartışmasız, Şule birinci olacaktı. İşini o kadar iyi yapıyordu ki, diğer yarışmacılar eline su dökemezdi. (BA 2016: 123)

“Tabii ki atabilirdik,” dedi yaşlı bir adam, “ama kızımız o kadar inandırıcı deki, biz onu gerçek heykel zannettik.” Diğerleri de onu destekledi.“ Evet, gerçek heykel zannettik!” diye koro halinde bağurdılar. Ziya, Şule'nin neden sonuncu olduğunu anlamıştı: İşini gereğinden fazla iyi yapmıştı. (BA 2016: 125)

Ziya, annesinin pratik zekasına yine hayran kalmıştı. (BA 2016: 141)

“Önce kazak, atkı, eldiven ve süveterleri yavaş yavaş söktüler ve iki hafta içinde kocaman bir yumak yaptılar. Hayatlarında ilk defa bu kadar büyük bir yumak görüyorlardı. Yumak ortaya çıktığında hep beraber çığlık attılar! (BA 2016: 142)

Çocuklar, Zeynep'in anlattığı hikaye bayılmıştı. (BA 2016: 163)

“Kim bilir bu defa neler planlıyor?” diye mırıldandı Sevgican... Herkesi kendi kurguladığı oyunlar içine çekme yeteneği vardı Batu'da. El becerisi de tartışılmazdı. (BŞYÇ 2018:10)

“Hadi, yepyeni şeyler istiyorum sizden! Daha önce hiç düşünülmemiş!” Neyse ki Batu vardı. Tüm sınıfı, düşünmekten kurtaran zeka küpü! Onda öneri boldu. “Kağıttan küçük gemiler yapalım, üstlerine rüzgar pervaneleri takıp, ırmağa bırakalım. Kuyrukları harf ve rakamlardan oluşan uçurtmalar tasarlayalım, gökyüzüne salalım. Bulutların üstünde cümleler kuralım.” (BŞYÇ 2018: 12)

Sınıfın en tuhaf öğrencisiydi Erol. Nasıl bir çocuk olduğunu şimdiye kadar Anlamak mümkün olmamıştı. İnanılmaz yetenekliydi. Herkesin gıpta ettiği harika bir ressamdı. Ders aralarında tahtaya renkli tebeşirlerle olağanüstü desenler çizerdi. Defteri, sınıftakilerin karikatürleriyle doluydu. İki üç çizgi ile karşısındakinin karakterini kağıda yansıtabilirdi. Ama gelin görün ki,

resim dersinin en başarısız öğrencisi de oydu. Matematik dehasıydı. Her soruyu jet hızıyla çözerdi. Ama sadece ders aralarında. Matematik sınavlarında ise en kötü notu o alırdı. Bazen kağıdı boş verdiği bile olurdu. Okulun koşu takımındaydı ve okul tarihinde onun kadar hızlı koşana hiç rastlanmamıştı. (BŞYÇ 2018: 18)

“Harika bir beste, değil mi?” (BŞYÇ 2018: 22)

Uzun uzun konuşmasına rağmen insanları hiç sıkıkmazdı. Daldan dala atlardı. Evliya Çelebi'nin Seyahatnamesi'nden, ev projelerine geçer, oradan da 2. Dünya Savaşı'nı anlatmaya koyulurdu. Onu dinleyenler, bu kadar bilgiyi nasıl edindiğine şaşırır kalırdı. (BŞYÇ 2018: 24)

Çocuklar masalların bağımlısı olmuşlardı. (BŞYÇ 2018: 27)

“Evet, annen benim sürekli, her duruma uygun masallar yaratmama bayılır. Belki de bu yüzden o da, öğrencilerinden yeni yeni fikirler bulmalarını istiyor. (BŞYÇ 2018: 33)

Hizmetkar gülmüş... Cebinden küçük bir flüt çıkarıp çalmaya başlamış. O kadar güzel çalmış, o kadar güzel çalmış ki, Kral hayran kalmış. Can sıkıntısı bir anda yok olup gitmiş. “Flüt çalmak mı?” diye sormuş Kral. “Hayır,” demiş hizmetkar, “gerçekten yapılması gereken şey, yaptığın işi çok güzel yapmaktır. Eğer flütü çok güzel çalarsan, o yapılması gereken işe dönüşür. İnsanlar o müziğin sesine öyle hayran kalır ki, değişirler. Artık onsuz yapamazlar. Onsuz kaldıkları zaman eksikliğini hissederler, canları sıkılır. Kavuştukları zaman da can sıkıntılarında eser kalmaz,” demiş. (BŞYÇ 2018: 42)

“Müthiş bir fikir!” diye el çırpıttı Rezzan Öğretmen. (BŞYÇ 2018: 47)

“Ama sen Türkçeyi mükemmel konuşuyorsun.” (BŞYÇ 2018: 54)

“Onu çok iyi anlatmışsın işte. Kimseye şiir yazmayacağım deyip, benimle ilgili şiir yazman çok zekice.” (BŞYÇ 2018: 64)

Bulutlarla... Ben de onlar gibi çok kararsızım. Kılıktan kılığa, şekilden şekle girerim. Sen de bunu çok iyi fark etmişsin. Müthiş bir gözlem yeteneğin var. (BŞYÇ 2018: 66)

“Şiirin başlığı, Arapbülbulü,” diye devam etti Jamel. “Çok etkilendim. erçek bir sanat eseri! İnsan arkadaşımı bu kadar mı güzel anlatır?” (BŞYÇ 2018: 69)

Jamel şiiri ezberlemişti. Ayağa kalkıp, usta oyuncu edasıyla şiiri okudu. Herkes bayıldı. Şiirin Jamel' e yazıldığı su götürmezdi. (BŞYÇ 2018: 69)

Sevgican'ın birisi için şiir yazdığı doğru. Hem de çok güzel bir şiir yazdı. (BŞYÇ 2018: 70)

“Bana yazdığı şiir çok daha müthiş.” (BŞYÇ 2018: 70)

Rezzan Hanım'ın gözleri yaşarmıştı. iki şiiri de çok beğenmişti. Kime ya da neye yazılırsa yazılsın mısraların içinde sahici duygular gizliydi. (BŞYÇ 2018: 72)

“Seni arapbülbülüne benzetmesi beni de çok etkiledi. Ya da tersi, senin kendini şiirdeki kuşa benzetmen... Her iki durumda tıpatıp aynı. Kızım olduğu için söylemiyorum, Sevgican çok ince ruhludur...” dedi. (BŞYÇ 2018: 72)

“Sevgican'ın şiirleri mi var?” “Elbette, internette dolaşıyor ve herkes onları konuşuyor. Farkında bile değilsin... Mutlaka okumalısın.” (BŞYÇ 2018: 78)

Bulut ve arapbülbülü şiirlerini defalarca okudu. Şaşırp kalmıştı. “Harika şiirler! Müthiş!” diye çığlık attı. “Kısa, öz, kararlı, samimi, derin...” (BŞYÇ 2018: 79)

Minikler şiire bayılmıştı. (BŞYÇ 2018: 81)

Sevgican masala bayılmıştı. Hele sonunun kendi ismiyle bitmesi gururlandırmıştı onu. (BŞYÇ 2018: 92)

Masal çok kısa zamanda, hak ettiği ilgiyi görmüştü. (BŞYÇ 2018: 92)

Sonuç şaşırtıcıydı. Film, çok kısa sürede elli bin kişi tarafından seyredilmiş, beş bin kişi tarafından da paylaşılmıştı. (BŞYÇ 2018: 94)

“İnternette çok beğeni aldınız, kutlarım,” dedi. “Şiirin harikaydı. Ayrıca, babanın anlattığı masalı da çok sevdim.” (BŞYÇ 2018: 95)

Aniden harika bir piyano sesi duyuldu.

“Tam bir virtüöz,” diye düşündü. (BŞYÇ 2018: 113)

“Bu kadar güzel piyano çaldığını bilmiyordum,” dedi Sevgican. (BŞYÇ 2018: 113)

Harika görünüyorlardı. Pabuçları her şeyi bilen, yüz yıl yaşamış ihtiyarlar gibiydi. (BŞYÇ 2018: 120)

Çantasını duvara yaslayıp yanına çömeldi ve Jamel'i hayranlıkla izlemeye koyuldu. (BŞYÇ 2018: 126)

Uсталıkla, ayakkabıyı önce sert fırça ile fırçalayıp tuzunu aldı. (BŞYÇ 2018: 127)

Müşteri çok memnun kalmıştı. Cebinden bir onluk çıkarıp sandığa koydu. (BŞYÇ 2018: 127)

“Harikasın” dedi Jamel. “Sevda Hanım, gazetenin yemek yazarı... En çok okunan, pardon, koklanan köşe onunkidir.” (BŞYÇ 2018: 137)

“Batu çok akıllı çocuk,” diye düşündü. Mektupları kâğıttan uçaklara yazıp havaya atmak iyi fikirdi. (BŞYÇ 2018: 145)

Akın Bey şiiri ezberlemişti bile. Zevkle okudu. “Çocuklar bu şiirden üreteceğim masalı heyecanla bekliyorlar,” dedi. (BŞYÇ 2018: 148)

Rezzan Hanım, “Yetenekli canım kızım” diyerek, Sevgican’ın alnına kocaman bir öpücük kondurdu. (BŞYÇ 2018: 148)

Birkaç gün sonra Sevgican, okul okul dolaşıp şiirlerini okudu. Her yerde büyük bir kahraman gibi karşılanıyordu. Sadece sanal ortamda değil, aynı zamanda gerçek hayatta da ünlü biriydi artık. Sanal ortamda Küçük Şair Sevgican, gerçek hayatta da Uzaydan Şiir Yağdıran Kız’dı o. Bu çifte ün, onu erişilmez kılmıştı. Art arda televizyon röportajları yapılıyor, ününe ün katılıyordu. (BŞYÇ 2018: 151)

Öyle hoşsohbettir ki, son derece sıradan olayları bambaşka açılardan anlatmayı çok iyi bilir. (ÇG 2017: 15)

Hepimizi güldürür, düşündürür, endişelendirir; iyi çekilmiş dizi film gibidir. İnsan onu izlerken hiç sıkılmaz. Hatta başta ona direnerek ne büyük haksızlık ettiği duygusuna kapılır. (ÇG 2017: 15)

Oysa ben, sokakta karşılaştığım zaman annemi seyretmeye doyamam. Dünyadaki bütün kadınlardan daha zariftir o. İnce topuklu ayakkabıları, rüzgarda tel tel ayrılan saçları, narin bedenini saran ipeksi giysileriyle kibarlık sembolüdür. Dans eder gibi yürür, şarkı söyler gibi konuşur. Bakışları, değdiği her kişinin kendisini özel hissetmesine neden olur. (ÇG 2017: 18)

Babam, üstüne ceket almadan dışarı çıkmayan babam... Her zaman nazik ve karşısındakine hak vererek konuşan babam... Başkalarının göstermek istemediği yanlarını görse bile söylemeyen, hiçbir sırrı paylaşmayan babam... (ÇG 2017: 19)

Siz hiç tek başınıza futbol maç yaptınız mı? Hem de, dokuz metrekarelik odada! Üstelik topsuz. Benim hayal dünyam böyle bir maçı yapabilecek kadar gelişmiştir. Odama binlerce seyirciyi, yirmi iki futbolcu ve hakemleri hiç zorlanmadan sığdırabilirim. Aynı anda, hem

beş yüz seyirci, hem nefis goller atan futbolcu, hem de maçı heyecanla anlatan spiker olabilirim. Spiker olarak, “Gool! Gool!” diye bağırırken, yüzlerce seyirci olarak, “Yaşaaa!” diye haykırabilirim. Tabii, futbolcu olarak da golü atar, havalara fırlar, arkadaşlarımla kucaklaşıyorum. (ÇG 2017: 23)

Nedense, onun tarzının hayranıyım. Zaman zaman ben de onun gibi konuşmak isterim ama başaramam. (ÇG 2017: 29)

Dikkatle baktım. bir adam terasa çıkmış, havaya bakarak elindeki kağıttan bir şeyler okuyordu. “Şair Nazım Sevgi!” dedi Ceren. “Her gün mutlaka kuşlara ve bulutlara şiirlerini okur.” “Hoşuma gitmişti. “Ne kadar güzel!” diye hayranlıkla mırıldandım. (ÇG 2017: 40)

Çocuk iri kollarını açarak topu rahatlıkla yakalamayı becerdi. Sanki uzun zamandan beri “lastik topları havada yakalama işi”nde çalışıyordu. Sonra da usta gülle atıcıları gibi, bedenini arkaya doğru verip, sol bacağına belli açıda kıvrarak havaya kaldırdı ve topu fırlattı. (ÇG 2017: 61)

Don Kişot, incelikleri olan bir romandı. Haftalarca okunsa bile bitmeyecek, gerçek edebiyat eseriymiş. Komik mi, yoksa acıklı mı olduğuna hemen karar verilemeyen bir metindi. Hikaye içindeki hikayelerle şiirlerle bezenmişti. Konudan konuya atlıyor, olaylara o zamana kadar düşünmediğimiz açılardan bakmamızı sağlıyordu. (ÇG 2017: 79)

Don Kişot'un kendini aldatabilme yeteneğinin, şiirle inceltilmiş sivri dilinin bağımlısı oldum. (ÇG 2017: 79)

Ağzımdan kendiliğinden dökülen kelimelere ben bile şaşırıp kalıyordum. Meğer ne büyük taklit yeteneğim varmış benim! (ÇG 2017: 80)

Cerenimo, “ Hani hazırlıksızdın?” diyerek güldü. Belli ki, fikrimi çok tutmuştu. (ÇG 2017: 93)

“Muhteşem!”, “Nefis!”, “Çok güzel!” sözleri neşeli kahkahalara karışmış, bina duvarlarına çarparak yankılanmıştı. (ÇG 2017: 93)

“Şapka konusundaki fikrin çok güzeldi,” dedi. “ Bu fikir sayesinde, çatı severler ilk defa, yolda yürürken birbirlerini tanıyabildiler. Tabii biz sokağa çıkmadığımız için, bu durumu yaşayamadık. (ÇG 2017: 98)

Çocukların ustalık kazanmış kirli elleri beni büyülemişti. (ÇG 2017: 109)

Çocuklar, çektiğim şutu beğenmiş olacaklar ki, beni de maça çağırdılar. Sevinçle kabul ettim. Takımlardan birine girip, deliler gibi topun peşinden koşturdum. (ÇG 2017: 113)

Babam başını kaşdı. Bu tür sorulara bayılırdı. Dolambaçlı yollardan cevap vermenin ustasıydı. Genellikle böyle durumlarda soruya soruyla cevap verirdi. Yine beni şaşırtmadı. (ÇG 2017: 121)

İşte, ödevime böyle devam ettim. Öğretmen o kadar sevdi ki, en yüksek notu bana verdi. Ama sakın bu notun kaç olduğunu sorma, cevap veremem.” Günlerce hiç rakam kullanmadan konuşmaya çalışmak bizi hikayeci yapmıştı. (ÇG 2017: 146)

Anna, sepetin tekini tutup havaya kaldırdı. “Olağanüstü hafif!” diye bağırdı. Gerçekten de öyleydi. Örgü tekniği ilgimi çekti. Hafif rafyalar çapraz örülmüştü. Sepetin altına yakın olan rafyalar, ortalarına yaklaştıkça, eşit mesafe ile birbirinden uzaklaşıyor, üst tarafa gelince tekrar birleşiyordu. Bu mükemmellik, Anna ve beni çok etkilemişti. Daha sonra, yaptıkları her şeyde bu özeni keşfettik. İlkel diye kabul ettiğimiz insanlara bakışımız değişmişti. (ÇG 2017: 155)

“İhtiyarın burnu müthiştir, kilometrelerce ötedeki kokuları alır. Komşu köydeki Nuriye Hanım’ın bezelye yemeği yaptığını bile bilir. Evinden yükselen limon kolonyası kokusundan, Ayla Hanım’ın hastalandığını anlayabilir. (EGKT 2016: 10)

Zafer sarhoşluğunun getirdiği kafa karışıklığı içindeydi. Meltem’in hayranlıkla sorduğu, “Nasıl orası?” sorusuna dalgın dalgın bakarak, “Neresi?” diye cevap vermişti. (EGKT 2016: 25)

Meltem her gördüğünde İlyas'a dünyanın öbür tarafı ile ilgili soru sormayı görev edinmişti. Onun hazırcevaplığına hayrandı. (EGKT 2016: 27)

“Bu mevsimde patatesler, bol bol konuşuyorlar ama boş konuşmuyorlar. Yıl boyunca toprak altında düşünüp, hikaye biriktiriyorlar. Gevezeler, ama akıcı dilleri ve üslupları var. Halk, ağızlarının içine bakıyor. (EGKT 2016: 32)

İlyas'ın hikayeleri Meltem'in dilinde zenginleştikçe zenginleşiyordu. Bu hikâyeleri sevenler, bir hayranlar kulübü oluşturmuşlardı. (EGKT 2016: 32)

Köpekler koklama konusunda ne kadar yetenekli ise, bu sivri kulaklı hayvanlar da duyma konusunda o kadar iyiydi. Çok uzaklarda pişen çorbanın içinde döndürülen kaşığın sesini duyabilirlerdi. Ya da uzaktaki bir istasyondan yola çıkmış trenin sesini... (EGKT 2016: 36)

Mevlüt Bey, kapanan madenin teknik işler sorumlusuydu ve daha çok, yeni açılacak tünellerden sorumluydu. Tam hesap adamıydı. Tüneller açılmadan ölçer biçer, kağıt üstüne plan, projeler çizer, hesaplar yapar; sonra da ince eleyip sık dokuyarak işe girişirdi. (EGKT 2016: 50)

Perihan Hanım son derece pratik bir insandı. Mutfak dolaplarının ikisini evrak dolabı haline getirmişti. Dolabın içinden mavi kaplı dosyayı çıkararak, kocasının önüne koymuştu. (EGKT 2016: 53)

İlyas'ın da Münevver Hanım'ın peşini bırakmaya hiç niyeti yoktu. Sonuçta, dinlemesini iyi biliyordu. Üstelik hayal kurabilen bir büyüktü. “ Böylelerine ender rastlanıyor burada,” diye mırıldandı. (EGKT 2016: 60)

Sadece yolda karşılaştıkları Rıza Bey, “ Harika!” diye el çırpmış; “ Her köye sizin gibi insanlar lazım,” diye hararet övgüler düzmüştü. Hatta ıhlamur ağacından yaptığı tren biblosunu Münevver Hanım'a hediye etmişti. (EGKT 2016: 78)

Çalışmayı Tuncer Bey de merakla izlemişti. Ray tamirinden iyi anlardı.(EGKT 2016: 84)

“O kişi, Muzaffer Bey'dir. Bu işlerde kimse onun eline su dökemez. (EGKT 2016: 89)

Elektrikçi Rıza Bey için bunu gerçekleştirmek çocuk oyuncağıydı. (EGKT 2016: 104)

Meltem babasına hayran kalmıştı doğrusu. Demek ki o, aynı zamanda çok usta bir elektrikçiydi. (EGKT 2016: 105)

İki hafta sonra muhteşem bir açılış yapıldı. (EGKT 2016: 113)

Meltem, onun hikâyelerini güzel eklemeler yaparak köylüleri anlatmış, kalplerini kazanmıştı. Herkes o hikâyelere bayılıyordu. Kimsenin hikâyelerden kolay kolay vazgeçmeye niyeti yoktu. (EGKT 2016: 138)

“Hikayeleri anlatmaya devam et!” diye tuttururlar. “ Senin anlattıkların, Meltem'in katkılarıyla zenginleşince tadına doyumuyor!” (EGKT 2016: 138)

Bu konuda ders verecek kadar bilgi birikimi vardı. (HŞYAK 2019: 15)

Kraliçe kediyi eğlendirmek için neler yapmıyorlardı ki? Pencereye uzanan akasya dalına kanarya kuşu koymayı bile akıl edebiliyorlardı. (HŞYAK 2019: 16)

Bu hareket, “ hayvansal içgüdü” denen şeyin farkında olduğunu gösteriyordu. E tabii, ne de olsa Mimar Baba tam bir kedi uzmanıydı. Kedilerle ilgili yeni bir kitap çıksın, hemencecik satın alır, hızlıca okur, kelimeleri yalayıp yutardı. (HŞYAK 2019: 17)

Neyse ki, evdeki dinlenme sürecinde, kanaryaya miyavlamayı öğretmeyi başardı. Sarı kuş, kısa zamanda Kedice’yi sular seller gibi konuşmaya başladı. (HŞYAK 2019: 21)

İyi bir öğrenci sayılmazdı ama bizim Nazlı kedicik, yani kraliçelerin kraliçesi, şahane bir öğretmendi doğrusu. (HŞYAK 2019: 21)

Sonuçta, Nazlı Kedi’nin verdiği kısa eğitim işe yaramış, Sarı kuşla aralarında mükemmel bir iletişim kurulmuştu. (HŞYAK 2019: 21)

Kraliçenin jilet gibi keskin zekası böyle durumlarda işe yarıyordu. (HŞYAK 2019: 30)

“Amanın ne kadar zeki bir kedi buu!” diye bağırdı Mimar Baba. (HŞYAK 2019: 31)

Sokaklara “ giden ve kalan çöp adam” desenleri çizdi. Yazdıklarını resim haline dönüştürmek de üstüne yoktu. Yaptığı resmenşöyle uzaktan, hayran hayran baktı. (HŞYAK 2019: 49)

Amcası bir tekstil atölyesi işletiyordu. Son derece pratik bir insandı. Sorunları çözmekte üstüne yoktu. (HŞYAK 2019: 51)

Oktay, dayısını aramalıydı. Bir fabrikanın yöneticisiydi o. Nizam intizam konusunda on numaraydı. (HŞYAK 2019: 52)

En sıradan olayı bile, allayıp pullayıp, tadına doyumaz bir macera romanı haline getirme becerisi vardı onda! (HŞYAK 2019: 53)

“Bu kapı en aşağı yüz elli yıllık var,” dedi. “ Hala sapasağlam. Kapı Oktay’ı da büyülemişti. Masif, kuru ahşaptan yapılmış, dövme demirlerle pervaza tutturulmuştu. (HŞYAK 2019: 78)

“Ne büyük bir incelik,” dedi Oktay, dolabın kapaklarını açarken. “ Her şeyi el işçiliği burada.” “Evet, o zamanın ahşap ustaları bu işleri iyi bilirmiş.” (HŞYAK 2019: 78)

Müthiş bir iştahla ders anlatıyordu. “İnsan ne yaparsa böyle yapmalı”, diye düşündürüyordu karşısındakini. Ağzından dökülen her kelime, dünyanın en önemli sözcüğü gibi algılanıyordu. (HŞYAK 2019: 101)

Öğretmeni de ellerini çırparak, “ Bravo, bravo Oktay!” dedi. “ Harika bir şiir. Başyapıt!” (HŞYAK 2019: 102)

“Çocuklar evin her yerini avuçlarının içi gibi biliyor,” diye mırıldandı Oktay. “Gizli bölmeleri bile.” (HŞYAK 2019: 105)

Çevre çok etkileyiciydi. Gerçekten de toprak kupkuruydu. (HŞYAK 2019: 126)

Oktay kapıdan içeriye girince çok şaşırıldı. Babasının gezdirdiği araziye sanki sihirli bir el değmişti. Her yer yemyeşil çimlerle kaplanmış, yuvarlak kafeslerin arasına yüzlerce yeni ağaç dikilmiş, kafe, lokanta gibi tesisler kurulmuştu. (HŞYAK 2019: 136)

Ama olumsuz şeyler düşünmenin zamanı değildi şimdi. “ Babam da ne müthiş bir mimarmış!” diye böbürlenerek, koltuklarını kabarttı. (HŞYAK 2019: 136)

“Her yer çok güzel olmuş” (HŞYAK 2019: 136)

Şehirliler hayvanat bahçesine on üzerinden on vermişlerdi. Daha ilk günde toplanan para bile masraflarının önemli bir kısmını karşılamıştı. (HŞYAK 2019: 138)

“Annem çok iyi terzidir,” diye devam etti Cavidan. (HŞYAK 2019: 172)

Cavidan’ın annesi ve babası pratik insanlardı. Az konuşan, kısa yoldan sonuca varanların bilgeliği vardı onlarda. (HŞYAK 2019: 174)

Ayrıca, ayı kostümlerini de çok beğendiler. Özellikle Vali yardımcısı, çocukların kayıp ayıyı unutturmamak için farkındalık yaratmasına çok sevindi. Ayı kılığına girmek harika bir fikirdi doğrusu. Yanındakilerden, bu çocuklara ayı resimli birer plaket verilmesini istedi. (HŞYAK 2019: 181)

“Burası arı kovanlarının, yabani meyve ağaçlarının olduğu bir bölge,” dedi. “Nehirde de bol bol içecek su var. Tam yaşanacak yer.” (HŞYAK 2019: 186)

Fikret şaşkınlıkla Sude'ye baktı. “ inanamıyorum,” dedi. “ Gerçekten masa, sandalye ve tabak varmış gibi... Neredeyse gerçekten yemek yediğine inanacağım.” (PGDK 2016: 13)

Sonuçta olağanüstü bir gösteri ortaya çıktı. (PGDK 2016: 15)

Kendinden yaşça büyük insanlar bile ona saygı gösteriyorlardı. (PGDK 2016: 54)

“Hoş geldiniz Sevda Hanım,” diyerek, saygıyla önünde eğildi. “Genel Müdür’ümüz sizi bekliyor.” (PGDK 2016: 62)

“Var tabii. Ama kimse sizin gibi değil,” dedi. “Yaptığımız araştırmaya göre, katıldığımız davaların hemen hepsini kazanmışsınız. Bizim avukatlarımızın başarı oranı daha düşük.” (PGDK 2016: 64)

Ama günümüzün dünyası, süper zekâlı çocuklarla dolu değil miydi? Küçük yaşta inanılmaz buluşlar yapan çocukların sayısı hiç de az değildi. (PGDK 2016: 103)

Küçük parmakların tuşa basmasıyla, yürüyen insanların arasındaki eşzamanlı uyuma tekrar dikkat etti Sevda Hanım. Mükemmeldi! (PGDK 2016: 103)

“Dedem çok güzel masallar anlatır. Anlattığı masalların birindeki ahtapot, beni çok etkilemişti. O masaldaki ahtapot benim durumuma çok uyuyor. Hayatta hep onun gibi olmak istemişimdir.” (PGDK 2016: 108)

Sude hayranlıkla babasını izledi. Çakısını çıkarışını, çakaleriği ağacından dikkatle küçücük bir dal kesişini, üzerine “ çakal eriği” yazdığı etiketi dala yapıştırmışını ve dalı, boynundaki torbaya özenle yerleştirmişini... Babasının bu özelliklerinden şimdiye kadar haberdar olmadığını düşündü. Gururlanmıştı. (PGDK 2016: 138)

Patron, “İnanın, sizden çok şey öğrendik,” diye devam etti. (PGDK 2016: 147)

“Postayla gelen deniz kabuğu harika bir fikir! Hele çalılarla isim yazma... Olağanüstü!” (PGDK 2016: 149)

“Söylerim,” dedi Bay Patron. “Çok iyi iş başardınız.” (PGDK 2016: 149)

Ali'nin soruları ufuk açıcıydı. Rıza Bey bu sayede neler öğrenmemişti ki: Eşinin çatı sularını ihlamur ağacını sulamak için kullandığını... Aç tavşanlar için bahçe duvarlarına havuçlar koyduğunu...(YÇHK 2017: 16)

Tartışmasız, ailenin en başarılı insanı Sedat Bey'di. Uluslararası şirketlere danışmanlık yapan parlak bir mühendisti. (YÇHK 2017: 31)

Amcasının her soruya verilecek etkileyici bir cevabı vardı.(YÇHK 2017: 39)

Musa Bey, Alman komutanlarından öğrendiğini iddia ettiği marşları tüm notalarıyla eksiksiz söylüyordu. Bu iyice kafa karıştırıcıydı. Gemi parçalarını da tek tek sayabiliyordu. (YÇHK 2017: 43)

“Bozuk elektronik eşyaları tamir eden şahane bir tamircim var. Yarın onu sapasağlam yapar, merak etme!” (YÇHK 2017: 50)

“Sevinçle çok akıllı,” diye düşündü. Son gördüğünde ödevini kurşun kalemle kağıt üzerine yazarak yapıyordu. Kağıt bozulmayacağını göre, bilgilerin kaybolması olanaksızdı. (YÇHK 2017: 53)

Derse alkışlar eşliğinde girdi. Öğretmeni, içeri girer girmez onu kucakladı. “Arkadaşınız Ali’yi tebrik ediyorum. Ona en yüksek notu verdim,” dedi. (YÇHK 2017: 63)

Öğretmeni Sevinç de devam etti: “Arkadaşınız Ali’yi niye kutladığımı merak ettiniz, değil mi? Onu, dün bana gönderdiği ödevi için kutladım. (YÇHK 2017: 63)

“Ben okudum öğretmenim. İki gündür üyesi olduğum, Ç Harfi Kardeşliği sitesine de göndermiş. çok beğendiğimi söylemeliyim.” (YÇHK 2017: 64)

Öğretmeni, “ Özellikle dedesini anlattığı bölüm harika!” diye devam etti. (YÇHK 2017: 64)

Öğretmen okumayı tamamladıktan sonra derin bir nefes aldı. Sınıftaki çocuklar çok etkilenmişti. (YÇHK 2017: 67)

“Deden Musa Bey’in çok renkli bir kişiliği var. Sen de o kadar güzel sorular sormuşsun ki, hikayenin yarım kalmasına gönlüm razı olmadı.” (YÇHK 2017: 86)

Ali onu tanıdığı için çok mutluydu. ‘Vay canına, işleri yoluna koyan birileri var demek!’ diye düşündü. Hiç kimsenin bilmediği şeyleri biliyordu. Ali ona hayran kalmıştı. (YÇHK 2017: 89)

Hayatının yemeğini hazırladı. Ana yemek patatesli, patlıcanlı, kabaklı tavuktu. Yanında da kokulu yasemin pirincinden harika bir pilav vardı. Salata da çabası. Mutfaksa hiç kirlenmemişti, pırıl pırıldı. (YÇHK 2017: 96)

4.6.2.Minnettarlık

Minnettarlık, gerçekleşen güzel ve iyi şeyler için minnet duyma, şükür dolu olma gücüdür(Kabakçı, 2013). İncelenen kitaplarda minnettarlık karakter gücü tespit edilirken bu özellikler dikkate alınmış ve örnek cümleler aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

Şule, Ziya'ya minnet borçluydu. Onu, çalışmalarının boşa gitmediğine ikna etmek istiyordu. “Bundan önce çevresindekileri hiç görmüyordu annem... İlk defa bir çaydanlıkla ilişki kurdu. Bu çok çok önemli, dedi. (BA 2016: 127)

Erol heyecanla, “ Çok teşekkür ederim,” dedi.“ Beni çok iyi anlamışsın.” (BŞYÇ 2018: 64)

Jamel, kağıt onluğu sanki sakalı varmış gibi yüzüne sürdü.“ Siftah parası,” dedi. (BŞYÇ 2018: 127)

Son “ bitti” fiskesini de hissetti ve “ Teşekkür ederim,” dedi. (BŞYÇ 2018: 134)

“Gökyüzünde bunlardan daha çok varmış,” dedi Akın Bey sevinçle. “ Mahallemizi meşhur ettin. Herkesin gözü üzerimizde.” (BŞYÇ 2018: 148)

İşte tam o sırada, annemin o sihirli cümlesi imdada yetişir. Kurtarıcı gibidir. (ÇG 2017: 20)

“Çok mutluyum!.. Herkese Ceren sayesinde denizi gördüğümü söyleyeceğim.”(ÇG 2017: 42)

Utanarak Cezmi'ye baktım. “ Teşekkür ederim,” dedim. (ÇG 2017: 117)

Seksen üç yılında ki göçükten birbirlerini nasıl çıkardıklarından, gaz patlamasından nasıl kıl payı kurtulduklarından söz edildi. Tuncer Bey, Muzaffer Bey'in oğluna aldığı doğum günü hediyesinden bahsetti. Biyoloji bölümüne girme kararını Muzaffer Bey sayesinde almıştı. Onun hediye verdiği mikroskobun çocuğunun hayatını yönlendirdiğini sevgiyle hatırlattı. Oğlunun; sineklerin kanatlarını, pisipisi otlarını, erik ağacının yapraklarını mikroskopta nasıl tutkuyla incelediğini anlattı. Oğlu şimdi öğretim üyesi olma yolunda hızla ilerliyordu. Muzaffer Bey'e ne kadar teşekkür etse azdı. (EGKT 2016: 90)

Kırk beş dakika telefonla konuştular. Tuncer Bey telefonu kapattığında, komşusuyla barıştığı için çok mutluydu. “Bu Sayenizde oldu,” diyerek Münevver Hanım'a sarıldı. (EGKT 2016: 91)

Her konuşmanın sonu mutlaka Münevver Hanım'a övgü ve teşekkürlerle bitti. (EGKT 2016: 111)

Eve giden küçük trenin tekrar çalışmaya başlamasına en çok sevinenlerden biri de İlyas'tı. Münevver Hanım'a çok şey borçlu olduklarını biliyordu. Hayatları onun sayesinde renklenmişti. (EGKT 2016: 134)

Televizyonun karşısına geçince, kuyruğunu keyifli keyifli sallar, ağzını şapırdatır, bu olanağı kendine sağlayanlara binlerce teşekkür ederdi. (HŞYAK 2019: 10)

4.6.3.Umut

Umut yaşamdan, gelecekte beklenen şeylerin olacağını umma, bunun için çaba harcama ve iyimser olma gücüdür(Kabakçı, 2013). İncelenen kitaplarda umut karakter gücü tespit edilirken bu özellikler dikkate alınmış ve örnek cümleler aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

“Evet,” diye cevap verdi Saniye Öğretmen, “ Şule bir süredir aramızda değil. Ama gelecek. Bugün değilse yarın, yarın değilse öbür gün, öbür gün değilse daha sonraki gün... Ama mutlaka gelecek!” (BA 2016: 11)

“Var tabii,” dedi Zeynep. “Şule'yi hepimiz çok severiz. Mutlaka gelecek. (BA 2016: 50)

“Mutlaka yazacaktır,” dedi Zeynep. “Bizi unutacağımı hiç sanmıyorum.” (BA 2016: 162)

“Beş bin iki yüz on üç kişi arasında Batu var mı?” diye sordu. Sanal Sevgican sustu. “Batu yok. Ama olacak,” dedi. (BŞYÇ 2018: 112)

“Merak etme,” dedi gülererek, “ geri dönecek...” (ÇG 2017: 62)

“Sokaktakileri ve evdekileri çatıya çıkarmak.” Şaşırıp kalmışım. “Bunu yapabileceğine inanıyor musun?” diye sordum. “Ne yazık ki, hayır. Bunu başaramam. Sadece istiyorum, o kadar. Belki bir gün olabilir.”(ÇG 2017: 163)

“Gerçekten herkesin çatılara çıkacağını düşünüyor musun?” diye sordum. “Elbette,” dedi. Bir gün mutlaka gerçekleşecek.” (ÇG 2017: 164)

“Evet,” dedi İlyas. “ Benimki olan şeyler listesi. Sizin kafanızda ise olmayan şeyler listesi var. Bunları birleştirip, olmayanları olduracağız. Vagon, tren makinesi falan gibi, kocaman şeyleri nereden bulacağımız konusunda size yardımım dokunamayabilir. Ama bu listedeki insanların bazıları, bu köyde toplu iğnelerin bile nerede olduğunu biliyordur.” (EGKT 2016: 69)

“Köyde dedikodu kaynıyor, ama Münevver Hanım'ın evinde çok önemli şeyler oluyor.” “Ne gibi şeyler?” “Bütün köyü değiştirecek, hatta dünyayı değiştirecek şeyler.” (EGKT 2016: 79)

Her şey hazır gibi görünüyordu. Günler sonra geldikleri nokta, ilk başlardakinden çok farklıydı. Neredeyse seyreden hiç kimse kalmamıştı. Herkes çalışmaya dahil olmuştu. Kimisi direklerin taşınmasında, kimisi dikilmesini de, kimisi boyanmasında, kimisi tellerin gerilmesinde, kimisi vagonun astarlanmasında, vidaların sıkıştırılmasında ya da çevrenin temizlenmesinde görev almıştı. Münevver Hanım'ın treni, ortak trenleri olmuştu artık. Tüm köylü sahnede idi. (EGKT 2016: 106)

Şehirliler, 'On yıllardır topu havada tutmayı başardığımızı göre, bütün zorlukların üstesinden gelebiliriz,' diye böbürlenip duruyor. (HŞYAK 2019: 63)

"Bizim bahçeye geliyor olmasın!" diye umutlandı. " Yoksa beni mi arıyorsun?" (HŞYAK 2019: 109)

"Ağaçlar böyle ani bir kararla dikilebiliyor demek," diye düşündü. " Umarım, kök salar da yaşamlarını sürdürürler." (HŞYAK 2019: 136)

Önder Bey'in aklına birden hayvanat bahçesi geldi. " Aman, ağzınızdan yel alsın! Umarım, birkaç saat içinde durur bu yağmur." (HŞYAK 2019: 142)

Halkın üzerindeki panik bulutu dağılmıştı. İki küçük yavru, nasıl olsa eninde sonunda bulunacaktı. (HŞYAK 2019: 154)

Sesi avlunun duvarlarında yankılandı. Ama ne gelen vardı ne de giden. Sakin olmalıydı. Koku onunkiyse, Gangster yaşıyordu. Yakınlardaydı ve elbet bir gün ortaya çıkacaktı. (HŞYAK 2019: 170)

Sevda Hanım, Ahtapot'un çok zeki bir çocuk olduğunu anlamıştı. Onun yardımına ihtiyacı vardı. Sude'yi sabahtan akşama kadar Gogoluku oynamaktan bu çocuk kurtarabilirdi. (PGDK 2016: 106)

Amcasının soramazdı. O çok uzaklardaydı. Tek umut dedesiydi. "O tuhaf biridir. İnsanı şaşırtır. Mutlaka Bilgisayarımı tamire ettirecek bir tamirci bulmuştur," diye umutlandı. (YÇHK 2017: 53)

Son umudu amcasıydı. Ona telefon etti. En azından bellekteki bilgilere ulaşabilirdi. Amcası Sedat Bey, belleğin nasıl tamir edilmesi gerektiğini biliyor olabilirdi. (YÇHK 2017: 57)

Bilgisayarının nerede olduğunu bu satıcı çocuk bilebilirdi. Öyle ya, çalışmayan bilgisayarları çöpçüler topladığına göre, işe yarıyorlardı demek. İşe yaradıklarını göre, toplandıkları bir yer olmalıydı. (YÇHK 2017: 79)

4.6.4.Mizah

Mizah olayların farklı yanlarını görme ve eğlenme, gülmeyi sevme ve diğer insanları güldürebilme gücüdür(Kabakçı, 2013). İncelenen kitaplarda mizah karakter gücü tespit edilirken bu özellikler dikkate alınmış ve örnek cümleler aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

Ziya gülerek, “ Tabii ki, davet ediyorum,” dedi, alaycı bir ifadeyle. “ O her zaman, her yerde zaten bizimle değil mi? Mutlaka gelecektir. Ama nasıl geleceği önemli. Sarışın mı? Esmer mi? Zayıf mı? Şişman mı? İçer mi dönük dışarı mı? Çilli mi, çilsiz mi? Diş telli mi, telsiz mi? Hayali bir insan olduğuna göre, düşlerimizde zaten hep bizimle olacaktır.” (BA 2016: 57)

Saliha, “Siz ailecek şemsiyesiz sokağa çıkmıyorsunuz galiba,” dedi gülerek. (BA 2016: 75)

“Hidayet Bey’den bahsedilince, annemle babamın suratında gülücükler açar.

Bir tıkrıtı işitseler, “Ne o, yoksa Hidayet Bey mi geldi?” deyip, bakışarak kıkırdarlar. (ÇG 2017: 14)

Perihan Hanım, kocasıyla hiç ilgilenmemişti. Sadece alaycı alaycı, “ Arsamız çekmiş olmasın sakın?” diye sormakla yetinmişti. (EGKT 2016: 55)

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmanın sonuçlarına ve tartışmaya yer verilmiştir. Sonuç ve tartışmadan hareketle araştırmacılara önerilerde bulunulmuştur.

5.1.Sonuç ve Tartışma

Behiç Ak'ın çocuk romanlarında erdemler ve karakter güçleri belirlemek için yapılan bu araştırmada elde edilen veriler incelendiğinde Behiç Ak'ın çocuk romanlarında aranan erdemlerin hepsine ait bulgu yer almaktadır. İncelenen çocuk romanlarının tamamı ele alındığında bilgelik(n=369) erdeminin en fazla yer alan erdem olduğu görülmüştür. Cesaret erdemi(n=223)ikinci sırada, insanlık erdemi(n=201)üçüncü, aşkınlık erdemi (n=187) dördüncü ve adalet erdemi (n=71) beşinci sırada yer almaktadır. Ölçülülük erdemi (n=67) ise en az yer alan erdemdir. Elde edilen sonuçlar araştırmanın alt problemleri bağlamında şu şekilde sıralanmış ve tartışılmıştır:

5.1.1.Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma

Bu bölümde: “İncelenen çocuk romanlarında bilgelik erdemi ve bu erdemi oluşturan “merak, öğrenme sevgisi, açık fikirlilik, özgünlük, bakış açısı” karakter güçlerinin kullanım sıklıkları ne orandadır ve örnek kullanımları nelerdir?” sorusuna ilişkin sonuçlara yer verilmiştir.

İncelenen kitaplarda bilgelik erdemi 369 kez ifade edilmiştir. Bilgelik erdemine en fazla yer veren kitap Her Şeyi Yanlış Anlayan Kedi (n=76) isimli kitaptır. Daha sonra sırayla Bebek Annem(n=69), Pota Kutusuyla Gelen Deniz Kabuğu(n=65), Çatıdaki Gezegen(n=52), Bulutlara Şiir Yazan Çocuk(n=50),Eve Giden Küçük Tren(n=29),Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği(n=28) isimli kitaplar gelmektedir.

Bilgelik, insanın mükemmelliğinin özeti ve temel bir erdem kabul edilir. Pozitif Psikoloji hareketinde tanımlanan ana karakter özelliklerinden biri olan bilgelik, kendisinin ve başkalarının gelişimini kolaylaştırmak için kritik yaşam deneyimlerinin yeterliliği, amacı ve uygulamasıdır. (Aspinwall ve Staudinger, 2003; Kramer, 2000; Peterson ve Seligman, 2004; Seligman ve Csikszentmihalyi, 2000).

Temel bir erdem olarak kabul edilmesinden hareketle Behiç Ak'ın incelenen çocuk romanlarında en fazla yer alan erdem bilgelik erdemi olması bu kitapların çocukların bilgelik yönlerine katkı sağlayabilecek nitelikte olduğunu göstermektedir.

Aydemir(2013) çalışmasında “Kutadgu Bilig’in Dilinde Bilgi Kavramı ve İşlevi”ni incelemiş ve “bilgi” kavramının Kutadgu Bilig’de mutluluğa ulaşma aracı niteliğinde olduğunu belirtmiştir. “Bilgi” kavramına ilişkin kelimelerin toplam 1071 kez yer aldığı Kutadgu Bilig’de toplumun dönüşümünün amaçlandığını ve bunun da en önemli aracının “bilgi” olduğunu belirtmiştir. Toplumsal düzenin ve iyileşmenin bilgi sayesinde olabileceği, bilginin bir mutluluğa ulaşma aracı olarak bireylere katkı sağlayacağı kaynaklarda mevcuttur. O halde erken dönemlerden itibaren çocuklarda bilgi ve bilgelik erdeminin gelişmesi önemlidir.

Bilgelik toplumsal önyargıları azalttığı, bireylerin daha farklı bakış açılarıyla olayları değerlendirdiği görülmektedir. Yaşamın karmaşık taleplerini başarılı bir şekilde yönlendirmedeki önemi gittikçe daha da açık bir şekilde ortaya çıkıyor(Webster,2010).

Özellikle çocukluk döneminde dil gelişimi, değer aktarımı, olumlu karakter gelişiminin sağlanması, bilgi vermek, okuma zevki ve alışkanlığı kazandırma gibi çeşitli sebeplerle yararlanılan çocuk kitaplarının çocuğun bakış açısını geliştirici ve çocukta merak uyandırıcı nitelikte olması, bilgiye ulaşmasında ona rehberlik etmesi gerekir. Bilgi çağında yaşayan bireylerin araştıran, eleştiren, farklı fikirlere açık ve özgün düşünen bireyler olması beklenir. Bu nedenle doğru bilginin farkına varmak, deneyimlerinden hareketle çeşitli bilgilere ulaşmak çocuklarda gelişmesi istenen davranışlardır. Bu yeterliliğe sahip bireylerin yaşamlarında daha olumlu kazanımlar elde ettikleri görülmektedir. Örneğin Webster (2007) 17-92 yaşları arasında değişen 76 erkek ve 98 kadın katılımcıya uyguladığı bilgelik ölçeğiyle bilge bireylerin, diğer bireylere rehberlik etme, yetiştirme ve mentorluk yapma kapasitesi ve eğiliminin olduğunu tespit etmiştir. Ayrıca bilgelik erdemine sahip bireylerin kişisel yaşam deneyimlerinden edindiği içgörülerini başkalarının iyiliği için kolayca paylaşabildiklerini belirtmiştir. Bilgelik ölçeğinden yüksek puan alan kişilerin üretken olma eğiliminde olduklarını belirleyen araştırmacı bilgelik gelişiminin dinamik bir süreç olduğunu ifade etmiştir.

Bilgelik erdeminin hayat boyu gelişebilen bir özellikte olması ve bireylere sağladığı ayrıcalıklar göz önünde bulundurulduğunda çocukların bu erdemi daha erken yaşlarda fark etmesi ve geliştirmesi ayrıca önem kazanmaktadır.

Webster(2010)’ın “Genç Yetişkinlikte Bilgelik ve Olumlu Psikososyal Değerler” adlı yaşları 18 ile 36 arasında değişen 42 kadın ve 19 erkek katılımcıyla yaptığı başka bir araştırmasında bilgelik erdemine sahip bireylerin kişisel tutarlılığının yüksek olduğunu; kendine ve topluma ait değerleri önemseyerek bunları geliştirici bir tutum sergilediklerini

ortaya koymuştur. Ayrıca daha fazla bilgelik seviyesine sahip genç yetişkinlerin çevre ve vatandaşların refahı ile daha çok ilgilendikleri, kendi yaşamlarında anlam ve amaç arayışı için zaman ve enerji harcarken aynı zamanda arkadaşlarının, ailelerinin ve toplumun da yaşamlarını iyileştirmeye yönelik çalışmalarda da bulduklarını belirtmiştir. Araştırmaya göre bilge bireylerin net hedeflerinin olduğu ve çalışmalarının hedeflerine ulaşmada etkili olacağına inandıkları görülmektedir.

Bilgelğin, bireylerde gelişme dönemlerini incelemek, gelişmesine katkı sağlayacak kaynaklar aramak gittikçe önem kazanmaktadır (Western, 2010).

Bilgelik erdemi ayrıntılı bir şekilde ele alındığında özgünlük, merak, öğrenme sevgisi, açık fikirlilik, bakış açısı gibi bilgelik erdemini oluşturan karakter güçleri ile ilgili şu bulgulara ulaşılmıştır: Bilgelik erdemi boyutunda, incelenen kitaplarda en fazla yer alan karakter gücün bakış açısı (n=127) olduğu tespit edilmiştir. Daha sonra ise sırayla merak(n=116), öğrenme sevgisi(n=44), açık fikirlilik(n=42), özgünlük(n=40) karakter güçlerinin olduğu görülmüştür.

Bakış açısı bireyin başlarına akılcı öneriler sunabilme gücüdür. Bireyin diğer insanları dinleyerek gerçek ve duygusal anlamda iyi değerlendirmeler yapmak, kendi bilgisinin de farkında olarak yapabilecekleri hakkında farklı çözümler getirmek bu karakter gücü ile ilgilidir.

Kabakçı (2013) yaptığı araştırmada karakter güçlerinin öğrencilerin öznel iyi oluşları arasındaki ilişkiye bakmış ve çok yönlü bakış açısı, şükür, sorumluluk, affedicilik, umut, sevmeye ve sevilme ve yaşam coşkusu gibi karakter güçlerinin öznel iyi oluşu anlamlı düzeyde yordadığını tespit etmiştir. Yani bireyin bazı karakter güçleri taşıyor olması onun yaşamda anlam bulmasını ve mutlu olmasını kolaylaştırdığı söylenebilir.

Başka bir araştırmada 1200'den fazla çocuğun katılımıyla en meraklı çocuklar en az meraklı ya da sıkılmış çocuklarla karşılaştırılmıştır. Araştırma sonucunda meraklı çocukların daha iyimser, umutlu, kendine güvenen, kararlarını kontrol ettiğine inanan ve öz-etkinlik duygusuna sahip bireyler olduğunu tespit etmiştir (Hunter ve Csikszentmihalyi, 2003).

Park ve Peterson (2006b), ebeveynlerin 3-10 yaş arasındaki çocuklar için yaptığı yazılı açıklamaların analizini yapmış ve öğrenme sevgisi, özgünlük, merak, iyi yüreklilik, mizah, sevmeye sevilme ve sebatkarlık karakter güçleri ile mutluluk arasında anlamlı bir ilişki bulmuştur.

Öğretim programlarının amaçları, çeşitli derslerin kazanımları da dikkate alındığında bilgelik ile ilgili yapılan araştırma sonuçları arasında bir ortaklık söz konusudur. Bilgelik erdemine sahip çocukların daha doğru davranışları sergileyeceği, kendine ve topluma karşı daha duyarlı bireyler olacağı öngörülmektedir. Bu erdemin geliştirilmesinde bu anlamda zengin çocuk kitaplarından faydalanmak yararlı olacaktır. Behiç Ak'ın çocuk romanlarının da bu erdem açısından oldukça zengin olduğu görülmüştür.

5.1.2.İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma

Bu bölümde: “ İncelenen çocuk romanlarında “cesaret” erdemi ve bu erdemi oluşturan “cesur olma, sebatkârlık, dürüstlük, yaşam coşkusu” karakter güçlerinin kullanım sıklıkları ne orandadır ve örnek kullanımlar nelerdir?” sorusuna ilişkin sonuçlara yer verilmiştir.

İncelenen kitaplarda cesaret erdemi 223 kez ifade edilmiştir. Cesaret erdemine en fazla yer veren kitap Her Şeyi Yanlış Anlayan Kedi (n=54) isimli kitaptır. Daha sonra sırayla Bulutlara Şiir Yazan Çocuk(n=40), Bebek Annem(n=30), Çatıdaki Gezegen(n=29), Posta Kutusuyla Gelen Deniz Kabuğu(n=27), Eve Giden Küçük Tren(n=23),Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği(n=20) isimli kitaplar gelmektedir.

Cesaret erdemi incelenen kitaplarda en fazla yer alan ikinci erdemdir. Bu erdem bireyin içsel veya dışsal amaçlarla zorluklar karşısında sağlam durması, yılmaması ve kendini açık bir şekilde ortaya koymasını kapsamaktadır. Belirlediği hedef doğrultusunda kişinin iradesini doğru bir şekilde kullanmasını da ifade eder.

Cesaret değerli amaçlar uğruna kişinin iradesini bilinçli bir şekilde kullanmasıdır. Bu erdem evrensel olarak bir hayranlık uyandırır ve hemen her kültürde bu erdemin simgesi olmuş kahramanlar vardır (Seligman, 2007).

Düşünen, irade sahibi, engeller karşısında sağlam durabilen, belirlediği amaçlara ulaşmak için çaba harcayan bireyler yetiştirmek önemlidir. Bunun için yine kitaplardan yararlanılabilir. Cesaret erdemini içeren kitaplar sayesinde çocukluk döneminden itibaren bireylerin bu yönde gelişmesine katkı sağlanabilir.

Cesaret, dürüstlük gibi karakter özelliklerine sahip gençler yetiştirmek bütün toplumlar ve ebeveynler için temel hedeflerden biridir (Kabakçı, 2013)

Selek (2014) yaptığı bir araştırmada Osman Yalçın'ın 20 eserlerini 21 değere göre incelemiş ve toplamda 275 ifadeye ulaşmıştır. İncelenen kitaplarda ise en fazla cesaret değerine (34) yer verildiğini belirtmiştir.

Cesaret erdemi Behiç Ak'ın incelenen kitaplarında fazlaca yer alan bir erdemdir.

Çocukların olumlu bir cesaret erdemi geliştirmeleri, nerede ve nasıl cesaret sergileyeceklerini öğrenmeleri için bu kitaplardan faydalanılabilir.

Cesaret her durumda küçük sebeplerle her türlü kavgaya açık olmak değil, haklı olduğunda hakkını savunmak, haksızlıkların karşısında durmaktır. Cesur insan, sahip olduğu gücünün ve genel olarak insan gücünün sınırları konusunda gerçekçi bir anlayışa sahiptir ve cesaret adı altında hayali kahramanlıklara kalkışmaz (Selek, 2014; Dent, 1981).

Cesaret erdemi ayrıntılı bir şekilde ele alındığında dürüstlük, cesur olma sebatkârlık, yaşam coşkusu gibi cesaret erdemini oluşturan karakter güçleri ile ilgili şu bulgulara ulaşılmıştır: Cesaret erdemi boyutunda, incelenen kitaplarda en fazla yer alan karakter gücün yaşam coşkusu(n=128) , daha sonra sırayla dürüstlük(n=57), sebatkarlık (n=34), cesur olma (n=4) karakter güçlerinin olduğu görülmüştür.

Yaşam coşkusu, yaşama heyecanla yaklaşma, yaşamı bir macera gibi canlı ve aktif yaşama olarak tanımlanmaktadır. Yaşam coşkusu karakter gücüne sahip bireylerin canlı ve enerjik oldukları, tükenmişlik hissini nadiren yaşadıkları, yaptıklarına kendilerini daha çok verdikleri görülmüştür (Kabakçı, 2013).

Öğrencilerin yaşam doyumu ile yaşam coşkusu, umut, sevgi, şükür güçleri arasında güçlü bir ilişkinin olduğu görülmüştür. Yaşam coşkusu, umut ve liderlik güçlerine sahip bireylerin kişisel problemleri daha az yaşadıkları; dürüstlük, sebatkarlık, tedbirlilik ve sevgi karakter güçlerine sahip bireylerin daha az çevresel problemler yaşadıkları bulunmuştur (Karris, 2007; Park ve Peterson, 2006a).

Lounsbury ve arkadaşları (2009), yaptıkları araştırmada sebatkarlığın, öğrenme sevgisi, hakkaniyet ve iyi yüreklilikle birlikte, üniversite not ortalamasını öngördüğünü bulmuştur. . Benzer bir araştırmada Park ve Peterson (2008), zeka puanları dengelendikten sonra, sebatkarlık, hakkaniyet, dürüstlük, umut ve bakış açısı karakter güçlerinin not ortalamasını tahmin ettiğini tespit etmiştir.

İncelenen çocuk kitapları cesaret erdemini içermesi bakımından oldukça zengindir. Yaşam doyumu, sebatkarlık ve dürüstlüğün bireyin yaşantısına olan etkilerine bakıldığında bu erdemın gelişmesi ayrıca önem kazanmaktadır. Behiç Ak'ın çocuk romanları aracı olarak kullanılabilir.

5.1.3.Üçüncü Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma

Bu bölümde: “İncelenen çocuk romanlarında “insanlık” erdemi ve bu erdemi oluşturan “iyi yüreklilik, sevmeye ve sevilme, sosyal zeka” karakter güçlerinin kullanım sıklıkları ne orandadır ve örnek kullanımlar nelerdir?” sorusuna ilişkin sonuçlara yer verilmiştir.

İncelenen kitaplarda insanlık erdemi 200 kez ifade edilmiştir. İnsanlık erdemine en fazla yer veren kitap Her Şeyi Yanlış Anlayan Kedi (n=58) isimli kitaptır. Daha sonra sırayla Bebek Annem(n=46), Posta Kutusuyla Gelen Deniz Kabuğu(n=27), Eve Giden Küçük Tren(n=23), Bulutlara Şiir Yazan Çocuk(n=22), Çatıdaki Gezegen(n=17), Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği(n=7) isimli kitaplar gelmektedir.

İnsanlık erdemi bireyin sosyal ilişkileri ile ilgilidir. Aile, arkadaşlar, tanıdıklar ve yabancılarla kurulan olumlu sosyal etkileşimleri içerir (Seligman, 2007). Okullarda öğrencilerin başkalarıyla sağlıklı ilişkiler kurması, sosyal faaliyetler içerisinde yer alması, kişilerarası becerilerini geliştirmesi istenir ve ders içi, ders dışı etkinliklerle desteklenir. Başkalarına karşı iyi olma, sevmeye ve sevginin değerli olduğunu bilme, diğer insanların duygu ve düşünceleri hakkında fikir sahibi olma gibi bazı güçleri içeren insanlık erdeminin çocuklara kazandırılması oldukça önemlidir.

Chang (2015) ahlaki yükselme ile insanlık, kendini kontrol etme ve fedakarlık davranışları arasındaki ilişkiyi incelemiş ve araştırma sonucunda insanlık erdemi ile kendini kontrol etme ve fedakarlık davranışları arasında anlamlı ve olumlu bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca kişinin insanlık erdemine sahip olması, kendini kontrol etmesi ve fedakar olmasının bireyin ahlaki anlamda gelişmesine katkı sağladığını belirtmiştir.

İnsanlık erdemi ayrıntılı bir şekilde ele alındığında iyi yüreklilik, sevmeye ve sevilme, sosyal zeka gibi insanlık erdemini oluşturan karakter güçleri ile ilgili şu bulgulara ulaşılmıştır: İnsanlık erdemi boyutunda, incelenen kitaplarda en fazla yer alan karakter gücün iyi yüreklilik (n=84) olduğu tespit edilmiştir. Daha sonra ise sırayla sevmeye-sevilme (n=73), sosyal zekâ (n=43) karakter güçlerinin olduğu görülmüştür.

İyi yüreklilik insanların yararına bir şeyler yapmak, yardım etmek ve başkalarıyla ilgilenmektir. İyilik karakter gücü bencilliğin karşıtı bir anlam içerir. Seve seve fedakarlık yapmak, vermenin almaktan daha önemli olduğuna inanmak bu gücün özelliğini oluşturur. İyilik gücüne sahip bireyler sadece yakınlarına değil herkese karşı iyilik yapmanın önemine inanırlar. Bu yeterliliğe sahip bireylerde menfaat ve karşılıklı kazanç içermeyen; iyiliği ünlü olmak için yapmayan bir iyilik anlayışı gelişir (Kabakçı, 2013)

Gillham ve arkadaşları (2011) 149 ergenin karakter güçleri ve depresyon arasındaki ilişkiyi incelemiştir. İyi yüreklilik, affetme, vatandaşlık ve öz düzenleme karakter güçlerine sahip bireylerin 10. Sınıfın sonuna kadar daha az depresyon belirtileri gösterdiğini tespit etmiştir.

Başka bir araştırmada 24 güç tanımlarıyla verilmiş ve beş tane en çok kendilerini temsil eden gücü seçmeleri de istenmiştir. Katılımcılar için en öne çıkan güçler, sevme ve sevilme, mizah, iyi yüreklilik, sosyal zeka ve açık fikirlilik olmuştur (Proctor, Maltby ve Linley, 2011).

Çok boyutlu olarak ele alınabilecek olan sevme sevilme okullarda hem öğrenciler tarafından kazanılması beklenen bir değer hem de bir ihtiyaçtır. Çocuklar evde, okulda sevilmek ister, buna ihtiyaç duyar. Ailesini, kendisini sevmekle başladığı halkaya büyüdükçe yenileri eklenir. Vatan sevgisi, hayvan sevgisi, arkadaş sevgisi gibi. Hatta değerler eğitimi kapsamında çocuklara kazandırılmak istenen bir değerdir. Yardımseverlik, konukseverlik, vatanseverlik gibi özellikler kazanması beklenir. Bu nedenle sevme ve sevilme karakter gücü çocuklar açısından ayrıca geliştirilmesi gereken önemli bir değerdir.

Başkalarının duygu ve düşüncelerini önemseme, toplumun duygu, düşünce ve güdülerinin farkında olmak şeklinde tanımlanabilecek sosyal zeka duygusal zeka ve kişisel zekayı da içermektedir. Bireyin duygularını ve kendini doğru bir şekilde anlama ve değerlendirmesiyle ilgilidir.

Kabakçı (2013) yaptığı araştırmada sosyal zekâ, sebatkârlık, umut, özgünlük, öğrenmeye açık oluş, sosyal zekâ, yaşam coşkusu, affedicilik, liderlik, öz-denetim, çok yönlü bakış açısı, merak karakter güçlerinin öğrencilerin yılmazlık düzeylerini belirlemede anlamlı sonuçlar verdiğini ortaya koymuştur.

Gerçekçi hedefler belirleyerek onlara ulaşmak için kararlı bir şekilde çalışmak, çalışırken zevk almak, azimli olmak şeklinde ifade edilen sebatkarlık özellikle okullarda üzerinde durulması gereken bir güçtür. Öğrenciler okulda sebatkarlık göstererek zor hedeflere ulaşırlarsa okulla ilgili daha yüksek doyum yaşadıkları görülmüştür (Weber ve Ruch, 2012).

Çocuk kitaplarından sevgi dolu, başladığı işi bitiren, azimli, hem çevresine hem kendine karşı duyarlı ve öz kontrol sahibi bireylerin yetişmesi için yararlanmak önemlidir. İçerdiği güçler bakımından düşünülürse incelenen kitaplar bu amaca hizmet edecek niteliktedir.

5.1.4.Dördüncü Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma

Bu bölümde: “İncelenen çocuk romanlarında adalet erdemi ve bu erdemi oluşturan “vatandaşlık, hakkaniyet, liderlik” karakter güçlerinin kullanım sıklıkları ne orandadır ve örnek kullanımlar nelerdir?” sorusuna ilişkin sonuçlara yer verilmiştir.

İncelenen kitaplarda adalet erdemi 71 kez ifade edilmiştir. Adalet erdemine en fazla yer veren kitap Eve Giden Küçük Tren(n=19), isimli kitaptır. Daha sonra sırayla Bebek Annem(n=14), Çatıdaki Gezegen(n=12), Her Şeyi Yanlış Anlayan Kedi (n=11), Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği(n=7), Bulutlara Şiir Yazan Çocuk(n=6), Posta Kutusuyla Gelen Deniz Kabuğu(n=2) isimli kitaplar gelmektedir.

Adalet erdemi sağlıklı toplumsal düzenin sağlanması için temel oluşturan, insanların eşit ve adil bir yaşamda buluşmalarını sağlayan erdemdir. Vatandaşlık ile ilgili ilişkilerde ön plana çıkan bu erdem birebir ilişkilerden daha çok aile, toplum, ulus ve dünya ile ilgili ilişkileri ilgilendirir (Seligman, 2007).

Bir grubun ya da ekibin üyesi olarak çalışma, bütün insanlara aynı şekilde davranma, kişisel duygu ve düşüncelerinin başkalarıyla ilgili aldıkları kararlarda taraflı davranmasına izin vermeme ve grup etkinliklerini düzenleyip idare edilmesinde önderlik etme gibi alt boyutları içeren adalet erdeminin bireylere kazandırılması sağlıklı bir toplum ve toplumun geleceği için önemlidir. Bu anlamda incelenen çocuk kitapları adalet erdemini içerdiğinden çocukların eğitiminde faydalanılabilir (Kabakçı, 2016).

Karadüz’e (2008) göre; çocukların içinde buldukları toplumu bir arada tutan ve geleceğe taşıyan bu değerleri edinmeleri büyük ölçüde eğitimle olanaklıdır. Bu noktada, çocuk kitapları, kendisine seçtiği kitlenin çocuklar olması ve dil bilinci, güvenilir olma, vatanseverlik, yardımseverlik, çalışkan olma, sevgi ve saygı, hoşgörü ve sayısını daha da artırabileceğimiz birçok değer bu kitleye göre düzenlenerek verilmesi bakımından büyük önem taşımaktadır.

Adalet erdemi ayrıntılı bir şekilde ele alındığında hakkaniyet, liderlik, vatandaşlık gibi adalet erdemini oluşturan karakter güçleri ile ilgili şu bulgulara ulaşılmıştır: Adalet erdemi boyutunda, incelenen kitaplarda en fazla yer alan karakter gücün liderlik (n=28) olduğu tespit edilmiştir. Daha sonra ise sırayla vatandaşlık (n=26) ve hakkaniyet(n=17) karakter güçlerinin olduğu görülmüştür.

Liderlik karakter gücü bireylerin başkalarına yardım etmesine katkıda bulunurken aynı zamanda daha az depresyon yaşamalarını sağladığı görülmüştür (Schmid ve diğerleri, 2011).

Benzer şekilde, Bundick (2011) yaptığı boylamsal araştırmada liderliğin yaşam amacı ve iyimserlik ile pozitif ilişkili olduğunu bulmuştur.

Vatandaşlık, affetme, iyi yüreklilik karakter güçlerine sahip kişilerin daha az depresyon belirtileri gösterdiği bulunmuştur (Gillham ve diğerleri, 2011).

5.1.5.Beşinci Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma

Bu bölümde: “İncelenen çocuk romanlarında ölçülülük erdemi ve bu erdemi oluşturan “affedicilik, alçak gönüllük, tedbirlilik, öz kontrol” karakter güçlerinin kullanım sıklıkları ne orandadır ve örnek kullanımlar nelerdir?” sorusuna ilişkin sonuçlara yer verilmiştir.

İncelenen kitaplarda ölçülülük erdemi 67 kez ifade edilmiştir. Ölçülülük erdemine en fazla yer veren kitap Her Şeyi Yanlış Anlayan Kedi (n=20) isimli kitaptır. Daha sonra sırayla Bebek Annem(n=12), Çatıdaki Gezegen(n=11), Eve Giden Küçük Tren(n=8) ve Bulutlara Şiir Yazan Çocuk(n=8), Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği(n=6), Posta Kutusuyla Gelen Deniz Kabuğu(n=2) isimli kitaplar gelmektedir.

Ölçülük erdemi bireyin kendisine ve başkalarına karşı olan bir özveri şeklindedir. Bireyin istek ve ihtiyaçlarını uygun bir şekilde dile getirmesidir. Kişinin kendisine hakim olmayı ve iradesiyle uzak durmayı içerse de isteklerini ve dürtülerini bastırmak anlamına gelmemektedir. Ölçülülük erdemine sahip birey isteklerini, kendisine ve başkalarına zarar vermeyecek şekilde gerçekleştirmek için uygun ortamı gözetir. Psikolojik olarak iyi bir yaşam sürdürebilmek için gerekli olan bu erdem iyi yaşama ait sonuçlarla ilgilidir (Kabakçı, 2013; Seligman, 2007).

Park ve Peterson (2005) ölçülülük erdemi ile ilgili karakter güçlerin İngilizce, matematik ve fen derslerindeki notları yordadığını tespit etmiştir.

Ölçülük erdemi ayrıntılı bir şekilde ele alındığında affedicilik, alçakgönüllülük, tedbirlilik, özkontrol karakter güçleri gibi ölçülülük erdemini oluşturan karakter güçleri ile ilgili şu bulgulara ulaşılmıştır: Ölçülük erdemi boyutunda, incelenen kitaplarda en fazla yer alan karakter gücün tedbirlilik(n=42) olduğu görülmüştür. Daha sonra ise sırayla öz kontrol(n=16), alçakgönüllülük(n=7), affedicilik(n=2) karakter güçlerinin olduğu görülmüştür.

Tedbirlilik bireyin sağduyulu olmasını ve gereksiz risk almamasını, sonradan pişman olacağı bir eylemde bulunmamasını ifade eder. Bu karakter güce sahip bireyler kısa süreli kazançları uzun süreli amaçlara tercih etmezler. Değerlendirmelerini sağlam yaparlar,

davranışlarında ve kararlarında tedbirli davranırlar. Seçim yaparken planlı ve tutarlıdırlar. Hedeflerini farklı açılardan değerlendirerek dengeli bir yaşam oluşturlar.

“Özellikle tehlikeli bir dünyada tedbirlilik, anne babaların çocuklarında görmek istedikleri bir güçtür(oyun alanında, arabada, meslek seçiminde)” (Seligman, 2007).

Öz kontrol bireyin ahlaki uyarılar, başka insanların beklentileri, çeşitli fikirler ya da normlar karşısında yaşamını ve hedeflerini uygun şekilde düzenlemesidir. Öz kontrol duygu, davranış ve düşünceyi içerir.

Duckworth ve Seligman (2005) 140 tane sekizinci sınıf öğrencisiyle yaptığı boylamsal bir çalışmada, ebeveyn ve öğretmen raporu ile öz değerlendirme formu kullanarak, öğrencilerin sebatkarlık ve öz kontrol güçlerini ölçmüş ve araştırma sonucunda ölçülen öz kontrol ve sebatkarlığın final notlarında, lise seçiminde, okula devamda, televizyon izlemeye ayrılan sürede (ters) IQ'dan iki kat fazla varyansa sahip olduğunu bulmuşlardır.

Ayten ve Gashi (2012) Marmara Üniversitesi (N= 113) ve Priştine Üniversitesi (N= 119)'den farklı bölümleri okuyan 232 öğrenci ile affetme ve hayat memnuniyeti üzerine yaptıkları çalışmada affetmenin hayat memnuniyetini olumlu yönde etkilediğini tespit etmiştir.

Altuntaş (2018) affetme ile ergenlerde iyi oluş arasında olumlu yönde bir ilişki olduğunu belirtmiştir. Gelişim dönemleri içerisinde ergenlik, özellikle psikolojik ve fizyolojik bazı değişimlerin yaşandığı özel bir evredir (Koç, 2004). Ergenlik döneminin bireyin hayatında önemli bir süreç olmasından hareketle bu dönemde bireye kendini iyi hissettirecek, yaşamdan doyum almasını sağlayacak bazı karakter güçleri fark etmesinin olumlu katkı sunacağı söylenebilir.

İncelenen kitapların affetme, öz kontrol, tedbirlilik ve alçak gönüllülük karakter güçlerini içerdiği ve bu anlamada elde edilen verilerin araştırma sonuçları ile desteklendiği görülmüştür.

5.1.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma

Bu bölümde: “İncelenen çocuk romanlarında “aşkınlık” erdemi ve bu erdemi oluşturan “estetik ve mükemmelliğin takdiri, minnettarlık, umut, maneviyat, mizah” karakter güçlerinin kullanım sıklıkları ne orandadır ve örnek kullanımlar nelerdir?” sorusuna ilişkin sonuçlara yer verilmiştir.

Behiç Ak'ın incelenen çocuk romanlarında aşkınlık erdemi 188 kez ifade edilmiştir. Ölçülülük erdemine en fazla yer veren kitap Bulutlara Şiir Yazan Çocuk(n=41) isimli kitaptır.

Daha sonra sırayla Her Şeyi Yanlış Anlayan Kedi (n=33), Bebek Annem(n=31), Çatıdaki Gezegen(n=27), Eve Giden Küçük Tren(n=26) ve Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği(n=17), Posta Kutusuyla Gelen Deniz Kabuğu(n=13) isimli kitaplar gelmektedir.

Aşkınlık erdemi çoğu zaman maneviyat sözcüğü ile ifade edilmiştir. Ancak aşkınlıkla, bireyin dışına ve ötesine uzanan; bireyi daha kalıcı ve daha büyük bir şeye, geleceğe, tanrısal olana ya da evrene bağlayan duygusal güçtür. “Daha geniş evrenle bağlantılar kur ve anlam ifade et” şeklinde ifade edilmektedir (Peterson ve Seligman, 2004: 30).

Aşkınlık erdemi ayrıntılı bir şekilde ele alındığında estetik ve mükemmelliğin takdiri, minnettarlık, umut, mizah, maneviyat karakter güçleri gibi aşkınlık erdemini oluşturan karakter güçleri ile ilgili şu bulgulara ulaşılmıştır: Aşkınlık erdemi boyutunda, incelenen kitaplarda en fazla yer alan karakter gücün estetik ve mükemmelliğin takdiri (n=150) olduğu tespit edilmiştir. Daha sonra ise sırayla umut(n=20), minnettarlık(n=13), mizah (n=5) karakter güçlerinin olduğu görülmüştür. Maneviyat karakter gücüne incelenen kitapların hiçbirinde rastlanmamıştır.

Huta ve Hawley (2010) yaptıkları araştırmada estetik ve mükemmellik takdiri, maneviyat ve yaşam coşkusu karakter güçlerinin güçlü olması ile zihinsel sağlamlık arasında olumlu bir ilişki olduğunu tespit etmişlerdir.

Bireylerin çocukluktan itibaren oluşmaya başlayan değerler sistemine olumlu anlamda katkı sunacak yaşantılar sunmak önemli bir etkidir. Çünkü öğrenme hayat boyu devam eden bir süreçtir. Örneğin çocuklar ve ergenler arasında estetik ve mükemmelliğin, alçak gönüllülüğün, affetmenin gelişimsel olduğu ve zihinsel olgunlaşmayla arttığı görülmüştür (Park ve Peterson 2006a).

Başka bir araştırmada umut, sebatkârlık, tedbirlilik, çok yönlü bakış açısı, yaşam coşkusu, özgünlük, açık fikirlilik, sevme ve sevilme ve cesur olma güçleriyle akademik başarı arasında yüksek bir ilişki olduğu bulunmuştur (Weber ve Ruch, 2012).

Altuntaş (2018) ergenlerde yaşamda anlamın varlığı, affedicilik, minnettarlık ile iyi oluş arasında pozitif yönde anlamlı ilişki olduğunu tespit etmiştir. Bu sonuca göre yaşamda anlamın, affediciliğin ve minnettarlığın artması ergenlerde de iyi oluşun artması demektir.

Mizah karakter gücü ile bireyin yılmazlık düzeyi arasında olumlu bir ilişki bulunmuştur. Stres ile başa çıkma noktasında mizah duygusunun çocuklara yardımcı olduğu görülmüştür. Araştırmacı mizah gücünün sorunlu gençlerde onların psikolojik sağlamlıklarını arttırmak ve olumlu yönde gelişimini desteklemek için kullanılabileceğini belirtmiştir (Berg ve Van

Brockern, 1995).

Bu erdemi oluşturan karakter güçlerle birlikte değerlendirildiğinde incelenen kitapların bu konudaki zenginliğinden yararlanmak çocuklara olumlu katkılar sunacaktır. Umutlu, mizah yeteneği gelişmiş, etrafında olan güzellikleri takdir edebilen, başkalarına karşı hissettiği minnet duygusunun farkına varıp ifade eden bireyler yetiştirmek ebeveynlerin ve toplumun beklentileri ile de örtüşmektedir.

Anne-babalar çocuklarında, öğretmenler öğrencilerinde ve akran olanlar arkadaşlarında belli değerleri de ifade eden iyi karakter özelliklerini ararlar (Park ve Peterson 2009).

Araştırma sonuçları gösteriyor ki karakter güçleri, bireylerin arzulan diğer sonuçlara ulaşmalarına yardımcı olan kişisel kaynaklar oluşturmalarına yardımcı olmaktadır. (Xanthopoulou ve diğerleri, 2007).

Karakter güçleri ve erdemler ile ilgili araştırmalar göstermektedir ki bireyin bu güçleri kazanması yaşamını olumlu yönde etkilemektedir. Hem okulda, hem evde hem de içinde yaşanan toplumda bireyin bilişsel ve duygusal birçok ihtiyacına kaynaklık edebilecek bu karakter güçlerin çocuklara erken yaşlardan itibaren kazandırılması daha anlamlı ve erdemli bir hayat yaşamalarına katkı sunacaktır. Kitaplar da çocukları eğitmek ve belli özellikleri kazandırmak için başvurulan temel kaynaklardır. Bu düşünceden hareketle Behiç Ak'ın çocuk romanları erdemler ve karakter güçleri açısından ele alınmış ve incelenen kitapların bu anlamda oldukça zengin olduğu görülmüştür. Behiç Ak'ın çocuk romanlarından çocuklara kazandırılmak istenen erdem ve karakter güçleri bağlamında yararlanılabilir.

5.2. Öneriler

Değer ve inanç sisteminin olduğu soyut işlemler dönemi değer kazandırma ve aktarımında kritik bir dönemdir (Demircan, 2006). Çünkü çocuklar okudukları, izledikleri ve dinlediklerinden etkilenirler. Karakter eğitiminde kullanılan etkili ve önemli bir araç da çocuk kitaplarıdır. O nedenle çocuk kitaplarının içerik olarak zengin olması, nitelik olarak çocuğun bilişsel, duyuşsal özelliklerine katkı sunması önemlidir. Çocuklar okudukları kitaplardan yaşama dair ipucu elde ederler. Doğru-yanlış, güzel-çirkin, uygun-uygun değil gibi mesajlar alırlar. Bu nedenle kitaplar aracılığı ile çocukların dünyasına sunulan yazının onlara çok yönlü bakış açısı kazandırması, sosyal ilişkilerini iyileştirmesi, doğalarına uygun merak ve araştırma duygularını geliştirmesi oldukça önemlidir. 2018 Öğretim Programında Türkçe dersi temaları arasında yer alan erdemler çocuklarda gelişmesi beklenen özelliklerdir. Buradan hareketle

Behiç Ak'ın incelenen kitapları erdemler ve karakter güçleri açısından incelenmiş ve bu kitaplardan erdemlerin kazandırılmasında ve öğrencilerin potansiyel güçlerini fark edip geliştirmesinde yararlanılabileceği görülmüştür.

Bu çalışma Behiç Ak'ın çocuk romanları ile sınırlandırılmıştır. Yazarın diğer kitapları veya farklı çocuk yazını üzerinde erdem ve karakter güçleri analizi yapılabilir. Bu sayede çocuklara sunulan eserlerin içerikleri, işlevleri hakkında daha fazla kaynak oluşur. Ayrıca erdemlerin kazandırılması noktasında daha fazla eserden yararlanılabilir.

Erdemler ve karakter güçleri analizi Türkçe ders kitaplarında yer alan metinler için de yapılabilir. Çünkü ders kitapları aynı dönemdeki çocuklara aynı zamanda ulaşan kaynaklardır. Bu kitaplardaki metinlerin belli bir süreyle çocukların gündeminde olması kazanım açısından önemlidir. Bu metinler aracılığı ile de daha çok erdem ve karakter gücü desteklenebilir.

Kitaplar erken yaşlardan itibaren çocukların hayatında yer alan ve onların bilişsel, duyuşsal gibi çeşitli becerilerinin gelişmesinde kullanılan araçlardır. Erdem ve karakter güçleri içeren kitaplar analiz edilerek tavsiye listelerine eklenebilir.

Okul kütüphaneleri erdemler ve karakter güçleri destekleyen eserlerle zenginleştirilebilir.

2018 yılı itibariyle kaldırılan 100 Temel Eser listesi yerine milli ve insani değerlerle örtüşen, akademik çalışmalarla analizi yapılmış erdemler ve karakter güçleri destekleyen eserler listesi oluşturulabilir.

Öğretim programlarında değerler eğitimi yer verilmiştir. Bu değerler eğitimi ile ilgili çeşitli çalışmaların yapılması da beklenmektedir. Ancak materyal ya da etkinlik planlaması ayrıntılı bir şekilde belirtilmemiştir. Yapılan etkinlikler erdemler ve karakter güçleri destekleyici şekilde yeniden ve ayrıntılı planlanabilir.

Behiç Ak'ın çocuk romanlarının erdemler ve karakter güçleri desteklediği görülmüştür. Bu nedenle Türkçe ders kitaplarına metin seçerken Behiç Ak'ın bu eserlerinden de yararlanılabilir.

Bu çalışmada Behiç Ak'ın kitapları erdemler ve karakter güçleri açısından ele alınmıştır. Başka çalışmalarda çocuk edebiyatı ilkeleri, eğitsel iletiler gibi başka açılardan da ele alınıp incelenebilir.

Behiç Ak'ın yazdığı kitaplar işledikleri temalara göre gruplandırılmıştır. Türkçe ders kitaplarındaki temalar için faydalanılabilir ya da temanın tavsiye kitabı olabilir.

Bu çalışma çocuklara okutulacak kitaplar hakkında velilere ve öğretmenlere ayrıca bu alanda çalışan ve çalışmayı düşünen, daha nitelikli eserler ortaya koyması açısından yazarlara yol gösterici olabilir.

KAYNAKÇA

- Abacı, E. (2018). *Behiç Ak'ın çocuk kitaplarının değerler eğitimi açısından incelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bülent Ecevit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak
- Ağaoğlu, H. D. (2018). *Bahaeddin Özkıışı'nın eserlerinin değerler eğitimi açısından incelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Akarsu, B. (2006). *Değişen dünya değişen değerler*. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- Akbalık, H. (2015). *Değerler eğitimi bağlamında Hacı Bektaş-ı Veli'nin eserlerinde yer alan eğitsel unsurlar*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Aksan, D. (2000). *Her yönüyle dil ana çizgileriyle dilbilim*, (3.cilt). Ankara: TDK Yayınları.
- Aksan, D. (2002). *Anadilimizin söz denizinde*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Aktan, O. (2012). *100 temel eserde yer alan değerlerle sosyal bilgiler öğretim programındaki değerlerin uyumu*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Düzce.
- Akyol, H. (2005). *Türkçe ilk okuma yazma öğretimi*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Akyüz, M. (2014). *Muzaffer İzgü'nün çocuk kitaplarının çocuk edebiyatının temel ilkeleri açısından incelenmesi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Albayrak, F. (2017). *Köktürk ve Uygur dönemi eserlerindeki değerler ve bu değerlere ilişkin öğretmen adaylarının görüşleri*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Almerico, G. M. (2014). Building character through literacy with children's literature. *Research in Higher Education Journal*, 26, 1-10.
- Altuntas, S. (2018). *Ergenlerde iyi oluşun yordayıcısı olarak yaşamda anlam, minnettarlık ve affedicilik*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Arseven, T. (2005). Mesaj açısından çocuk kitapları. *Hece Dergisi*, (104-105), 46-51.
- Aslan, C. (2007). Yaşam gerçekliğinin çocuklara iletilmesi bakımından '100 temel eser'deki öyküler üzerine bir inceleme. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi 4.Uluslararası Çocuk ve İletişim Kongresi*.
- Aslan, Z. Ş. (2010). Değerler eğitiminde bir yöntem önerisi: edebiyat metinlerinden yararlanma. *Değerler Eğitimi Konferans Bildirileri* (s. 47-55). İstanbul: Damla Yayınevi.

Aspinwall, L. G. & Staudinger, U. M. (2003). *A psychology of human strengths: Fundamental questions and future directions for a positive psychology*. American Psychological Association.

Atalay, E. (2017). *Seza Kutlar Aksoy'un eserlerindeki eğitsel değerler ve bu değerlerin davranışa yansıma biçimleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

Aydemir, Ö. K. (2013). Kutadgu Bilig'in dilinde bilgi kavramı ve işlevi. *Electronic Turkish Studies*, 8(1).

Ayten, A. ve Gashi, F. (2012). Affetme ve hayat memnuniyeti üzerine karşılaştırmalı bir araştırma. *Balkan Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 11-36.

Balcı, A. (2009). *İlköğretim 8. Sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlık ve ilgileri üzerine bir araştırma*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Bastem, N. (2018). *A. Vahap Akbaş'ın çocuk eserlerinin eğitsel değerler bakımından incelenmesi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

Baykoç Dönmez, N. (2000). *Dil gelişimi etkinlikleri*. İstanbul: Ya-Pa Yayını.

Berg, D. V. & Van Brockern, S. (1995). Building resilience through humor. *Reclaiming Children and Youth: Journal of Emotional and Behavioral Problems*, 4(3), 26-29.

Bilgin, N. (1995). *Sosyal psikolojide yöntem ve pratik çalışmalar*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.

Bircan, İ. ve Tekin, M. (1989). Türkiye'de okuma alışkanlığının azalması sorunu ve çözüm yolları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 22(1), 393-410.

Bundick, M. J. (2011). Extra curricular activities, positive youth development, and the role of meaningfulness of engagement. *The Journal of Positive Psychology*, 6, 57-74. doi: 10.1080/17439760.2010.536775.

Burgul Adıgüzel, F. (2016). Çocuk kitaplarıyla okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandırma.(Ed. E. Çer) *Türkçe öğretimi ve çocuk edebiyatı*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Carr, A. (2015). *Positive psychology: The science of happiness and human strengths*. Routledge.

Cevizci A. (2003). *Felsefe terimleri sözlüğü*, İstanbul: Paradigma Yayınları.

Chang, Y. H., Kim, K. J. & Lee, J. S. (2015). The relationship between college students character strengths (Humanity), self-control, and altruistic behavior in the times of convergence: The mediating effect of moral elevation. *Journal of Digital Convergence*, 13(9), 445-452.

Ciravoğlu, Ö. (1999), *Çocuk edebiyatı*, İstanbul: Esin Yayınları.

Compton, W. C. & Hoffman, E. (2013). *Positive psychology: The science of happiness and flourishing*. Belmont, CA: Wadsworth.

Çalışkan, A. (2016). *İlköğretim 100 temel eser içerisinde yer alan dünya edebiyatına ait eserlerin değerler eğitimi açısından incelenmesi*, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Çebi, T. (2016). *Yalnızız, Onuncu Köy ve Bozkırdaki Çekirdek romanlarındaki değerler ve eğitim anlayışı*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.

Çelik, S. (2016). *Necdet Neydim'in çocuk edebiyatı eserlerinde değer eğitimi ve bu eserlerin Türkçe öğretimine katkısı*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uşak Üniversitesi, Uşak.

Çıkla, S. (2005). Tanzimattan günümüze çocuk edebiyatı ve bazı öneriler. *Hece Aylık Edebiyat Dergisi*, 9 (104-105).

Çomaklı, K. (2015). *Mevlâna'nın Mesnevî adlı eserinde yer alan hikâyelerin sosyal bilgiler dersi öğretim programındaki değerlerin öğretiminde kullanımının incelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

Demircan, C. (2006). TÜBİTAK çocuk kitaplığı dizisindeki kitapların dış yapısal ve iç yapısal olarak incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1).

Dent, N. J. H. (1981). The Value of Courage. *Philosophy*, 56(218), 574-577. doi:10.1017/s0031819100050592.

Dilidüzgün, S. (2000). *Çocuk kitaplarında yazınsal nitelik*, I. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu (Yay. Haz.: Sedat Sever) Ankara: Eğitim Bilimleri Fak. Ve Tömer Dil Öğretim Merkezi Yayını.

Duckworth, A. L. & Seligman, M. E. P. (2005). Self-discipline outdoes IQ in predicting academic performance of adolescents. *Psychologica Science*, 16 (12), 939-944. doi: 10.1111/j.1467-9280.2005.01641.x.

Elliot, A. J. & Dweck, C. S. (Eds.). (2005). *Handbook of competence and motivation*. Guilford Publications.

Emiroğlu, S. ve Pınar, F. N. (2013). Dinleme becerisinin diğer beceri alanları ile ilişkisi. *Turkish Studies*, 8(4), 769-782.

Emmons, R. A. & Crumpler, C. A. (2000). Gratitude as a human strength: Appraising the evidence. *Journal of social and clinical psychology*, 19(1), 56-69.

Erikson, E. H. (1963). *Childhood and society* (2nd ed.). New York: Norton.

- Erbay, F. ve Samur, A. Ö. (2010). Anne ve babaların çocuk kitapları hakkındaki genel görüşleri ile çocukların alıcı dil gelişim düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Turkish Studies*, 5, 4.
- Erdoğan Horasan. A. (2015). *Zeynep Cemali'nin çocuk kitaplarının çocuk edebiyatının temel öğeleri açısından incelenmesi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Ergin, A. (2012). *Eğitimde etkili iletişim*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Erol, E. E. (2014). *Tarık Buğra'nın hikâyelerinin değerler eğitimi açısından incelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Van.
- Fayda, M. (2005). *Karakter eğitimi*. İstanbul: Kubbealtı Neşriyat.
- Furnham, A. & Lester, D. (2012). The development of a short measure of character strength. *European Journal of Psychological Assessment*, 28(2), 95-101.
- Gander, M. J. & Gardiner, H. W. (2001). *Çocuk ve ergen gelişimi*. (Çev: B. Onur). Ankara: İmge Kitabevi.
- Gillham, J., Adams-Deutsch, Z., Werner, J., Reivich, K., Coulter-Heindl, V., Linkins, M. & Seligman, M. E. P. (2011). Character strengths predict subjective well-being during adolescence. *The Journal of Positive Psychology*, 6, 31–44. doi: 10.1080/17439760.2010.536773.
- Göğüş B., F. Oğuzkan, O. Öner toy, M. Ünlü ve S. Koçak (1998). *Yazın terimleri sözlüğü*. Ankara: Dil Derneği Yayını.
- Gökçe, O. (2006). *İçerik analizi: Kuramsal ve pratik bilgiler*. Siyasal kitabevi.
- Gökşen, E. N. (1975). *Örnekleriyle çocuk edebiyatımız*. İstanbul: Otağ Matbaası.
- Greenwald, A. G. (1980). The totalitarian ego: Fabrication and revision of personal history. *American Psychologist*, 35(7), 603.
- Gunisigikitapligi, (2019). Behiç Ak. <http://gunisigikitapligi.com/kisiler/behic-ak/> adresinden 08.05.2019 tarihinde alınmıştır.
- Güneş F. (2000). *Çocuk kitaplarının okunabilirlik açısından incelenmesi*. 1. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu. Ankara.
- Güneş, F. (2013). Türkçe öğretiminde metin seçimi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1(1), 1-12.
- Güneş, Z. (2007). *İlköğretimde çocuk edebiyatı* (1. Baskı). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Güven, A. Z. (2014). *Değerler eğitimi ve Türkçe derslerinde değerlerin kullanımı*. Konya: Palet Yayınları.

Güven, N. ve Bal S. (2000). *Dil gelişimi ve eğitimi: 0-6 yaş dönemindeki çocuklar için destekleyici etkinlikler*, İstanbul: Epsilon Yayınları.

Hardman, D. (2009). *Judgmen tand decision making: Psychological perspectives* (Vol. 11). John Wiley & Sons.

Harris, E. L. (1991). *Identifying integrated values education approaches in secondary schools*, Doctorel Thesis, Office of Graduate Studies of Texas A & M University, Texas, USA.

Hökelekli, H.(2011). *Ailede, okulda, toplumda değerler psikolojisi ve eğitimi*. İstanbul: Timaş Yayınları.

Huta, V. & Hawley, L. (2010). Psychological strengths and cognitive vulnerabilities: Are they two ends of the same continu umor do they have independent relationships with well-being and ill-being? *Journal of Happiness Studies*, 11, 71–93. doi: 10.1007/s10902-008-9123-4.

Hunter, J. P. & Csikszentmihalyi, M. (2003). The positive psychology of interested adolescents. *Journal of Youth and Adolescence*, 32 (1), 27–35.

Işık, Ş., Kılıç, S., Üzbe Atalay, N., Terzi İlhan, S. ve Kaynak, Ü. (2018). İlkokul ve ortaokul öğrencileri için önerilen 100 Temel Eserde karakter güçlerinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. Advanceonlinepublication. doi: 10.16986/HUJE.2018045432.

Kabakçı, Ö. F. (2013). *Karakter güçleri açısından pozitif gençlik gelişiminin incelenmesi*. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Kabakçı, Ö. F. (2016). Karakter güçleri ve erdemli oluş: Güçlü yanlara-dayalı psikolojik danışma ve değerler eğitimine yeni bir yaklaşım. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 6(45).

Kalyon, B. (2015). *Prenses Kadriye Hüseyin'in Mehâsin-İ Hayâatlı eserinin değerler eğitimi açısından incelenmesi ve eserin bugünkü harflere aktarılması*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mevlana Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Kaminski, W. (2009). Çocuk ve gençlik edebiyatına giriş, (Çev. Y. Baş), Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

Karakus, M. H. (2018). *Çocuk edebiyatı eserleriyle insan hakları eğitimi programının geliştirilmesi, uygulanması ve değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.

Karatay, H. (2007). *Değer aktarımı açısından yerli ve yabancı çocuk edebiyatı ürünleri*, 38. ICANAS, Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi, (10–15 Eylül 2007) Ankara.

Karatay, H. (2011). Karakter eğitiminde edebi eserlerin kullanımı. *Turkish Studies*, 6(1), 1439-1454.

Karris, M. E. (2007). *Character strengths and well-being in a college sample*. Unpublished Doctoral Dissertation, University of Colorado.

Kashdan, T. B. & Silvia, P. J. (2009). Curiosity and interest: The benefits of thriving on novelty and challenge. *Oxford handbook of positive psychology*, 2, 367-374.

Kaufman, J. C. & Sternberg, R. J. (Eds.). (2010). *The Cambridge handbook of creativity*. Cambridge University Press.

Kavcar, C. (1999). *Edebiyat ve eğitim*. Ankara: Engin Yayınevi.

Kaynak, L. (2012). *Değerler eğitimi bağlamında Sevinç Çokum'un hikayelerinin analizi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.

Kırkkılıç, A. ve Şahin, A. (2007). Temel dil becerilerinin geliştirilmesinde eğitim teknolojisinin kullanımı. *Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi (ICANAS 38)*.

Kızılçelik, S. ve Erjem, Y. (1994). *Açıklamalı sosyoloji terimler sözlüğü*. Ankara: Atilla Kitabevi.

Kimmel, M. & Segel, E. (1983). *For reading aloud: A guide to sharing books with children*. Dela Corte Press.

Koç, M. (2004). Gelişim psikolojisi açısından ergenlik dönemi ve genel özellikleri. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(17), 231-238.

Koç, M. (2013).8. *Sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin değerler bakımından incelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Köknel, Ö. (2007). *Çatışan değerlerimiz*. İstanbul: Altın Kitaplar.

Kramer, D. A. (2000). Wisdom as a classical source of human strength: Conceptualization and empirical inquiry. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 19, 83-101.

Krapp, A. & Fink, B. (1992). The development and function of interests during the critical transition from home to preschool. *The role of interest in learning and development*, 397-429.

Kumbasar, E. (2011). *Muzaffer İzgü'nün romanlarının değerler eğitimi açısından incelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.

Kuşdil, M. E. ve Kağıtçıbaşı, Ç. (2000). Türk öğretmenlerin değer yönelimleri ve Schwartz değer kuramı. *Türk Psikoloji Dergisi*, 15(45), 59-76.

Küçükkaragöz, H. (2004). Bilişsel gelişim ve dil gelişimi. İçinde, B. Yeşilyaprak (Ed.), *Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi* (75-107). Ankara: Pegem A.

Lazerson, M., Mclaughlin, J. B., McPherson, B. & Bailey, S .K. (1985). *An education of value: The purposes and practices of schools*. New York: Cambridge University Press.

Linley, A. (2007). *Averageto A+: Realising strengths in yourself and others*. Coventry: CAPP Press.

Linley, P. A., Maltby, J., Wood, A. M., Joseph, S., Harrington, S., Peterson, C., ... & Seligman, M. E. (2007). Character strengths in the United Kingdom: The VIA inventory of strengths. *Personality and individual differences*, 43(2), 341-351.

Lounsbury, J. W., Fisher, L. A., Levy, J. J., & Welsh, D. P. (2009). An investigation of character strengths in relation to the academic success of college students. *Individual Differences Research*, 7 , 52–69.

McCullough, M. E., Pargament, K. I., & Thoresen, C. E. (2000). *Forgiveness: theory. Research, and practice*, New York: GuilfordPress.

McCullough, M. E., Root, L. M., Tabak, B. A., & Witvliet, C. V. O. (2009). Forgiveness. In S. Lopez & C. R. Snyder (Ed), *The Oxford Handbook of Positive Psychology (2 ed.)*. New York: Oxford UniversityPress.

MEB. (1979). *Çocuk gelişiminin temel ilkeleri: Türkiye’de okulöncesi çocuk gelişimi ve eğitimi projesi*. Boğaziçi Üniversitesi İdari Bilimler Araştırma ve Uygulama Enstitüsü. Ankara: Talim ve Terbiye Dairesi Başkanlığı.

MEB. (2003). *PIRLS uluslararası okuma becerilerinde gelişim projesi ulusal raporu*.http://yegitek.meb.gov.tr/dosyalar%5Cdokumanlar%5Culuslararası/pirls_2001_ulusal_raporu.pdf 20.10.2018 tarihinde alınmıştır.

MEB. (2013). *Okul öncesi eğitimi programı*. <http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=652> adresinden 08.05.2019 tarihinde alınmıştır.

MEB. (2016).*Uluslararası öğrenci değerlendirme programı PISA 2015 ulusal raporu*.http://pisa.meb.gov.tr/wpcontent/uploads/2016/12/PISA2015_Ulusal_Rapor.pdf adresinden 21.10.2018 tarihinde alınmıştır.

MEB. (2019).*Türkçe dersi öğretim programı (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8.Sınıflar)*. <http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=332> adresinden 26.11.2018 tarihinde alınmıştır.

MEB. (2018).*2018 liselere geçiş sistemi merkezi sınavla yerleşen öğrencilerin performansı*.https://www.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_12/17094056_2018_lgs_rapor.pdf02.01.2019 tarihinde alınmıştır.

Mert, E. L. (2012). İlköğretim 6., 7. ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan öykülerin çocuk yazınının temel ilkeleri bağlamında incelenmesi. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 73-93.

Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis* (2nd edition). Thousand Oaks, CA: Sage Publications.

Moğul, S. (2012). *Mehmet Akif Ersoy'un Safahat isimli eserinin Türkçe eğitimi ve değerler eğitimi açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.

Neumann, A. (1999, April). Passionate talk about passionate thought: The view from professors at early mid career. In *Annual Meeting of the American Educational Association, Montreal*.

Oğuzkan, A. F. (1981). *Eğitim terimleri sözlüğü*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Oğuzkan, A. F. (2000). *Yerli ve yabancı yazarlardan örneklerle çocuk edebiyatı*. Ankara: Anı Yayıncılık

Oğuzkan A. F. (2001), *Çocuk edebiyatı*, Ankara: Anı Yayıncılık.

Oran, G. (2015). *Yalvaç Ural'ın çocuk kitaplarında değer eğitimi ve bu eserlerin Türkçe öğretimine katkısı*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.

O'Sullivan, S.(2002). *Character education through children's literature*. Bloomington, Phi Delta: Kappa Educational Foundation.

Öner, U. (2007). Bibliyoterapi. *Journal of Arts and Sciences* 7.

Ören, S. N. (2019). *Behiç Ak'ın çocuk kitaplarındaki eğitici iletiler üzerine bir araştırma*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Özdemir, E. (2002). *Yazınsal türler*. Ankara: Bilgi Yayınevi.

Özensel, E. (2003). Sosyolojik bir olgu olarak değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1 (3).

Park, N. & Peterson, C. (2005). The values in action inventory of character strengths for youth. In K. A. Moore ve L. H. Lippman (Eds.), *What do children need to flourish: Conceptualizing and measuring indicators of positive development* (pp. 13–23). New York: Springer.

Park, N. & Peterson, C. (2006a). Moral competence and character strengths among adolescents: The development and validation of the values in action inventory of strengths for youth. *Journal of Adolescence*, 29 (6), 891–909.

Park, N. & Peterson, C. (2006b). Character strengths and happiness among young children: Content analysis of parental descriptions. *Journal of Happiness Studies*, 7, 323–341.

Park, N. & Peterson, C. (2008). Positive psychology and character strengths: Application to strengths-based school counseling. *Professional School Counseling*, 12(2), 85-92.

- Park, N. & Peterson, C. (2009). Strengths of character in schools. In R. Gilman, E. S. Huebner, & M.J. Furlong (Eds.), *Handbook of positive psychology in schools* (pp. 65–76). New York: Routledge.
- Park, N., Peterson, C., & Seligman, M. E. P. (2004). Character strengths and well-being. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 23(5), 603-619. <http://dx.doi:10.1521/jscp.23.5.603.50748>.
- Pawelski, J. O. & Moores, D. J. (2013). *The eudaimonicturn: Well-being in literary studies*. Madison, NJ: Fairleigh Dickinson University Press.
- Peterson, C. & Park, N. (2008). The positive psychology of süper heroes. R. Rosenberg & J. Canzoneri (Ed.). *The Psychology of Super heroes: An unauthorized exploration* içinde (s. 5-18). TX: BenBellaBooks.
- Peterson, C. & Seligman, M. E. (2004). *Character strengths and virtues: A handbook and classification* (Vol. 1). Oxford University Press.
- Piaget, J. (2015). *Çocuğun ahlaki yargısı*. (Çev. İdil Dünder). İstanbul: Pinhan Yayıncılık
- Proctor, C. (2013). The importance of good character. C. Proctor ve P. A. Linley (Ed.). *Research, applications, and interventions for children and adolescents: A positive psychology perspective* içinde (s. 13-21). Springer. doi:10.1007/978-94-007-6398-2_2.
- Proctor, C., Maltby, J. & Linley, P. (2011a). Strengths use as a predictor of well-being and health-related quality of life. *Journal of Happiness Studies*, 12, 153–169. doi:10.1007/s10902-009-9181-2.
- Punch, K.F. (2005) *Introduction to social research: Quantitative and qualitative approaches*. London: Sage Publications.
- Pury, C. L. & Lopez, S. J. (2009). Courage. In S. Lopez & C. R. Snyder (Ed), *The Oxford Handbook of Positive Psychology* (2 ed.). New York: Oxford University Press.
- Renninger, K. A. (2000). Individual interest and its implications for understanding intrinsic motivation. In *Intrinsic and extrinsic motivation* (pp. 373-404). Academic Press.
- Ryan, K. & Bohlin K. E. (1999). *Building character in schools*, Jossey-Bass, San Francisco.
- Salovey, P., Mayer, J. D., Caruso, D. R. & Yoo, S. H. (2009). The positive psychology of emotional intelligence. In S. Lopez C. R. & Snyder (Ed), *The Oxford Handbook of Positive Psychology* (2 ed.). New York: Oxford University Press.
- Schmid, K. L., Phelps, E. M., Kiely, M. K., Napolitano, C. M., Boyd, M. J. & Lerner, R. M. (2011). The role of adolescents' hopeful futures in predicting positive and negative development trajectories: Findings from the 4-H Study of Positive Youth Development. *The Journal of Positive Psychology*, 6, 45–56.

Selek, M. (2014). *Osman Yalçın'ın hayvan hikâyelerinde değerler eğitimi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Burdur.

Seligman, M. E. P. (2007). *Gerçek mutluluk* (Çev. Semra Kunt Akbaş). Ankara: hyb Yayıncılık.

Seligman, M. & Csikszentmihalyi, M. (2000). Positive psychology: An introduction. *American Psychologist*, 55, 5–14.

Sever, S. (2000). *Çocuk kitaplarında dilsel ve görsel duyarlık*, I. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu: Sorunlar ve Çözüm Yolları (Yay.Haz: S. Sever). Ankara: AÜ Eğitim Bilimleri Fakültesi ve Tömer Dil Öğretim Merkezi Yayını.

Sever, S. (2007). Çocuk edebiyatı öğretimi nasıl olmalıdır?. *II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu (Gelişmeler, Sorunlar, Çözüm Önerileri) Bildirileri*, 41-56.

Sever, S. (2017). *Çocuk ve edebiyat*. Tudem Yayıncılık.

Shoshani, A.,&Slone, M. (2012). Middle school transition from the strengths perspective: Young adolescents' character strengths, subjective well-being, and school adjustment. *Journal of Happiness Studies*, 14, 1163-1181. <http://doi.org/10.1007/s10902-012-9374>.

Sınar, A. (2006). Türkiye'de çocuk edebiyatı çalışmaları, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, 4(7), 2006, 175-225.

Snyder, C. R. (2000). *Genesis: The birth and growth of hope*. In C. R. Snyder (Ed.), *Handbook of hope: Theory, measures, and applications* (pp. 25–38). San Diego, CA: AcademicPress.

Soriano, M. (1979). A window open on the world, *The UNESCO Courier* XXXII, 3.

Stanovich, K. E. (2009). *What intelligence tests miss: The psychology of rational thought*. Yale UniversityPress.

Şahin, H. (2018). *Yahya Kemal Beyatlı'nın eserlerindeki değerler ve bu değerlere yönelik Türkçe öğretmeni adaylarının görüşlerinin incelenmesi*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

Şahin, N. (2017). *Cengiz Aytmatov'un eserlerinin değerler eğitimi bağlamında incelenmesi ve ortaokul Türkçe ders kitapları için metin önerileri*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

Şirin, M. R. (2000). *99 soruda çocuk edebiyatı*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayını.

Şirin, M. R. (2007). *Çocuk edebiyatına eleştirel bir bakış: Çocuk edebiyatı nedir ne değildir?*, Ankara: Kök Yayıncılık.

Şirin, M. R. (2016). *Çocuk, çocukluk ve çocuk edebiyatı*. İstanbul: Kapı Yayınları.

Tangney, J. P. (2009). Humility. In S. Lopez C. R. & Snyder (Ed), *The Oxford Handbook of Positive Psychology (2 ed.)*. New York: Oxford UniversityPress.

Tavşancıl, E. ve Aslan, E. (2001). *Sözel, yazılı ve diğer materyaller için içerik analizi ve uygulama örnekleri*. İstanbul: Epsilon Yayınevi.

TDK (2011). Türkçe sözlük. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Temizyürek, F. (2003). Türkçe öğretiminde çocuk edebiyatının önemi. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, (13), 161.

Tichy, N. & Devanna, M. (1986). *Transformational leadership*. New York: Wiley.

Tokgöz, İ. D. (2006). *Okulöncesi çocuklarına yönelik kitapların dil gelişimi ve anlambilim açısından değerlendirilmesi*, Doktora Tezi, DEÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Vardar, B. (1998). *Açıklamalı dilbilim terimleri sözlüğü*. İstanbul: ABC.

Weber, M. & Ruch, W. (2012). The role of a good character in 12 year-old school children: Do character strengths matter in the classroom? *Child Indicators Research*, 5(2), 317-334. doi:10.1007/s12187-011-9128-0.

Webster, J. D. (2007). Measuring the character strength of wisdom. *The International Journal of Aging and Human Development*, 65(2), 163-183.

Webster, J. D. (2010). Wisdom and positive psychosocial values in young adulthood. *Journal of Adult Development*, 17(2), 70-80.

Wellek, R., Warren, A., & Uysal, A. E. (1983). *Edebiyat biliminin temelleri*, (Çev. A. E. Uysal), Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

Xanthopoulou, D., Bakker, A. B., Demerouti, E., & Schaufeli, W. B. (2007). The role of personal resources in the job demands-resources model. *International Journal of Stress Management*, 14, 121-141.

Yakar, Y. M. (2011). *Mustafa Ruhi Şirin'in Türk çocuk edebiyatındaki yeri ve eserlerinin eğitsel değeri üzerine bir inceleme*, Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.

Yalçın, A. ve Aytaş, G. (2002). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Yaman, H., Taflan S. ve Çolak, S. (2009). İlköğretim ikinci kademe Türkçe ders kitaplarında yer alan değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*. 7, (18), 107-120.

Yardımcıel, F. (2015). *Bir çocuk edebiyatı yazarı olarak Aysel Gürmen'in eserleri üzerinde iletildiği değerler bakımından incelemeler*, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

Yazıcı, K. (2006). Değerler eğitimine genel bir bakış, *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 19(19), 499-522.

Yeşildağ, Y. (2000). *Türkiye'de çocuk edebiyatı*. 1. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu. Ankara.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yıldırım, M. (2017). *Pakize Özcan'ın eserlerinin değerler eğitimi açısından incelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.

Yılmaz, B. (2000). Çok kültürlü toplumlarda etnik azınlık çocuklarının okuma ve kütüphane kullanma alışkanlıkları. *Türk Kütüphaneciliği*, 14(4), 451-465.

Yılmaz, O. (2013). *Fatih Erdoğan'ın eserlerinin eğitsel değerler açısından incelenmesi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

Zaccaro, S. J. & Klimoski, R. (2001). The nature of organizational leadership. In S. J. Zaccaro & R. Klimoski (Eds.), *The nature of organizational leadership: Understanding the performance imperatives confronting today's leaders* (pp. 3–41). San Francisco: Jossey-Bass.

EKLER

EK 1. Karakter Güçleri Tanımlama Formu

Karakter Güçlerin Kısa Tanımları

- ✓ Özgünlük: Sorunların çözümünde üretken ve orijinal yollar düşünme
- ✓ Merak: Süregiden bütün yaşama ilgi duyma, büyüleyici konular bulma, keşfetme
- ✓ Öğrenme Sevgisi: yeni bilgi, beceri ve konularda daha yeterli hale gelmeye duyulan ilgi
- ✓ Açık fikirlilik: Olayları bütün açılardan düşünme ve inceleme, sonuçlara hemen karar vermeme, kanıt karşısında fikir değiştirebilme
- ✓ Bakış açısı: Diğerlerine akılcı öneriler getirebilme
- ✓ Dürüstlük: Gerçeği konuşma kendini gerçek bir şekilde ortaya koyma, duygu ve davranışların sorumluluğunu alma
- ✓ Cesur olma: Tehdit zorluk ve acıdan korkmama, engel olsa da doğruyu söyleme, fiziksel cesareti içermekle beraber, aynı değildir.
- ✓ Sebatkârlık: Başlanılan işi bitirme, görevleri tamamlamaktan keyif alma, engellere rağmen belirli bir hareket tarzında ısrarlı olma
- ✓ Yaşam coşkusu: Yaşam enerji ve heyecanla yaklaşma, işleri yarım yapmama, yaşamı bir macera gibi canlı ve aktif yaşama
- ✓ İyi yüreklilik: Diğerlerinin yararına ve iyi şeyler yapmak, diğerlerine yardım etme, ilgilenme
- ✓ Sevme ve sevilme: Yakın ilişkilere değer verme, karşılıklı paylaşma ve diğerlerine yakın olma
- ✓ Sosyal zekâ: Diğerlerinin ve toplumun güdülerinin/duygularının farkında olmak, farklı sosyal durumlarda ne yapacağını bilme
- ✓ Hakkaniyet: Bütün insanlara aynı şekilde davranma, diğerleriyle ilgili kararlarda kişisel duyguların yanlılığına yol açmasına izin vermeme, herkese eşit şans verme
- ✓ Liderlik: Grup aktivitelerini organize etme, süreci izleme, grubu cesaretlendirme
- ✓ Vatandaşlık: Bir grup veya ekibin bir üyesi olarak çalışma, gruba sadık olma
- ✓ Affedicilik: Hata yapanları affetme, diğerlerine ikinci şans verme, kindar olmama
- ✓ Alçakgönüllülük: Başarıları vurgulayıp ilgi çekme peşinde olmamak, hataları ve kusurları kabul etme
- ✓ Tedbirlilik: Seçimleriyle ilgili dikkatli olma, gereksiz risk almama, sonradan pişman olunacak şeyler yapmama

- ✓ Öz-kontrol: Davranışlarını ve duygularını düzenleme, disiplinlilik, duygularını kontrol edebilme
- ✓ Estetik ve mükemmelliğin takdiri: Güzelliği/mükemmelliği, yaşamın farklı alanlarındaki becerili performansı fark etme takdir etme
- ✓ Şükür: Gerçekleşen iyi şeyler için şükür dolu olmanın farkında olma, şükür ifade etmeye zaman ayırma
- ✓ Umut: Gelecekte en iyisini bekleme ve bunu başarmak için çalışma
- ✓ Mizah: Gülmeyi sevmek, diğer insanları güldürme, olayların farklı yanını görme, şakalar yapma
- ✓ Maneviyat: Daha yüksek amaçlar için yaşamın ve evrenin anlamı üzerine sağlam inançlar taşıma

EK 2. Öz Geçmiş

1987 Merzifon doğumluyum. İlköğretim ve lise öğrenimimi Samsun'un Havza ilçesinde tamamladım. 2009 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği lisans programından mezun oldum. 2019 yılında Anadolu Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı lisans programından ve İnönü Üniversitesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı yüksek lisans programından mezun oldum. 2012 yılından beri Milli Eğitim Bakanlığına bağlı resmi okullarda Türkçe öğretmeni olarak görev yapmaktayım.

Bilimsel toplantılarda sunulan ve bildiri kitabında basılan bildiriler:

Behiç Ak'ın "Gülümseten Öyküleri"ndeki Değerlerin Eşdizimli Sözcükler Bağlamında Değerlendirilmesi. IX. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu. Malatya 2017.